

PREKENUTKAST

TREDJE REKKES EVANGELIER

BEARBEIDET A D 2025

Kåre Svebak

Forord

Se forordet til Prekenutkast, Første rekke.

Den har en innledning til kirkeåret..

Utkastene til første rekke er forsynt med prekestolbønner.–

Kåre Svebak

Arendal a D 2025

INNHold

KIRKEÅRETS JULEDEL:

Adventtiden 5

1 s. i Advent 5

2. s. i Advent 8

3. s. i Advent 11

4. s. i Advent – Førjulssøndag 14

JULETIDEN i kirkeårets juledel 17

Juledagen: Vår Herres Jesu fødsels minnefest 17

2. Juledag. Stefanus-dagen 20

Romjulssøndag 22

Nyttårsdag 28

Søndag e. Nyttårsdag. 31

ÅPENBARINGSTIDEN 33

Kristi åpenbaringsdag (epifania) 33

Første s. e. Kristi åpenbaring 37

Andre s. e. Kristi åpenbaring 40

Tredje s. e. Kristi åpenbaring 43

Fjerde s. e. Kristi åpenbaring 45

Søndag septuagesima 48

Søndag seksagesima 51

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL: 54

FASTETIDEN 55

Førfastesøndag (Fastelavnssøndag). 55

Første s. i faste 58

Andre s. i faste 61

Tredje s. i faste 64

Midtfastesøndag 68

Femte s. i faste 72

Den stille uke 75

Palmesøndag 75

Skjærtorsdag. 77

Langfredag 80

Lørdag før påske 83

PÅSKETIDEN i kirkeårets påskedel 86

Påskedag 86

Andre Påskedag 89

Første s. e. Påskedag 92

Andre s. e. Påskedag 96

Tredje s. e. Påskedag. 99

Fjerde s. e. Påskedag. 103

Bønnesøndagen. 105

Kristi Himmelfartsdag 107

Førpinesøndag 111

KIRKEÅRETS KIRKEDEL: 114

Pinsedag 114

Andre Pinsedag. 117

Den Hellige Trefoldighets fest 120

Første s. e. Tref. 124

2. s. e. Tref. 127

3. s. e. Tref. 130

4. s. e. Tref. 132

5. s. e. Tref. Aposteldagen. 136

6. s. e. Tref. 139

Kristi Forklaringsdag 142

8. s. e. Tref. 145

9. s. e. Tref. 147

10. s. e. Tref. 149

11. s. e. Tref. 152

12. s. e. Tref. 155

13. s. e. Tref. 158

14. s. e. Tref. 161

15. s. e. Tref. 165

16. s. e. Tref. 168

17. s. e. Tref. 172

18. s. e. Tref. 174

19. s. e. Tref. 177

20. s. e. Tref. 179

21. s. e. Tref. 182

22. s. e. Tref. 185

23. s. e. Tref- 188

Søndag før Domssøndag 190

Domssøndag. 193

St. Johannes Døperens dag (24.6) 195

Hellig Mikael's dag. Mikkelsmess 29. 9. 197

Alle Helliges Dag - Allehelgensdag 200

Jomfru Marias Kirkegang (2.2.) 203

Jomfru Marias Besøksdag (2.7.) 206

KIRKEÅRETS JULEDEL

ADVENT, JULETID, ÅPENBARINGSTID

ADVENTTIDEN

1 S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:16-22

Jesu preken i Nasarets synagoge

Etter fristelsen i ørkenen dro Jesus tilbake i Galilea, hvor han også kom til hjemstedet Nasaret. Her gjengir **Lukas** et minne om Jesu første preken i Nasaret-synagogen. Han utla teksten for dagen. Minnet nevner i korthet hovedsaken: «*I dag er denne Skrift gått i oppfyllelse for deres ører.*» Med Jesus til stede i synagogen, vaf Guds løfte om den kommende Messias oppfylt. La oss ta innvendingen først.

«Er ikke han Josefs sønn?»

Hvis så var tilfelle, kunne han ikke ha sagt at teksten handlet om ham – Gud Faders Sønn, født av evighet. Han kunne i beste fall ha sagt: «Så sier Herren.» Men Jesus fremstod her som den guddommelige «Profeten», forutsagt i 5. Mosebok:

5. Mos 18:18 – han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Gjennom sin mor, jomfru Maria, var han en av deres brødre. Han tilhørte Juda stamme og nedstammet fra David og Jesse, ja, videre bakover til patriarkene like til Adam, som Luther sier. Men i ættetavlen hos Lukas heter det til sist at han var «*av Gud*». (Lk 3:38) Han var ikke bare en av deres egne – Menneskesønnen. Han var *av Gud*. Jesaja-profetien ble oppfylt denne dagen.

Jes 59:21 - mine ord som jeg har lagt i din munn, skal aldri fra nå av og til evig tid, vike fra din munn...

Jesus kunne - i kraft av sin persons hemmelighet, omtale seg med gudsnavnet «JEG ER». Med det navnet hadde Gud gitt seg til kjenne for Moses i en brennende busk. Født av Faderen fra evighet, kunne Jesus denne dagen fremstå som den guddommelige Profeten og si «*Amen, JEG ER sier dere*». Han er Sannheten i egen person, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

Joh 8:25 – Hvem er du? Jesus sa til dem: «BEGYNNELSEN, som jeg også er.» (E Sv Kyrkobib.)

Åp 3:14 - Dette sier Amen, det sanne og troverdige vitnet, BEGYNNELSEN til Guds skapelse.

Fra Jesu munn kom ord som bare Gud kunne si. Han fremstod som sant menneske og sann Gud, forenet i samme person. Også profetien ved Malaki ble oppfylt:

Mal 3:1 – Herren som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel.

Teksten beskriver Messias med det greske ordet KRISTOS, som betyr «den salvede». Han en guddommelig person.

Sal 45:5 – Derfor har Gud, din Gud, salvet deg med gledens olje mer enn dine medbrødre.

Også evangelisten Johannes beskriver Jesu fremtreden som den guddommelige Profeten. Når han underviste på tempelplassen, kom han ikke med sin egen lære, lik falske profeter. Han brakte den rett utlagte Skrift med ord fra ham som hadde sendt ham (Joh 7:16, 28, 33).

Til jomfru Maria hadde engelen Gabriel sagt: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.»

I samme øyeblikk som Kristus ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, ble også hans menneskenatur salvet med Den Hellige Ånd uten mål. Derfor fremstod Jesus som den lovede Profeten – sant menneske og sann Gud forenet i samme person.

De rakte ham profeten Jesajas bok. Han fant det stedet der det står skrevet:

Jes 61:1f - Herren Gud har salvet meg, han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker. Jeg skal rope ut et nådens år fra Herren.

Jesaja-profetien sammenfatter Jesu oppdrag: «å rope ut et nådens år fra Herren». Uttrykket «nådens år» sikter til «jubelåret», som ble feiret i Israel hvert femtiende år. (3 Mos 25:10) Man skulle regne sju år-uker, dvs. sju ganger sju år, og på forsoningsdagen i det femtiende år blåse i basun over hele Israels land. Jord som hadde tilhørt slekten, skulle gis tilbake. Slaver skulle settes fri og få sin ættejord tilbake. Men med folkets frafall fra Herrens lov, holdt man heller ikke bestemmelsen om jubelåret.

Med Jesu nærvær i Nasaret-synagogen var bestemmelsene om jubelåret oppfylt for Jesu tilhørere. Med ham til stede var Jesaja-profetien oppfylt og det virkelige, evige jubelår til stede med et «nådens år fra Herren». Denne tilstedeværelse omfatter også oss.

Jesus stadfestet med undergjerninger at dette «nådens år» var til stede. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Tegnene følger Guds kirke alle dager. Hvor døpte holder alle Kristi befalinger, er han til stede i vår midte i de handlinger han befalte. Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

Forsoningsdagen - et skyggebilde av Jesu offerdød. På forsoningsdagen gikk øverstepresten gjennom forhenget og inn i det aller helligste, men ikke uten blod. Han slaktet syndebukken og bar blodet inn i det aller helligste. Så skulle han legge hendene på «den levende bukken», bekjenne folkets synder og deretter slippe den fri i ødemarken. (3 Mos 16)

Begge bukkene er skyggebilder av den kommende Kristus. Han er det Guds Lam har båret verdens synder, og samtidig Lammet som med sitt blod gikk inn i den himmelske helligdom. Slik innstiftet Kristus den nye pakt i sitt blod. Nå er han øverstepresten for de evige frelsesgoder som han gir hvor som helst i den forsamlede menighet:

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han er gått inn gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneskehånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men

med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen èn gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

Derfor gikk han levende ut av graven. Hverken synd, død eller djevel kunne holde ham fanget. Han hadde oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Ut av graven gikk han lik den frie bukken, frikjent på grunn av Guds forsoning med verden i Jesu død.

2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.

Heb 2:15 – Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.

Guds evangelium kunngjør også for oss det evige jubelår. Det skjer ikke med basunblåsing over hele landet, men med prekenen i kraft av Guds nådetilsagn: syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet, og ikke av noen annen grunn. Denne frelse gir Gud den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løfte om det evige jubelår for hver den som tror. Kom, alle lamme og blinde! Kom alle tiggere, fattige i seg selv!. Hør, og du skal leve!

Noen har villet innskrenke Guds nådeår til visse perioder, kalt «*vekkelsestider*». Denne villfarelse (kalt periodisme) fremstiller Jesus som en vandringsmann på stadig flyttefot fra sted til sted. Etter en vekkelsestid drar han videre til neste sted. Denne lære har vært årsak til mye mismot og uvisshet. Kristentro begrunnet i lykksalige følelser driver mennesker til selvbekreftende opplevelsesjakt og stordriftskampanjer. Virkningen er alltid den samme: Tilbake til start. Konfrontasjonen med egen og andres skrøpelig betød for mange et «aldri mer».

Kristentroens sikre holdepunkt er en bevitnet kjensgjerning: *I dag er denne Skrift oppfylt for deres ører!* Nå, da du hører evangeliet, blir Guds universelle nåde forkynt med samme gyldighet for enhver av oss, uavhengig av alder. Gud den allmektige og trofaste handler suverent med sitt ord, så også med sitt ord forent med vannet i din dåp. Han gav deg frelsen fullbrakt i Jesu død for alle. Du kom fra dåpen som Guds kjære barn, ikledd Guds fullkomne hellighet og rettferdig. Hvorfor? Sagt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet.»

Din barnerett hos Gud består også i dag. Gud er den trofaste, hvor troløse vi enn er (2 Tim 2:19). Han lokker og drar med syndenes forlatelse for Kristi skyld. Hvor tilhørere anvender Guds nåde, enhver på seg selv, der trer han inn med det evige jubelår. Utelukket er enhver kvalifikasjon eller prestasjon.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Vår eneste frimodighet for Gud er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus. Med ham til gave har vi troens glede i hans daglige komme.

I Nasaret-synagogen ble nådens år oppfylt med Jesu nærvær, virksom med sin undervisning i skriftene. Det samme nådens år fortsetter med den oppstandne Kristus virksom i den forsamlede menighet. Virksom er han med evangeliet og sakramentene, forvaltet på troskapens vilkår, slik han befalte.

Underlig er Guds godhet for sin egen skyld. I Nasarets synagoge ble Skriften oppfylt også for dem som avviste ham. Guds evangelium kunngjør et evig jubelår, «forkynt for alle skapninger under himmelen» (Kol 1:23).

Klag 3:22f – Herrens miskunn er ikke forbi, hans barmhjertighet tar ikke slutt. Den er ny hver morgen, stor er din trofasthet.

2. S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekst: Lk 17:20-30

Guds rikes komme

Herren Jesus har lært oss å be vår Far i himmelen: «*Komme ditt rike*». Allerede de første disiplene undret seg: *Når kommer Guds rike?* Forklaringen i vår barnelærdom omtaler Guds rike i dobbel mening - dels et *nåderike* synlig her i tiden, dels et *herlighetsrike* i evigheten

«Guds rike kommer vel av seg selv uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at det må komme til oss.

Hvordan skjer det? Når den himmelske Far gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.»

Lik farisæerne, ventet også Jesu første disipler å få se Guds rike, synlig til stede. Jesus svarte: «*Guds rike kommer ikke på en slik måte at en kan se det med øynene. /.../ For Guds rike er midt iblant dere.*»

Hvordan er dette å forstå? Også farisæerne visste at Guds rike er et *evig rike*, til forskjell fra denne verdens riker. De oppstår og forgår. Deres kilde var profeten Daniel:

Dan 7:13f - Videre så jeg i mine nattlige syner: Se, med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn. Han nærmet seg den gamle av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herredømme, ære og rike, folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå; hans rike går aldri til grunne.

Jesus omtalte seg selv som Menneskesønnen i Daniel-profetien. Derfor spurte de ham: «*Når kommer Guds rike?*» Jesus svarte at Guds rike først må komme på en usynlig måte - midt i blant oss før det kommer synlig for alle. Jesus svar beror på hans persons hemmelighet – sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.

Kongen i Guds rike stod midt i blant dem. Og med ham til stede var himmelriket i ferd med å komme allerede. Jesu svar sikter til Guds nåderiket, til stede i Jesu tjenerskikkelse – synlig, og likevel usynlig. Slik er hans nærvær også midt i blant oss. Vi må holde oss til Guds rikes ytre kjennetegn – evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

Kjennetegnene er ikke trosytringer i en fortløpende samtale. Guds ord har gitt oss mye å undres over, men trosytringer er ikke Guds rikes kjennetegn. Denne betraktningmå-

te ligner Guds formaning til Samuel, da han lot seg imponere av den eldste av Isais sønner. Det måtte være han Gud hadde utvalgt til konge etter Saul! Nei, Samuel tok feil.

1 Sam 16:7 – Se ikke på hans utseende og høye vekst, for jeg har forkastet ham. /.../ Menneskene ser på det ytre, men Herren ser i hjertet.

Åpenbaringsordets Gud ser i hjertene. Han har ikke henvist oss til våre trosytringer, men til kirkens ytre, gudgitte kjennetegn: De er Guds rene evangelium og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Der er den oppstandne Kristus til stede, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Tegnene er uanselige, men gudgitte. De skal døpte mennesker lære å holde og bruke i tillit til Guds ord og løfte. Det er langt fra tilfelle. Vi tilhører Adams falne ætt... Vi er av naturen et sveikefullt folk.

Vi fristes til å tenke som profeten Elias. Han opplevde folkets frafall fra Gud, og trodde han var alene tilbake. Han klagde sin nød for Gud. Han som ser i hjertene, gav svar: Sju tusen hadde ikke bøyd kne for Baal (1 Kong 19:10, 18). Apostelen Paulus anvendte dette eksempel på Guds kirke i den nye pakt:

Rom 11:5 – På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde.

Guds nåderike er den troende kirke, lik lemmer i den virkelighet som også kalles «Kristi legeme». Tegnene er uanselige, men guddommelige:

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod?

Ef 1:22f – Alt la han under hans føtter, og ham, som er hodet over alle ting, har han gitt til kirken, som er Kristi legeme, fylt av ham som fyller alt i alle.

Lik Elias, blir også vi fristet til omfattende slutninger. Han tok feil. En «rest» er tilbake. Denne «rest» går ikke til grunne. Det er denne verden som går til grunne. Guds Ene, Hellige kirke på jorden, hun består. Kristi legeme består – det legeme som Guds øyne hviler på. Gud ser troen i deres hjerter som samles om Guds ord og sakramenter. Noe annet ser vi ikke. Vi bekjenner «de helliges samfunn» - samlingen om de hellige ting. Det er først på Dommens dag kirkens samfunn trer synlig fram. Inntil videre er Gud virksom med sitt ord, også når hans ord virker forherdelse: De skal høre, og likevel ikke høre. (Jes 6) Jesus advarer:

Folk skal si til dere: «Se her», eller «Se her er han!» Men gå ikke dit, og følg ikke etter!

Gal 5:8 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

1 Pet 5:8 – Deres motstander går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke.

Ef 6:11f – Ta på Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens lumske angrep. Vi har ikke en kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

I dåpsbefalingen lovte den oppstandne Kristus å være med sin kirke alle dager. Kristi løfte har ett eneste vilkår: Å lære døpte å holde alle Kristi befalinger til kirken – og de ikke mange. Påminnelser er allerede prekestolen, døpefonten og Herrens alterbord. Derfor har ikke liturgien noen annen oppgave enn den å verne om Guds barns nåderett hos Gud, gitt i dåpen. På dette vilkår må liturgien stå tå i et sakssvarende forhold til de befalinger som døpte skal lære å holde. Derfor bekjenner vi:

«- kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.» (CA art 7)

Kirkens gudgitte kjennetegn gir rom for trosytringer og ulike syn på praksis. Utelukket er lærdommer i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre, Jesus Kristus. Reformere må gi videre apostelordets lære fra ham – og ingenting annet. På dette vilkår verner liturgien om Guds barns nåderett hos Gud. Dette rettsvern lar oss motta apostelordets lære som «det Guds ord det i sannhet er» (1 Tess 2:14). Her går veiskillet.

Guds kirke samles ikke om trosytringer og privatmeninger, som om Guds ord er kommet bare til oss, eller utgått fra oss. Guds kirke består på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen. Guds kirke er Guds hus, sannhetens støtte og grunnvoll (1 Tim 3:15).

Mk 3:35 – (Jesus) Den som gjør Guds vilje, er min bror og søster og mor.

Ef 4:14f - Så skal vi ikke lenger være umodne, ikke la oss kaste hit og dit og drive med vinden fra enhver lære, så vi blir bytte for menneskenes falske spill og villfarelsenes listige kunster. Nei, la oss holde oss til sannheten, og i ett og alt vokse opp til ham som er hodet, Kristus. (E Sv Kyrkobib.)

1 Joh 4:6 - den som kjenner Gud, hører på oss, den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. Slik kan vi skjelne mellom sannhetens ånd og villfarelsens ånd.

«Likesom lynet blinker fra himmelbryn til himmelbryn, slik skal det være når Menneskesønnen kommer til syne på sin dag.»

To eksempler fra bibelhistorien belyser saken, hva den handler om: Det ene eksemplet er beretningen om *Noa* og syndfloden. Før syndfloden fikk menneskene en nådetid – tid til å vende om og tro syndenes forlatelse. Derfor kaller Peter kaller Noa for «rettferdighetens predikant», og en «arving til troens rettferdighet». (2 Pet 2:5)

Noa med familie ble latterliggjort mens de bygde arken. De hadde Guds ord å holde seg til. Slik skal det være før Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Guds Ene Hellige Kirke kjennes ikke på trosytringer og dialog, men på den uforbeholdne tillit til apostelordets lære fra kirkens Herre og Skriftens rette utlegger.

Det andre eksemplet er *Lot*, han som levde som fremmed i den sodomittiske homsekultur. (1 Mos 12:13f) Han kom seg ut derfra før Gud lot det regne ild og svovel over Sodoma og Gomorra. (Samme 19:15f) Teksten slutter med ordene: «Slik skal det også gå den dagen Menneskesønnen åpenbarer seg.»

Jud 7 – «Nå ligger de der som et eksempel på straffen i den evige ild.»

**Løft hode opp, all kristendom!
Våk flittig nå og tenk deg om,
Og hør Guds Ord og lære!
Skikk deg deretter av all makt,
Stå opp av søvne og gi akt,
Om du vil salig være!**

3. S. I ADVENT

Tredje rekkes prekentekest: Lk 3:1-6

Johannes Døperens preken

Årsaken til kirkens tro er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Derfor begynner Lukas med å tidfeste et vendepunkt i Guds frelseshistorie, da Guds ord kom til Døperen Johannes:.

Det var i det femtende år av keiser Tiberius' regjering, Pontius Pilatus var den gang lands-høvding i Judea. Herodes var landsfyrste i Galilea, hans bror Filip landsfyrste over Iturea og Trakonitis, Lysanias over Abilene, og Annas og Kaifas var øversteprester.

Tidfestingen lar oss forstå teksten i dens historiske sammenheng. Lukas nevner makt-haverne – ikke bare i Palestina, men i hele det keiserlige Romerriket. I denne sam-menheng inngår også øversteprestene i Jerusalem.

Tiberius var keiser i årene 14-37 e Kr. Da Herodes den Store døde noen år etter Jesu fødsel, ble Palestina delt i fire fyrstedømmer under hver sin landshøvding eller «fjer-dingsfyrste». Altså var døperen Johannes ca 30 år gammel da han begynte den virk-somhet som Lukas her skrivier om.

På vegne av keiseren krevde landshøvdingene skatt av jødene. Å betale skatt, var de-res plikt, ifølge Jesus. «*Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.*» Makthaverne har sin myndighet «*ovenfra*», sa Jesus til landshøvdingen Pilatus.

Palestina var underlagt keiserdømmet, men likevel fortsatte den gamle pakts gudstje-neste i Jerusalems tempel. Øversteprestene den gang var Kaifas og Hanna. Offerpres-tene gikk daglig inn i templet for å tenne røkelsesofferet.

På den årlige forsoningsdagen gikk øverstepresten inn i templets aller helligste. Han brakte med seg sydebukkens blod. Med dette syndoffer bekjente øverstepresten sine egne og folkets synder. Dette offer opphørte i samme øyeblikk som den korsfestede Jesus utåndet med ropet «det er fullbrakt». Da revnet forhenget til det aller helligste i templet. (Mt 27:51)

Heb 9:11f – Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det teltet som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke tilhører denne skapte verden. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

I Jerusalems tempel fortsatte Moselovens gudstjenesteordninger inntil Jerusalem ble ødelagt i år 70. Etter denne katastrofe fortsatte gudstjenesten i synagogens gudstje-neste hvor jøder bodde spredt omkring. Derfor skjelner vi mellom Jerusalem i to betyd-ninger uten sammenblanding:

Gal 4:25f – det nåværende Jerusalem, som er i trelldom med sine barn. Men Jerusalem der op-pe, er fritt. Det er vår mor.

I denne historiske sammenheng forteller Lukas om et vendepunkt i frelseshistorien:

«Da kom Guds ord til Johannes, Sakarjas sønn, ute i ødemarken.»

Lik profetene i den gamle pakt, kom Guds ord til Johannes ute i ødemarken». Og likevel var Johannes mere enn en profet. Lik Jesu utvalgte apostler fikk også Johannes sitt embete *direkte* fra Gud. Også Jesu tolv apostler ble kalt *direkte* av ham. Og lik dem er deres etterfølgere i prekenembetet «*forvaltere av Guds hemmeligheter*» (1 Kor 4:1): Men her er en forskjell: De mottar Guds kall på *indirekte* vis, enten gjennom menigheten eller fra den instans som er betrodd kallsretten. Hvilket oppdrag var gitt Johannes?

Johannes «forkynte at folk skulle vende om og bli døpt for å få tilgivelse for syndene sine».

Samme oppdrag utførte Peter da han talte på Pinsedagen, men med en viktig forskjell. Også Peter oppmuntret tilhørerne til å la seg døpe til syndenes forlatelse, men gjøre det «*i Jesu Kristi navn, /.../ og dere skal få Den Hellige Ånds gave*».

Johannes-dåpen var uten «Den Hellige Ånds gave». Den ble gitt på Pinsedagen, slik Gud hadde lovt- Helligånden ble ikke gitt som fortjent. Årsaken er evangeliet - Guds godhet for sin egen skyld. Den himmelvide forskjell på lov og evangelium består gjennom kirkens historie i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds lov virker ikke tro på Kristus, men *syndserkjennelse*. Troen er derimot Gud Helligåndens suverene gjerning med Kristi ord, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde.

Gud er en forsonet Gud, men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, og med Guds løfte om salighet for hver den som tror. Døpt til Jesu død, har Gud gjort en nådepakt med den enkelte. I nådepakten har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter hos ham. Et underlig rollebytte! Hva kan hensikten være?

Vi fikk barneretten hos Gud for å leve å leve med Kristus til gave etterfølge og etterfølge ham forsakelse og tro. Den som er døpt i den treene Guds navn, er også kalt til å leve under ham i Guds nåderike, kalt til å tjene Kristus i hans evige uskyldighet, rettferdighet og salighet (Rom 6:4).

Men det var en mangel ved Johannes-dåpen. Den manglet Hjelperen, Den Hellige Ånd. Uten hjelperen, kan ingen tro på Jesus Kristus og etterfølge ham. Derfor måtte Johannes-disiplene bli døpt med dåpen til Jesu død. (Apg 9:1-5)

Da trekker noen slutningen: Jeg må kvalifisere meg til barnekår hos Gud. Jeg må *velge* troen på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud. Men evnen mangler vi. Men Gud kan. Gud kommer dem til hjelp som hører evangeliet og tar vare på det. Omvendelsen og troen hører sammen. De er Den Hellige Ånds *suverene* gjerning i dem som hører evangeliet og bevarer det: Derfor oppmuntrer Kristus: «*Vend om og tro evangeliet!*» (Mk 1:15) Kristentroen er Guds tro, den tro som Gud virker ved evangeliet.

Omvendelsen og troen må ikke skilles. De hører sammen. Guds lov driver oss til å ta oss selv på alvor i troens saker. Fattige i oss selv trer vi da fram som tiggere for Gud. Det er tiggere vi er hos den nåderike Gud. Guds godhet driver oss til å rekke hatten fram. Derfor priser Jesus dem salige, for himmelriket tilhører tiggere. Omvendelsen og troen hører sammen. Guds lov virker rett selverkjennelse for den hellige Gud. Da trøs-

ter Gud oss med frelsen gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Guds evangelium trøster og reiser opp fra døden i vår synder. Av nåde er du frelst.

Evangeliet lokker og drar til en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Døpt til Jesu død, er vi Guds kjære barn. Gud er trofast, om jeg enn er aldri så troløs. Guds løfte får vi fritt anvende, enhver på seg selv. «Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn...» Derfor rekker vi hatten fram, lik tiggere for Gud. Eksempler:

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Apg 20:21 – Jeg (Paulus) har vitnet både for jøder og grekere om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Så består omvendelsen av anger og tro, både syndserkjennelse og frifinnelse. Med syndserkjennelse tar vi oss selv på alvor for Gud. Troen derimot anvender Guds selvhengivende kjærlighet, enhver på seg selv, og har Guds fred. Kristus er vår fred med Gud. Troen har Kristus og mangler ingenting. Kirken bekjenner:

Troen «tror at syndene forlates for Kristi skyld og trøster samvittigheten og frir den fra redselen. Deretter bør det følge gode gjerninger, som er troens frukter.» (CA art 12, 5-6.)

Et eksempel er fangevokteren i Filippi. Da han oppdaget Paulus og Barnabas befridd dra lenkene, ble han så redd at han nesten begikk selvmord. Da trøstet Paulus ham med evangeliet: Tro på Herren Jesus, nettopp så elendig som han var. Ved evangeliet kom han til tro og ble frelst. (Apg 16:31)

Også Døperen Johannes var en evangelisk predikant. Han pekte på Jesus Kristus: «Se, Guds Lam som borttar verdens synd!» (Joh 1:29) Han forkynte ikke syndsforlatelsen med forbehold om bønn, overgivelse og forbedring, slik lovpredikanter gjør. Tvert imot! Døperen Johannes istemte Jesaja-profetien:

Jes 40:3ff - Rydd vei for Herren, gjør hans stier rette! Hver dal skal fylles, hvert fjell og hver haug skal senkes. De krokete veier skal rettes ut, de ujevne stier skal bli jevne.

Porten er trang og veien til livet er smal (Mt 7:14). Men det er ikke predikantens oppgave å gjøre veien smalere med forbehold om selvforbedring og kvalifikasjon. Frelsen består i Kristi lidende lydighet – og han alene. Han har oppfylt Guds lov i alle deler, og båret verdens synder i alles sted. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Han alene er alles hellighet og rettferdighet hos Gud. Han ble gitt oss til del i vår dåp, med løfte om salighet for hver den som tror. Men lovpredikanter sier deg hva du skal gjøre for å bli skikkelig frelst. Gå da heller hjem og stol på din dåp.

Døperen Johannes forkynte Guds lov som en pådriver til Kristus. Med Guds morallov avslørte han den onde menneskenatur, alltid en motstander mot Guds gode skapervilje. Men med Kristus til gave, forkynte han Guds gode skapervilje lik en veileder i den troendes liv.

Rom 3:19f – Ikke noe menneske blir rettferdig for Gud på grunn av gjerninger som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne.

Da peker døperen Johannes på det Guds Lam som har båret verdens synder. Hvordan kan vi vite det? Guds vitnesbyrd er Jesus oppstandelse, reist opp fra døde tredje dag.

Kristi død er din død. Kristi oppstandelse er din oppstandelse. Derfor slutter teksten med ordene: «**Og alle mennesker skal se Guds frelse.**»

4. S. I ADVENT – FØRJULSSØNDAG

Tredje rekkes evangelium. Joh 5:30-47

Herren er nær

Jesus sa om Døperen Johannes: «Han vitnet for sannheten.»

Store ord! De beror på Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person. Jesus vitnet med ord fra sin Far i himmelen: «*Jeg hører og etter det dømmer jeg.*

«Å høre» i bibelsk mening, det er å motta «det hørte» etter sin ordlyd. Ordene peker ikke ut over seg selv til en mening bakom eller over ordene. Den som hører i bibelsk mening, tar lordene på alvor etter sin ordlyd. Da søker vi meningen i den rett utlagte Bibel fra dens Herre. Meningen gis ikke med våre meninger om ordene, men gitt oss i og med ordlyden.

Åpenbaringsordets Gud overlater ikke til forståegpære å søke ordenes opprinnelige mening i den mening som er relevant i vår samtid. Denne overtro er kirkens «grekerproblem» gjennom historien. Slik tenkte greske filosofer i aposteltiden, og slik tenker moderne teologer som om Guds ord er utgått fra dem eller kommet bare til dem. Da gjenstår gudstjenestelige ordninger underlagt den praktiske fornuft i en fortløpende debatt.

Men den som hører i bibelsk mening, stiller «*det hørte*» i sentrum. Det er å lytte til ordene i deres likefremme mening, mottatt fra Bibelens rette utlegger, og se meningen i lys av klare bibelord om saken. Hvis ikke, får vi ta hatten av og gå forbi. Kirken gransker ikke i skjulte ting.

Prekestolen er stedet for Kristi ord fra Faderen. Et Kristi sendebud kommer ikke med sitt eget, som om Guds ord er utgått fra ham, eller kommet bare til ham. En Kristi budbærer overbringer Kristi ord som om de er budbærerens egne ord – og ingenting annet.

For det er ikke min egen vilje jeg vil fremme, men hans vilje som har sendt meg. Vitner jeg om meg selv, er mitt vitnesbyrd ikke gyldig.

Rom 10:17 – Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

1 Kor 1:17, 2:4 – Jeg (Paulus) la ikke fram mitt ord og mitt budskap med overtalende argumenter og visdomslære, men med Ånd og kraft som bevis. For jeg ville ikke at deres tro skulle bygge på menneskelig visdom, men på Guds kraft.

I Nytestamentet hører uttrykket «*Guds kraft*» sammen med ordene fra den oppstandne Kristus. En apostel – et *sendebud* – forvalter ordene og overgir dem fra ham som selv er Faderens sendebud. Trofaste forvaltere formidler Kristi ord fra Faderen – ingenting

annet. Denne formidling lokker og drar til Guds visdom, stilt fram for verden i Kristus og ham korsfestet. Reist opp fra de døde ved Guds kraft og ivirksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Rom 1:16 – Evangeliet er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Apg 3:12, 4:20 – Hvorfor stirrer dere på oss, som om det var vår egen kraft eller fromhet som gjorde at denne mannen kan gå? /.../ vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt.

Guds frelsesorden handler ikke om erfaringer i en psykologiserende utviklingsprosess. Et slikt skjema fins ikke foreskrevet i Nytestamentet. Det fins heller ikke foreskrevet i en forkortet utgave – i den «*overgivelse*» som predikanten har bestemt. Guds kirkes tro er ikke et sosialt produkt av debatt og dialog. Guds kirke kjennes på gudgitte kjennetegn – Guds rene evangelium og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet i de handlinger som den oppstandene Kristus befalte. På dette vilkår Den Hellige Ånd Guds tro – den tro som kommer av Kristi ord som høres.

En påminnelse er skriftlesningene i deres rekkefølge. *Etter* lesningene bekjenner vi «vår hellige tro» - hellig fordi den er vår gudgitte tro. Åpenbaringsordets Gud tjener oss gjennom dem han har kalt til prekenembetet. Vår tilbakemelding er amen med takksigelse og lovprisning. Men uten lesningene ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden.

Gode tilhørere drar på kirkevei, nysgjerrige på dagens tekster. Lesningene skifter gjennom kirkeårets tre hoveddeler: juledelen, påskedelen og kirkedelen.

Kirkeårets *juledel* omfatter adventtiden fram til førjulssøndag, deretter juletiden og åpenbaringstiden. I juledelen er temaet: *Hvem* er Jesus fra Nasaret?

Kirkeårets *påskedel* omfatter fastetiden, den stille uke og påsketiden fram til Førpinse-søndag. Da er temaet: *Hva* han har gjort?

Kirkeårets *kirkedel* handler om *hensikten* med Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesus død. Men dermed er ikke forsoningen gitt den enkelte til del. Det gjør han i dåpen til Jesu død – med løftet om salighet for hver den som vender om i tillit til Guds løfte. Hensikten er forsakelsen og troen, gitt til kjenne i livets vitnesbyrd.

I dag - på førjulssøndag, - handler tekstene om Guds vitnesbyrd. Gud Faderen vitner om Sønnen Jesus Kristus. Gud vitner med ord i Jesu munn, virksomme i de undergjeringer han har gjort og gjør i den forsamlede menighet. De vitner om Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

«Det er en annen som vitner om meg, og jeg vet at det vitnesbyrd er sant som han vitner om meg. /.../ De gjerninger jeg gjør vitner om at Faderen har sendt meg.

Kristentroens begrunnelse er hverken føleri, meninger eller viljens beslutninger. Begrunnelsen er bevinnede kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Vi ser begrunnelsen i ettertid - i påskeperspektivet. Kristentroen er Guds tro til oss. Begrunnelsen er gitt oss på to måter – først øyenvitnenes vitnesbyrd i møte med den oppstandne Jesus, reist opp fra de døde tredje dag, og den oppstandnes begrunnelse med skriftbevis – Guds Messias-løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter Skrifterne».

«De gjerninger som Faderen har gitt meg å fullføre, nettopp de gjerninger som jeg gjør, vitner om meg at Faderen har sendt meg. Faderen som sendte meg, har selv vitnet om meg.

Tre eksempler:

Salme 40:8f – «Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.»

Et annet eksempel er den beskjed som **Døperen Johannes** gav, da disiplene som oppsøkte ham i fengslet (Mt 11:5f, 10).

«Da skal den lamme springe som en hjort og den stummes tunge juble. /.../ Ja, Herrens gjenløste skal vende tilbake og komme til Sion med jubel. Evig glede skal krone deres hoder, fryd og glede skal de få, men sorg og sukk fly bort.» (Jes 35:6, 10)

Et tredje eksempel er **Jesaja-profetien**, kalt «det salige bytte»:

Jes 53:11. Guds Tjener, den Rettferdige, skal «bære alles synder, og med sin kunnskap rettferdiggjøre alle»,

Kristentroens kilde er Jesu undervisning i Det gamle testamente om sin person og sitt verk. Kilden er «det hørte» - Kristi ord. Ved det blir vi frelst, så sant vi holder hans befalinger til døpte. Da viarker Gud virker med evangeliet den tro som oppfyller Det første bud: *«Du skal ikke ha andre guder utenom meg.»*

Tekstene på Førjulssøndagen drar oss til Guds store glede, til ham som jomfru Maria fødte – Kristus, Herren i Davids stad. Troen istemmer alltid Marias lovsang:

«Min sjel opphøyer Herren, min ånd fryder seg i Gud, min frelser.

Han har sett til sin tjenerinnes ringhet /.../

Hans barmhjertighet varer fra slekt til slekt over dem som frykter ham.

Veldige gjerninger har han gjort med sin arm. Han har adspredt dem som tenkte hovmodige tanker i sine hjerter.

Herskere har han støtt ned fra deres troner, og de ringe har han opphøyd.

Hungrige har han mett med sitt gode, og rike har han sendt bort med tomme hender.

Han har tatt seg av sin tjener Israel for å komme sin barmhjertighet i hu, mot Abraham og hans ætt til evig tid, således som han har talt til sine fedre.»

Guds kirkes underfulle merkevare lokker og drar til Guds visdom i det lave - unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv: .

Sal 118:23 – Dette er Herrens verk. Underfullt er det i våre øyne.

Tekstene i dag forbereder oss på Juletidens budskap: Underet over alle under: sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. I hans død har Gud forsonet verden med seg selv. Gud har ikke gitt oss en forklaring, begripelig for fornuften, men stadfestet underet over alle under. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag.. Underet over alle under er han som jomfru Maria fødte. Derfor kalles hun med ett ord for **«gudføderske»**.

Teksten markerer Jesu underfulle posisjon. Han er skaperverkets midler og samtidig Herrens lidende Tjener. Midleren i skaperverket er også midleren i skaperverkets befrielse fra syndens og dødens og djevelens okkupasjon. Denne underfulle samtidighet går gjennom Jesu livshistorie. Evangelistenes dokumenterer den med en serie under-

fulle kjensgjerninger, forutsagt ved Guds profeter. Vi ser i påskeperspektivet Guds glede til alle folkene – en forsonet Gud – forsonet med verden i Jesu død.

«Æren er Guds i det høyeste og fred på jorden, Guds velbehag til menneskene!»

Troens begrunnelse er den samme underfulle for oss som for de første kristne: Bevitnede kjensgjerninger. Vi tror fordi vi vet. Hva med dem som tror på egen fornuft eller kraft? De overser de handlinger som den oppstandne befalte? Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og Herrens alterbord..

Jesu svar treffer oss noen og hver. Hans ord fra Faderen *«har ingen plass i dere, for dere tror ikke på den han har sendt»*. Uten tillit til Kristi ord og befalinger har vår fromhet eller åndelighet null betydning for åpenbaringsordets Gud. Men Jesu svar er indirekte sett en oppmuntring til oss alle. Gud virker troen i dem som hører Kristi ord og bevarer dem i sitt hjerte. Slik lærer vi den levende Gud å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død.

Jesu svar hører sammen med læren om *«Skriftens klarhet»*. Ingen kan lære den levende Gud å kjenne uten gjennom den han utsendte - Jesus Kristus. Han er det levende Guds ord, utsendt fra Faderen. Med denne kjennskap har vi evig liv allerede. Han er Veien – Guds vei til oss, og derfor Sannheten og Livet.

Hadde dere trodd Moses, hadde dere trodd meg, for det er om meg han har skrevet. Hvis dere ikke tror hans skrifter, hvordan kan dere da tro mine ord?

Gud gi oss nåde til å istemme Guds tro til oss, så vi istemmer apostelens ord til Timoteus: «Jeg vet hvem jeg tror på (2 Tim 1:12). Han er Guds glede til alt folket - ingen unntatt.

JULETIDEN I KIRKEÅRETS JULEDEL

JULEDAGEN: VÅR HERRES JESU FØDSELS MINNEFEST

Tredje rekkes prekentekest: Mt 1:18-25

Tre av de fire evangelistene forteller om Jesu fødsel. Den mest utførlige dokumentasjon gir minnesamleren Lukas. Den korteste gir teologen Johannes, direkte oversatt: «Ordet ble kjøtt og tok bolig iblant oss» (Joh 1:14).

Matteus forteller om Jesu fødsel, sett fra Josefs ståsted. Jesus tilhørte ikke Josefs slekt i naturlig mening. Siden Josef og Maria enda ikke hadde inngått ekteskap, ble Josef regnet som far i *juridisk* mening. Han var Jesu *fosterfar*, og påtok seg en fars ansvar for barnet som Maria fødte.

Hvordan reagerte Josef? Da han fikk vite at Maria var gravid, måtte han tenke i lovens baner. Hadde en annen mann krenket henne, krevde Mose lov at både mannen og kvinnen skulle steines. Men var ikke kvinnen trolovet med en annen mann, kunne han

mot et pengebeløp inngå ekteskap med kvinnen. (5 Mos 24:1.) Bestemmelsen om dødsstraff ble visstnok ikke praktisert under romersk herredømme.

Men Josef kunne også ha skilt seg fra Maria og latt henne være fri til å inngå ekteskap med en annen mann. Slik kunne han unngå å bringe skam over henne. Ifølge loven, hadde en mann rett til å skille seg fra sin hustru, om hun ikke lenger «fant nåde for hans øyne». Jesus sa om denne praksis at den var «for deres harde hjerters skyld», men «fra begynnelsen var det ikke slik». (Mt 19:8)

Josefs holdning i dette spørsmål står i skarp kontrast til de fariséere som førte fram for Jesus en kvinne grepet i hor. (Joh 8:3) Josef var villig til å la Maria gå fri. Da kom en Herrens engel ham i forkjøpet: Engelen avslørte en kjensgjerning:

«Josef, Davids sønn! Vør ikke redd for å føre Maria hjem som din hustru, for barnet som er unnfanget i henne, er av Den Hellige Ånd. Hun skal føde en sønn, og du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.»

Josef tok Maria og barnet til seg og ble Jesu fosterfar. Josef ble varslet i en drøm, at han skulle dra med Maria og barnet i landflyktighet. Da gav han barnet navnet Jesus, som betyr «Gud er frelse» og «Gud frelser».

Mange er de som i tidens løp har forkynt budskap mottatt i drømmer. Kilden til den slags budskap var enten onde motiv eller den onde selv. Det var ikke tilfelle med engelens beskjed. Engelen stadfestet drømmen med et ord fra profeten Jesaja:

Jes 7:14 – Se, jomfruen skal bli med barn og føde en sønn, og de skal gi ham navnet Immanuel – det betyr: Gud med oss.

Landflyktigheten var forutsagt ved profeten Jesaja. Uten belegg i klare bibelord, skal vi ikke stole på autoriteter i trosspørsmål, verken døde eller levende. Det fremgår av sammenhengen i Jesaja-boken at tegnet fra Gud var en jomfru som føder et barn. Dette under blir besunget i flere julesalmer, t eks «*Den salig' jomfrus liv og blod / i hast ble Herrens tempel god.*» Da gikk flere profetier i oppfyllelse. Eksempler:

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

1 Mos 49:10 – Kongespir skal ikke vike fra Juda, eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.

Mik 5:2 – Så lar Gud dem gå sine egne veier inntil hun som skal føde, har født.

Med skriftbevis istemmer vi apostelordet:

2 Kor 1:20 – For så mange som Guds løfter er, har de fått sitt ja i ham. Derfor sier vi også vårt «amen», til Guds ære.

Guds løfter ved profetene ble først sett oppfylt i fjern framtid, først vagt, men tydeligere da tiden nærmet seg. Dette forhold gjelder også personer og hendelser. De er *skyggebilder* av Den Kommende.

Til sist fødte jomfru Maria underet over alle under: Gud og menneske forenet i Jesu tjenerskikkelse. Guds enbårne Sønn, født av Gud Faderen fra evighet, er samtidig alles bror av Adams ætt. Hans guddomsnatur lot seg ikke fornedre, hverken lide, dø eller oppstå fra de døde. Det gjorde han som sant menneske.

2 Kor 5:19 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv».

Heb 2:14 – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen.

Dette stadfestet apostelen Paulus da han tok avskjed med prestene i Efesusmenigheten. Han formante dem: «*Vær hyrder for Guds menighet, som han vant seg med sitt eget blod.*» (Apg 20:28) – Det fins ingen kristentro uten å bekjenne Herren Jesus, sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. En villfarelse skiller Jesu menneskenatur fra hans Guddoms natur. Denne «Gud-og-Jesus-religion» er ikke Guds tro til oss, men en snusfornuftig konstruksjon. Den lar det som sies om Jesus, kun gjelde hans menneskenatur. Da er han ikke den «Immanuel» - Gud med oss» - som Gud varslet ved profeten Jesaja.

Men «om jeg trodde det at bare den menneskelige natur hadde lidd for meg, da er Kristus en dårlig frelser, ja, da trenger han virkelig selv en frelser. (Konkordieformelen Sol Dec art 8:40.)

I Herrens Nattverd mottar vi Kristi legemes og blods sakrament. Sammen med Guds kirke på jorden har vi samfunn med Guds legeme og blod, rakt frem og mottatt i jordiske skikkelser. Vår «Immanuel» stadfester med sitt tydningsord at han virkelig er «Gud med oss», og vi Guds kjære barn.

Evangelistenes dokumentasjon konstaterer underet, for et under lar seg ikke forklare. De stiller oss overfor det største av alle underer: Gud og menneske forenet i Jesu person. Allikevel er Jesu person begripelig av to grunner. Først Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fra de døde tredje dag, og den oppstandnes disippelmøter da han underviste og spiste sammen med dem. Elleve disippelmøter er dokumentert.

Jesu persons hemmelighet er også begripelig av en annen grunn. Den oppstandne Jesus fortsatte sin undervisning. Han fremstod som Det gamle testamentes rette utlegger. Han førte skriftbevis. Han er Guds lovede Messias – sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Begripelig, men ikke forståelig. Selv Guds engler higer etter å se inn i denne hemmelighet. (1 Pet 1:12)

Hvilken mening gir dette under for oss mennesker? Underet er Guds tro til menneskene. Den ene til alle. Guds glede til hvert et menneske. Mottatt ved tro og dåp ble vi ikledd Guds *evige* rettferdighet, uskyldighet og salighet (Gal 3:25-27).

**Gud og mann, for alle givet,
Vil for alle være livet,
Alle byder han seg hel;
Vil med oss seg fast forene,
Han er vinstokk, vi er grene,
Vi har alle i ham del.**

**Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret;
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære
Som går udelt inn til deg.**

2. JULEDAG. STEFANUS-DAGEN

Tredje rekkes prekentekest: Mt 2:13-18.

De første martyrer

Herodes var alltid mistenksom og en grusom tyrann,. Han drepte sin hustru, sønnene, sin egen mor og flere til. Matteus forteller at han lot drepe alle guttebarn i Betlehem og omegn, alle som var to år og yngre. Sammen med Hellige Stefanus er disse barna Jesu Kristi kirkes første martyrer.

Her viser Matteus-teksten to ting: Verden er fiendtlig innstilt til Kristus og hans rike, og viser sin innstilling til ham ved å forfalske eller utrydde bibelsk kristendom. Løgnkirken fremstår med tilpasninger til yndlingsideer i samtiden, men en rest blir tilbake. Sammen med evangelisten Johannes stadfester Matteus Jesu ord om løgnkirken:

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far og vil alltid gjøre det deres far ønsker: Han har vært en mor-der fra begynnelsen, og står ikke i sannheten. Det finnes ikke sannhet i ham.

Mt 18:7 – Ulykkelige verden, hvor det er forførelser! Forførelser må komme, men ve det menneske som de kommer fra!

Hva så med Guds omsorg for sine i liv og død. Et svar er gitt oss i Sal 116:15 – *Det er dyrebart i Herrens øyne at hans fromme dør.*

Apostelordets lære fra Herren møter motstand, både åpent fiendskap og motstand under skinn av kristendom, som om Herrens bud er utgått fra dem, eller kommet bare til dem. Men Guds omsorg for sine gir oss ingen grunn til klage. Guds engel gav Josef beskjed i en drøm: Å søke trygghet i landflyktighet:

«Stå opp, ta barnet og dets mor med deg og flykt til Egypt, og bli der til jeg sier ifra! For Herodes kommer til å lete etter barnet for å drepe det.»

Underlig er ordbruken. Engelen sa ikke «ta barnet *ditt*», men «*ta barnet*». Og merk rekkefølgen: Barnet ble nevnt først. Dette barn er sin mors Gud og Herre.

De ble nødt til å legge veien om Jerusalem. Årsaken var skatteinnskrivingen. Der lot de seg innkvartere under elendige forhold. Og senere - i landflyktighet, måtte de bo en periode som fremmede i Egypt, lik patriarkene i sin tid. De vendte tilbake først da Herodes var død år 4 f. Kr, i følge vår tidsregning.

Beretningen om Jesus-familien i landflyktighet er både begripelig og underlig. Beretningen er en påminnelse om Jesu persons hemmelighet: Sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv og født uten arvesyndens fiendskap mot Gud. Apostelen istemmer tilbedelsen blant aposteltidens kristne:

Fil 2:6-11 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydige til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn for at hvert kne skal bøye seg i Jesu navn, i himmelen, på jorden og under jorden, og hver tunge bekjenne til Gud Faders ære: Jesus Kristus er HERRE, til Gud Faders ære!

Lik mennesker flest, vokste Jesus opp under enkle kår. Våre livshistorier er høyst ulike, men alle utsatt for farer av mange slag. Men Matteus ser Jesu landflyktighet i et videre perspektiv. Han ser et forvarsel om Kristi kirkes levemåte i denne verden. Her er kirken alltid under korset det folk som etterfølger Kristus hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. Samtidig er den bekjennende kirke alltid veiledet av apostelordets lære fra Herren Jesus.

1 Tess 2:14f – derfor takker vi alltid Gud for dere, for dere tok imot det Guds ord som vi forkynte for dere – ikke som menneskers ord, men som det Guds ord som det i sannhet er. Dere brødre er blitt etterfølgere av de Guds menigheter som er i Kristus Jesus....

Så er det ikke trosytringer som samler den bekjennende kirke, men kirkens gudgitte kjennetegn - evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, slik den oppstandne Kristus befalte. Derfor påminner Herrens apostel:

1 Kor 15:1-3 – om det evangelium som jeg har forkynt for dere, som dere har mottatt og som dere holder fast ved. Ved det blir dere også frelst, om dere holder fast ved det ord som jeg forkynte for dere som et evangelium, så sant dere ikke forgjeves er kommet til troen. Jeg har i min grunnleggende undervisning overgitt til dere det jeg selv har tatt imot...

Denne læreformidling fant sted etter Pinsedagen samtidig som urmenigheten i Jerusalem ble forfulgt. Da ble Herrens apostler spredt til steder i Judea og Samaria. Der forkynte de evangeliet. Mennesker kom til troen og menigheter oppstod. Ved dåp og tro holdt de fast ved befalingene fra den oppstandne Jesus, virksom i den forsamlede menighet. I Åpenbaringsboken har Jesus beskrevet forfølgelsen (Åp 12). Dragen forfulgte kvinnen som fødte guttebarnet. Kvinnen er ikke jomfru Maria, men Kristi kirke. Jesu livshistorie handler om den store korsbærer. De små korsbærere følger i hans spor og må bære de omkostninger som Gud tillater. Dette skjebnefellesskap fikk allerede de uskyldige guttebarna erfare. En Luther-preken sier følgende - sitat:

«De kalles «de uskyldige barn» - /.../ uskyldige fordi de ved omskjærelsen var opptatt i den nådepakt som Gud, med sitt løfte om den kommende Messias, hadde inngått med dette folk, og til et tegn gitt omskjærelsen. /.../ De døde ikke bare på grunn av den onde menneskenatur og for syndens skyld, men for Kristi skyld. Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død (Sal 116:15). Døden er i seg selv et uttrykk for Guds vrede over sin fiendemakt, men her er deres død uttrykk for den lydighet som behager Gud. For disse barna ble ikke salige fordi de døde, men for Kristi skyld, og til et tegn på sin nådepakt gitt dem omskjærelsens tegn. Og til Guds ære venter deres nådelønn hos Gud. (Sitat forkortet e Per Jonsson: Evangeliepostilla.)

Matteus-teksten siterer i denne sammenheng et ord hos profeten Jeremia:

Jer 31:15 – Rop ble hørt i Rama, gråt og høylytt klage; Rakel gråt over sine barn og ville ikke la seg trøste. For de er ikke mer.

Rakel hadde en gang bedt: «*Gi meg barn, for ellers dør jeg!*» (1 Mos 30:1) Hennes bønn er Guds kirkes bønn om ettervekst på ethvert sted. Rakel var utrøstelig. Men Gud ga henne straks løftet:

Jer 31:16f – tørk tårene fra dine øyne! Du skal få lønn for ditt strev, sier Herren. De skal komme hjem fra fiendeland! Det er håp for din framtid, sier Herren, barna skal vende hjem til sitt land.

Dette håp stadfestet Kristus med sitt løfte:

Mt 16:18 – Helvetets porter skal ikke få makt over henne. (E Sv Kyrkobibel)

ROMJULSSØNDAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 2:13-23

Jesus fra Nasaret – sant menneske

Prekentekeststen på Juledagen tegnet bilde av Jesu persons hemmelighet – sann Gud i Jesu ringe skikkelse. Romjuls søndag tegner bildet av Jesus som sant menneske i forening med sin Guddoms natur. Bildet hører sammen med en hel Bibel.

Bibelen er et bibliotek med mange skrifter, blitt til gjennom mange århundrer like fra Mosebøkene til Åpenbaringsboken. Allikevel er det en sammenheng og enhet i dette mangfold. Åpenbaringsordets Gud har gitt løfter gjennom sine profeter og oppfylt dem i en bevitnet Jesus-historie. Han led, død og oppstod fra døde «etter Skriftene».

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som en arving av alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Vår prekentekest markerer sammenhengen med tre eksempler. Første eksempel er fortellingen i 1. Mosebok om *patriarken Josef*, en av Israels tolv sønner. Patriarken Josef er et skyggebilde av tømmermannen Josef, Jesu fosterfar, begge kjent for Guds ord-åpenbaringer, gitt i drømmer.

Det andre eksemplet er tyrannen *Herodes*. Motstykket til ham er Egypts farao, som motsatte seg at småbarna blant israelittene fikk utvandre fra Egypt. (2 Mos 10:8-11)

Det tredje eksemplet er *israelittenes utvandring* fra Egypt til Kana'an, løftets land. Denne vandring er et skyggebilde av Jesus-barnet som flyktning i Egypt. Derfra kunne han vende tilbake først etter Herodes' død. Også det var forutsagt:

Hos 11:1 – Fra Egypt kalte jeg min sønn.

Guds løfter – oppfylt i Jesu livshistorie, gjorde ham til Det gamle testamentes rette utlegger. Senere skulle han si «om meg er det skrevet». Hendelser i Jesu livshistorie oppfylder Guds løfter om ham – den kommende Kristus. Han er kirkens Lærer og Det gamle testamentes rette utlegger. Det fremgår allerede av hans liv som flyktning:

Da han kom (til Galilea) bosatte han seg i en by som heter Nasaret. Slik skulle det bli oppfylt som profetene hadde sagt, at han skulle kalles nasareer.

Jes 11:1 – En kvist skal skyte fra Isais stubb, et rotskudd renne opp fra hans røtter.

Ordet «rotskudd» heter på hebraisk «nezær». Kongedømmet etter David opphørt og folket bortført til Babylon - til fangenskap under fremmed herrevelde. Det davidiske kongedømmet lignet en rotstubb. Profetien ved patriarken Jakob var oppfylt: Spiren var tatt fra Juda (1 Mos 49:10). Men da skjød et rotskudd fram fra Davids kongedømme. Kristus Jesus er det rotskudd som Ånden hviler over, for etter sin menneskenatur er han salvet med Den Hellige Ånd uten mål.

Kristus så ikke ut som et menneske, men var sant menneske i kjøtt og blod. Han tilhørte en bestemt slekt samtidig som hans legeme og sjel rommet den uendelige Gud. Det-

te overgår all forstand, og likevel istemmer vi den gudgitte Kristus-bekjennelse: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn*» (Mt 16:16). Vi istemmer Guds tro til oss, kommet i kjøtt og blod (Joh 1:14). Troen istemmer og stadfester den kjensgjerning som åpenbaringsordets Gud har åpenbart for verden.

Et under lar seg ikke forklare, bare bevitne som kjensgjerning. Jesus stadfestet selv det under han selv er. Det gjorde han med undergjerninger, når hans oppdrag var tjent med dem. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. En bevitnet Jesus-historie peker på den Jesus som jomfru Maria fødte - et sant menneske og samtidig sann Gud, «unnfanget ved Den Hellige Ånd».

På samme måte må vi forholde oss til Kristi ord under *Herrens Nattverd*. Vi må forholde oss i barnlig tillit til Kristi presise tydningsord. «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er mitt blod*». Rakt fram i brødets og vinens skikkelser, mottar vi med munnen den uendelige Gud i forening med Guds Golgata-offer.

Gud og mann, for alle givet,
Vil for alle være livet,
Alle byder han seg hel;
Vil med seg oss fast forene,
Han er vinstokk, vi er grene,
Vi har alle i ham del.

Han blir mottatt ubeskåret
Som har alles synder båret.
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære
Som går udelt inn til deg.

Bibelen – Den Hellige Skrift – ligner denne samtidighet. Den er skrevet av mennesker, handler om mennesker og er til samme tid «Guds ord» innen to permer. Også denne samtidighet overgår all forstand, og derfor problematisk for fornuften. Vi står overfor kjensgjerninger, stadfestet i en jordisk Jesus-historie «etter skriftene». Med takk og tilbedelse forholder vi oss til Guds løfter, oppfylt i den historiske Jesus:

«Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, født av jomfru Maria.» (Lille Katekisme, forkl 2. trosart.)

Jesus var lik oss mennesker, men uten synd, lik Adam før syndefallet. Gud kan ikke lide og dø. Jesu lidende lydighet skjedde i forening med Jesu menneskenatur.

1 Kor 15:21 – Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes oppstandelse kommet ved et menneske.

Rom 5:15 – Det er annerledes med Guds nådes gave enn med Adams fall. På grunn av den enes fall måtte mange mennesker dø. Men Guds nåde er uendelig mye større: Den er en gave, og gis til de mange i rikt mål på grunn av det ene menneske, Jesu Kristi nåde.

Jesu menneskelige egenskaper kom til uttrykk på mange måter. Han vokste *som menneske «i visdom og alder»* (Lk 2:52). Han tørstet (Mt 25:35). Han ble trett og måtte hvile (Joh 4:6). I Getsemane var han dypt bedrøvet. Han kunne glede seg, vise medynk, men også vrede, nidkjær for sitt verk. Pilatus pekte på ham og sa: «*Se mennesket!*» På Jesu kors lot Pilatus sette den innskrift som blant annet kalte Jesus for «*nasarèer*» (Joh 19:19). Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, han led som sant menneske, døde og ble begravet. Også etter oppstandelsen viste han seg etter sin menneskenatur (Lk 24:39).

Kol 2: 9 – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Gud fikk i den historiske Jesus en livshistorie, begrenset i tid og rom. Før sin død skrev Luther skrev følgende om denne samtidighet:

«Kristi menneskenatur var ikke av evighet, lik Guddommen. Nå skriver vi at Jesus, Marias sønn, er 1543 år gammel (nå:2024 år gammel). Fra det øyeblikk Guddommen ble forenet med menneskenaturen, er Marias sønn evig og allmechtig Gud, har evig makt, og har skapt og oppholder alt. Fordi Guddom og manndom er forenet i Jesu person, har den ene natur del i den andres egenskaper. Det er hva han selv sier, Mt 11: «Alt er blitt meg overgitt av min Fader», og på et annet sted: «Meg er gitt all makt i himmel og på jord.» Hvem er det som her sier «meg»? Det er Jesus, nasarèeren, jomfru Marias sønn, født som menneske» (jf Konkordieformelen, Sol Dec, art 8:85).

Hva var hensikten med Guds Sønnns komme i Jesu skikkelse? Apostelordet sier:

Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Hensikten er oppfylt med Guds Sønnns lidende lydighet, slik Skriftene vitner om ham.

Derfor lovsynger Guds kirke i himmelen og på jorden:

Åp 5:12 – Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

NYTTÅRS DAG

Tredje rekkes prekentekest: Lk 13:6-9

Jesu gjerning som øversteprest

Med en lignelse beskriver Jesus sin gjerning som øversteprest. Den begynte allerede på den åttende dagen da han ble omskåret og gitt navnet «Jesus». Hvorfor? En katekismeforklaring svarer:

«Han har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt seg selv til et sonoffer for verdens synder. Nå går han i forbønn for sine hos sin Fader i himmelen.»

Da fikentrees eier kom tredje året, bar det fremdeles ingen frukt. Da gav han gartneren følgende ordre: Hogg det ned! Et fikentre hører jo ikke hjemme i en vingård. Men gartneren svarte:

«Herre, la det stå dette året også, så skal jeg grave omkring det og gjødsle det. Kanskje det da vil bære neste gang. Hvis ikke får du hogge det ned.»

Eierens forbønn gjenspeiler Jesu forbønn som den himmelske øversteprest. Han trer fram for Faderen i forbønn for sin kirke i denne verden. Forbønnen hører sammen med Sønnens offertjeneste i Jesu lidende lydighet. Han begynte sin offertjeneste med omkjærelsen på den åttende dag, og fullførte den da han utåndet på korset med ordene: «Det er fullbrakt.»

Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne.

Gal 4:4f - født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår.

Heb 7:24f, 9:11f, 28 – (han) har et uforgjengelig prestedømme, fordi han blir til evig tid, og derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem. /.../ (han har) med sitt eget blod, én gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning.

Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer, den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus, som er rettferdig.

I sin øversteprestelige forbønn ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til tro på ham. De er Guds troende kirke i den nye pakt:

Joh 17:9, 20 – Jeg ber for dem. For verden ber jeg ikke, men for dem som du har gitt meg, for de er dine. /.../ Jeg ber også for dem som ved deres ord tror på meg.

Prekmenteksten i dag handler om denne øversteprest og hans forbønn. Vingårdens eier er Gud Faderen. Vingården er Guds folk i denne verden. Vingårdsmannen - eller gartneren, er Jesus – Gud og mann forenet i Jesu person. Hans forbønn omfatter Kristi kirke også på dette sted. Hans forbønn er nødvendig også for oss.

Jes 5:7 – Vingården til Herren, Gud Sebaot, det er Israels hus, og folket i Juda er hagen, som var hans lyst og glede. Men se, det ble blodig urett! Han ventet rettferd – men hør, det ble skrik!

Allerede Moses trådte fram for Guds ansikt og ba for folket:

2 Mos 32:31f –«Å, dette folket har gjort en stor synd! De har laget seg en gud av gull! Å, om du ville tilgi dem deres synd! Kan du ikke, så stryk meg i boken du skriver i!» Da svarte Herren: «Den som synder mot meg, stryker jeg ut av min bok.»

Her fremstår Moses som et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus. Forskjellen mellom de to er avgrunnsdyp. Ikke kunne Moses formidle syndenes forlatelse til folket. Han var selv et syndig menneske for Gud. Bare Guds Sønn i forening med sin menneskenatur kunne være denne mellommann – både syndoffer og forbeder i samme person.

Vingården sikter til Abrahams barn i den nye pakt. Vi stod utenfor Guds lovpakt med det jødiske folk. Vi fikk barnerett hos Gud, grunnet på nådepakten i Kristi blod – Guds blod i forening med sin menneskenatur. Guds forsoning med verden ble gitt oss til del i dåpen til Jesu død.

Nå er Jesus øverstepresten som står for Guds trone i himmelen. Han ber for sine etterfølgere i den apostoliske kirke og læretradisjon. Han ber for dem alle dager inntil Dommens dag. Med sin lidende lydighet under Guds lov har han oppfylt loven i alle deler og i alles sted. Den Gud vi lærer å kjenne gjennom Jesus Kristus, er en forsonet Gud. Guds løfte til Abraham ble oppfylt i Jesu død for alle:

1 Mos 12:3 – I deg skal alle slekter på jorden velsignes.

Ef 2:11-15 – Dere som en gang var hedninger, ble kalt uomskårne av dem som kalles de omskårne /.../ Husk da at dere en gang var uten Kristus, utestengt fra borgerretten i Israel /.../ uten Gud og uten håp i verden. Men nå – i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær. For han er vår fred---

Men hva slags tre er det Jesus ber for? Han ber for et fikentre som av naturlige grunner ikke hører hjemme i en vingård. Vi var «utestengt fra borgerretten i Israel», sier aposte-

len om Guds kirke på nåderettens grunn. Ingen er kvalifisert til barnerett og borgerrett i Guds nåderike. «Ved Kristi blod er vi kommet nær». Ved dåpen og troen er vi «de helliges medborgere» - frelst av nåde. Ved dåpen til Jesu død ble Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del, og gitt løfte om salighet hos Gud for alle som tror. Frelst av nåde, er vi de helliges medborgere, kalt til å etterfølge Kristus som gave og eksempel. Apostelen sier om denne tilhørighet, Ef 2:20, 22:

Vi tilhører Guds husfolk (el familie), «bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv /.../ gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden».

Vår kvalifikasjon er Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet – og ingenting annet. Annen kvalifikasjon beror på selvbedrag.

Kol 2:12f – i dåpen ble dere begravet sammen med ham, og i den ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. Dere var døde på grunn av deres synder /.../ men han gjorde dere levende sammen med Kristus, i det han tilgav oss alle våre synder.

Tit 3:4-7 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss, ikke på grunn av våre rettfærdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser. Slik skulle vi stå rettfærdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Hva er hensikten med Guds frelse, gitt i dåpen? Spørsmålet må stilles, vår manglende kvalifikasjon tatt i betraktning. En påminnelse er Jesu ord i Bergprekenen, Mt 7:16): «*Ikke henter man vel vindruer av torner, eller fiken fra tistler?*» (Mt 7:16)

Jesu ord sikter til en bestemt årsak. Gud søker «Åndens frukt». Hvor den fins, vitner ord og gjerning om livgiveren Den Hellige Ånd. Uten Åndens frukt vitner livets vitnesbyrd om åndelig død. Jesus ber for de frafalne – for dem som er falt ifra barneretten hos Gud, gitt i dåpen. Forbønnens årsak er «vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene». Gud er god mot oss alle, kun for sin egen skyld. Guds godhet og kjærlighet drar oss til ham – og ingenting annet.

2 Tim 2:13 – Om vi er troløse, så er Gud trofast. Han kan ikke fornekte seg selv. (1 Tess 5:24)

Gal 3:24 – dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Ved troen bærer også et fikentre frukt til vingårdsmannens ære. Eller sagt med en katekismeforklaring:

«Den som vender tilbake til «dåpens nåde», anvender Guds løfte på seg selv, /.../ Gud er trofast og tar imot en synder så ofte han omvender seg. /.../ (årsaken) er Kristus i hans lidende lydighet "utenfor oss". Fornyetelsen virker han ved troen "i oss". Men frifinnelse med forbehold om fornyelse, virker fariséerens omvendelse.

Et eksempel på den frafalnes omvendelse er apostelen Peter. Da han fulgte etter Jesus i øversteprestens forgår, falt han for fristelsen å fornekte Jesus som sin Herre og frelser. Til ham sa Jesus:

Lk 22:32 – jeg bad for deg at din tro ikke måtte svikte.

Fikentreet eier ba for fikentreet ved tredje inspeksjon. Forbønnen ved tredje inspeksjon sikter til nådetiden. Et nedhugget tre kan ikke bære frukt. Når døden avslutter nå-

detiden, fins ingen vei tilbake til «Åndens frukt». Men så lenge det heter «i dag», ligger veien åpen tilbake til barneretten hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død.

Jes 19:22 – de skal vende om til Herren, og han vil bønnhøre dem og lege dem.

1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.

Heb 7:25f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, fordi han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han alltid lever og går i forbønn for dem.

Til slutt: Jesu sårmerker stadfester forbønnens troverdighet. Han står med sårmerkene mellom Faderen og det ufruktbare fikentre. Han ber: La det stå enda et år! Sårmerkene taler bedre enn Abels blod, sier apostelordet. (Heb 12:24). Sårmerkene stadfester to ting: (1) Den oppstandne Kristus er alles rettferdighet og hellighet hos Gud, og (2) han er eneste årsak til barneretten hos Gud. Døpt til Jesu død, kom vi fra dåpen som Guds kjære barn, gitt det nye livet med Kristus som gave, det levende håp. Gud er trofast. Guds løfte står fast: Med Kristus til gave, venter du ham som frelser på Dommens Dag.

SØNDAG E. NYTTÅRS DAG.

Tredje rekkes pretekst: Mt 3:11-12.

Dåp i Den Hellige Ånd

Først noen ord om ordet «dåp». Det blir i Bibelen brukt i to betydninger, dels om dåp i en billedlig, vid mening, og dels om dåp i egentlig mening.

Dåp i *billedlig*, vid mening kan være lidelse og død. I denne mening omtaler Jesus hensikten med sitt komme til verden:

Lk 12:50: «En dåp må jeg døpes med. Hvor tyngt jeg er til den er fullført!»

I bibelhistorien var israelittenes vandring gjennom Rødehavet et skyggebilde av dåpens sakrament i den nye pakt: «*De ble alle døpt til Moses i skyen og havet.*» (1 Kor 10:2)

Dåp i *egentlig* mening betyr å senke ned i vann eller overøse med vann, f eks «*dåp av beger, krukke og kobberkar*» (Mk 7:4). Det er dåp i denne mening det blir henvist til med «*jødernes forskrifter om renselse*». (Joh 2:6) De gjaldt «*inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk*» (Heb 9:10).

Teksten forteller om en farisèer som innbød Jesus til et måltid. Farisèeren la merke til at Jesus lot være å vaske hendene før måltidet. «Å vaske seg» kan også oversettes med «å døpe seg», det vil si å skylle hendene i vann. (Lk 11:36.)

De som lot seg døpe av Johannes i Jordan, kan enten ha senket seg ned i vannet eller latt seg overøse av vann. Spørsmålet om fremgangsmåten står åpent. Det samme var tilfelle da omkring 3000 ble døpt på Pinsedagen. Avgjørende er ikke vannmengden, men Guds ord i forening med vannet. Uten døpeordene er vannet bare vann og ingen dåp.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Guds nåde gir ikke frihet til å leve i synd, som om Guds nåde blir større jo mere vi synder (Rom 3:31). I så fall er man bare opptatt av det som hører mennesker til (samme 8:3), som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur (samme 8:12). Renselsen «i vannets bad ved ordet» handler om død og liv i denne rekkefølge:

Rom 6:4, 6, 8 - Vi ble altså begravet med (Jesus) da vi ble vi begravet med denne dåp til døden for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skulle tilintetgjøres og vi ikke lenger være slaver under synden. /.../ Er vi død med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Gud handlet med oss i dåpen: Gud satte oss inn i den Kristus-*virkelighet* som Guds troende kirke er. Vi fikk det nye livet under Jesu Krist herredømme. Han gjorde oss delaktige i sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Hvorfor? .De har han gjort for at vi skulle leve med Jesus Kristus til gave og tjene ham i forsakelse og tro.

I teksten peker Døperen Johannes på forskjellen mellom Johannes-dåpen «i vann» og Jesu dåp «i Den Hellige Ånd.». Forskjellen markerer ingen nedvurdering av Johannes-dåpen. Johannes-dåpen og dåpen på Pinsedagen var begge en dåp «til omvendelse og syndenes forlatelse». (Lk 3:2f) Det var likevel en mangel ved Johannes-dåpen.

«Jeg døper dere med vann til omvendelse. Men han som kommer etter meg, er sterkere enn jeg. /.../ Han skal døpe dere med Hellig Ånd og ild.

Ordene sikter til underet på Pinsedagen, da Den Hellige Ånd viste seg med ildtunger, fordelt på apostlenes hoder. Da fikk de Åndens gaver til å forkynne Jesu himmelske lære på fremmede tungemål. Øyenvitner var mange med ulike språk.

1 Kor 12:11 – Alt dette virker den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt, slik han vil.

Helligånden er og blir den samme person i enhet med Faderen og Sønnen, «i guddoms enhet like stor, i guddoms majestet like evig» (Athanasios, Pkt6). De som mener underet på Pinsedagen var et uforståelig babbel, har et problem: De skiller Helligånden fra enheten med Faderen og Sønnen, som om Helligånden først var virksom i kirkens historie etter nesten 1900 år.

Johannes døyte i vann. Kirkens vanddåp er «*det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellig Ånd*» (Tit 3:5). Vi døper med døpeordene «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». De tre personene i Guds treenhet er hver på sin måte virksomme med Guds ord i dåpen. Den er fremfor alt Helligåndens *livgivende* gjerning. Han gir det nye livet i Kristus, han som er døren inn til Guds rike.

«Han har kasteskuflen i hånden og skal rense kornet på treskeplassen. Hveten skal han samle i låven, men agnene skal han brenne opp med ild som aldri slukner.»

Hvordan er dette å forstå? Kornet på treskeplassen er den *synlige* kirke. Agnene gir skinn av kristendom, men er døde. Agnene er antikristens kirkeimitasjon, lik et karnevalstog. Agnene gir inntrykk av å være noe de ikke er.

Først på Dommens dag skal Kristus komme som verdens dommer og skille agnene fra hveten. Agnene er de som inntil døden fornektet frelsen, gitt dem i dåpen. De stilte seg utenfor kirkens samfunn i de hellige ting – Kristi sanne legeme og blod. Under Herrens

Nattverd blir de rakt fram og mottatt i brødets og vinens skikkelser. «Ta og et», sier Jesus. «Drikk alle derav.» Gaven mottatt i tro, gjør synlig hva kirkesamfunn er i egentlig mening. Utenfor fins ingen Jesus, bare Guds vrede over fiendemaktene synd, død og djevel.

Nå er det nådetid. Guds himmelrike kommer oss nær med ord som høres og rakt fram i jordiske midler som ses. Slik er han til stede, virksom med ord som høres og ses i de handlinger han innstiftet og befalte: Gjør dette... De skal døpte lære å holde.

Jes 55:7f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær, den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren.

Jes 12:1f – Den dagen skal du si: Jeg takker deg Herre. Du har vært harm på meg. Men harmen tok slutt og du trøstet meg. Se Gud er min frelse, jeg er trygg og frykter ikke.

ÅPENBARINGSTIDEN

KRISTI ÅPENBARINGSDAG (EPIFANIA)

Tredje rekkes prekentekest: Lk 11:20-36.

Åpenbaringens lys

Ordet «åpenbaring»

Ved siden av Juledagen er Kristi Åpenbaringsdag den andre av juledelens to store høytidsdager. I kirken feirer vi Juledagen til minne om Herren Jesu Kristi fødsel – unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria.

Ordet åpenbaringsdag kommer av det greske ordet «epifaneia», som betyr opplysning, tilsynekomst eller åpenbaring. I Nytestamentet er «epifaneia» noen steder brukt om Guds Sønnns tilsynekomst i Jesu tjenerskikkelse.

2 Tim 1:9f – (Gud) har frelst oss og kalt oss med det hellige kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss i Kristus fra evighet av, og som nå er åpenbart da vår frelser, Jesus Kristus kom til jord.

Andre steder er ordet brukt om Jesu tilsynekomst på den ytterste dag – da som verdens dommer, synlig for alle i sin guddoms herlighet.

2 Tess 2:8 – Herren Jesus skal /.../ ved åpenbaringen av sin gjenkomst tilintetgjøre ham (den lovløse). (E.Sv Kyrkobib.)

Stjernen som viste vei

Underlig er beretningen om stjernen som ledet vismennene til stedet hvor jødekongen var født. Stjernen var forutsagt i Bileams profeti:

4 Mos 24:17 – Jeg ser ham, men ikke nå; jeg skuer ham, men ikke nær. En stjerne stiger opp fra Jakob, en kongstav løfter seg fra Israel.

Profeten Bileam så en hendelse dunkelt i fjern framtid. Vismennene så hendelsen tydelig hos profeten Mika, nok til å veilede dem til Betlehem. Mika-profetien taler om Kristi evige guddom. Men Jesu motstandere krevde mer enn en ordåpenbaring:

Mika 5:1f – Men du Betlehem, Efrata, den ringeste blant ættene i Juda! Fra deg lar jeg komme en mann som skal være hersker over Israel. Han har sitt opphav i gammel tid, han er fra eldgamle dager. Så lar Gud dem gå sine egne veier, inntil hun som skal føde, har født.

«Denne slekt er en ond slekt. Den krever tegn, men skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet.»

Jesu motstandere krevde tegn i handling. Tegn skulle de få, men ikke annet enn «Jona-tegnet». Jesus sikter her til sin legemlige oppstandelse fra de døde.

Mt 12:40f – En ond og utro slekt krever tegn, men den skal ikke få noe annet tegn enn Jona-tegnet. For som Jona var tre dager og tre netter i den store fiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens dyp. Folk fra Ninive skal stå fram i dommen sammen med denne slekt og anklage den. For de vendte om da Jona forkynte sitt budskap – og her er mer enn Jona.

Gud hadde kalt Jonas til å forkynne Guds ord for hedningene i Ninive, men Jonas ville ikke. Han stakk av med en båt til Tarsis. Underveis ble det en forrykende storm, og båten var nær ved å forlise. Mannskapet ba hver til sin gud, og ba Jonas gjøre det samme. Hvem var skyld i stormen? De kastet lodd, og loddet falt på Jonas. Han bekjente sin skyld og ba dem kaste ham på havet, så skulle havet stilne. De så gjorde. Havet stilnet og mannskapet kom i hamn. (Jon 1:12, 15) Noe lignende skjedde med Kristus. I Getsemane hage sa han til sine fiender:

Joh 18:8 – Leter dere etter meg, så la disse andre gå.

Forskjellen mellom Jonas og Jesus

Men her er en viktig *forskjell*. Jonas ble Det var på grunn av sin ulydighet Jonas ble kastet over bord til havets raseri. Kristus led, døde og ble begravet på grunn av sin lydighet under Guds lov. Han påtok seg våre misgjerninger, som om han var like skyldig som Jonas. Stilt overfor Guds hellige lov, er vi alle like skyldige som Johas.

Men Kristus var lydig til døden i alles sted. Så har Gud elsket verden. Gud forsonte verden med seg selv i Jesu død - Guds hellige, uskyldige Lam. Åpenbaringsordets Gud er i Jesus Kristus en forsonet Gud. Det er hva krusifikset påminner oss om. Kristus er Guds fred til alle. Her siterer Jesus Davids ord i Salme 16:

Sal 116:10f – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din trofaste tjener gå til grunne. Du lærer meg livets vei: For ditt åsyn er en fylde av glede, ved din høyre hånd en evig fryd.

Likheten mellom Jonas og prekenembetets oppdrag

Det Jona-tegn Kristus viser til, var hans egen oppstandelse «etter Skriftene». Hva var hensikten? Det viser Jonas i Ninive. Jonas forkynte til omvendelse for ninevittene, og formante dem til å vende om fra sin onde vei.(Jon 3:8). Dermed ble Jonas et skyggebilde av den kommende Kristus, virksom i prekenembetets gjerning.

For som Jona ble et tegn for innbyggerne i Ninive, slik skal Menneskesønnen bli det for denne slekt.

Den oppstandne Kristus er virksom med den marsjordre han gav de tolv.

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Ninevittene vendte om til Guds tilgivelse for deres synder.

Jona 3:10 – De vendte om fra sin onde ferd, og da Gud så det, endret han sin plan og sendte ikke den ulykken han hadde varslet.

Jonas – misnøyd med Guds godhet for sin egen skyld

Gud tok ikke hensyn til personen Jonas. Gud er suveren. Med handlende allmakt er han syndere nådig, uavhengig av predikantens person.

Jona 4:2f – «Derfor prøvde jeg først å rømme til Tarsis. Jeg visste at du er en nådig og barmhjer-
tig Gud, langmodig og rik på miskunn, og at du kan endre din plan, så du ikke lar ulykken komme. Men nå, Herre, ta mitt liv. For jeg vil heller dø enn leve.» Men Herren svarte: «Har du grunn til å være harm?»

Nei, det hadde han ikke. Det fremgår av Jesu ord om ninevittene at de på Dommens dag skal fordømme denne gjenstridige slekt. Hva er problemet? Problemet er den onde menneskenatur, uten frykt for åpenbaringsordets Gud og uten tillit til ham, men med en formørket forstand, alltid i tross mot vår skaper og gjeløser. Åpenbaringsordets Gud må komme oss til hjelp. Det viser beretningen om de vise fra Østerland.

Gud, kom oss til redning! Herre, skynd deg til vår frelse!

Blant folkene fantes kunnskap om Guds ord og løfter til jødefolket. Vismennene kjente til *Bileams*-profeti om stjernen. De kjente til profeten *Daniel* og hans fangenskap i Babylon. Der gjorde han Guds ord og løfter kjent, blant annet profetien om de 62 år-ukene fram til Kristi død. (Dan 9:26) Også *dronningen av Saba* kjente til denne profeti.

Dronningen fra landet i sør skal tre fram i dommen sammen med menneskene i denne slekt og anklage dem. For hun kom helt fra jordens ende for å lytte til Salomos visdom – og her er mer enn Salomo!

Hun som kom langveis fra, fikk høre «mer enn Salomo». Hun fikk høre Guds visdom fra evighet, om ham som forener Gud og menneske i Jesu Kristi person, og høre om Guds visdom, stilt fram for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet.

Ord 8:22f – Jeg var det første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen før jorden ble til

Høys 5:10, 8:12 – Min kjæreste er lys og rødlett, han skiller seg ut blant ti tusen menn. /.../ Jeg har min egen vingård. Salomo, behold dine tusen sekel.

Også apostelen Paulus begrunnet sin virksomhet med skriftbevis.

Rom 15.9, 11 – de andre folk skal prise Gud for hans miskunn, slik det står skrevet: Derfor vil jeg prise deg blant folkene og lovsyng ditt navn. /.../ Lovsyng Herren, alle folk, pris ham, alle stammer.

Apostelen Paulus var utsendt til hedningene for å «åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys.» (Apg 26:18) Åpenbaringsordets Gud er virksom i prekenembetets gjerning. Han oppfyller sine løfter ved profetene. Noen eksempler:

Jes 35:5 – Da skal de blindes øyne åpnes.

Jes 42:6f – Jeg har formet deg og gjort deg til en pakt for folkene, til et lys for folkeslagene. Du skal åpne blindes øyne og føre fanger ut av fengslet, dem som sitter i mørket, ut av fangehullet.

Jes 60:1 – Reis deg i stråleglans! For nå kommer ditt lys, Herrens herlighet går opp over deg.

Slike bibelord viser *hvordan* Gud opplyser vår forstand. Gud opplyser ikke med dialog og samtale, for hvem har autoritet og kompetanse til å opplyse vår forstand? Det viser

allerede det første apostelmøte i Jerusalem (Apg 15). Uenighet om læren ble avgjort med et Herrens ord ved profeten Amos:

Apg 15:14-18 – (Peter har forklart) at Gud for lenge siden sørget for å vinne seg et folk av hedninger som skal prise hans Navn. Og dette stemmer med profetenes ord, slik det står skrevet: «Deretter vil jeg komme tilbake og gjenreise Davids falne hytte. Det som er revet ned, skal jeg bygge opp, jeg reiser det på ny, for at resten av menneskene skal søke Herren, alle folk som mitt Navn er nevnt over. Så sier Herren, han som gjør dette, det som er kjent fra evighet av. (Am 9:11f, Jes 45:21).

Dermed var debatten avblåst og læren avgjort. Denne første synode (el sammenkomst) er i ettertid den normerende norm i kirkens synodalrett.

Hverken en Herrens apostel eller annen kirkeinstans er gitt bestemmende autoritet og kompetanse i lærespørsmål, annet enn å fastslå den lære som beviselig er praktisert i kirken siden aposteltiden. Kirkens gudgitte rett er en annen enn folkets rett.. Kirkens rett er en nåderett på dåpens grunn, og i den skarpeste motsetning til rettighetskrav begrunnet i dialog og flertallsrett.

Kristi kirke er ikke et demokrati, men et *kristokrati*. Kristi kirke er *Kristi kirkebrud*, underordnet Kristi lære fra Faderen, og den himmelske lære mottatt i og med apostelordets lære fra Kristus – Bibelens rette utlegger og kirkens Hyrde og Lærer. Derfor ber vi «helige oss i sannheten. Ditt ord er sannhet».

Ingen tenner et lys og setter det i kjelleren eller under et kar, nei, en setter det i en stake, så de som kommer inn, kan se skinnet fra det.

Lyset skal ikke skinne i kjelleren. Det greske ordet *krypt* blir fremdeles brukt om kjelleren under kirkerommet. Det er ikke i dølgsmål, men offentlig – i den forsamlede menighet evangeliet skal opplyse vår forstand og Gud gi sine frelsesgoder til oss.

Jes 2:3 – «Kom, la oss gå til Herrens fjell, til Jakobs Guds hus, så han kan lære oss sine veier, og vi kan ferdes på hans stier!»

Uttrykket «*Jakobs Guds hus*» sikter til Guds kirke i den nye pakt. Der samles dømte mennesker for å holde de befalinger som er Guds kirkes kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

En illustrasjon gir Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til hver av de sju menighetene i Lille-Asia er hans formaninger til kristenheten i nåtid. Kristus vandrer *mellom* stakene. Hver for seg representerer menigheten på stedet i nåtid Guds Ene Hellige kirke. Der er den oppstandne virksom til stede. I denne virkelighet gjelder Jesu formaning: «*Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!*» Ånden taler ikke umiddelbart, men virksom med apostelordets lære fra Herren Jesus. Annen begrunnelse trengs ikke.

«- er øyer sykt, er også ditt legeme mørkt. Se derfor til at lyset i deg ikke mørke! Er nå hele ditt legeme lyst og ingen del av det mørkt, da blir alt lyst, som når en lysende lampe skinner på deg.»

Jesu billedbruk beskriver oss mennesker, slik vi under syndefallet kår er - uten Gud og uten håp i verden, henvist til spekulasjon, føleri og selvbekreftende behov.

2 Kor 4:3f – Er vårt evangelium skjult, så er det for dem som går fortapt det er skjult. For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler fram fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde.

Opplysning skjer ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse. Med Hjelperen - Den Hellige Ånd, opplyser han våre sinn med Kristi ord. Gud gi at det må sies om oss: Gud lot sitt lys skinne i våre hjerter (2 Kor 4:6).

Åp 3:22 - «Den som har ører, han høre hva Ånden sier til menighetene.»

FØRSTE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekest: Mt 12:46-50.

Jesus Kristus vår bror, hans Kirke vår mor

Hvorfor måtte Guds Sønn fornedre seg selv, for så å lide, dø, bli begravet og oppstå tredje dag? Svaret gir dagens evangelium: Jesu oppdrag var foreskrevet i «Skriftene», det vil si «Moses, Profetene og Salmene». De fire evangelistene vil bli tatt på alvor med bevitnede dokumentasjoner.

Jesus-historien fortsetter med den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom med de handlinger han befalte før han på den førtiende dagen ble opptatt til Guds nådehimmel. Prekenembetet, dåpen og Herrens Nattverd skal døpte lære å holde (Mt 28:19f).

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst. Jeg har din lov i mitt hjerte.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnerett.

Mt 5:17 – Tro ikke at Jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene. Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle!

Bibelen er det bibliotek hvor boksamlingen peker på Herren Jesus, lik havet i hjulet. Hvor du enn leser i Bibelen, vitner det skrevne om ham.

Evangelistene Matteus, Markus, Lukas og Johannes har lagt vekt på hendelser, forstått i lys av Guds løfter ved profetene i den gamle pakt. Deres troverdighet var og er åpenbar. Fremstilling og redaksjon viser lojalitet mot Jesu undervisning om sin person og sitt verk. Apostelen Johannes utfyller de andre evangeliene med hendelser i skarp motsetning til troen på en guddomsgnist i menneskets indre gnostisisme).

I en særstilling står apostelen Paulus - opprinnelig en uklanderlig farisээр og fanatisk kristenforfølger. Men den oppstandne Jesus konfronterte ham underveis til Damaskus. Paulus-brevene formidler hva «mottatt fra Herren» gjennom øyenvitner og tilhørere til Jesu offentlige virksomhet. Brevene viser dyp innsikt i motsetningen mellom Jesus og fariseisme – en motsetning som består i tidens løp.

Til sammen er Det nye testamente en samling skrifter fra apostlenes hånd. Deres autoritet og kompetanse består i læren, mottatt fra Herren Jesus. Denne formidling er rettesnor (el kànon) for kristnes lære og liv. Bibeltroskap er troskap mot det apostoliske ord. Så til dagens evangelium.

Det forteller om en hendelse da hans mor og brødre ville snakke med ham. De avbrøt ham. Brøt de da det fjerde bud? Vår barnelærdom sier:

Du skal hedre din far og din mor, så det går deg vel og du får leve lenge på jorden. Hva betyr det? Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter våre foreldre og foresatte, eller egger dem til vrede, men holder dem i ære, tjener og lyder dem, elsker og akter dem.

Jesus var lydig mot sin mor og fosterfaren Josef. Denne lydighet viste han like til det siste, da han hang på korset.

Joh 19:26f – Da Jesus så sin mor, og ved siden av henne den disippel han hadde kjær, sa han til sin mor: «Kvinne, det er din sønn!» Deretter sa han til disippelen: «Det er din mor». Fra den stund tok disippelen henne hjem til seg.

Men teksten synes å gi det motsatte inntrykk.

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?»

Vi må se spørsmålet i sin sammenheng. Jesus ble avbrutt i det oppdrag han måtte utføre i lydighet mot sin himmelske Far. Men hans mor og brødre ville heller snakke med ham om ting som var viktigere for dem. Hva var viktig for Jesus? Betrakter vi Jesu oppdrag eller embete i lys av Det gamle testamente, bestod det av flere oppdrag: Blant dem var *Profeten*, utsendt for å åpenbare sin himmelske Fars vilje og rådslutning om menneskenes frelse.

5 Mos 18:18-20 – Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Den som ikke hører på de ord han taler i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap. Men våger en profet å tale noe som jeg ikke har befalt ham, eller taler han i andre guders navn, da skal den profeten dø.

Vi har alle ulike kall å utføre alt etter sammenhengen, til eksempel i forholdet far, mor og barn, i forholdet lærer og elev, i forholdet bedriftsleder og ansatte, osv. Alle skal vi skjønne vårt eget kall på en slik måte at andres kall ikke blir forsømt. I praksis har vi hver for oss flere kall. Ulike kallsoppgaver krever regulering og gjensidig respekt. Dett med menneskers øyne var det følgelig ikke rett å avbryte Jesu undervisning.

Problemet krysskonflikter

Det kan oppstå konflikt mellom kjærligheten til Gud og kjærligheten til vår neste. Da gjelder «den apostoliske regel»: Å lyde Gud mer enn mennesker (Apg 5:29). Denne krysskonflikt kan påføre andre sorg. T. eks Jesu ord i en annen sammenheng.

Lk 14:26 – Om noen kommer til meg, må han forsømme far og mor, hustru og barn, brødre og søstre, ja, sitt eget liv.

Eksempler fra bibelhistorien:

Abraham, **1 Mos 12:1**. I tillit til Guds løfte, dro han bort fra sitt land og sin slekt, og til det land som Gud ville vise ham.- -

Lot og hans to døtre, **1 Mos 19**. På Guds befaling brøt de opp fra Sodoma i tide. (Dermed brøt de med de to mennene som skulle bli Lots svigersønner.)

Eli som overså sønnenes gudløse liv, **1 Sam 2:29**. Da var det en som sa Guds ord til ham: «Hvordan kan du ære dine sønner mer enn meg?»

Og Maria, da hun ville hindre Jesus i hans gjerning som Profeten. Maria var ingen motstander av Guds ord, men tross egen skrøpelighet trodde hun Guds løfte og ble salig.

Eksempelene viser hva kjærligheten til Gud innebærer: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*». Kjærligheten til Gud kommer til uttrykk i livets vitnesbyrd, til eksempel i vår bruk av Guds Navn og helligdagen. Livets vitnesbyrd omfatter også forholdet til verdslige og kirkelige myndigheter. Et ;Luther sitat uttrykker saken:

«Fordømt til helvetets avgrunn må all lydighet være, den være mot øvrighet, mor, far og mor, ja, også mot kirken, om den vraker lydigheten mot Gud. Kirken er Guds tjenestepike eller tjenerinne, som ikke vet å gjøre annet enn det hun vet er hans ord og befaling. /.../ Forbannet være all kjærlighet som vil dra meg bort fra Guds ord. Ta da farvel og si: Du er ikke min mann, min hustru, mitt barn. Se bare nøye på hva din Herre Kristus gjør, som er langt mere øm overfor sin mor enn noen av oss kan være...» (PJonsson fra en Luher-preken.)

Troskapen mot apostelordets lære «mottatt fra Herren», har de omkostninger som Gud tillater, t eks sosiale og økonomiske tap. Og likevel er en Kristi bekjenner omsluttet av Guds omsorg til legeme og sjel.

«Hvem er min mor og hvem er mine brødre?» Og han pekte med hånden på disiplene og sa: «Der er min mor og mine brødre. Hver den som gjør min himmelske Faders vilje, hans som er i himmelen, er min bror, søster og mor.»

Mk 10:29f – Enhver som har forlatt hus, eller brødre eller søstre eller mor eller far eller barn eller åkrer for min skyld og for evangeliet skyld, skal her i tiden få hundre ganger så mye igjen: her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og åkrer – men også forfølgelser – og i den kommende verden evig liv.

Slutningen ligger nær: det er med lydighet vi får Kristus til bror. Nei, Guds rike er et *nåderike*. Kristentroen er Guds tro, nemlig *den* tro som Gud virker med evangeliet kun for sin godhets skyld. Han alene er frelsens årsak uten noen vår kvalifikasjon. Frelsens årsak er han i kraft av sin lidende lydighet under Guds lov og i alles sted.

Med Kristus til gave følger livets vitnesbyrd med Kristus til *eksempel* i forsakelse og tro. Gaven først – deretter han som eksempel. Den som gjør Guds vilje, tror først den rettferdighet som evangeliet åpenbarer: Jesus Kristus – menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud. Evangeliet åpenbarer først den rettferdighet den som livet vitner om – av tro til tro. Uten sammenblanding med troens årsak, trives troen sammen med gjerningen, Gud til evig ære, takk og pris.

Joh 6:39f – Det er hans vilje at jeg ikke skal miste noen av dem han har gitt meg, men reise dem opp på den ytterste dag. Dette er min Fars vilje, at den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal reise ham på den siste dag.

Heb 2:17 – (Jesus) måtte i ett og alt bli sine brødre lik, så han kunne være en trofast og barmhjertig øversteprest i tjenesten for Gud, og sone folkets synder.

Sett fra menneskers side, ble han alles bror på grunn av vår ulydighet mot Gud, vår skaper og gjenløser. Sett fra Guds side, er Guds godhet for sin egen skyld den eneste årsak til barnekår hos ham, gitt i dåpen til Jesu død. Den som da lar dåpen bero på føleri, fornuft og gjort gjerning, er en lovens trell, bundet til egen skyld og skam og håpløshet. Er frelsen min overgivelse, er den ikke av gitt av nåde.

Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord, for at vi skal være en første frukt blant dem han har skapt.

1 Tim 2:4 – han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne.

Da vil kanskje noen spørre: Hvis Kristi fortjeneste er frelsens årsak, hvordan kommer jeg da til troen? Svar: Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet.

Rom 10:17 – troen kommer av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. (E Sv Kyrkobib.)

Jesu svar til Maria og brødrene viser oss til Guds folk og familie - de som tror og bekjenner hans ord. Eller sagt med Luthers ord i Store Katekisme:

«Han har i verden en særskilt forsamling som er moderen, som føder og fostrer hver en kristen med Guds ord, som Den Hellige Ånd åpenbarer og lar forkynne. Dermed opplyser han og opp-tenner han våre hjerter, så de fatter og tar imot det, holder fast ved det og holder ut.»

Ef 2:19 – Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og tilhører Guds familie.

ANDRE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekest: Lk 19:1-10

Tolleren Sakkeus

Først noen ord om bakgrunnen for den hendelse teksten beskriver. Tollerne var i den tid kjent for utpressing når de krevde toll. De krevde for mye og ble rike, men uten selv å bli straffet på pungen. Utpressing til egen fordel gjorde tollerne til en foraktet yrkesgruppe blant jødene.

I sentrum for hendelsen står Jesus. Han åpenbarte sin guddoms herlighet da han erklærte overtolleren Sakkeus frikjent for Gud. Han tilsa ham syndenes forlatelse og lot ham gå hjem, erklært rettfærdig for Gud. Det kan ikke et menneske gjøre, men slik var det Jesus åpenbarte sin persons hemmelighet: Gud og manndom forenet i Jesu person i en ringe tjenerskikkelse. Andre ganger åpenbarte han guddom med de undergjeringer, til eksempel under et bryllup i Kana, da han gjorde vann til vin.

Hvordan forstå beretningen om Jesus og tolleren Sakkeus? Meningen fremgår tydelig av en annen beretning, den Jesus fortalte om fariseeren og tolleren i templet. Fariseeren takket Gud for et liv respektabelt i egne øyne. Det hadde han god grunn til. Men Jesus lot fariseeren gå bundet til sin selvtilfredse egenrettfærdighet. Tolleren tok sitt liv på ramme alvor. Han ba Gud for sin godhets skyld være nådig og frikjenne ham. Underlig er denne forskjellsbehandling. Den synes å motsi Jesu ord i en annen sammenheng:

Mt 19:25f – Det er vanskelig for en rik å komme inn i himmelriket. Ja, jeg sier dere: Det er lettere for en kamel å gå inn gjennom nåløyet, enn for en rik å komme inn i Guds rike. Da disiplene hørte dette, ble de helt forskrekket og spurte: «Hvem kan da bli salig?» Jesus så på dem og sa: «For mennesker er dette umulig, men for Gud er alt mulig».

Rikdom gjør oss mennesker opptatt av det de eier. Det gjør også fattigdom. Det skal ikke mye til. Jesu ord treffer noen og hver:

Mt 13:22 – de hører ordet, men dette livs bekymringer og rikdommens bedrag kveler ordet, så det ikke bærer frukt.

Og nå skjeler vi til tolleren Sakkeus. Teksten forteller at han var liten av vekst, for liten til å komme fram i folkemengden. Men Sakkeus ville gjerne se hvem Jesus var. Derfor klatret han opp i et morbærtre. Det har kraftige grener, lett å klatre i. Jesus fikk øye på ham og ba ham skynde seg ned. Jesus ville gjerne komme hjem til ham. Sakkeus skyndte seg ned og tok imot Jesus med glede.

Mt 7:7f – Be, så skal dere få! Let, så skal dere finne! Bank på, så skal det lukkes opp for dere! For den som ber, han får, og den som leter han finner, og den som banker på, for ham blir det lukket opp.

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, skal jeg sannelig ikke kaste ut.

Andre murret seg imellom:

«Han tar inn hos en syndig mann!»

Hvorfor åpenbarte Jesus sin persons hemmelighet på denne måte? Svaret overgår menneskers fatteevne. Vi tenker automatisk som så: stilt overfor den hellige Gud og hans godhet, må vi være kvalifisert, iallfall med Guds hjelp. Den innbilte eller manglende kvalifikasjon er problemet. Den utelukker Guds nåde. For Gud er god for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Jesus åpenbarte som guddoms herlighet, fremmed for oss. Gud må åpenbare den for oss. Det er åpenbaringstidens store tema.

Tit 2:4-7 – Men vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Han frelste oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

Gud åpenbarer sin godhet for sin egen skyld. Guds godhet skjeler ikke til vår kvalifikasjon, slik vi gjør. Guds lov og gode skapervilje anklager og røver troens frimodighet. Annerledes er Guds lov og skapervilje. Guds lov stresser og driver oss. Guds evangelium lokker og drar med Guds godhet for sin egen skyld. Derfor istemmer vi bønneropet fra den blinde Bartimeus: *Herre Jesus, forbarme deg over oss!* Og legger til på gresk: *Kyrie eleison*. Her istemmer vi Guds kirkes bønnerop i tidens løp, og legger gjerne til: *Gi oss bønnens Ånd, gi forstand på ditt ord, og bevar oss i din fred!*

Liturgien har ingen annen oppgave enn den å verne om vår barnerett hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død. Dåpen drar oss til en forsonet Gud, stilt fram for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet. Evangeliet tilsier syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste – og ikke av noen annen grunn.

Kong David måtte be, avslørt av Gud, *Sal 51:3 - slett ut mine overtredelser i din store barmhjertighet. Gjør meg ren og fri for skyld.* Det var denne sin guddoms herlighet Gud åpenbarte på overtolleren Sakkeus. Virkningen ble åpenbar i livets vitnesbyrd:

Sakkeus stod fram og sa: «Herre, halvdelen av det jeg eier, vil jeg gi til de fattige, og har jeg presset penger av noen, skal han få det firedobbelt igjen.» Da sa Jesus: «I dag er frelse kommet til dette hus.»

Sakkeus vitnet med livets vitnesbyrd at Kristus bodde ved troen i hans hjerte (Ef 3:17),. Livets vitnesbyrd bevitnet frelsens årsak.

1 Kor 3:16f – Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Dersom noen ødelegger Guds tempel, skal Gud ødelegge ham. For Guds tempel er hellig, og dette tempel er dere.

2 Kor 6:16 – Vi er den levende Guds tempel.

Teksten illustrerer *barnerettens årsak* hos Gud. Den er ingen belønning for gjort gjerning. Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet i en bevitnet Jesus-historie. Den er ikke avsluttet. Den fortsetter i nåtid. Den oppstandne er virksom til stede i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Her er Den Hellige Ånd ganske virksom med Kristi ord når og hvor han vil hos dem som hører evangeliet og holder fast ved det.

Joh 1:12 - Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.

Joh 14:23 – Den som elsker meg, vil holde fast på mitt ord, og min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta bolig hos ham.

Lukas forteller om *virksomheten* i livets vitnesbyrd. Hjemme hos Sakkeus har han etter alt å dømme undervist Sakkeus om frelsens årsak. Virksomheten viste seg i livets vitnesbyrd, forutsagt ved profeten:

Esek 11:19f – Da vil jeg gi dem et nytt hjerte, og la dem få en ny ånd. Jeg vil ta steinhjertet ut av kroppen deres og gi dem et kjøtt hjerte i stedet. Så skal de følge mine forskrifter og følge mine lover og leve etter dem.

Sakkeus gav halvparten av det han eide til fattige, og firedobbelt igjen til dem han hadde presset penger av. Vi merker oss rekkefølgen: Først frelsens årsak, deretter virksomheten i livets vitnesbyrd. *I dag er frelse kommet til dette hus. For også han er en Abrahams sønn*

Mt 3:9 – jeg sier dere: Gud kan oppreise barn for Abraham av disse steinene.

Sakkeus tilhørte Guds utvalgte folk i etnisk mening, men det var ikke frelsens årsak. Han trodde Guds løfte til Abraham, oppfylt i Kristus. Troen var Guds suverene verk.

Med Jesus som gave, fulgte Sakkeus Jesu eksempel i gode gjerninger (Tit 3:8).

I den nye pakt er Guds kirke «Abrahams barn» etter løftet.

Gal 3:6f – Abraham trodde Gud og det ble regnet ham til rettferdighet. Så forstår dere at det er de som tror, som er Abrahams barn.

Mt 20:28 – Menneskesønnen (er ikke) kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.

Sant menneske måtte han være for å lide og dø. Men som menneske kunne han ikke være verdens sydebærer og beseire synd og død djevel. Derfor måtte han også være sann Gud. Denne hemmelighet avslørte Jesus her med ord. Hendelsen begynte med nysgjerrighet. En syndig mann ville vite: Hvem er denne Jesus? Da åpenbarte Jesus med ord sin hemmelighet – sann Gud og sant menneske, i samme person.

Denne teksten vært brukt ved kirkevigsler gjennom kirkens historie. Poenget er ikke kirkehuset, men kirkerommet. Med Guds ord og bønn ble huset skilt ut til bruk for Jesu Kristi nærvær. Her har døpte et kirkehjem. Her er kirkens Herre og Lærer vår gjest i den forsamlede menighet, virksom til stede med sitt ord i de handlinger han befalte. De skal døpte skal lære å holde. Døptes gjensvar i tidens løp er takk og bønn i Jesu navn.

**Vi er Guds hus og kirke nu,
Bygget av levende steiner,
Som under kors med ærlig hu
Troen og dåpen forener**

TREDJE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes prekentekest: Mt 8:14-17

Jesu undergjerninger åpenbarer hvem han er

Jesus gjorde i handling hva Gud i den gamle pakt gjorde på billedlig vis. Den gang handlet han som en ånd, og ikke som et menneske av kjøtt og blod. Eksempler: Gud rakte ut sin hånd og slo Egypt med alle slags plager (2 Mos 3:20). Denne billedbruk viser til Guds handlende allmakt.

Samme billedbruk er brukt om Guds tilsynekomst i Jesu skikkelse, t eks: «Ordet ble kjøtt», dvs menneske (Joh 1:14). Jesu offentlige virksomhet åpenbarte Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Teksten viser hvordan. Han helbredet på to måter:

Mt 4:23 – han lærte folket i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet alle sykdommer og plager hos folket.

Han rørte ved hånden hennes, og feberen slapp henne.

Med håndsberøring viste Jesus i handling at han er sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Jesu legeme var på underfullt vis unnfanget ved Den Hellig Ånd i jomfru Marias morsliv. Jesu hånd var forent med Jesu guddoms natur og gitt all makt i himmel og på jord.

Evangelisten Matteus forteller at hjemme hos Peter lå hans svigermor til sengs med feber. Jesus helbredet henne med berøring. Det samme gjorde han ved en annen anledning, da han helbredet den spedalske mannen med berøring (Mt 8:3). Dette gjorde hans legeme som ble omskåret på den åttende dag, som svettet blod i Getsemane, ble pint under Pontius Pilatus, korsfestet, døde og lagt i Josefs grav, og det samme legeme som oppstod fra døde tredje dag. Tomas fikk på den åttende dag berøre Jesu legeme - det legeme som på Himmelfartsdagen ble opptatt til Guds tronehimmel og synlig til stede i sakramentets skikkelser under Herrens Nattverd, rakt fram og mottatt med munnen, slik hans ord sier presist og like fram. Det samme legeme skal komme tilbake, synlig for alle i Guddoms herlighet. Evangelister og apostler forklarer ikke, men konstaterer:

Kol 2:9 - I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Han drev åndene ut med et ord og helbredet alle som var syke.

Dette angår enhver av oss under syndefallets kår. Vi blir hver for oss født til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. De er virksomme i den verden vi sanser - de forfører, frister og forvrenger Guds gode skaperverk.

Jesus visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25): Sju ånder kan bo i samme menneske, sa han (Lk 11:26). Jesus viste Guds handlende allmakt når han helbredet syke med ord i sin munn. Han åpenbarte sin guddoms herlighet. Han fremstod som midleren i Guds skapelse og drev ut onde ånder med sitt ord. Det samme hadde han gjort da djevelen fristet ham tre ganger i ørkenen. Jesus beseiret ham hver gang med sitt ord – med et «*det står skrevet*» (Mt 4:4).

Derfor oppmuntrer apostelen Paulus: «*Bruk Åndens sverd, som er Guds ord*». (Ef 6:14) I kampen mot hverdagssynder komper Kristus oss til hjelp med sitt ord – med et «det står skrevet».

Heb 2:18, 4:15 – fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes. /.../ Vi har ikke en øversteprest som ikke kan ha medlidenhet med oss i vår svakhet, men en som er prøvd i alt på samme måte som vi, men uten synd.

Vi istemmer Luthers salme «vår Gud han er så fast en borg» og synger «et Guds ord kan ham binde». Ordene sikter etter alt å dømme til Kristi ord under Herrens Nattverd, fremsagt høyt og tydelig over fremsatt brød og vin. Det lille ordet «er» tyder presist og like frem hva han gir og nattverd gjestene mottar i brødets og vinens skikkelser: «Dette **er** mitt legeme.» En slik kraft er det i Kristi ord. Han selv er Guds kraft i forening med sin menneskenatur

Den oppstandne Jesus er til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i nådemidlene. Gjennom sine delegater i prekenembetets gjerning kaller han alle til omvendelse og tro med sitt ord. «Den som hører dere, hører meg», sa han (Lk 10:16). I *dåpen* til Jesu død gir han det nye livet i kraft av sitt ord. I det *private skriftemål* stadfester han barneretten hos Gud med sitt ord. Og under *Herrens nattverd* gir han samfunn med Guds Golgata-offer, rakt fram i brødets og vinens skikkelser – også da i kraft av sitt ord. Så til Kristi lidende lydighet:

Han tok bort våre plager og bar våre sykdommer.

Ordene sikter til Jesaja-profetien, Jes 53:4 – *han ble såret for våre overtredelser*. Hva denne lidelse medførte, har han sagt oss i Salmene:

Sal 88:16 – Jeg er elendig, ja, døden nær, og det har jeg vært fra ungdommen av; rådvill bærer jeg deres redsler-

Sal 69:21 – Deres spott har knust mitt hjerte, så det ikke kan leges. Jeg håpet på medynk, men det var fåfengt; på folk som kunne trøste, men jeg fant ingen.

Allikevel viste Kristus medynk like til siste.

Mk 6:34 – Han syntes inderlig synd på dem, for de var som sauer uten hyrde. Og han begynte å lære dem lenge og grundig.

Og da han innstiftet sin Nattverd, advarte han Judas Iskariot, opprørt til sinns (Joh 13:21.) Og opprørt av medynk, stod han utenfor graven hvor liket av Lasarus lå. (Joh 11:33) Kort sagt: Han viste medynk i møte med våre sykdommer, lidelser og død.

Heb 5:7 – han bad og bønnfalt med høye rop og tårer ham som kunne berge ham fra døden, og han ble bønnhørt fordi han var gudfryktig. Da han hadde nådd fullendelsen, ble han opphav til evig frelse for alle dem som adlyder ham.

Stilt overfor lidelsene i denne verden, ligger det nær å tenke: Kan Gud være til, når det er så mye ondskap og dævelskap i denne verden? Stilt overfor skjønnhet, godhet og kultur som gjør verdt å leve, ligger det nær tenke at Gud må være til: Altså er vi like langt. Problemet gjenstår til den dag da Kristus - skaperverkets mellommann, kommer med den nyskapede jord, hvor Guds rettferdighet bor. Guds forvarsel er den oppstandne Jesus, den førstefødte i de hensovnede.

Hva vi enn lider under syndefallets kår, er døden syndens lønn. Men Gud er nidkjær for sitt verk. Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn, født under Guds

lov. I sin lidende lydighet har han oppfylt loven i alles sted, og i hans død på korset har Gud forsonet verden med seg selv og beseiret fiendemaktene synd, død og djevel. Ved profeten Jesaja har Gud talt om Kristi offerdød, da skjedde det som i ettertid er kalt «det salige bytte»:

Jes 53:5, 11f – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ Min rettfærdige tjener skal gjøre de mange rettfærdige når de kjenner ham for han har båret deres synder. Derfor overgir jeg de mange til ham, de mektige skal han få til bytte.

Takket være sin menneskenatur, kunne Guds enbårne Sønn oppfylle Guds lov og gjøre det salige bytte. Og takket være Gud og sant menneske forenet i Jesu person, er han også i nåtid midleren mellom Gud og menneske. Han er vår øversteprest hos vår Far i himmelen – ikke i innelukket i en himmel fjernt fra denne verden, men i denne verden. Her hører vi ham virksom med sitt ord iblant oss. «Vend om, for himmelriket er kommet nær!» Virksom med sitt ord er han næt, virksom med sitt ord hvor som helst kristne samles om hans tjeneste for oss. Og stadig ber han for dem som ved apostlenes ord er kommet til tro på ham (Joh 17:20).

Så kan hovedsummen i teksten sammenfattes i Guds ord ved profeten Jesaja:

Jes 63:9 – I all deres trengsel var det ingen trengsel. Hans egen engel frelste dem. I sin kjærlighet og medlidenhet løste han dem ut. Han løftet dem opp og bar dem alle dager fra gammel tid av.

Med rette kunne Job lovprise Gud etter de første prøvelser: «Herren gav, og Herren tok. Herrens Navn være lovet.» Men prøvelser fortsatte og han fikk kjenne sin dårskap:

«- ingenting er umulig for deg av det du har satt deg fore. Hvem vil da fordunkle din plan med uforstandige ord? /.../ Jeg vil spørre deg og du skal gi meg svar» (Job 42:1f, 4).

Gud er suveren i sin godhet mot oss. Han er god for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Virksom i *dåpen* - i vannets bad i ordet, innlemmet han oss i sin troende kirke, fødte oss på ny, gav barnerett og arverett ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Og deretter viser han oss sin godhet med *syndsforlatelsens ord*, tilsagt for Kristi lidelses og døds skyld. Og under Herrens Hellige Nattverd gir han - med evangeliet som høres og ses – samfunn med sitt Golgata-offer, rakt fram i jordiske skikkelser. Han styrker troen og oppholder oss til det evige liv.

Æren er Guds i det høyeste! Verdig er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd all takk og ære, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet..

FJERDE S. E. KRISTI ÅPENBARING

Tredje rekkes pretekst: Mt 14:22-33

Jesus åpenbarte sin guddoms allmakt da han gikk på vannet

Teksten handler om en hendelse da de tre personene i Den Treene Gud åpenbarte sitt verk - Gud Faderen er altets opphav, den enbårne Sønnen er midleren i Guds skapelse

og forsoningsverk, og Den Hellige Ånd er hjelperen og livgiveren. «- men deres gud- dom er én, i herlighet like stor, i majestet like evig» (Athanasios, pkt 6).

Gud Faderens allmakt møter oss i storm og brottsjø, ja, i katastrofer av alle slag, for hva har vi fortjent? Guds nidkjærhet for sitt verk virker skremmende.

Sal 107:25-30 – Han bød, og det blåste opp til uvær, havets bølger gikk høye. De steg mot himmelen og sank mot dypet, så folk mistet motet i nøden. De tumlet og ravet som drukne, var helt fra sans og samling. Da ropte de i sin nød til Herren, og han førte dem ut av trengslene. Han fikk stormen til å stilne, havets bølger falt til ro. Glade ble de da det stilnet, han førte dem til den havn de ønsket.

Sønnens allmakt stillet stormen. Kjenner vi Gud fra denne side, tilber vi ham og be- kjenner Jesus som Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet.

Helligåndens allmakt møter oss i Guds kirke, virksom med Sønnens ord fra Faderen. Kirken ligner det kirkeskip som apostelen Peter beskriver:

1 Pet 3:20f – I (arken) ble noen få mennesker – i alt åtte – frelst ved vann, det som i sitt motbilde – dåpen, nå frelser dere. Dåpen er ingen renselse fra ytre urenheter, men en god samvittighets bekjennelse til Gud, i kraft av Jesu Kristi oppstandelse.

Derfor lyder ordene i den gamle «syndflodsbønnen. Den lyder som følger:

Allmektige, evige Gud! Skynd deg til vår redning, du som i din strenge rettferdighet lot den van- tro verden gå under i syndfloden, men reddet Noa og hans venner. Kom oss til frelse, du som druknet Faraos hær i Rødehavet, men lot Abrahams barn gå tørrskodd gjennom, befridd fra Faraos åk, til et bilde på Kirken i din nye pakt.

Et annet skyggebilde til den kristne dåp er vandringen gjennom Rødehavet. Apostelen Paulus konstaterer,

1 Kor 10:2 – Alle ble døpt til Moses i skyen og i havet. (2 Mos 14)

Alt i Guds kirke handler om dåpen, og dåpen omfatter alt i Guds kirke, praktisert i forsøkelse og tro. Den onde selv frister hele veien i samarbeid med den onde lyst i menneskets innerste. Men Guds nådepakt i dåpen, har gyldighet gjennom livet hele veien, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). Derfor må syndenes forlatelse være kristnes vandringsstav og troen øves i daglig omvendelse og tro.

Kirkeskipet er Guds nådepakt i dåpen til Jesu død. Der lever Guds troende kirke av Guds frelsesgoder. Men skulle man falle fra og havne på havet, er redningsbøyen syn- denes forlatelse kun for Kristi skyld. Av nåde er vi frelst fra døden i våre synder. Vårt «levende håp» er den oppstandne Kristus.

1 Pet 1:4f - Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen, så dere kan nå fram til frelsen. Den ligger alt ferdig til å åpenbares ved tidens ende.

Guds kraft er det Guds ord vi istemmer. Guds virksomme ord er også overgitt til oss. Det er overgitt i og med apostelordets lære fra den enbårne Sønnen, Jesus Kristus. Opphavet er vår Far i himmelen.

1 Tess 2:13 – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Troen kan være svak, men har Jesus Kristus - Guds kraft. Dette ble åpenbart for de tolv den natten de var om bord i båten uten Jesus. I den fjerde nattevakt så de Jesus komme gående på vannet. De trodde de så et gjenferd og ble grepet av angst. Men

Jesus berolige dem: «*Vær ved godt mot! Det er meg. Vær ikke redde!*» Jesu oppmuntring gjorde Peter frimodig: «*Herre, er det deg, så befal meg å komme til deg på vannet!*» «*Kom*», sa Jesus. Peter steg ut av båten og gikk på vannet bort til Jesus. Men da det begynte å blåse, ble han redd. Han begynte å synke og ropte: «*Herre, frels meg!*» Jesus rakte hånden ut og grep fatt i ham.

«Så lite tro du har», sa han. «Hvorfor tvilte du?» Så steg de opp i båten og vinden stilnet.

Hendelsen angår oss. Vi kjenner oss igjen. Når det blåser opp i livet, møter vi den motgang som Gud tillater. Hvordan skal dette gå? Apostelens bønnerop blir vårt eget: «*Herre, hjelp meg!*» Overmotet er som tatt av vinden i tvilens bølger. Det er det ingen grunn til. Mennesket er menneske, Gud er Gud. Det er hva Jesus åpenbarte i den fjerde nattevakt. Han sa:

«Vær ved godt mot! Det er meg», sa Jesus.

Ordrett oversatt: **JEG ER.** Med den levende Guds navn åpenbarte han sin guddom.

Sal 9:11 – De som kjenner ditt Navn, har tillit til deg, for du svikter ikke dem som søker deg, Herre.

Peter gikk på vannet bort til Jesus, men da han så brottsjøene, ble han redd og begynte han å synke. Problemet er tillit til egen fornuft og kraft fremfor Jesus - Guds kraft i forening med sin menneskenatur.

Gud setter oss på prøve, tross vår svakhet. Hvorfor? I kirkenødens tider vil han lære det altavgjørende: Å holde fast ved ved bekjennelsen av vårt levende håp.

Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.

Troens grunn er den samme for oss som for de første kristne – den oppstandne Kristus, Guds kraft og vårt levende håp, stadfestet i en bevitnet Jesus-historie. Med gudsnavnet JEG ER åpenbarte han sin Guddoms natur, skjult i tjenerskikkelsen. Stormen stilnet, og sammen med Jesus steg Peter om bord i båten.

«Hvorfor tvilte du?»

En anfektet tro er likevel en rett tro. Den har Kristus – Guds kraft, og mangler ingen ting. Hos ham er kristendom nok. Troen er ikke frelsens årsak, men troens *innhold* – Jesus. Ombord i båten, falt de på kne og bekjente: «*Du er i sannhet Guds Sønn.*»

Guds evangeliet også til oss åpenbarer Jesu guddom – ikke med vår fornuft, følelse eller vilje, men med Kristi ord. Guds tro kommer til oss, opplyser vår forstand med kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Med Kristi ord virker Gud tillit til sine velgjerninger i Jesus Kristus. Han er «Guds kraft», forutsagt ved Guds profeter..

Apg 17:31 – gjort troverdig for alle ved å oppreise (ham) fra de døde

2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.

Med «Guds kraft», den oppstandne Kristus i vår midte, er han virksom med sitt ord. Han er virksom til stede i de handlinger han innstiftet og befalte og døpte skal lære å holde. De er kirkens underfulle kjennetegn. Vi vet hvem vi tror på. Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til åpenbaringsordets treéne Gud, og har evig liv i ham.

«Jeg tror på /.../ èn Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen før alle tider, Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født og ikke skapt, av samme vesen som Faderen, han som alt er skapt ved....»

SØNDAG SEPTUAGESIMA

Tredje rekkes prekentekst: Lk 17:7-10

Av nåde, ved tro, uten gjerninger

Denne søndagens tekster og den neste danner slutten på kirkeårets juledel. De vender blikket mot Guds nåde og hyrdeomsorg, og danner overgangen til kirkeårets påskedel. Teksten i dag handler om Guds nåde mot syndere. Men hva er «Guds nåde»?

Vi mennesker forstår oss på kvalifikasjon og belønning, men ikke på Guds nåde. Den er oss fremmed. Den naturlige religion krever renselse og offergaver før man trer fram for guddommen, alltid med uvisshet om nåde. Kristne samles til gudstjeneste *fordi Gud tjener syndere kun av nåde*. Gud tjener oss for sin godhets skyld. Vårt gjensvar er påkallelse med takk og bønn og lovprisning.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Løsepenge er betalt. Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud. Han har forsonet verden med seg selv i Kristi lidende lydighet i alles sted, lydige Guds lov inntil døden på korset. Men dermed er er ikke forsoningen utdelt. Det skjer i dåpen til Jesu død. I dåpen blir Guds forsoningsverk gitt den enkelte til del med løftet om salighet for hver den som tror. Guds tro kommer til oss.

Fra dåpen kom vi med barnerett hos Gud, ikledd Jesu Kristi evige rettferdighet og hellighet, gitt kun av nåde. Med barnerett hos Gud, er vi kalt til å tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet. Men med forbehold om fornyelse eller helliggjørelse fremstår kirken som lovreligion, sidestilt med andre religioner og livssyn.

Gal 5:4, 6:14f – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden. /.../ jeg vil aldri rose meg av annet enn vår Herre Jesu Kristi kors. Ved det er verden korsfestet for meg og jeg for verden. For det som betyr noe ... (er) å være en ny skapning.

Med teksten i dag viser Jesus hva Guds nåde er. Han viser hvor urimelig det ville være om man anvender Guds frie nåde i jordiske forhold. Her kreves en vandel til nytte og gagn for andre. De fleste blir før eller siden avhengig av andres vern og pleie.

Det greske ordet for ordet trelle er i teksten oversatt med «tjener». Men ordet tjener tilslører at en trelle har ingen rettigheter, bare plikter. Trelle må stå til tjeneste for sin herre døgnet rundt uten krav på lønn og takk. Den som lever under Guds lov, lever ikke i barnekår, men i trellekår.

Forskjellen mellom trelle og tjener beror på løsepenge. Den er betalt med Kristi lidende lydighet under Guds lov. Han har reist oss opp fra døden i våre synder. Det gjorde han kun av nåde.

En synlig påminnelse er krusifikset - bildet av Kristus og ham korsfestet. Det minner oss om Guds godhet for sin egen skyld. «**Så** har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...». Løsepenge er betalt med Guds blod i Jesu død. Med ham til gave, lever vi som Guds kjære barn, frelst fra døden i våre synder. Sagt med forklaringen til andre trosartikkel:

«- han har kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og syndens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet o g salighet...»

Annerledes er livet under syndefallets trellekår. Vi får som fortjent. Syndens lønn er døden:

1 Mos 3:20 – Gud sa til Adam: /.../ Med svette i ansiktet skal du ete ditt brød, inntil du vender tilbake til jorden, for av den er du tatt. Av jord er du, og til jord skal du bli.

Men dermed er ikke arbeidsgleden utelukket.

Fork 3:22 – Jeg så at det beste mennesket kan gjøre, er å glede seg under sitt arbeid.

Her i teksten handler det om en mann som lar en trell arbeide for seg, forpliktet på loven, det vil si de ordene som hans herre gir. Motsatt skjer arbeidet i Guds nåderike på nåderettens grunn. Gud har påtatt seg alle plikter. I dåpen fikk vi barnerett hos Gud. Vi fikk alle rettigheter hos Gud. Syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld betyr åpen adgang til ham.

Hvorfor ble nåderetten gitt oss i dåpen? For å tjene Gud, ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hvordan? For å leve i troens lydighet. Det er med Jesus til eksempel, forsake djevelen og alt hans vesen. Det kan ingen gjøre av egen fornuft eller kraft. Gud Fader og Sønn har sendt oss hjelperen og trøsteren Den Hellige Ånd. Vår onde menneskenatur står Gud imot, men «Ånden står imot vår onde natur». En lovens trell derimot søker sitt eget, og prisgitt den onde lyst, får trelle lønn som fortjent.

Rom 4:4f – Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. (E. Sv Kyrkobib)

Den som tror på ham som erklærer synderen frikjent for Kristi skyld, har den største oppmuntring som tenkes kan. Med barnerett hos Gud, gitt i dåpen, går vi til vår gjerning som Guds frie barn, frikjent av nåde. Slik er det gudgitte levekår i troens lydighet. Vi har Guds ti bud og gode skapervilje for oss, tror syndens forlatelse og gjør gode gjerninger, Gud til ære og andre og oss selv til nytte og gagn.

Fork 12:13 - Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.

Teksten bruker ordet «å pløye» om trelle arbeid ute på markene. Ordet «pløye» er her brukt om kallsoppgaver som har Guds ord og gode skapervilje for seg. Samme billedbruk møter oss i en annen sammenheng, brukt om prekenembetet. .

Jesus sa til Peter da han gjeninnsatte ham i apostelembetet: «*Vær hyrde for min hjord!*» (Joh 21:16) Det er en tjeners skyldighet i Guds kirke på jorden. Senere skrev Peter til alle prester om denne skyldighet for Gud:

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje. (E Sv Kyrkobib)

Når dere har gjort alt det som er pålagt dere, skal dere si: Vi er uverdige tjenere og har bare gjort det vi er skyldige til å gjøre.

Tekstens ord for «tak» kan også oversettes med ordet nåde: «Ingen gir tjeneren *nåde* fordi han gjorde det han fikk befaling om.» Guds nåde er gratis.

Rom 11:6 – Er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville ikke nåden være av nåde.

At Gud er nådig, vet enhver bibelleser. Et eksempel er Salme 136. Etter hvert av de 26 versene gjentas: «*Evig varer hans miskunn.*»

Ef 2:8f – Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg.

Med undring må vi betrakte Guds nåde består – hva den består i – Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet. Han gav avkall på sitt eget og tok på seg en tjeners skikkelse – den historiske Jesus fra Nasaret. Han er den lovede Menneskesønnen som har gjort langt mer enn han var skyldig til å gjøre: Dokumentasjonen er gitt oss i de fire evangeliene i Nytestamentet.

Fil 2:6-8 - Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydige til døden, ja, korsets død.

Skjønt han var sann Gud, var han den tjeneren som fikk følgende beskjed:

«Lag til kveldsmaten for meg, gjør deg så i stand og vart meg opp mens jeg spiser og drikker. Etterpå kan du selv ta deg mat.»

Dette oppdrag har Jesus også beskrevet med egne ord:

Joh 4:34 – Min mat er å gjøre det han vil som har sendt meg, og fullføre hans verk.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Takket være Kristi lidende lydighet, fins Guds nåde for enhver uten forbehold. Gud skje lov!

Åp 5:12 – Verdige er Lammet som ble slaktet, verdige til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.

SØNDAG SEKSAGESIMA

Tredje rekkes prekentekest: Mt 9:36-10:7

Hyrdens-embete

«Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting» (Sal 23:1).

Kilden til denne gudskunnskap er en bevitnet Jesus-historie, gitt i og med apostelordets lære. Kilden er Jesus – den enbårne Sønnens lære fra Faderen.

Gud, la oss i din kunnskap fremmes

Så det vi lærer aldri glemmes,

Men vokser med oss dag for dag!

At vi hos deg kan finne nåde

og du i oss ditt velbehag.

Denne gudskunnskap ble gitt allerede ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Guds hyrdeomsorg for sitt utvalgte folk var et skyggebilde av Guds hyrdeomsorg i den nye pakt- nådepakten i Jesu Kristi blod. Han åpenbarte sin persons hemmelighet med gudsnavnet «JEG ER». «*JEG ER den gode hyrde.*» Han viste i ord og gjerning hva navnet sier. Det gjør han, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. Kirkens kjennetegn er ikke samtale og dialog. Kjennetegnene er Guds evangelium og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Med sitt ord lar han oss kjenne den levende Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Hver for oss får vi si med frimodighet: «*Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting*».

Vi merker oss rekkefølgen i Guds frelseshistorie: *Først* går Guds ords kunnskap. *Deretter* følger kjennskapet – aldri motsatt. Gjennom Guds utsendte - Jesus Kristus, lærer vi Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Derfor ga den oppstandne Jesus marsjordren til apostlene, og med dem etterfølgerne i prekenembetet: «*Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.*» (Lk 24:47).

De var forkomne og hjelpeløse, som bortkomne sauer uten hyrde.

Beskrivelsen omfatter også oss. Også i nåtid er vi omgitt av falske hyrder og dårende røster. Deres kjennetegn er reservasjonene mot den gudgitte lære, gitt kirken i og med det apostoliske ord.

Uvitende om syndens nød, faller det naturlig å leve som om vi står i gjeld til den onde lyst i menneskets innerste. Døpt til Jesu død, fikk vi barnerett hos Gud for å leve det nye livet under hans herredømme, kalt til å tjene ham i forsakelse og tro. Men farene truer. De er av to slag.

Den første faren er *kirkefelleskap* «*på tilstrekkelig grunnlag*», det vil si på en beskåret kirkegrunn. Men Guds Ene, Hellige kirke består på den ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen (Ef 2:20). Men på «*tilstrekkelig grunnlag*» ligner man Laodikea-menig-heten i Åpenbaringsboken (Åp 3:14ff). Man er dz tilfreds med en «*kjerne*» eller «*det sentrale*»,

som det heter. Denne forestilling er Bibelen fremmed. Jesu advarsel mot Laodikea-menigheten er kanskje den strengeste teksten i Det nye testamente.

Den andre faren er *falske hyrder*. Deres kirkeomsorg er det helhetlige hensyn, det vil si «det vedtak «som vi alle er tjent med». Begge farer gir lønn som fortjent.

Sak 11:16f – jeg vil oppreise en hyrde i landet, en som ikke ser etter dem som går seg bort, ikke leter etter dem som går seg vill, ikke leger dem som er skadet, ikke sørger for mat til de friske, men spiser kjøttet av de fete dyr og river klovene av dem. Ve, min udugelige hyrde, som forlater sauene!

Kristi svar på denne kirkenød er hans egen hyrdeomsorg, virksom i prekenembetets gjerning. Be ham sende trofaste hyrder i prekenembetets gjerning, Uten troskap mot apostelordets lære skjer ingen kirkevekst, den Gud virker Guds tro i hjertene. .

«Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens Herre sende ut arbeidere for å høste inn grøden hans.»

Ef 4:11f – Han har også gitt oss /.../ noen til evangelister, andre til hyrder og lærere . Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse. (E Sv Kyrkobib.)

Ingen kan på eget initiativ fremstå som menighetshyrde (el pastor) uten å være kalt og utsendt. I så henseende er det ingen forskjell mellom den gammeltestamentlige offerprest i hans lovgjerninger, og den nytestamentlige prest med syndsforlatelsens evangelium. Kall og sendelse er ingen formalitet, men det nødvendige vilkår. Kallsoppgaven gjør forskjellen. Kirkens hyrder i den nye pakt forvalter Guds nådemidler med tilsynsansvar i den betrodde menighet.

Heb 5:4 – Ingen tiltar seg denne verdighet selv, men han blir kalt av Gud, liksom Aron.

Rom 10:15 – Hvordan skal de kunne forkynde, om de ikke blir utsendt?

Det er også en annen forskjell mellom levitt og pastor- den nytestamentlige prest:. De tolv ble kalt umiddelbart av den oppstandne Kristus. Lik Guds profeter i den gamle pakt, ble Kristi utvalgte apostler kalt *umiddelbart*.

Men etter Pinsedagen skjer kallet til prekenembetet på *indirekte* vis, gjennom mennesker. Eneste unntak er apostelen Paulus underveis som kristenforfølger til Damaskus. Den oppstandne Kristus kalte ham direkte til apostel. I likhet med de tolv, ble også han et vitne til den oppstandne.

I begynnelsen av aposteltiden var det apostlene som kalte skikkede menn til menighetshyrder, slik det fremgår av Apg 14. Senere skjedde kallet indirekte gjennom menigheten, eller ved den instans som var betrodd kallsretten fra menighetene. Denne rettesnor gjelder fremdeles. Jesu utvalgte apostler ble ikke utsendt med verdslig myndighet. Prekenembetet er et åndelig (el geistlig) embete. Dets autoritet, kompetanse og gyldighet består kun i apostelordets lære fra Herren Jesus Kristus.

I tider da kirken ble gitt myndighet til verdslige oppgaver, ble følgene alltid sammenblanding og maktmisbruk. Men Kristus gav de utvalgte tolv delegatens myndighet, kalt til å gi videre Kristi undervisning i Skriftene, og dermed den formaning og trøst som Skriftene gir (Rom 15:4). Det er ingen selvfølge. Drevet av «tom ærgjerrighet» (Gal 5:26), kommer falske hyrder med sitt eget på kirkens prekestoler og lærekadetre (jf Joh 8:44).

Jer 8:11 – Lettvint vil de lege skaden i mitt folk, når de sier: «Fred, fred!» og så er det ingen fred. De skal bli til skamme, for de har gjort avskyelige ting.

Herrens utvalgte apostler ble gitt makt til å helbrede syke, oppvekke døde, rense spedalske og drive ut onde ånder. Dokumentasjon gis i Apostlenes gjerninger. Undergjeringene stadfestet lærens troverdighet for all ettertid. Apostlene fremstod som Kristi delegater med geistlig myndighet – med «Åndens sverd» som er Guds ord, og med Kristus som forbilde. (Ef 6)

Mt 20:25-28 – (Jesus sa) Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener. Og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.

Evangelisten Matteus regner opp navnene på de tolv, og blant dem forræderen Judas Iskariot. Det er tankevekkende. Heller ikke en Herrens apostel er syndfri. Det står at Jesu disipler døpte, lik Døperen Johannes. Det må bety at blant de første kristne fantes også de som var døpt av Judas Iskariot. Altså bringer sakramentene Guds frelse uavhengig av prestens fall og feil.

Så sier teksten at Jesus gav de tolv anvisninger som kun gjaldt dem:

Ta ikke veien om hedningers land og dra ikke inn i samaritanernes byer! Gå i stedet til de bortkomne sauene i Israels folk. Og der dere kommer, skal dere forkynde: Himmelriket er kommet nær!

Denne anvisning gjaldt de tolv, men læren de skulle gi videre, var Kristi undervisning i Skriftene. Samme oppdrag har gyldighet I nåtid. Prekestolen er lærestolen for Kristi undervisning og hyrdeomsorg. Følgelig er apostelordets lære – gitt i begynnelsen - kirkenes grunn i tidens løp og under skiftende omstendigheter. På denne ubeskårne kirkegrunn er den oppstandne Kristus også vår levende hjørnestein.

Så er ikke Kirkens grunn trosytringer nedfelt i flertallsvedtak, men de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde. Forvaltet på troskapens vilkår. er allmaktens Herre til stede, virksom med himmelrikets frelsesgoder i den forsamlede menighet. (Jf Mt 4:17) Apostelen sammenfattet oppdraget slik:

1 Kor2:2, 15:1f – Jeg hadde bestemt meg for at blant dere ville jeg ikke vite av noe annet enn Kristus og ham korsfestet. /.../ Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte for dere – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Jesus forberedte apostlene på de harde sinn. Han gav regelen:

Er det noen som ikke vil ta imot dere og heller ikke vil høre deres budskap, skal dere forlate det huset eller den byen og riste støvet av føttene.

De skulle forlate det hus eller sted hvor folket avviste Guds evangelium. Paulus og Barnabas fulgte Jesu regel, da motstanden utartet i Antiokia i Pisidia. (Apg 13:51) –

Også vi er i Guds øyne «ille medfarne», og derfor samles vi om Guds hyrdeomsorg. Gud tjener oss, virksom til stede når vi samles om han ord og sakramenter og holder dem i Jesu navn. Gud gi at vi trofast mot det apostoliske ord, lytter til hans undervisning

i tekstene og mottar Guds eviggyldige Golgata-offer, rakt fram og mottatt i velsignet brød og vin.

Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting.

Sal 118:20 – Pris Herren, for han er god! Evig varer hans miskunn!

KIRKEÅRETS PÅSKEDEL:

I dag går vi over fra kirkeårets juledel til den andre hoveddel: Juledelens hovedtema var Jesu person: **Hvem** er han? Foran oss ligger Påskedelens hovedtema: Jesu verk. **Hva** har han gjort?

Da Jesus gikk til Jerusalem, var disiplene redde. Da tok han de tolv til side og begynte å tale om det som ventet ham:

«Se, vi drar opp til Jerusalem, og Menneskesønnen skal overgis til overprestene og de skriftlærde. De skal dømme ham til døden og utlevere ham til hedningene, og de skal håne ham og spytte på ham, piske ham og slå ham i hjel. Og tre dager deretter skal han oppstå.»

Det som ventet var skremmende, men skulle ende med Jesu oppstandelse den tredje dag. Det forstod ikke. De ventet en annen Messias-konge. Vi derimot sitter med facitsvaret. Gud har gitt oss all grunn glede – nå og i evighet. Seieren er vunnet over synd og død og djevelens velde. Derfor innleder vi fastetiden med frydesang, Jesu lidelse og død sett i *påskeperspektivet*.

Frydetonen
Går mot tronen,
Gjenlyd gir Guds himmelhall:
Lov og ære
Herren være,
Fjernt og nær han prises skal!
:/ Alt det skapte,
Men fortapte,
Kan nå reises fra sitt fall. :/
2
Graven bever,
Jesus lever,
Han som for vår synd var død.
Han har vunnet,
Livet funnet,
Og hans sei'r har endt vår nød.
/: Knust er slangen,
Løst er fangen,
Slukt av nåde helvets glød. :/

Det vi skyldte,
Han oppfylte,
vår oppstandne Herre Krist.
Vredens luer
Mer ei truer;
Gud forsonet er for visst.
:/ Drept er døden,
Endt er nøden
Og beseiret satans list. :/
4
Evig seier
Nå vi eier
Alltid, Herre Krist, i deg.
Du har vunnet,
Vi har funnet
Vår rettferdighet i deg.
:/ Skyld foruten
Kommer bruden
Nå med lovsang frem for deg! :/

FASTETIDEN

FØRFATESØNDAG (FASTELAVNSSØNDAG).

Tredje rekkes prekentekest: Mk 10:32-45

Løsepenge for syndere

Troens glede er Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, han som led og ble korsfestet, som døde, ble begravet og oppstod fra de døde tredje dag. Han er det levende håp, gitt til glede for alt folket.

Guds forsoningsverk er fullbrakt «etter Skriftene», men dermed ikke utdelt. Det gjør den treene Gud i dåpen til Jesu død (Rom 6:3), med løfte om salighet for hver den som tror (Mk16:16a). Jesus-historien fortsetter med den oppstandne, virksom hvor kristne samles om evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte.

Fonten oss minner om vår dåp,
Alt'ret om Nattverdens nåde
Alt med Guds Ord om tro og håp
Og om Guds kjærlighets gåte:
Huset om ham hvis Ord består:
Kristus, i dag som og i går,
Evig Guds Sønn, vår gjenløser.

Her samles vi fordi den oppstandne Kristus befalte at døpte skal lære å holde alle hans befalinger. Han tjener oss med handlende allmakt, med ord som høres og sakramenter som ses. De er kirkens underfulle merkevare, forvaltet slik han befalte. Det underfulle ved kirkens gudstjeneste lokker og drar oss på kirkevei. Andre begrunnelser trengs ikke.

Underlig er troens lovsang fra mennesker uten kvalifikasjon. Bibelhistorien skjønner ikke Guds folk – heller ikke denne forsamling. Var de tolv skrøpelige, hva da med oss? Vi trer fram for den hellige Gud på nåderettens grunn, gitt i vår dåp til Jesu død. Vi påkaller ham, takker, ber og lovpriser den treene Gud som hans kjære barn. Vi trer fram i Jesu navn på barnerettens grunn

Guds rikes komme ble varslet ved profeten *Daniel*. Først skulle fire verdensriker komme. Jesus Kristus ble født under det siste – det romerske verdensriket.

Dan 2:44 - et rike som aldri i evighet skal gå til grunne. Det riket skal ikke gå over til noe annet folk. Det skal knuse og gjøre ende på alle de andre rikene, men selv skal det bestå i evighet.

Da fremla Jakob og Johannes sitt ønske for Jesus:

«La den ene av oss få sitte ved din høyre side og den andre side når du troner i din herlighet».

Det fremgår av teksten: at Jakob og Johannes hadde en posisjon fremfor de andre apostlene. Da underviste Jesus dem om sitt gudsrige og gav dem dette løftet: Når han sitter på nådetronen i sitt rike, skal de de tolv sitte ved hans side og utøve domsmyndighet i Guds kirke på jorden. Hvordan?

Jesus gav de tolv fullmakten til å løse- og binde synder, og dermed samme fullmakt til apostlenes etterfølgere i prekenembetet. Jakob og Johannes fikk en myndighet så ganske ulik den de hadde tenkt seg – en myndighet på *nåderettens* grunn:

«Dere vet at de som regnes for å være folkenes fyrster, er herrer over dem, og deres mektige menn hersker over dem med makt. Men slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor iblant dere, skal være alles tjener /.../ For Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for de mange.»

Kristi nåderike er et *evig* rike. Det består, tross mangler som hefter ved Guds Ords tjenerne. Men det hefter ingen mangler ved Guds nåderett. Den består i kraft av Guds godhet for sin egen skyld, stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Derfor har liturgien ingen annen oppgave enn den å verne om Guds barns nåderett, vunnet ved Jesu Kristi, Guds Sønnns død, og gitt den enkelte i dåpen til Jesu død.

Jesu formaning beskriver ingen kirkeidyll. Formaninger trengs. Jesus advarer med adresse til kristne gjennom alle tider. Advarselen angår også oss. Kirkens historie er i første rekke en kamp om kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra Herren. Historisk sett kan denne bekjennelseskamp til tider minne mer en om undergang enn fremgang. Men Guds kirke er det folk som *«følger Lammet, hvor enn det går»* gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

Den kanskje strengeste formaning i Nytestamentet er Jesu sendebrev til Laodikea-menigheten. Den tok det ikke så nøye med troskap mot apostlenes lære fra kirkens Herre. De Laodikea-kristne var tilfreds med kirkefelleskap i kjærlig forbrødring om «det sentrale» i evangeliet. Denne form for kirkefelleskap er Gud fremmed. Kirkens kjennetegn er ikke trosytringer, men troskap mot Kristi befalinger, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Kirkens kjennetegn gir rom for kristnes samtale. Vi har mye å undres over og prate om. (Åp 3:14ff.)

Døpt til Jesu død, er vi kalt til å etterfølge ham i forsakelse og tro, men evnen mangler vi. Med denne selverkjennelse tar vi oss selv og åpenbaringsordets Gud på alvor.

Sal 49:8-10 – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenge for ham, - det blir for dyrt å frikjøpe hans liv, så han kunne leve for alltid og aldri gå i sin grav.

Rom 3:20 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Løsepenge fra synd og død er Jesus Kristus – Gud og menneske forent i samme person. Hans blod var «Guds blod» (Apg 20:28). I forening med Jesu menneskenatur døde Gud vår død i Jesu død.

2 Kor 5:19 - Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. (2 Kor 5:19)

Heb 1:13 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen.

Kol 1:19 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde bolig i ham, og ved ham forsone alle ting med seg selv.

Guds Sønn har i sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alles sted. Han har gjort hva ingen andre kunne gjøre, for loven var *«svak på grunn av den onde menneskenatur»* (Rom 8:3),

Gal 4:4f – men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for å kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å gi sitt liv til løsepenge for mange.

Oversettelsen «mange» eller «de mange» er en hebraisk uttrykksmåte om *alle*. Et eksempel, Dan 12:2 - «*de mange som sover i muld, skal oppstå*». *Alle* skal oppstå. Et annet eksempel: Jesu tydningsord under Herrens Nattverd. «*Denne kalk er den nye pakt i mitt blod, som utgyses for de mange til syndenes forlatelse.*» Hans død er løsepenge for de mange, det vil si *alle* – ingen unntatt.

Med Guds kraft oppstod Kristus fra døde den tredje dag, rettferdiggjort i alles sted. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud, tilregnet troen av nåde. Jakob og Johannes forstod ikke den gang Jesu oppdrag. Følgelig forstod de heller ikke hva etterfølgelse innebærer – delaktighet i Kristi lidelser.

«Det beger jeg drikker, skal dere få drikke, og den dåp jeg døpes med, skal også dere døpes med.»

Med sin død tok Kristus et oppgjør med synd og død og djevel en gang for alle- Det liv han nå lever, lever han for Gud.

Rom 6:10f - Det liv han nå lever, ler et liv for Gud. På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Troen kan være svak, men den tro som Gud virker med sitt ord, den stoler på Kristi fortjeneste og mangler ingenting. Han er i sin lidende lydighet vår rettferdighet hos den hellige Gud, gitt oss i dåpen til Jesu død. Det er denne rettferdighet Guds evangelium åpenbarer av tro til tro, det vil si uten noen vår kvalifikasjon. Gud er god for sin godhets skyld. Takk og lov! Vi er ikke enn annet enn tiggere for Gud. Derfor priser Jesus dem salige som er fattige i seg selv (Mt 5:3). Han er vårt levende håp.

Ved en anledning advarte Jesus: «*Dersom dere ikke vender om, skal dere alle omkomme slik som de*», Lk 13:3. Fortapelsen er selvforskyldt, forlatt i det evige «utenfor», i en tilværelse hvor ingen Jesus fins. Der rår Gud i vrede over fiendemaktene synd og død og djevel. Der fins ingenting som gjør livet verdt å leve. Advarselen har adresse til oss alle – også mennesker døpt til Jesu død.

Rom 2:6, 8f - Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse /.../ Er vi døde med Kristus (døpt til hans død), tror vi at vi også skal leve med ham. Vi vet at når Kristus er oppreist fra de døde, så dør han ikke mer, for døden har ikke lenger noen makt over ham.

Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.

1 Joh 2:2 – Jesus Kristus, Den Rettferdige. Han er en soning for verdens synder, ja ikke bare for våre, men for hele verdens.

Så lever vi som Guds barn på nåderettens grunn, gitt i vår dåp.

**Fader, Sønn og Hellig Ånd,
Bind meg du med troens bånd
Fast til deg i dåpens pakt.
Styrk meg ved din nådes makt,
Så skal jeg i evighet
Love deg, o kjærlighet,
Du mitt liv, min salighet!**

FØRSTE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekst: Lk 10:16-20

Seieren i troens gode strid

Jesus hadde utsendt sytti disipler, og da de sytti kom tilbake, fortalte de begeistret om fremgang i en åndskamp.

«Herre, også de onde åndene lyder oss i ditt navn!»

Denne åndskamp har apostelen Paulus beskrevet slik:

Ef 6:12 – Vi har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørke, mot ondskapens åndehær i himmelrommet.

Det er lett å forveksle økt kirkesøkning med økt tilslutning til kirkens kjennetegn. Det gir grunn til glede å se en positiv holdningsendring, men den er ikke Guds kirkes kjennetegn. Jesus advarer mot denne kortslutning.

Lk 6:26 – Ve dere når alle taler vel om dere, for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.

Sal 73:12 - De ugudelige er alltid trygge i sin rikdom

Kirkens gudgitte kjennetegn er ikke trosytringer, men Guds evangelium og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. Andre kjennetegn er ikke gitt Guds kirke. Stilt overfor de syttis kortslutning, orienterte Jesus begeistrede disipler om en virkelighet som omfatter langt mer enn den vi sanser. Den omfatter også Guds fiendemakter synd og død og satan med sin onde englehær.

Senere utdypet Jesus denne virkelighetsorientering da den gamle Johannes var forvist til øya Patmos. Johannes skrev ned Jesu åpenbaringer i Åpenbaringsboken.

Åpb 12:7-9 – Draken kjempet sammen med sine engler, men ble overvunnet og kunne ikke lenger ha noen plass i himmelen. Den store drake ble styrtet. Den gamle slange, han som kalles djevelen og satan, og som forfører hele verden, han ble kastet ned på jorden og hans engler med ham.

Våre livshistorier foregår her på jorden under syndefallets kår, her hvor kampen pågår mellom åpenbaringsordets Gud og de fiendemakter som terroriserer Guds skaperverk. Jesu disipler den gang ble dradd inn i denne strid, men uten å forstå hvor farlig den fiende er som også vi står overfor. Forstår vi?

Også Jesus måtte kjempe med den onde fristeren - den første gang like etter sin dåp, da djevelen fristet Jesus i ørkenen. Da brukte Jesus det våpen som i ørkenen som han også den siste gang da brukte på korset. I ørkenen avviste han fristeren med et *«det står skrevet»*. Til og med da djevelen misbrakte et gudsord, avslørte Jesus ham med det klare gudsord om saken. Djevelen siterte fra Salme 91: Hvis Jesus kastet seg ut fra tempelmuren, ville Guds engler bære ham på hendene. Da svarte Jesus: *«Du skal ikke friste Herren, din Gud.»* (Mk 16:15-17)

Forførere har til alle tider misbrukt bibelord som handler om noe annet for å bevise sitt eget. Forførere trives med misbruk av bibelord. Det klassiske eksempel er Jesu tydningsord om gaven han gir under Herrens Nattverd. Forførere sier Jesus er faret opp til

himmelen og holder til huse fjernt fra vår jordiske virkelighet. Han er ikke lenger på jorden, sier de, men bor i en himmel fjernt fra oss i den jordiske virkelighet. Det endelige kan ikke romme den uendelige, sier de. De vet å sette grenser for Guds handlende allmakt.

Kristus ved Faderens nådeside handler om noe annet. Vi bekjenner Guds Sønn i Jesu skikkelse, som «før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd». Han er i nåtid fri til å utøve sin handlende allmakt, fri til å være virksom til stede når og hvor som helst i tid og rom, og fri til å være virksom til stede hvor som helst en menighet samles og holder hans befalinger.

Vi bekjenner ikke en teori om en virkelighet i to etasjer - den ene jordisk og materiell, den andre himmelsk og åndelig. Vi bekjenner den ene, sanne Gud, som vi kjenner gjennom den han utsendte, den enbårne Sønnen Jesus Kristus. Vi bekjenner den treéne Gud Fader, Sønn og Helligånd, i guddoms makt like stor og i majestet like evig. Vi kjenner ham i all han trofasthet og kjærlighet lik en venn å stole på iliv og død. Kirken har ingen teori om Guds allmakt. Vi tror fordi vi vet. Virksom med sitt ord har han skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig, og med Kristi oppstandelse fra døde er han det levende håp, førstegrøden av de hensovnende.

Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, steg ned i Jesu tjenerskikkelse. Ordet ble «kjøtt» (Joh 1:14). Jomfru Maria fødte ham som er sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Den uendelige og evige Gud steg inn i tid og rom. Og nå sier han under Nattverden: «**Dette er** mitt legeme.» Han sier presist og like fram hva det er han lar rekke fram i brødets og vinens skikkelser.

1 Kor 10:17 – Velsignelsens beger som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobib.)

Sammen med den gamle kristenhet siden aposteltiden synger vi mot den djevlelske åndelighet: «*Ett Guds ord kan ham binde*».

«Jeg har gitt dere makt til å trå slanger og skorpioner under fot, og makt over alt fiendens velde, og ingenting skal skade dere.»

Den som leser gjennom Aostlenes gjerninger, ser at Kristus oppfylt sitt løfte, slik han også gjorde i den gamle pakt

5 Mos 8:15 – (Gud) ledet deg gjennom den store, uhyggelige ørkenen, hvor det var giftslanger og skorpioner... (jf Mk 16:18).

Sal 91:13 – På løve og orm skal du trampe, ung løve og slange skal du trå under fot.

I Åpenbaringsboken lar Jesus slanger og skorpioner være utrykk for den listige djevel, gitt frihet til å pine og plage menneskene, men i en begrenset tid. Unntatt er Kristi kirke (Åp 9:3, 10).

Den oppstandnes marsjordre til de tolv omfatter *løse- og bindemakten*, og med bindemakten makten over djevelen og hans gjerninger. *Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.* Virksom med sitt ord i *prekenembetets gjerning* er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet:

Mt 16:18f – Du er Peter; på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Kristus har gitt himmelrikets nøkler til sin kirke i den apostoliske læretradisjon.

«Kirken er visselig ikke bygd på et menneskes autoritet, men på det embete som bekjenner det samme som Peter bekjente, da han forkynte at Jesus er Kristus (Messias), Guds Sønn. Derfor taler han til ham som til en tjener: På denne klippe, dvs på dette embete.» (Tractatus 25. E sv oversettelse)

Guds ord er virksomt i *dåpen* og gir hva vår barnelærdom sier:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

Den myndighet Kristus har gitt til sin kirke er ingen verdslig makt, men en åndelig (el geistlig) makt. Den utøves med Guds ord – med «Ordets sverd». Derfor kaller og innsetter han i kirken skikkede menn til å være prester og biskoper i det hyrde- og lære-embete som han innstiftet og befalte. I prekenembetets gjerning er Kristus virksom med sin hyrdeomsorg for sin kirkebrud, hvor hun enn samles om Guds Ord og sakrament.

2 Kor 10:3-5 – Vi lever som mennesker, men vi kjemper ikke som mennesker gjør. For våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tankebygninger og alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange i lydigheten mot Kristus.

«Og likevel: Gled dere ikke over at åndene lyder dere, men gled dere over at dere har fått navnene skrevet i himmelen.

Åpb 3:8 – Den som seirer, skal bli kledd i hvitt, og jeg vil aldri stryke hans navn ut av Livets bok, men kjennes ved hans navn for min Far og hans engler.

Kristentroens glede består i Guds nåde for sin godhets skyld. Krusifikset er en synlig påminnelse om Guds selvhengivende kjærlighet, gitt den enkelte til del i dåpen med barnerett hos Gud. Med korstegnet påminner vi oss selv om hvem vi tilhører. Han er min Herre, og mitt navn er skrevet i himmelen. Ef 1:4-7 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til å få barnerett hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn. I ham har vi forløsningen som ble vunnet ved hans blod.

Ef 5:26 - Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. (E Sv Kyrkobib.)

Joh 3:16 – Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.

Gud er nidkjær for sitt skaperverk under syndefallets kår. Det lille ordet «så» markerer Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i «Kristus og ham korsfestet» (1Kor 2:2). Denne kjærlighet ble gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Med ham til gave, er vi kalt til å etterfølge ham som eksempel, kalt til å forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen. Vår tids sexfikserte bruk av ordet «kjærlighet» er beslektet med fruktbarhetsreligionene. Hva Guds kjærlighet består i, blir også forvekslet med raushet, toleranse, solidaritet osv. Denne språkbruk tilslører og røver hensikten med frelsen, gitt i dåpen:

Rom 6:3f, 11, 15, 19 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, er døpt til hans død? /.../ for at også vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme vis skal dere regne dere som døde for synden, men som levende for Gud i Kristus Jesus. /.../ Hva så? Skal vi synde fordi vi ikke er under loven, men under nåden? Slett ikke! /.../ Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte bare til enda mer urett. Men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett til helliggjørelse.

Rom 8:12 – Vi står ikke i gjeld til den onde menneskenatur, så vi skulle leve deretter.

Alt i den døptes liv og i kirkens liv handler om dåpen, praktisert i forsakelse og tro. Gud er trofast, om vi enn er troløse. Skulle ditt livs vitnesbyrd anefekte din barnerett hos Gud, så stadfester han din barnerett med syndenes forlatelse, tilsagt i det private skriftemål. Annen støttestav trengs ikke. «Så er jeg fri, at jeg kan stå for domstol din med glede.»

ANDRE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekst: Mk 9:14-32

Seieren over djevelen

Teksten viser at Guds fiende – djevelen, er virksom med åndsbesettelse. Den skjer på to måter – en åndelig og en legemlig.

I vår tid fins mye viten om årsakene til menneskers sykdommer og lidelser. Men når det gjelder den virkelighet som overstiger fornuft og sanser, vet vi ikke mere enn for tidens mennesker. Vi er henvist til åpenbaringsordets Gud, virksom med sitt ord i en bevitnet frelseshistorie og især Jesus-historien.

En *åndelige* besettelse kan gi seg til kjenne på en legemlig måte, eller gjennomsyre kulturfellesskap i stort og smått. Bundet til den onde lyst i vårt innerste, har mennesker sin glede i vantroens syndearter under skinn av selvbestemt frihet. Et nærliggende eksempel er den liberal-terapeutiske kvasireligion. Dens avgud er selvets gud – egokulturens avgud.

I den *legemlige* besettelse er den onde ånd det handlende subjekt, og menneskets vilje og forstand et viljeløst redskap i den ondes planer. Da er personen uten ansvar for sine ord og handlinger. Prekenteksten i dag gir et eksempel.

Åndsbesettelser av ulike slag må forstå i en videre sammenheng. De har med Det første bud å gjøre: «Du skal ikke ha andre guder utenom meg.»

Synden mot det første bud dyrker fremmede guder i ulydighet mot åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjenløser. Vantroen er alle syndearters mor. De kommer til uttrykk på tre måter: Et forvrent gudsbilde, et gudsopprør og et liv i trelldom.

*Et forvrengt **gudsbilde**:* En illustrasjon gir beretningen om syndefallet: Gud forbød mennesket å spise av kunnskapens tre. Vi skal i stedet ære Gud som Gud, 1 Mos 2:16f. Dette tåler ikke Guds fiende, og ga Eva et vrengebilde av forbudet:

**1 Mos 3:1, 4f – "Har Gud virkelig sagt: Dere skal ikke ete av noe tre i haven? /.../ Dere skal visse-
lig ikke dø, for Gud vet at på den dag dere eter av det, skal deres øyne åpnes, og dere skal bli
liksom Gud og kjenne godt og ondt."**

*Et annet uttrykk er et liv i **gudsopprør**.* Guds motstander djevelen later som om han er tilværelsens midtpunkt, som alle må akte å ære som gud. Guds fiendemakter skaper ingenting. Synd, død og djevel ødelegger Guds skaperverk. (Mt 13:36-43).

Et tredje uttrykk er et liv i **trelldom**: Vantroens frukter er syndearter i selvbekreftende friheter. Da vitner livet Guds fiendemakters okkupasjon, virksom like fra mors liv av.

Joh 8:44 – (Djevelen) en morder fra begynnelsen, og han står ikke i sannheten, fordi sannhet ikke fins i ham. Når han taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far.

1 Pet 5:8 – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han kan oppsluke (Åp 12:12b).

Frafall fra Guds ord etterlater et tomrom. Det må fylles. En ond ånd trer inn og drar sju ånder etter seg, verre enn den første, sier Jesus. De holder mennesker fanget i et utall villfarelser. Gammel erfaring bekrefter: Hvor troen går ut, går overtroen inn. En illustrasjon gir et avkristnet samfunn. Allerede bibelhistorien gir eksempler:

Da kong Saul viste ulydighet mot Guds ord, »kom en ond ånd fra Herren og plaget ham. (1 Sam 16:14)

Det står om Judas Iskariot at satan før inn i ham. (Joh 13:27)

Siden Jesu disipler ikke maktet å drive ut den onde ånd, bragte faren gutten til Jesus. Han svarte: «Du vantro slekt! Hvor lenge skal jeg være hos dere? Hvor lenge skal jeg holde ut med dere?»

Teksten gir en detaljert og drastisk skildring av den besatte gutten. Skildringen minner oss om to ting: Menneskets avmakt under syndefallets kår, og Kristi frelse fra helvetmaktenes okkupasjon. Et kjennetegn er *troløshet* mot den levende Gud, hans ord og gode skapervilje.

Rom 3:9-12 (Sal 14:1ff) – Alle er under syndens makt. For det står skrevet: Det finnes ikke èn som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke èn som er forstandig, ikke en eneste som søker Gud. Alle er kommet på avveier, alle er fordervet. Det finnes ikke en som gjør det gode, ikke en eneste.

Så lenge vi lever, er døpte mennesker kalt til å praktisere dåpen i forsakelse og tro. Det er å være om bord i Noas ark, inntil foten settes på den nye jord. Jesus sa: «*Dette slag kan bare drives ut med bønn og faste.*» Onde ånder har det travelt. De er av ulike slag og har begrenset tid. Kristi gjenkomst nærmer seg, da som verdens dommer.

Åp 12:12 – Ulykkelige jord og hav! For djevelen er kommet ned til dere, og hans vrede er stor. Han vet at han bare har en kort igjen.

1 Kor15:24f – (Enden kommer) når han overgir sin kongemakt til Gud Faderen, når han har tilintetgjort all makt, myndighet og velde, for han skal herske som konge inntil Gud «har lagt alle hans fiender under hans føtter».

I nåtid utøver Kristus sitt nådige herredømme hvor den forsamlede menighet holder hans befalinger, de døpte skal lære å holde.

Mt 16:18f – på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over henne. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Denne åndskamp er tapt hvor dømte mennesker - under skinn av kristendom, holder fast på sitt eget. Kampen vinnes i troskap mot det apostoliske ord fra Herren.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og jeg står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro (jf 14:36-38).

Da stilte guttens far et spørsmål til Jesus:

«Om du kan gjøre noe, så ha medlidenhet og hjelp», sa guttens far. «Om jeg kan?» svarte Jesus. «Alt er mulig for den som tror». Faren ropte: «Jeg tror, hjelp meg i min vantrol!»

Farens spørsmål kjenner vi igjen, stilt på en annen måte: Kan Gud være til, når så mye ondskap skjer i denne verden? Men vi kan like gjerne kvittere med det motsatte argument: Gud må være til, siden så mye godhet finner sted i denne verden. Slike talemåter beviser ingenting.

Åpenbaringsordets Gud gjennom Jesus Kristus er nidkjær for sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd, død og djevel. Gud har foregrepet løsningen i en bevitnet Jesus-historie. Ennå gjenstår den fullendte løsning, når Kristus kommer med den nyskapte jord hvor rettferdighet bor. I nåtid er Gud virksom med nidkjærhet for sitt verk. Han viser sitt forsyn, og det på tre måter. :

- Gud holder djevelen i tømme,
Job 2:6, 35:14 – (Gud) sa til satan: Se, han er i din hånd. Spar bare livet hans! /.../ Også når du sier at du ikke ser (Gud), så ser han nok din sak, og du skal bie på ham.
- Gud forbyr og straffer all ondskap
1 Pet 2:20 - Men om dere må tåle lidelse, skjønt dere gjør det gode, da er det nåde for Gud.
- Gud kaller med sitt ord alle til omvendelse og tro på syndenes forlatelse og samfunn med ham som er evig liv.
1 Mos 50:20 – (Josef:) Dere tenkte ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for å gjøre dette som vi ser i dag.
Sal 68:21 – hos HERREN vår Gud er det utgang fra døden.

Gud lar sin gode vilje skje når han bryter menneskenes onde planer og råd. Men lar han det onde skje, tillater han ting som er ham *fremmed*. Da gjør vi erfaringer som forferder og ingen begriper (Sal 81:13-17). Men det er ikke slik Gud er. Han er ingen lunefull skjebnegud som krever alles underkastelse (islam). Med selvhengivende kjærlighet har Gud gitt sitt innerste vesen til kjenne i Jesus Kristus, "full av nåde og sannhet" (Joh 1:14) Han er «et levende håp (1 Pet 1:3).

Når Gud lar det onde skje i kristnes liv, straffer han ikke. Gud oppdrar og rettleder. Noen ganger vil Gud drive oss til selverkjennelse og større lydhørhet for hans velgjerninger i Kristus. Andre ganger setter han den enkeltes tro på prøve. Gud vil vi skal stå som tiggere for ham og øve troen i tillit til Guds løfte, gitt i vår dåp. Sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt for at jeg skal leve under hans herredømme og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...» (LK forkl 2 trosart.)

«Jeg befaler deg, du stumme og døve ånd: Far ut av ham og gå aldri mer inn i ham!»

Jesus drev ut onde ånder med **sitt** ord. Slik er han virksom også i nåtid. Virksom til stede med sitt ord, gjør han vantro troende. Da han var opptatt med å undervise disiplene, sa han:

«Menneskesønnen skal overgis i menneskers hender, og de skal slå ham i hjel, og tre dager etter skal han oppstå. Dette skjønte de ikke...»

Jesus forberedte disiplene på det oppdrag han skulle fullføre, men de forstod ikke Guds skjulte visdom. Lik dem, trenger også vi Hjelperen, Den Hellige Ånd. Med syndsforlåtelsens evangelium gir han opplyst forstand til å tro Guds velgjerninger i Kristi lidelse, død og oppstandelse, og dertil ny vilje, lyst og kraft til å følge ham.

1 Kor 2:7, 9 – vi taler Guds visdom som er en hemmelighet; den var skjult /.../ Denne visdom har ingen av verdens makthavere kjent til. Hadde de kjent til den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre. Men det står skrevet: Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det som Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham, dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd.

2 Tim 2:25f – (En Guds tjener) skal tålmodig tilrettevise dem som sier imot, med håp om at Gud gir dem omvendelse, så de kan kjenne sannheten og våkne av sin rus i djevelens snare, fanget som de er av ham til å gjøre hans vilje.

Den hellige Gud er en forsonet Gud. Kristus oppstod rettferdiggjort den tredje dag. Skyldbrevet som gikk oss imot, har han betalt i sin lidende lydighet inntil døden på korset. Hvor syndegjelden er strøket, har anklageren mistet all makt og talerett. Vår hellighet og rettferdighet for Gud er Kristus Jesus – vårt levende håp.

TREDJE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekst: Lk 4:31-37

Jesu makt i ord og gjerning

Jesus talte i Kapernaums synagoge. Etter talen var tilhørernes kommentar denne:

«Han talte med myndighet, og ikke som de skriftlærde.»

Det samme ble sagt om Bergprekenen: «Han talte med myndighet». Hvordan er dette å forstå?

De skriftlærdes myndighet var stor blant jødene. Til eksempel kunne de i Det høye råd utlevere Jesus til hedningene for å få ham korsfestet. På lignende vis kan makthavere i nåtid påvirke mennesker til å tale annerledes enn de ellers ville ha gjort.

Med hvilken myndighet fremstod Jesus? Han talte **som Gud**: «Sannelig, sannelig, - amen, amen sier jeg dere.» Jesu ord lød med samme myndighet som den Moses hørte fra en brennende tornebusk: «JEG ER».

Jesu ord hadde utspring i hans persons hemmelighet: Gud og menneske forenet i Jesu person. Den brennende tornebusken var et skyggebilde av den kommende Kristus Jesus. Hans ord lød i selvhengivende kjærlighet, nidkjær for en verden okkupert av Guds fiendemakter – synd og død og djevel. Hans myndighet er usammenlignbar.

Joh 5:34 – Jeg tar ikke imot vitnesbyrd av et menneske.

Onde ånder lar seg ikke forstyrre, om mennesker utøver makt over andre. Det er Kristi ord som forstyrrer onde ånder. Men setter vi lit til selvbestemte avguder, får vi være i fred, for da har denne verdens fyrste oss under kontroll. Makthavere kan fremstå forblindet av sin maktposisjon. Jesus opptrådte lydig det oppdrag han var utsendt for å fullføre. Uten maktmisbruk, lot han seg arrestere i i Getsemane:

Lk 22:53 – dette er deres time, nå er det mørket som rår.

Teksten forteller om en mann som var besatt av en uren ånd: Da den så Jesus komme, bekjente den hvem Jesus er, den merket kraften i Jesu ord.

«Hva har du med oss å gjøre, Jesus fra Nasaret? Er du kommet for å ødelegge oss? Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige!»

Jak 2:19 - Også de onde ånder tror det, og skjelver.

Den onde ånd bekjente av frykt for Jesu Guddom. Men det betyr ikke at vi skal tro hva onde ånder ellers sier om ham. Jesus svarte: «*Ti still, og får ut av ham!*»

Hva onde ånder sier, er alltid tvetydig og egnet til å villed. Også onde ånder kan si om Herrens Nattverd: Vi tror at vi får Kristi legeme og blod *i nattverden*, men onde ånder stemmer ikke Kristi tydningsord: «*Dette er.*»

Vi må alltid støtte oss til klare bibelord om en sak, og ikke til ord som handler om noe annet og tilslører hva ordene sier rett ut. Å støtte seg til menneskers meninger i troens saker, fører alltid vill. Den falske åndelighet bortforklarer og problematiserer «det som står skrevet».

Joh 8:44 – (djevelen) har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten – det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far..

Derfor drev Jesus ut den urene ånd, og forhindret større skade.

1 Joh 3:8 – Det var for å gjøre ende på djevelens gjerninger at Guds Sønn åpenbarte seg.

Heb 2:14f – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, og befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv..

Gud påtvinger ikke sin tro med maktspråk og tvangsmidler. Kirkedressur virker hykleri. Guds tro kommer til oss med Kristi ord, hørt og tatt vare på. Prekenen har sin kraft av Kristi ord. Med sitt ord er den oppstandne Kristus virksom til stede i den forsamlede menighet. Med Kristi ord kommer Guds tro til oss. Eller sagt med en katekismeforklaring: Guds tro kommer «*ved evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld.*» Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til Kristi ord:

For at vi skal komme til denne tro, er prekenembetet innstiftet for å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen hvor og når Gud vil i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud – ikke for våre fortjeneres skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. (CA art 5)

En illustrasjon er *privatskriftemålet*. Den oppstandne Jesus befalte apostlene og deres etterfølgere å forkynne i Jesu navn syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Dertil gav han dem fullmakt til å meddele den enkelte syndenes forlatelse i Kristi sted. «*Den dere forlater syndene, er forlatt.*» (Joh 20:23). Hvor privatskriftemålet er i bruk, fremstår menigheten som et legende fellesskap.

Etter syndsbekjennelsen spør presten: «Tror du at jeg tilsier deg Guds tilgivelse?» - «Ja.» - «Jeg forlater deg dine synder. I Guds Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.»

Privatskriftemålet hører med til prestens kall, kalt til å forvalte Guds nådemidler i menigheten, og dermed tilsi på Kristi vegne syndenes forlatelse til den som ber ham høre «mitt skriftemål». Det står i teksten: «*Det var makt i hans ord.*» Guds nådetilsagn er gitt oss til bruk når synder røver troens frimodighet.

I en menighet dreier alt seg om syndenes forlatelse, som den oppstandne Kristus bringer med sitt myndige ord. Den som tviler – hva grunnen enn kan være, får høre Guds tilgivelse tilsagt i privatskriftemålet.

Gal 3:14 – for at folkeslagene ved Jesus Kristus skulle få del i den velsignelse som var lovt Abraham, og for at vi ved troen skulle få Ånden som det var gitt løfte om.

2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres synder og har betrodd oss forsoningens ord.

Rom 1:16 – (evangeliet) er en Guds kraft til frelse for hver den som tror.

1 Pet 1:23 – Dere er jo født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds levende ord som er og blir.

Den velsignelse som Gud lovte Abraham, er virksom til stede i den forsamlede menighet. Derfor holder vi hviledagen hellig med Guds Ord og bønn, og samles med den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med sitt maktfulle ord. Sagt med Luther:

«Dersom vi alvorlig tenker på Ordet, hører det og lever etter det, da har Ordet en slik kraft at det aldri blir uten frukt. Det vekker opp en ny forståelse, en glede og hengivenhet, og det renser hjertet og tankene stadig på nytt. For disse ord er ikke uvirksomme og døde, men kraftige og levende. Om det ikke var noen annen nød eller nytte som drev oss, så skulle vel tanken på Guds Ord tilskynde oss, for ved å høre Guds Ord blir djevelen kastet ut og drevet på flukt.» (SK 1:101)

Teksten belyser hensikten med dåpen – en kamphandling:

«Hva er dette for slags tale? Med makt og myndighet befaler han de urene ånder, og de farer ut!»

Du ble døpt for å «forsake djevelen, og alle hans gjerninger og alt hans vesen», og tro på Herren Jesus, og med ham til gave, følge hans eksempel i gode gjerninger.

Å *forsake* betyr å si i nei med avsky og forakt til djevelens "vesen", dvs hans pomp og prakt. Ordet «vesen» ble opprinnelig brukt om det opptog da man bar avgudsbildet omkring til avgudens ære. Noe lignende skjer med parader og opptog i vår tid.

Den som vender tilbake til Guds nådepakt i dåpen, lar seg ikke blende av djevelens prakt i denne verden. Den som deltar i djevelens opptog, deltar under skinn av frihet, men er forført av den onde selv, trellbundet til den onde lyst i vårt innerste. Man hyller vantroens fyrste med åpenbare synder, og gjør det med krav på andres raushet og respekt. Men den som øver troen i dåpens nådepakt, slutter seg til Kristi seierstog for å leve som hans egen, og med ham til gave tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I kristen dåpstradisjon har hensikten med dåpen fått billedlige uttrykk:

Dåpsbarnet bærer «*kristenlua*, en påminnelse om "frelsens hjelm" (Ef 6:17). «*Dåpskjolen*» er en påminnelse om Kristi fullkomne hellighet og rettferdighet, gitt i dåpen med løfte om salighet for hver den som tror. (Gal 3:27). «*Korsmerkingen*» på panne og bryst påminner deg om hensikten med dåpen: Jeg tilhører Kristus for å forsake djevelens gjerninger, kalt til å øve troen i gode gjerninger med Kristus som eksempel.

Gal 5:16f – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet begjærer mot Ånden og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil.

Hva vi er ved dåpen og troen, *skal vi en gang bli* på den ytterste dag, når Gud Helligånden reiser opp de troendes legemer fra død og grav.

Lastekatalogene i Nytestamentet illustrerer djevelens gjerninger. Et par eksempler:

Rom 1:26-32 - (Gud) overgav dem til skammelige begjær. Deres kvinner byttet ut den naturlige seksualomgang med den som er mot naturen. På lignende vis forlot også mennene den naturlige seksualomgang med kvinnen og brente i sitt begjær etter hverandre. Menn bedrev skjenselsverk med menn og til vederlag pådro de seg forvillelsens rettvise lønn.

Siden de ikke fant det verdt å kjenne Gud, så overgav Gud dem til et sinn som ingenting duger, så de gjorde slikt som er usømmelig. De ble oppfylt med all slags urettferdighet, ondskap, gjerrighet, fulle av avind, mordlyst, kiv, svik og list. De er øretutere, baktalere, gudsforaktere, voldsmenn, overmodige, storskrytere, oppfinnsomme til ondt, ulydige mot sine foreldre, ufornuftige, upålitelige, ukjærlige, ubarmhjertige.

De kjenner til den guddommelige rettvishet, at de som gjør slikt, fortjener døden. De ikke bare gjør det, men holder endog med dem som handler på samme måte.

1 Kor 6:9f – vet dere ikke at de urettferdige skal ikke arve Guds rike! Far ikke vill! Hverken utuktige eller avgudsdyrkere eller horkarer eller de som lar seg utnytte til homoseksualitet eller pedofiler eller tyver eller gjerrige eller de som hengir seg til alkoholmisbruk eller spottere eller røvere skal arve Guds rike.

Mk 7:21f. Kol 3:4-6.

Dyds katalogene i Nytestamentet danner motstykket til lastekatalogene. Karakteristisk er innslaget av dyder med Kristus til forbilde.

Gal 5: 22-25 – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, tålmodighet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet, mildhet, kyskhhet.

Kol 5:12-17 - Kle dere derfor som Guds utvalgte, hellige og elskede i hjertelig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, mildhet og tålmodighet. Vær overbærende mot hverandre og tilgi hverandre, om noen har noe å klandre en annen for. Liksom Kristus har tilgitt dere, så også dere!

Men fremfor alt skal dere kle dere i kjærligheten, som er fullkommenhetens bånd. La Kristi fred råde i deres hjerter! Til den er dere kalt i ett legeme. Vær takknemlige! La Kristi ord bo rikelig iblant dere, undervis og forman hverandre /.../ Alt hva dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt i Herren Jesu navn, og takk Gud Fader ved ham!

Dyds katalogene avgrenser mot den største villfarelse i vår tid, kalt *»billig nåde«.

Rom 6:1-3, 11 – Skal vi fortsette å synde, for at nåden skal bli enda større? Slett ikke! Vi som døde bort fra synden, hvordan kan vi fremdeles leve i den? Eller vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Rom 12:1-3 – Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere /.../ til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste. Og la dere ikke lenger prege av denne verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømme om det som er Guds vilje, det gode, det som er til hans behag, det fullkomne.

MIDTFASTESØNDAG

Tredje rekkes prekentekst: Joh 6:52-71

Brødet fra himmelen

Jesus hadde holdt en tale i synagogen i Kapernaum. Mange trodde på ham og ville gjøre ham til konge. Andre syntes den var en hard tale: .

«Hvordan kan han gi oss sitt legeme å spise?»

Unigheten om Jesu person pågår inntil dagens ende. Et menneske kan jo ikke mette fem tusen med fem byggbrød og to fisker! Og dertil si at han kan gi sitt legeme å spise, strider mot all fornuft – og det gjør det.

Uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person, må man avvise underet han gjorde den gang, og i nåtid avvise underet han gjør under sin Nattverd i vår midte. Bare han kan gjøre det, som er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. « *Dette er mitt legeme som gis for dere til syndenes forlatelse*» - og dermed evig liv hos Gud.

Sal 49:8f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham.

Men med bevitnede undergjerninger stadfestet Jesus sin persons hemmelighet. Det endelige vitnesbyrd har Gud gitt, som reiste Jesus opp fra de døde den tredje dag. Underet på Påskemorgen stadfestet underet på Langfredagen: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Løsepenge er betalt med «Guds blod» - en gang for alle (Apg 20:28). Guds forsoning med verden ble fullbrakt i «Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria...» Derfor gjorde han brødunderet. Det vitner om ham selv, Menneskesønnen som er brødet fra himmelen, kommet i kjøtt og blod.

Å spise Menneskesønnens legeme og blod skjer på to måter – den sakramentale spising og den åndelige spising. Først den **sakramentale** spising, sagt med vår barnelærdom:

«Hva er nattverden? Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Jesus Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Jesu tydningsord under Herrens Nattverd, fremsagt over fremsatt brød og vin, sier presist og like frem hva han lar nattverd gjestene motta med munnen: «Dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod som utgytes til syndenes forlatelse...»

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der.

Den oppstandne Kristus er i vår midte, og med sitt ord gjør han det sakramentale under – samfunn med Guds Golgata-offer, mottatt med munnen i brødets og vinens skikkelser. Vi mottar hva hans ord sier presist og rett frem.

Prekmenteksten handler imidlertid om den **åndelige** spising:.

«Om dere ikke spiser og drikker Menneskesønnens legeme og blod, har dere ikke liv i dere.»

Jesus taler her om den åndelige spising. Den er *nødvendig* til salighet. Et menneske som tror frelsen, fullbrakt i Jesu Kristi død, dør salig i denne tro – også uten å ha mottatt sakramentet. Når presten blir tilkalt i sognebud, drar han fordi den syke vil delta i Guds kirkes samfunn med Kristus i sakramentets skikkelser til sann trøst mot døden og dommen. Men den som ikke tror hva Kristus sier hva han gir, «spiser og drikker en dom over seg» (1 Kor 11:29)

Den åndelige spising og drikking skjer ved troen på Guds nåde og Kristi fortjeneste. Et menneske lever ikke bare av brød, men av Guds ord. Det er nettopp hva troen gjør. Troen hungrer etter Guds Ord og anvender Guds ord på seg selv. Troen kan være skrøpelig, men tror at Gud er meg nådig for Kristi skyld, som led, døde og oppstod også for min skyld. Da vil man med denne åndelige spising også søke til kirkens samfunn de hellige ting, rakt frem under Herrens Nattverd, og sammen med andre delta i «troens fest» - takksigelsens måltid». Sagt med vår barnelærdom:

«Verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», «det blir utgytt for dere».

Jesu tilhørere var både uvitende og egenrettferdige. De avviste Jesu ord om ham selv som er brødet fram himmelen – Guds tro kommet til oss i kjøtt og blod, i nåtid samfunn med Guds Golgata-offer rakt fram og mottatt i brødets og vinens skikkeler..

«En hard tale. Hvem kan høre på slikt?»

Det kunne de ha sagt om Guds lov, for den er virkelig en hard tale, men evangeliet åpenbarer en desto større nåde i tusen ættledd.

«Jeg – Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.

Søker vi trøstegrinner i eget liv, må vi støte oss på Guds selvhengivende kjærlighet, så ubegripelig stor at han ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham til soning for verdens synder. Uten ham, finnes ingen trøstegrunn hos Gud. »

«Ånden er den som levendegjør, her kan mennesket intet utrette.»

Jesu ord rammer vår avmakt i troens saker. Han stadfester det bibelske vitnesbyrd om menneskets muligheter for den levende Gud. Eksempler:

Sal 82:5 – De har hverken innsikt eller forstand, de vandrer omkring i mørke.

1 Kor 2:14 – slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand, og han kan ikke fatte det

Ef 4:17f – Deres tanker er tomhet, deres forstand formørket, og de er fremmede for livet i Gud. For deres hjerter er blitt forherdet, så de ikke kjenner ham... .

Joh 6:44 – Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag (v 65).

Gud må dra oss fordi vår menneskenatur stritter imot, lik motvillige esler. Gud må med evangeliet gi opplyst forstand og et nytt sinn.

Et eksempel er Kristus-bekjennelsen, gitt de tolv ved Cæsarea Filippi. Simon Peter bekjente på vegne av de tolv: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord, og vi tror og vet at du er Guds Hellige.» Bekjennelsen var gitt fra himmelen – ikke umiddelbart, men gjennom lengre tid gitt med Jesu undervisning i Det gamle testamente.

Beretningen om hendelsen ved Caesarea Filipp har ikke Matteus utformet etter eget godtykke, men etter mønsteret i **Salme 34**. Den elendige (v 7) er «denne klippe» som hans kirkes grunnvoll.

Hele Matteus-evangeliet er redigert som en bekjennelse til Kristus Jesus, sant menneske av Abrahams og Davids ætt, og sann Gud – Immanuel med oss. Han som gav dåpsbefalingen, er gitt «all makt i himmel og på jord», med løftet om å være med sin kirke alle dager og til sist på Dommens dag. Her danner bekjennelse og dokumentasjon en enhetlig dokumentasjon med krav på troverdighet.

Gud er ikke bare opphavet til kirkens Kristus-bekjennelse. Han er også kilden til den til den tro som bekjenner Jesus Kristus som «min Herre». Det er Guds tro vi bekjenner, kommet fra himmelen.

Like lite som en død kan reise seg opp, kan et menneske tro på Jesus Kristus av egen fornuft, eller komme til ham av egen kraft. Hør, og du skal leve. Hør Guds Ord – både lov og evangelium. Bare åpenbaringsordets Gud kan reise opp fra døden i våre synder, frelst av nåde.

«De ord jeg har talt til dere er ånd og liv.»

Peter stadfestet Jesu ord med bekjennelsen: «Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord», gitt Guds kirke på jorden i en bevitnet Jesus-historie. Kristentroens begrunnelse er radikal og enestående; Guds Sønn, født av Faderen fra evighet og kommet til oss i Jesu tjenerskikkelse. Han er det Guds brød som er kommet ned fra himmelen og gir verden liv (6:33).

Guds lov døder, men evangeliet reiser opp fra døden i våre synder til liv i den eneste sanne Gud. Denne oppreisning fra evig død til evig liv merkes. Da anvender vi Kristi lidende lydighet, enhver på seg selv. Det er å spise og drikke Menneskesønnens legeme og blod på åndelig vis. Gud drar oss da til sin kirkes samfunn i de hellige ting i sa-

kramentets skikkelser. Da styrker Gud troen – ikke med føleri, men med himmelske gaver i jordiske skikkelser.

Judas Iskariot, en av de tolv, han skulle forråde Jesus.

Mange av Jesu disipler trakk seg tilbake etter Jesu undervisning om seg selv som brødet kommet fra himmelen. Teksten slutter med et advarende eksempel – Judas Iskariot, han som forrødte Jesus.

Til bakgrunnen hører bibelhistorien om Israels vandring gjennom ørkenen, underveis fra Egypt til Kana'ans land. I ørkenen lot Gud manna regne ned fra himmelen (2 Mos 16), men etter lengre tid syntes folket denne kosten var ensformig og lengtet tilbake til kjøttgrytene i Egypt (4 Mos 11).

Advarselen rammer misnøyen med Guds kirkes kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Man overser det underfulle ved kirkens merkevare og ser seg om etter noe annet enn den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Da lengter man ikke til kjøttgrytene i Egypt, men skjeler til yndlingsideer i samtiden, tilbyr aktiviteter for interesserte og kirkehuset brukt til samlinger som trekker folk, som det heter. Men kirken lever ikke av selvbekreftende behov for likesinnede. Kirken blir forfalsket og dør ut.

Underfull er Guds tjeneste for oss med Ord og Sakrament. Virksom i den forsamlede menighet, drar han oss til seg i de handlinger som døpte skal lære å holde. Gud kommer til oss med sin tro, ikke oppkommet inoer menneskes hjerte – det har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd som elsker ham.

1 Kor 2:9f, 13 – Det intet øye så og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt dette Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham /.../ om dette taler vi, ikke med ord som menneskelig visdom har lært oss, men med ord lært av Ånden.

Underfull er åpenbaringsordets treéne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, i guddoms herlighet like stor, i majestet like evig. Underfullt er prekenembetets oppdrag: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle, «for himmelriket er kommet nær!». Underfull er *dåpen* –«gjenfødelsens bad» med løfte om salighet for hver den som trpr. Underfullt er Guds nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder.»

Underfullt er kirkens samfunn: «Velsignelsens beger som vi velsigner med takksigelsesbønnen, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (1 Kor 10:16. E Sv kyrkobib.)

Evig liv allerede har den som lærer Gud å kjenne ved den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3).

1 Pet 1:3 – Lovet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Far, som i sin store barmhjertighet har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

Tit 3:5-7 – han frelste oss ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig. Han frelste oss ved det bad som gjenföder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettferdige for Gud ved hans nåde, og bli arvinger til det evige liv som er vårt håp.

FEMTE S. I FASTE

Tredje rekkes prekentekest: Joh 8:30-45

Trell eller fri

Denne søndagens tekster danner opptakten til Den stille uke. Prekentekesten handler om jøder i ordstrid med Jesus, så heftig at han sa: «*Dere har djevelen til far.*» Hvorfor?

Jesu kontante avvisning gjelder den falske åndelighet, Med henvisning til følelse og erfaring, begrunner den sitt gudsforhold med dypere innsikt enn den også vi har mottatt fra Kristus Jesus, gitt oss i og med det apostoliske ord. Jesus avviste den falske åndelighet med følgende ord.

«Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler.»

Allerede i aposteltiden fremstod «superapostler» med påstand om en dypere innsikt (el gnosis) enn den en Herrens apostel hadde mottatt fra Herren Jesus og gitt videre til kirken. Prekenembetets autoritet og kompetanse er apostelordets lære fra Kristus Jesus – og ingenting annet. Den falske åndelighet lar kirken fremstå på en annen grunnvoll, kontant avvist med Jesu ord: «Dere har djevelen til far». Apostelen formaner:

1 Kor 14:36 og 15:1-3 – var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? /.../ – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgyves er kommet til tro...

2 Kor 11:5f, 13f – jeg mener at jeg på ingen måte står tilbake for disse superapostler. Selv om jeg er lekmann i veltalenhet, så er jeg det ikke i kunnskap. Den har jeg alltid og i alle spørsmål lagt frem for dere. /.../ disse er falske apostler, troløse arbeidere som opptrer som om de var Kristi apostler. Det er ikke noe å undres over, for selv satan skaper seg om til en lysets engel.

Hva mener Jesus med uttrykket «mine ord»? Han sikter til sin undervisning i Det gamle testamente. Tekstene handler om åpenbaringsordets Gud, virksom i en dennesidig, jordisk historie, men hvordan er den å forstå? Kristi ord – «mine ord» handler om Guds Sønns lidende lydighet i Jesu skikkelse, lydig til døden på korset. Denne historie handler ikke om vår åndelighet, men om Guds tro til oss, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt og åpenbart i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Derfor sa Jesus om åpenbaringsordets Gud at han tjener oss med – «*mine ord*».

Apostelen Johannes omtaler denne hendelse med dyp innsikt i konflikten mellom Jesu undervisning i Det gamle testamente og den åndelighet som øser av eget bryst i troens saker. Den ble kalt gnostisisme – av ordet «gnosis» som betyr *innsikt*. Gnostikerne påstod de var opplyst av en guddomsgnist i sitt indre og i stand til å formidle den virkelige kristentro fra Jesu aller nærmeste disippelkrets.

Gnostikeren *Marcion* (d c 160) forkastet Det gamle testamente og flere skrifter i Nytestamentet. Denne åndelighet er påtrengende aktuell. Mange søker den egentlige kristendom i en ideverden bakom eller over det apostoliske ord, gitt i og med det skrevne ord. Andre overser Det gamle testamente med påstanden at dets gudsbilde er den strenge Gud – i motsetning til Jesu kjærlige og tilgivende Far. Denne oppfatning gjør dagens prekentekest ubegripelig. Motsetningen er Bibelen fremmed. Tvert imot: Kristentroen er den sanne jødedom, forutsagt ved Moses og Profetene. Derfor hører tekst-

lesninger fra Det gamle testamente sammen med lesninger fra Nytestamentet. De hører sammen lik forholdet mellom løfte og oppfyllelse.

Joh 5:46 – Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han.

Jesus sa til de jøder som var komme til tro på ham: «Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler».

*Teksten opplyser først at blant jødene var det «*mange som trodde på ham*» - de stille i landet som «ventet på Israels trøst, og at han ved denne anledning talte til «*de jøder som var kommet til tro på ham*» (v 30f).

Blant jødene fantes også *sadduseere*, som ikke trodde på alt i Skriftene. Andre jøder tilhørte *fariseerne*, de som gransket Skriftene med frelsen som mål. De kunne invitere Jesus, si seg enig med ham om oppstandelsen og det fremste bud i loven – det doble kjærlighetsbud om kjærligheten til Gud og vår neste som til oss selv.

Denne sammenheng fremgår tydelig av den undervisning som den oppstandne Jesus gav før Himmelfartsdagen. Nytt var oppstandelsen. Innholdet var gammelt nyttfra tidligere undervisning om det som står skrevet om ham hos Moses, Profetene og i Salmene. Han erstattet ikke Det gamle testamente med en ny lære. Han sa: *Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.* (Mt 5: 17) Apostelen Paulus hadde mottatt denne undervisning fra Herren og formidlet den med dyp innsikt i motsetningen mellom jødedom og kristendom.

Apg 24:14 – Jeg (Paulus) tror på alt som står skrevet i Loven og Profetene.

«Dere vil drepe meg, for mitt ord får ikke rom hos dere. Jeg taler om det jeg har hørt hos Faderen, men dere gjør det dere har hørt hos deres far.

Årsaken til konflikten mellom jødedom og kristendom har fulgt kirken som en skygge gjennom historien. Jesus hadde sagt at hvis de ble i hans ord, skulle de lære sannheten å kjenne, og sannheten skulle gjøre dem fri. Han kom ikke med sitt eget, men talte hva han hadde «hørt hos Faderen». Da protesterte jødene: «*Vi er Abrahams ætt og har aldri vært noens trelle*» (v 31-33).

Fariseerne lærte at mennesket er født med fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt. Kort sagt: Hvert menneske er «sin egen lykkes smed», fri til å velge etter behov. Overført til kristen sammenheng fremstår en kristelighet med bekvemme forbehold mot upassende tekster eller apostelord, når de formidler læren fra Herren Jesus med presise ord like frem. Slik fremstår man med en påstått innsikt tilpasset tidsriktige ideer og forventet adferd. Den typiske fremgangsmåte er problematiserende bortforklaringer (abstrahering), den påståtte mening presentert i generelle og vage vendinger (generalisering) og til sist den praktiske fornuft (konkretisering).

Denne åndelighet strider mot Jesu undervisning om mennesket: «*Hver den som gjør synd, er syndens trelle.*» (v34). Det kunne også fariseerne tilsynelatende si seg enig i, for brudd med Guds *lovpakt* medfører trelldom. Det hadde Moses lært dem:

5 Mos 28:15, 32 – Hvis du ikke vil adlyde Herren din Gud og ikke legger vinn på å leve etter alle hans bud og forskrifter som jeg gir deg

i dag, skal alle disse forbannelser nå deg /.../ Dine sønner og døtre skal overgis til et fremmed folk.

I Guds lovpakt har Gud alle rettigheter og folket alle plikter. Altså var Israels frihet og frelse avhengig av folkets lydighet mot loven. Dette frelsesvilkår forklarer fariseernes strenge lydighet mot Moseloven.

Motstykket til lovpakten er Guds *nåde*pakt – «den nye pakt i mitt blod», som Jesu ord sier under sin Nattverd. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi offerdød, og gitt. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. I nådepakten har Guds påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter. Men dermed er nåderetten gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. I dåpen blir den enkelte innlemmet i Guds nådepakt. Du som er døpt til Jesu død, fikk barnerett hos Gud med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16). Syndenes forlatelse er vår støttestav gjennom livet, ikke bare i begynnelsen, men hele veien inntil vår siste stund.

«Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri» (v 36).

Hva er hensikten med Guds frelse, gitt i dåpen? Å leve som Guds frie barn, reist opp fra døden i våre synder. Gud har frelst oss for at vi skal leve som Guds frie barn, reist opp fra døden i våre synder til livet med Kristus som gave, kalt til å tjene ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet. Med ham til gave tjener vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Sagt med vår barnelærdom:

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Meningen med dåpen er fort sagt. Problemet er den onde lyst i menneskets innerste. Men hjelperen i denne gode strid er Den Hellige Ånd. Ham må vi påkalle om redning og frelse, for ellers kan ingen ha fremgang i kampen mot vår onde menneskenatur og ved troen leve som Guds frie barn, frelst av nåde.

Et advarende eksempel fins i Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til den selvtilfredse Laodikea-menigheten, likegyldig for apostelordets lære (Åp 3:14ff).. Sendebrevet er minst like strengt som Jesu oppgjør med lovens treller i dagens pretekst. Det troløse forhold til det apostoliske ord virker ødeleggende i kirken. Alt i kirken handler dåpen, praktisert i forsakelse og tro. Frafallet begynner med det selvkloke forbehold. Denne surdeig må renses ut. (1 Kor 5:6f)

Fariseeren Saulus – den senere apostel Paulus, fikk lære den rettferdighet som evangeliet åpenbarer i Jesu Kristi lidende lydighet. Guds evangelium åpenbarer ham som er Guds kraft til frelse for hver den som tror, det vil si uten lovgjerninger.

Fil 3:7-9 - Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus, min Herre, er så mye mer verd. /.../ Her har jeg ikke den rettferdighet som loven gir, men den den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. (E Sv Kyrkobib). som

Den samme Paulus fikk lære av Guds lov lære den onde menneskenatur å kjenne, men av evangeliet lære Kristus å kjenne. Han alene er alle menneskers hellighet og rettferdighet hos Gud. Også Paulus fikk kunnskapen om Guds nåde kun for sin godhets skyld. Også han fikk oppreisning fra døden i sine synder, frelst av nåde (Ef 2:4f).

Rom 3:21f – nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uten loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror.

Gal 4:24-26, 28, 31 – (Om de to kvinnene er to pakter) Den ene, Hagar, er pakten fra fjellet Sinai. Hennes barn fødes til trelldom. /.../ Hagar svarer til det nåværende Jerusalem, som lever i trelldom med sine barn. Men det Jerusalem som er der oppe, er fritt, og det er vår mor. /.../ Dere er barn i kraft av løftet, slik som Isak.

Guds hellige lov lar oss stå som tiggere for Gud, prisgitt Guds barmhjertighet for Kristi skyld. Sønnen frigjør oss ved sannhetens ord og lar oss leve som Guds frie barn etter løftet, gjort levende med Kristus (Ef 2:6).

DEN STILLE UKE

PALMESØNDAG

Tredje rekkes prekentekst: Joh 12:1-19

Kristus tilbedt som sann Gud og sant menneske

Det skjedde under Kristi inntog i Jerusalem, underveis til sin dypeste fornedrelse:

«Hosianna! Velsignet være han som kommer i Herrens Navn!»

Han lot seg tilbe under inntoget i Jerusalem, og lot seg tilbe etter oppstandelsen. (Mt 28:9, 17). Han lot seg tilbe da han ble opptatt til Guds tronehimmel. Og nå blir han tilbedt ved Faderens nådeside – ikke fjernt fra sine, men virksom til stede i den forsamlede menighet. (Åp 7:11 osv)

Eksemplene på Jesus-tilbedelse forteller oss at den historiske Jesus fra Nasaret skal tilbes som sann Gud og sant menneske, nå og alltid og i all evighet. Også Kristi menneskenatur skal tilbes, han som forenet med sin guddomsnatur led, døde og ble begravet.

Født av jomfru Maria, tilhører Kristi legeme Guds skaperverk. Det betyr ikke at vi tilber det skapte fremfor Skaperen. Hans menneskenatur er i Jesu person forenet med hans guddoms natur. Derfor brukte han tittelen Menneskesønnen om seg selv.

Kol 1:19, 2:9 – Det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham. /.../ – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Tilber man Kristi guddom, tilber man også Kristi manndom – og omvendt. Men vil man ikke gi Kristi menneskenatur den samme ære og tilbedelse som hans guddom, forneker man Gud. Gud Faders enbårne Sønn steg ned av fri vilje og opptok vår menneskenatur av kjøtt og blod i forening med sin Guddom. Den som ikke ærer Sønnen i enhet med hans menneskenatur, ærer heller ikke Gud Faderen.

Sal 2:11f – Tjen Herren med ærefrykt og glede, kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien.

Nå er han alle menneskers bror ved Faderens nådeside, tilbedt også av Guds engler.

Heb 1:6 - Alle Guds engler skal tilbe ham.

Kristus-bekjennelsen danner veiskillet mellom sann og falsk Kristus-tilbedelse: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn!*» Rett tilbedelse skjer med bekjennelsen til Jesus som Herre og Frelser. Et eksempel blant mange var disiplene som omfavnet Jesu føtter og tilba den oppstandne Jesus (Lk 24:52).

Det motsatte var tilfelle med Judas Iskariot. Han æret Kristus med leppene, mens hjertet var langt borte fra ham.

Gud avviser også den gudstjeneste som består av menneskepåfunn.

Jes 1:11-15 – Ve det syndige folk, et folk som er tynget av skyld, ætlinger av ugjerningsmenn, sønner som bare gjør ondt. De har gått bort fra Herren, foraktet Israels Hellige og vendt ham ryggen. /.../ Hadde ikke Herren, Gud Sebaot, latt noen av oss slippe unna, da var vi som Sodoma, da lignet vi Gomorra.

Rom 8:12 – vi skylder ikke den onde natur noe, så vi skulle leve etter den.

Kol 2:23 – (Det har) ord på seg for å være visdom /.../ Men det har ingen verdi, det tjener bare til å tilfredsstille menneskets onde natur.

Troen tilber Kristus i samsvar med Guds ord. Derfor var det en rett tilbedelse da Israel i den gamle pakt tilba Gud i samsvar med seremoniloven. Det var også rett tilbedelse når folk dro til Jerusalems tempel i de påbudte høytidene. Det var rett tilbedelse da disiplene hyllet Kristus med Hosianna-rop under inntoget i Jerusalem. Det var påbudt, at dette skulle de gjøre. (Sal 118:19-26.) Også vi gjør klokt i å tilbe ham i samsvar med Guds ord.

Noen later til å tro at tilbedelsen må skje med utagerende adferd, med ekstatiske rop og skrål. Men rett tilbedelse skjer i troskap mot det apostoliske ord, gitt til kjenne med sakssvarende ord og uttrykk.

Andre påstår at Kristus-bekjennelsen skjer med forbehold om gjerninger eller fornyelse. Andre påstår at de under Herrens Nattverd bekjenner Kristus med forbehold mot hans tydningsord: «*Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod.*» Men rett tilbedelse kan aldri finne sted hvor man i ord og handling motsier den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Jesus Kristus.

2 Joh 10f – Om noen kommer til dere og ikke har denne lære med seg, skal dere ikke ta imot ham i deres hus og hilse ham velkommen. Den som hilser ham, gjør seg delaktig i hans onde gjerninger.

Vi må holde oss til bekjennelsen i ord og handling, høre og se. Kommer til uttrykk i sakssvarende ord og uttrykk? Gud ser i hjertene den tilbedelse som troen virker. Jomfru Maria tilba Kristus som en forberedelse til hans begravelse. Hun satt ved hans føtter og tok imot evangeliet om ham – den gode del. Hun tilba ham som også var hennes syndebærer. (Mt 10:39)

Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til ham som tok på seg vår menneskenatur for vår frelses skyld. Det er en rett tilbedelse å sette sin lit til ham som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alles sted og gitt sitt liv til løsepenge for verdens synder. Det er en rett tilbedelse å tilbe ham som oppstod rettferdiggjort tredje dag «etter Skriftene», og rett å tilbe ham som er vårt levende håp og alles eneste hellighet og rettferdighet hos den levende Gud. Det er en rett tilbedelse under Herrens Nattverd å tilbe hans legeme

og blod i sakramentets skikkelser. Og det er en rett tilbedelse å tjene ham ved troen ikledd hans evige rettferdighet, gitt i vår dåp, og vente ham som vår frelser på Dommens dag.

Ufattelig stor er Jesu persons hemmelighet – Guddom og manndom forenet i Jesu person. Ufattelig stor er også vår uverdighet under syndefallets kår, født uten frykt for Gud, uten tillit til ham og med ondt begjær.

Derfor ber vi Gud Den Hellige Ånd komme oss til hjelp under Herrens Nattverd, så vi av hjertet tror Kristi ord om den himmelske gave han lar rekke fram i jordiske skikkelser. «Det er slike tilbedere Gud vil ha», for Herren er i sitt tempel, sitt legemes tempel (Joh 2:21).

Gud tjener oss i den gudstjeneste Kristus innstiftet og befalte. «Gjør dette til min ihukommelse.» Her gir Gud *virkelig* samfunn med sitt Golgata-offer, den korsfestede og oppstandne Kristus, sann Gud og sant menneske. Derfor tilber vi ham i Ånd og sannhet.

O Guds Lam, uskyldig,
på korset ihjelslaget!
Inntil døden lydig.
Hvor ille var du plaget.
Miskunne oss, o Herre Jesus.

SKJÆRTORS DAG.

Tredje rekkes epistel: 1 Kor 11:23-29

Kristus forkynner i sin nattverd

Teksten handler ikke om trosytringer. Den handler om kirkens gudgitte kjennetegn – om de befalinger som den oppstandne Kristus gav. De skal døpte lære å holde, trofast mot apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Bibelens Herre.

Teksten besvarer tre spørsmål i vår barnelærdom: **Hva er** Alterets sakrament? - **Hvilken nytte** har vi av å spise og drikke under Herrens Nattverd? Og **hvordan motta** sakramentet på verdig vis? La oss høre de svar teksten gir!

Hva er alterets sakrament?

Jesu tydningsord sier presist og rett frem hva vi mottar i brødets og vinens skikkelser: « *Dette er mitt legeme*». Og: « *Denne kalk er den nye pakt i mitt blod*».

Bare forblindet fornuft bortforklarer ordene og søker den egentlige mening i en påstått virkelighet bakom eller over ordene. Denne bortforklaringskunst rammer bibelordet og Jesus, Bibelens Herre og rette utlegger. Han er også vår Hyrde og Lærer. Bortforklaringskunstner rammer også Kristi kirke med ødeleggende kraft.

Jesu tydningsord henger sammen med læren om «Skriftens klarhet». Det er et alvorlig faresignal, om man underkjenner Kristi tydningsord om underet han gjør med sitt ord. Høyst sannsynlig vil bortforklaringene ramme andre klare og likefremme Jesus-ord om de handlinger han innstiftet og befalte. De handler om kirkens gudgitte og rene kjennetegn – syndsforlatelsens evangelium og sakramentenes forvaltning.

Det er et faresignal når bortforklaringer rammer læren mottatt fra Herren. Som regel skjer det på en indirekte og velment måte - ved hjelp av *rangering*. Kort sagt: noe er viktig, annet mindre viktig, så får man ellers tro som man vil. Til sist ender man opp i «det helhetlige hensyn» til den organiserte kirkeorganisasjon. Resultat: En kirkeorganisert virksomhet erstatter kirkens fremtreden som bekjennende trosfellesskap.

Bibel- og bekjennelsestroskap kjennes på troskapen mot det apostoliske ord. Det viktigste ord i en kristen gudstjeneste er ordet «Amen», som betyr «det er sant og visst». Vi istemmer læren fra Herren Jesus, mottatt i og med apostelordets lære fra Bibelens Herre og rette utlegger. Det er avgjørende for oss å istemme kirkens kjennetegn med apostelordets lære fra Herren. Det gir rom for den kristne samtale. Hvor grunnvollen består, er det mye å takke Gud for og undres over.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør for dere /.../ det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte for dere – så sant dere ikke forgjøves er kommet til tro, for først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot... (Jf 14:36f.)

1 Tess 2:14 – Derfor takker vi alltid Gud: Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

Kristus gav ikke de tolv apostlene en selvstendig læremyndighet og kompetanse i kirken, og heller ikke senere prester og biskoper i kirken. (Apg 15) Den består i den rett utlagte Skrift fra dens Herre, mottatt i og med det apostoliske ord.

Et eksempel er patriarken Abraham, som Gud befalte å ofre sønnen Isak, en befaling i strid med all fornuft og – hva verre var – i strid med det Messias-løfte som Gud hadde gitt Abraham og hans ætt. Og likevel viste Abraham barnlig lydighet mot Gud, i tillit til ham som kan oppvekke døde til liv.

Rom 4:17f – han trodde på den Gud som gjør døde levende og byr det som ikke er å bli til. Selv om alt håp var ute, holdt Abraham fast ved håpet og trodde.

Så handler denne hendelse om Guds selvhengivende kjærlighet til en fallen verden under syndefallets kår, Joh 3:16 - «*Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne...*»

Stilt overfor Kristi ord, lest høyt over fremsatt brød og vin, følger vi Abrahams eksempel. Vi bøyer oss for Kristi ord og lar all spekulasjon fare. Den oppstandne Kristus vil ha samfunn med sine venner, og han har selv bestemt på hvilken måte det skjer.

Da han tok brødet, var det usyret brød, og da han løftet kalken, løftet han «vintreets frukt». Brød og vin er ikke billedspråk om noe annet. Kristi tydningsord sier presist og likefram: - «*dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod*».

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv Kyrkobel)

Vi forholder oss til Kristi ord uten en forvandlingsteori. Brødet fortsetter å være brød, og vinen fortsetter å være vin. Men i kraft av Kristi allmektige skaperord skjer det en *forening*: Kristi legeme gis i brødets skikkelse, og Kristi blod gis i vinens skikkelse. Denne forening forener kristne.

Vi sier om Menneskesønnen Jesus at han er Gud og menneske. Vi sier om alterets sakrament at det er samfunn med Guds Golgata-offer - Kristi legeme og Kristi blod. Vi mottar med munnen Guds offer for verdens synder, fullført i Jesu død. Guds vitnesbyrd om saken er Jesu oppstandelse fra de døde tredje dag. Fra ham har vi mottatt de handlinger som prekestol, døpefont og alterbord vitner om.

Herrens Nattverd stiller oss overfor en kjensgjerning, et under uavhengig av vår tro eller ikke. Guds vitnesbyrd er Jesus, oppreist rettferdiggjort på grunn av sin lidende lydighet i alles sted. Gud tjener oss. Guds tro kommer til oss. Et synlig pant på vår frelse, fullbrakt i hans død, er samfunn med sitt ofrede legeme og blod i jordiske skikkelser. Eller sagt med forklaringen i Lille Katekisme – hva Herrens nattverd er:

Den er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.»

Hva gagnar det å spise og drikke på denne måten?

Lille katekisme svarer: «Det viser disse ord oss: «Det gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Ved disse ord blir det i sakramentet gitt oss syndenes forlatelse, liv og salighet. For der hvor syndenes forlatelse er, der er det liv og salighet.»

Hvordan kan det å ete og drikke gjøre så store ting? Selve den ting at vi eter og drikker gjør det visseilig ikke, men de ord som her står: «det gis for dere», og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Disse ord er, ved siden av å ete og drikke, hovedsaken i sakramentet. Den som tror hva ordene sier, slik de lyder, har syndenes forlatelse.»

Uttrykket «til syndenes forlatelse» fins ikke i prekmenteksten, men selve saken er der. Saken oppfyller profetien om den nye pakt: Guds nådepakt i Kristi blod.

Jer 31:34 – jeg vil tilgi deres misgjerning og ikke komme i hu deres synd.

Det kan virke underlig at vi trenger enda et sakrament i tillegg til dåpen. Gud har jo i dåpen til Jesu død opprettet sin nådepakt med oss, med løft om salighet for hver den som tror. Dåpen skjer en gang og omfatter livet inntil siste stund. Herrens Nattverd gjentas, og det flere grunner til å være ofte altergjest:

- Arvesyndens motstand i vårt innerste,
- verden frister til ord og handlinger i strid med Guds gode skapervilje, og
- vi trenger å bli styrket i troen på barnekår hos Gud, gitt i dåpen.
- Kristus befaler at vi med «ofte» altergang forkynner «Herrens død inntil han kommer».

Hvordan motta sakramentet på verdig vis?

Lille Katekisme svarer: «Å faste og berede seg legemlig er vel en vakker, ytre skikk. Men verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere», og: «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Den som ikke tror disse ord, men tviler, er ikke verdig og beredt, for disse ord krever hjerter som tror fullt og helt.»

Nattverden er ingen belønning for kvalifiserte kristne. De fins ikke. Vårt levende håp er Jesus Kristus. Han er vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Utelukket er alle vi andre.

Altså gir teksten følgende svar på spørsmålene om gaven Kristus gir i sin nattverd, hvilken nytte vi har av den, og hva en rett nattverdberedelse er:

- Om *gaven*: Kristus gir i velsignet brød og vin samfunn med sitt sanne legeme og blod, som en gang for alle ble ofret for verdens synder.
- Om *nytt*: Samfunn med Kristi ofrede legeme og blod, mottatt i brødets og vinens skikkelser, styrker troen på syndenes forlatelse og barnekår hos Gud.
- Om *rett nattverdberedelse*: Vel beredt til Herrens Nattverd er den som tror Kristi ord - «det gis for dere», og: «det utgyses for dere til syndenes forlatelse».

Jesus Kristus dekker bord for syndere, frelst av nåde. Han innbyr til troens fest.

Det er i hovedsak tre grunner til å holde seg borte fra altergang:

- Man vil ikke erkjenne som synd hva Guds ord forbyr,
- man vil ikke erkjenne lære i strid med apostelordets lære fra Kristus, og
- man vil ikke erkjenne at enhetens Herre over enhetens sakrament utelukker fellesskap med vrang lære.

Herrens apostel formaner:

Rom 16:17 – Hold øye med dem som lager splittelse og leder andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem!

Nattverdberedelse hører med til rett nattverdfeiring. Derfor bør det være adgang til privat skriftemål på den måte som prest og menighet finner tjenlig.

1 Kor 11:28 – Enhver må prøve seg selv, og så spise og drikke av kalken.

Det bør være skriftlig påmelding til nattverd, så presten vet å innvie rett mengde brød og vin. I ettertid kan man av kommunikantprotokollen se hvem de var som praktiserte kirkefellesskap på dette sted.

LANGFREDAG

Tredje rekkes pretekst: Joh 18-19

«Det er fullbrakt»

Det skjedde for at Skriften skulle bli oppfylt.

Evangelisten Johannes fremhever tre hendelser. De skjedde *for at Skriften skulle bli oppfylt*. Soldatene kastet lodd om Jesu kjortel, Jesus tørstet på korset, og soldatene knuste bena til den døde Jesus. Det skjedde hver gang for at Skriftens ord skulle bli oppfylt.

Bibelhistorien gir mange skyggebilder av hendelser oppfylt i Jesu livshistorie, t eks Ab-saloms opprør mot sin far kong David, som flyktet over bekken Kidron.

2 Sam 15:23 – Hele folket gråt høyllytt da hæren gikk forbi. Kongen stod ved Kidron-bekken, og hæren gikk forbi ham langs veien ut mot ødemarken.

Salmedikteren Tomas Kingo oppfattet skyggebildet: «Over Kedron Jesus treder Med frivillig ånd og mot». Men Jesus flyktet ikke. Guds enbårne Sønn gikk frivillig opp til Jerusalem, frivillig til pine, død og grav.

Fil 2:6-9 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornedret seg selv og ble lydlig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn...

Et annet eksempel: Moses stod foran den brennende tornebusken og hørte Gud gi seg til kjenne med navnet «**JEG ER**». Da skjulte Moses ansiktet av frykt for å se Gud. (2 Mos 3:6) Denne hendelse var et skyggebilde av Jesus i Getsemane hage, da soldatene kom for å fange ham. Han fremstod lik den brennende tornebusk. Han gav seg til kjenne med gudsnavnet **JEG ER**. Da «vek de tilbake og falt til jorden». Hendelsen avbilder det grunnleggende om kristentroen. Den er ikke «min» tro, men *Guds* tro, og derfor «vår hellige tro». Den er Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie:

1 Pet 1:10 – Denne frelse er det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få.

2 Pet 1:16 – Det var ikke oppdiktete sagn vi holdt oss til da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kraft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

La oss først betrakte anklagen, overskriften og oppdraget i lys av Guds løfter.

Anklagen: Han må dø fordi han har gjort seg selv til Guds Sønn

Det er sant at den som bryter Guds lov, må dø, for syndens lønn er døden

Rom 6:23 – Syndens lønn er døden.

Men Jesus kom ikke for å oppheve, men for å oppfylle loven. Pilatus hadde rett da han sa: «*Jeg finner ingen skyld hos ham.*» Foran ham stod verdens syndebærer - Guds Lam uskyldig. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Men anklagerne beskyldte Jesus for gudsbespottelse. Han hadde gjort seg selv til Guds Sønn.

Et skyggebilde fra bibelhistorien var han som spottet Navnet – Guds navn. Det er å spotte Gud selv. Det forbyr Gud (2 Mos 22:38). «Du skal ikke misbruke Guds navn.»: Det er å spotte åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjelner. Da Moses hørte mannen spotte Guds Navn, sa Gud til Moses:

3 Mos 24:24 – Den som spotter Herrens Navn, skal dø, hele menigheten skal steine ham.

Men Jesus hadde ikke gjort seg selv til Guds Sønn. Hans persons hemmelighet forener Gud og menneske i Jesu person. I sin fornedrelsestid fremstod han i ord og handling som Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet. Han steg ned av fri vilje for å oppfylle Guds lov og bære verdens synder. Anklagen rammet anklagerne med tilbakevirkende kraft. De hadde rett i at Jesus måtte dø, for han var Guds rene Lam og verdens syndebærer – også anklagerens syndebærer. Skyggebildene er mange, t eks:

Sal 69:5 – Mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn.

Jes 53:6 – skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.

Nyttestamentet har mange henvisninger til Guds forsoning med verden i Kristus Jesus:

1 Pet 1:18 – Dere vet at det var ikke med gull eller sølv dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Rom 8:32 – (Gud) som ikke sparte sin enbårne Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting med ham?

1 Kor 2:8 – Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de det, ville de ikke korsfestet herlighetens Herre.

Overskriften: «Jesus, nasareeren, jødernes konge.»

Merk at innskriften stod på tre språk: hebraisk, gresk og latin. Siden kirkens reformasjon har de tre språkene hørt med i den evangelisk-lutherske kirkes presteutdanning. *Hebraisk* er Det gamle testaments språk. *Gresk* er det språk som evangeliene og apostlenes skrifter ble skrevet på, og etter hvert samlet i Det nye testamente. *Latin* representerer bibeloversettelsene, blitt til i ettertid. Også Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden ble skrevet på latin.

Overskriften siterer ikke Jesu ord om seg selv. Han var ingen jorisk Messias-konge. Han vitnet om seg selv som kongen i himlenes rike. Overskriften var en ironisk kommentar til jødernes forventninger til en jordisk Messias-konge.

«Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, hadde mine menn kjempet for meg, så jeg ikke skulle bli overgitt til jødene». /.../ «Så er du da konge», svarte Pilatus. «Du sier det», sa Jesus. «For å vitne om sannheten er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden. Hver den som er av sannheten, hører min røst.»

Og du, Guds egen barneflokk,
Hans smerters store lønn!
Kan du din frelser prise nok?
Å, kron ham, kron ham, kron ham,
Himlens kongesønn!

Oppdraget: «Det er fullbrakt»

Grunnteksten sier dette med ett ord: **tetèlestai**. Grunnstammen i ordet betyr «slutt, ende eller mål». Jesu jordeliv var slutt, men dette ene ord rommer så ufattelig mye mer. Guds enbårne Sønn i sin lidende lydighet var slutt. Han hadde oppfylt Guds lov i alles sted. Guds rene Lam hadde fullført sitt oppdrag.

Rom 10:4 – Lovens endemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror. (E Sv Kyrkobib)

1 Kor 15:54f – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud skje takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus har oppfylt loven i alle deler. Han påtok seg alles plikter og oppfylte dem i alles sted. Derfor er han alene alle menneskers hellighet og rettferdighet for Gud. Frelsesveien heter ikke lenger gjerninger, men tro – *den* tro som Gud virker ved evangeliet om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Troen har Kristus og mangler ingenting – fri til å tjene den levende Gud som hans kjære barn. Med Kristi ord virker Gud Helligånden det nye livet «i oss». Gud er en forsonet Gud, og døpt til Jesu død, har vi barnerett hos ham, fri til å tjene ham som Guds kjære barn. «*Han er min Herre*».

Ef 2:8, 10 –Av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. /.../ For vi er hans verk, skapt i Kristus til gode gjerninger. Som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skal gå inn i dem.

Å, store nåde
Midt i all våde:
Frelsen er gitt oss i dåpen, gi akt!
Han måtte lide,
Lyde og stride;
Løftet i dåpen evig står fast.
Nå er vi frie – grunnen er lagt,
Fri til å tjene, nåden tilsagt.
Gud nå forkynner
Nåde for synder.
Amen. Halleluja.

LØRDAG FØR PÅSKE

Jesu sabbatshvile

Tekst ved aftensang: Mt 27.57-66.

På langfredag kveld kom Josef av Arimatea til Pilatus og ba om å få utlevert Jesu legeme. Josef var et høyt ansett medlem av Det høye råd, og ikke blant dem som krevde dødsdom over Jesus. Josef var i hemmelighet en Jesu disippel.

Josef fikk utlevert Jesu legeme. Svøpt i et linklede, ble liket lagt i Josefs nye grav. Liksom Jesus red inn i Jerusalem på en eselfole, som ingen andre hadde ridd på, ble Jesu legeme lagt i en grav som ingen hadde ligget i. Jesu gravsted beviser at Jesus virkelig var død og ble begravet.

Det kan virke underlig å bekjenne at den døde Jesus ble lagt i en grav. Det må være et viktig ledd i vår hellige tro. Sett i påskeperspektivet, vet vi svaret. Verdens syndebærer døde og ble begravet etter fullendt verk. Liksom Gud hvilte etter sitt fullførte skaperverk, hvilte Guds enbårne Sønn etter fullført verk. Lovens oppfyller og verdens syndebærer hvilte i graven. Gud er en forsonet Gud i Jesu Kristi død.

Hva betyr det for oss mennesker at Jesu legeme lå i graven?

Guds nådepakt i vår dåp er den sanne trøst mot døden og dommen. Alt annet er falske trøstegrinner. Vi skal ikke søke trøst mot døden i den avdøde, men ære den som æres bør.

Verdens synder ble lagt i graven sammen med Jesu døde legeme. Alt hva vi mennesker kan bebreide oss selv for, hva vi enn har tenkt, sagt, gjort eller forsømt, alt ble lagt i Jesu grav. Jesu persons hemmelighet begrunner dette svar. Han som fra evighet av er Guds enbårne Sønn, og til like sant menneske, født av jomfru Maria, han hadde besei-

ret døden og hvilte i graven inntil tredje dag. Der lå alle verdens synder begravet sammen med ham, Den Hellige og Rettferdige.

Det vet vi, sett i ettertid – i påskeperspektivet. Gud reiste Jesus opp fra de døde. Døden er syndens lønn, men kunne ikke holde på ham som var uten synd. Gud reiste Jesus opp fra de døde, erklært rettferdig i alles sted. Gud er en forsonet Gud og den oppstandne Jesus er alle menneskers eneste rettferdighet og hellighet for Gud. Derfor ble vi døpt til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk 16:16a)

Rom 6:3, 11 - vet dere ikke at alle som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. /.../ På samme måte skal dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Døpt til Jesu død, ble Guds forsoningsverk gitt oss til del med barnerett hos ham. Vi ble kalt til å leve med Jesus Kristus til *gave*, frelst av nåde. Og med ham til *eksempel*, kalt til å forsake djevelens gjerninger og tjene Gud i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra døde, lever og råder i evighet.» .

Troen vet ingen annen årsak til frelse, enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4), gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. «Han er min Herre».

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er trelle for synden. Den som er død er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi også at vi skal leve med Kristus.

Guds løfter ved profetene ble oppfylt i Kristi lidende lydighet inntil døden.

Jes 44:22 – Jeg stryker dine overtredelser bort som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, jeg løser deg ut.

Mika 7:19 – Herren skal igjen vise barmhjertighet mot oss og trå våre misgjerninger under fot. Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.

Dan 9:24 – Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet, profetenes syner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.

O Jesus Krist,
Sann trøst for visst,
Jeg må deg be med smerte:
Hjelp at jeg inntil min død tror på deg av hjertet.

Jesu grav lar oss triumfere i møte med vår egen grav

1 Kor 15:55.57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud skje takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

Kristus i sin grav har gjort våre graver til hvilekammer inntil oppstandelsen fra de døde på den ytterste dag. Da skal han gi alle som tror på ham, inngang til Guds fullendte rike

på den nye jord. Guds løfte ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Guds glede, han som jomfru Maria fødte, ble alle folk til del. En bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter, lar oss istemme Guds glede:

**Mitt eneste håp
Er satt til min Herres frivillige dåp.
Han døde min død, i min grav ble han lagt.
Slik fikk han sin død og min grav i sin makt
Straks steg han av dåpen med velde og bød
En dåp til sin død.**

Josef av Arimatea ville ikke istemme dødsdommen over Jesus. Han gav ham i stedet sin grav, gjort klar til bruk. Pilatus avslø ikke Josefs ønske. Heller ikke den forsonede Gud avslår den som søker ham. Om troen er svak, så har han Kristus. Hos ham er kristendom nok. Han er og blir vårt levende håp og den sanne sanne trøst mot døden og dommen. Om anledning gis, kan man tilkalle presten i sognebud og bli meddelt den sanne trøst mot døden og dommen, og motta alterets sakrament til syndenes forlatelse, liv og salighet.

Jesu grav ble forseglet og bevoktet, men til ingen nytte

En forseglet grav og soldatenes vakthold stadfestet Jesus død, men til ingen nytte. Et skyggebilde er beretningen om Daniel i løvehulen.

Dan 6:17f – Kongen befalte at de skulle hente Daniel og kaste ham i løvehulen. Kongen sa til Daniel: «Måtte din Gud, som du stadig dyrker, frelse deg!» De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglet den med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.

Daniel kom levende ut fra løvehulen. Jesus oppstod fra død og grav. Ingen forandring kunne skje med Guds forsoningsverk, fullbrakt i Jesu Kristi død. Er Kristus Guds fred med alle, så er han Guds fred med alle. Kristus er Guds løfters ja og amen til hver og en.

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje skriftestolen. Dette inventar påminner oss om de handlinger som den oppstandne Kristus befalte. I disse handlinger er han virksom med sitt ord. De er Guds nådemidler – midler til å meddele oss sin nåde kun for Kristi skyld. Disse midler skal døpte lære å bruke.

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Forsoningen ble gitt oss til del i dåpen, men bekjenner jeg i dag: «Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte, kjøpt meg fri og frelst meg, ikke med sølv eller gull, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død for at jeg skal leve under hans herredømme og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og Salighet...»

Verdens synder ble lagt i Jesu grav. Ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet i Jesus Kristus. Det klarer vi selv. Men Guds løfte, gitt i vår dåp, står fast. Med sitt ord gir han frimodighet til å anvende Guds velgjerninger i Jesus Kristus, enhver på seg selv. Så hør Guds Ord og ta vare på det. Med sitt ord gir Gud den frimodighet som tør si: Han er også min Herre. Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre, er til meg også.

Rom 8:38f - hverken død eller liv, hverken engler eller krefter, hverken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, hverken det som er i det høye eller i det dype, eller en annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

Evig seier
Nå vi eier
Alltid, Herre Krist, i deg.
Du har vunnet,
Vi har funnet
Vår rettferdighet i deg.
Skyld foruten
Kommer bruden
Nå med lovsang frem for deg.

PÅSKETIDEN I KIRKEÅRETS PÅSKEDEL

PÅSKEDAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 28:1-8

Kristus er sannelig oppstanden!

Evangelisten Matteus forteller det som skjedde like etter Jesu oppstandelse. Da det grydde av dag, kom Maria Magdalena og den andre Maria til graven. Et jordskjelv led-saget engelen som steg ned fra himmelen. Engelen veltet steinen til side for gravåpningen. Den var tom.

Jesus hadde lagt fra seg tjenerskikkelsen. Med sitt forherligede legeme hadde han gått ut gjennom steinen som sperret inngangen. Ingenting kunne hindre ham. Samme kveld gikk han gjennom den stengte døren inn til apostlene. Hvordan kunne han som er sann Gud og sant menneske være til stede i vår jordiske tilværelse?

Den oppstandne Kristus er til stede på tre måter:

Han kan være *legemlig til stede, slik han var i sitt jordeliv*. Engelen hadde sagt han skulle gå foran dem til Galilea. På samme jordiske måte skal han komme tilbake på himmelens skyer, synlig for alle. (Åp 1)

Han kan være *til stede på en himmelsk, overnaturlig måte*. Slik gikk han gjennom steinen som sperret gravåpningen, eller samme kveld gjennom den stengte døren. På denne måte ble han født uten å krenke sin mors jomfrudom. I nåtid er han til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i handlende allmakt. Under sin nattverd trer han synlig frem med sitt legeme og blod i brødets og vinens skikkelser.

Han er etter sin guddoms natur *til stede over alt, slik Gud er til stede i sitt skaperverk*. Hvor vi enn befinner oss, kan vi be: «Herre Jesus, miskunne deg over oss!»

Sal 139:8-10 – Farer jeg opp til himmelen, er du der, rer jeg leiet i helvetet, er du der. Tar jeg morgenrødens vinger på og slår meg ned der havet ender, så fører du meg også der, din høyre hånd holder meg fast.

Vær ikke redde!

Guds ord kan virke skremmende, for hva har vi fortjent? Det faller naturlig å gjøre som Adam og Eva. De forsøkte å gjemme seg blant trærne i haven. Kvinnene ved Jesu grav ble redde da de så engelen, den første som forkyste Jesu legemlige oppstandelse. Engelens utseende var som lynet å se til og klærne var hvite som snø. Vaktsoldatene skalv av frykt og ble liggende som døde, men til de to kvinnene ved graven sa han: «*Vær ikke redde!*»

Guds ord kommer ikke for å skremme, men for å oppmuntre, trøste og glede, slik Jesus gjorde: «*Vend om, for himmelriket er kommet nær!*». Denne gladmelding stadfestet han med de undere han gjorde. Noen rev riket til seg. Andre følte seg krenket, anklaget og fordømt.

Guds ord har denne doble virkning. Det virker med lov og evangelium. Begge handler om gjerninger. Guds lov handler om *våre* gjerninger. Guds evangelium handler om *Guds* gjerninger til frelse for alle. Gud oppmuntrer og trøster med gjerninger i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved sine profeter i den gamle pakt.

Hvorfor skyndte de seg av sted til Jesu utvalgte apostler?

Engelen sa til kvinnene: «*Vær ikke redde! Jeg vet at dere søker Jesus, den korsfestede. Han er ikke her. Han er oppstått, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå. Skynd dere av sted til hans disipler og si: Han er stått opp fra de døde!*»

Apostlenes oppdrag hadde hast: De skulle være øyenvitner til den oppstandne Jesus. Det var som øyenvitner Peter og de andre kunngjorde for sine anklagere:

Apg 3:15 – Livets høvding drepte dere, han som Gud reiste opp fra de døde. Det er vi vitner om.

Også Paulus markerte Jesu død og oppstandelse da han forsvarte sitt apostolat:

1 Kor 15:3-8 – For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene, og at han viste seg for Kefas og deretter for de tolv. Deretter viste han seg for mer enn fem hundre brødre på en gang, av dem lever de fleste, men noen er døde. Deretter viste han seg for Jakob og siden for alle apostlene. Aller sist viste han seg også for meg...

Prekenembetet i kirken er ikke et oppdrag som mennesker har funnet på. Opprinnelsen er den oppstandnes marsjordre til de tolv apostlene:

Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!

Kristentroen beror på viten. En synlig påminnelse i kirkerommet er prekestolen, stedet for Kristi undervisning, gitt videre i prekenen og Herrens Nattverd. Kristi marsjordre til de tolv omfatter prekenembetets gjerning gjennom skiftende generasjoner inntil dagens ende. Da venter Kristus å motta hva han befalte i begynnelsen. Han venter den trofaste kirke – apostolatets kirke.

Kristi oppstandelse fra de døde er Guds vitnesbyrd om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død. Alle ble vi frikjent på grunn av den ene Rettferdiges død i alles sted. Den Ene for alle. Profetien om «det salige bytte» ble oppfylt:

Jes 53:11– Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Uttrykket «de mange» er en hebraisk uttryksmåte som betyr «alle». Guds forsoning er fullført med adresse til alle. Den oppstandnes marsjordre står fast under alle forhold i tidens løp: Gud er en forsonet Gud, men blir den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Oppdraget har hast, og har like fra begynnelsen hast. Først gjaldt det å fortelle apostolene at Guds løfter ved profetene var oppfylt.

Prekenembetets oppdrag begrunner kirkens virksomhet i tidens løp

Den oppstandne Kristus gav de tolv en ordren - å forkynne i Jesu Navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Oppdraget omfatter etterfølgerne i prekenembetet, og medfører dåp og dåpsundervisning gjennom skiftende generasjoner. Døpte skal lære å holde de handlinger som den oppstandne befalte. Forvaltet med troskap mot det apostoliske ord, er evangeliet og sakramentene kirkens kjennetegn,.

Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten, alterbordet – og kanskje en skriftestol. De påminner døpte om Guds kirkes underfulle merkevare - evangeliet og sakramentene. Kristi ord er virksomt i disse handlinger. Det er dem den kristne samtale dreier seg om. De er kirkens underfulle kjennetegn, forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. De gir alltid grunn til undring. I Lille Katekisme er det barnet som spør: Hva er det? Svarene finner vi i Jesu undervisning, mottatt i og med det apostoliske ord. Annen begrunnelse har ikke kirkens virksomhet. Med begrunnelsen følger diakonatets oppgaver alt etter nådegaver og behov, fordelt på liturgi, undervisning, pleiediakoni og administrasjon. En avsporing er en virksomhet begrenset til denne verdens behov.

1 Kor 15:19 - Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker.

Ved evangeliet kommer *Guds tro* til oss. Evangeliet åpenbarer Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Gjennom apostelordets lære fra ham mottar vi gudskunnskap. Kilden er en jordisk bevitnet historie – først kunnskapen om det største av alle undere – Gud og menneske forenet i Jesu person, deretter hans verk i lidende lydighet, fullført i hans død, og hans person og verk stadfestet med Guds vitnesbyrd som reiste Jesus opp fra de døde den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Guds tro er kommet også til oss. Den oppstandne er i vår midte og tjener oss med evangeliet og sakramentene.

Den gudgitte viten lærer oss å den levende Gud å kjenne som en venn å stole på i liv og død. Han opplyser og kaller ved evangeliet i sitt nåderike. Han virker troen på på syndenes forlatelse og med det evig liv salighet hos Gud i den kommende verden. Derfor ber apostelen:

Ef 1:17-20 – (jeg ber) at vår Herres Jesu Kristi Gud, herlighetens Fader, at han må gi dere visdommens og åpenbaringens Ånd med sin kunnskap. At han må opplyse deres hjerters øyne, så dere fatter hva det håp innebærer som han har kalt dere til, og hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige, og hvor overveldende stor hans makt er i oss som tror som følge av hans kraft som har virket i oss. Med denne kraft var han virksom i Kristus, da han reiste ham opp fra de døde og satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener.

Kristi grav er tom. Selv er han ved Guds nådeside, ikke fjernt fra oss, men virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Guds tjeneste for oss samler kristne. Vår tilbakemelding er påkallelse med takk og bønn og lovprisning.

I vår midte er han som har båret verdens synder i sin død på korset. Verdens synder ble lagt med ham i graven. Derfor oppstod han rettfærdiggjort – den Ene i alles sted. Guds kraft reiste Jesus opp fra døde. Samme kraft lokker og drar med barnerett hos Gud, gitt i dåpens vannbad i ordet. Han drar oss med sine velgjerninger omvendelsens og troens vei. Guds tro kommer til oss ved Kristi ord som høres.

De to kvinnene sprang av sted med frykt og stor glede

Frykt og glede er to sider ved livet som Guds barn – på den ene siden den barnlige frykt for å gjøre ham imot som har elsket oss så høyt, og på den andre siden gleden over Kristi daglige komme, virksom ved troen i våre liv.

Med ham til gave, går vi til vår daglige dont i vår Herres Jesu Kristi navn– til gjerninger lagt foran oss i Guds ord og bud. De sprang av sted med frykt og beven. Gud har gitt oss et levende håp.

1 Pet 1:3-5 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde. Vi skal få en arv som aldri forgår og ikke flekkes til eller visner. Den er gjemt i himmelen for dere som gjennom Guds kraft blir bevart ved troen så dere skal nå fram til frelsen...

ANDRE PÅSKEDAG

Tredje rekkes evangelium: Mt 28:9-15

Vitner om oppstandelsen

De fire evangelistene forteller hver for seg at *engler* var de første som gav beskjed om Jesu legemlige oppstandelse fra de døde.

To disipler var på hjemvei til Emmaus, da Jesus slo følge med dem uten at de oppfattet hvem han var (Lk 24:15). De hadde hørt om kvinnene, som tidlig om morgenen hadde funnet graven tom, og at engler hadde forklart dem at Jesus var oppstanden. (Lk 24:22f)

Markus forteller at kvinnene hadde sett en mann, kledd i en hvit fotsid kjortel. (Mk 16:5)

Matteus forklarer at engelen var den samme som hadde veltet steinen fra graven. Han hadde klær hvite som snø. (28:2f) *Lukas* nevner to menn i skinnende klær. (Lk 24:4)

Johannes forteller om Maria Magdalena, at hun bøyde seg gråtende inn i graven og fikk se to engler i hvite klær. Englenes budskap til henne var det samme som for de andre:

Lk 24:4 – Dere søker Jesus, nasareeren, den korsfestede. Han er oppstanden. Han er ikke her. Se, der er stedet der de la ham.

Det var ikke engler som ga *apostlene* beskjed om Jesu oppstandelse. Budbærere var de kvinnene som tidlig om morgenen kom først til Jesu grav. Det var på engelens befa-

ling de skyndte seg av sted for å fortelle apostlene om Jesu tomme grav. Apostlene skulle være vitner til den oppstandne. Det ble om kvelden, da den oppstandne gikk inn gjennom den stengte døren. Jesus ga kvinnene følgende beskjed:

«Frykt ikke! Gå og kunngjør for mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de få se meg.»

Dagens prekmentekst begynner med Jesus selv. Den oppstandne Jesus møtte kvinnene som var underveis til apostlene. De gikk fram, omfavnet føttene og tilbad ham. Da stadfestet Jesus hva engelen hadde sagt: *«Frykt ikke!»*

Ordene sammenfatter evangeliet. Frykt ikke! Den korsfestede, døde og begravde Jesus er oppstanden. Frykt ikke! Det betyr: Gud er en forsonet Gud, forsonet med alle, ingen unntatt. Frykt ikke for dødens makt, for den har Kristus beseiret. Frykt ikke for djevel og helvete, for Kristus har beseiret dem. Samme hilsen fikk apostelen da han som gammel mann var forvist til øya Patmos. Den oppstandne Jesus sa til ham:

Åpb 1:17f – Frykt ikke! Jeg er den første og den siste og den levende. Jeg var død, men se, jeg lever i all evighet og har nøklene til døden og helvetet.

Samme kveld kom den oppstandne Jesus inn til disiplene. Da gikk han inn gjennom den stengte døren. Den oppstandne Jesus kalte apostlene *«mine brødre»*. Denne hilsen minner om en hendelse i bibelhistorien. Da Josef ga seg til kjenne for brødrene sine, sa han: *«Jeg er Josef, deres bror, som dere solgte til Egypt.»* (1 Mos 45:4) De hadde solgt ham, og likevel kalte Josef seg for *«deres bror»*. Ikke hadde apostlene solgt Jesus, men Peter hadde fornektet ham og alle hadde stukket av. Hvorfor kaller han apostlene *«mine brødre»*? Herrens apostel kaller Kristi bekjennere *«Kristi medarbeidere»* (Rom 8:17). Årsaken er den samme. Hvilken arv er det tale om?

1 Kor 1:30 - Kristus Jesus /.../ er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, for at den som roser seg, skal rose seg av Herren.

Derfor lyder hilsenen fra prekestolen: Nåde og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus! Adressater er Kristi medarbeidere: Hør hva dere får: visdom fra Gud, og med denne visdom rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Den første arvedel er **visdommen**. Den er kilden til rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv at vi kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Den andre arvedel er **rettferdighet**. Kristus oppstod rettferdiggjort, erklært rettferdig i alles sted. Han alene er medarbeidernes rettferdighet hos Gud.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (e Sv Kyrkobib).

Tredje arvedel er **helliggjørelse**. Kristus helliger sin kirke *«i vannets bad ved ordet»* (Ef 5:26). Vi ble i dåpen ikledd Kristi rettferdighet, kalt til å tjene Gud i Kristi evige rettferdighet og uskyldighet.

Den fjerde arvedel er medarbeidernes **gjenløsning**. Den oppstandne Kristus er *«det levende håp»* (1 Pet 1:3). Sagt med *Luther* (sit e PJonsson):

«Så lenge vi er her på jorden, må vi lide av synd og skam og spott, mangel og svakhet. Det blir aldri verre enn at dette rammer vår onde menneskenatur. Men i troen er vi allerede salige. Likesom Kristus er oppstanden fra de døde og er i det evige liv, så er også vi det i troen.»

Frykt ikke for fiendenes reaksjon

Vaktsoldatene ble betalt for å sette ut ryktet: Jesu disipler hadde stjålet liket. Men ryktet bekreftet den kjensgjerning at Jesu grav var tom.

Apostlene opptrådte ikke lik bedragere, men som *vitner uten fordeler*. De risikerte livet og ble til sist henrettet. Unntaket var Johannes, under en krisatenforfølgelse forvist til øya Patmos. De vitnet alle frimodig om underfulle kjensgjerninger. Et eksempel var Peter og Johannes da de stod anklaget for Det høye råd:

Apg 4:20 – Vi kan ikke tie med det vi har sett og hørt.

Den unge Saulus må ha godtatt påstanden om bedrageri. Han ble satt til å passe på klærne til de som steinet Stefanus til døde. Men Stefanus opptrådte ikke slik en bedrager ville ha gjort. (Apg 7:58) Det gjorde heller ikke den senere apostel Paulus: «*Kristi kjærlighet tvinger oss*» (2 Kor 5:14)

Det står om Saulus at «*han raste fremdeles mot Herrens disipler og truet dem på livet.*» Han dro senere til synagogen i Damaskus med øversteprestens fullmakt. De kristne han fant, både menn og kvinner, skulle han føre i lenker til Jerusalem. Planen mislyktes. Nær Damaskus ble han blendet av et lys fra himmelen. Den oppstandne Jesus stanset ham. (Apg 9:1-3)

Saulus vendte om, og etter dåpen til Jesu død, virket han som apostelen Paulus. Han ble Guds utvalgte redskap blant hedningene (Apg 9:15). Han som før var en fanatisk kristenforfølger, ble Kristi apostel. Han utførte sitt oppdrag med hengivenhet og offervilje – i alle slags farer, vanskeligheter, lidelser og forfølgelser, like til sin død som blodvitne i Rom.

Poenget her er ikke frimodigheten, men tro begrunnet i kjensgjerninger. Kristentroen er Guds tro, kommet fra himmelen til oss – ikke direkte, men i en bevitnet Jesus-historie, historien om hans lidelse, død og oppstandelse «etter Skriftene». Kilden er ikke opplevelsesmystikk, ikke selvbestemte valg eller en fornuftige slutning, men *viten*. En kristen *vet*.

Evangeliet åpenbarer ikke *vår* tro eller *min* tro, men *Guds* tro til oss. Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie – historien om hans lidende lydighet inntil døden på korset og oppstandelsen på den tredje dag. Guds evangelium er godt nytt. Guds løfte er oppfylt. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død, Guds vitnesbyrd er Kristus reist opp fra de døde tredje dag. Kristentroen er *viten*.

2 Tim 1:9-12 – Han har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt i Kristus Jesus fra evighet av, og som nå er blitt åpenbart da vår frelser, Kristus Jesus, kom til jorde. Han har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet. /.../ jeg vet hvem jeg tror på.

Stefanus steinet på grunn av sin *viten* om Guds løfter oppfylt i Jesu lidende lydighet, død og oppstandelse påskemorgenen. Derfor ble Herrens bror Jakob et blodvitne, og likeså Herrens apostler. Unntak var Johannes, som under en kristenforfølgelse ble forvist til øya Patmos. En kristen «*vet hvem jeg tror på*».

I vårt storsamfunn skjer forfølgelsen i med relativismens terror - kristentro sidestilt med religion, livssyn og etikk. Er denne form for forfølgelse i toleransens navn en straffedom? Guds klagemål ved profeten Hosea treffer uvitenheten i vårt folk:

Hos 4:6 – Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud! Siden du har vraket kjennskapen til ham

Peter og Johannes bekjente hva de *visste* da de stod anklaget for Det høye råd:

Apg 4:20 – vi kan ikke la være å tale om det vi har sett og hørt!

Kirkefelleskap begrunnet i føleri, dialog og flertallsmakt er kristelighet på dødsleiet. Med overtro på egen fornuft og kraft, forsøker man å legge en annen grunnvoll enn den som er lagt (Rom 15:20, 1 Kor 3:11), men Guds faste grunnvoll står (2 Tim 2:19).

1 Tim 3:15 – du skal vite hvordan en skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds hus, sannhetens støtte og grunnvoll.

Stilt overfor kjensgjerninger som overgår tankens muligheter, må Bibelens rette utlegger komme også oss til hjelp. Den oppstandne Kristus gav apostlene opplyst forstand til å forstå det som står skrevet om Guds lidende Messias, reist opp fra de døde tredje dag. (Lk 24:44f) Guds løfter ved profetene, lar oss begripe underfulle kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Guds tro kommer oss til med Kristi ord, som utlegger Skriftene også for oss. Viten om bevitnede kjensgjerninger virker tillit – også den fryktløse tillit stilt overfor døden og dommen. Stefanus bad for sine fiender, lært av Kristus: «*Herre, tilregn dem ikke denne synd*»» (Apg 7:59. Jf Lk 23:34)

Vi kan hver for oss si med full rett: Frykt ikke! Kristi lidende lydighet er *min* lydighet. Kristi død er *min* død. Kristi oppstandelse er *min* oppstandelse. En kristen kan med full rett istemme apostelen ord:

2 Tim 1:10, 12 - Kristus har tilintetgjort døden og ført liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet. /.../ Jeg vet på hvem jeg tror:

FØRSTE S. E. PÅSKEDAG

Tredje rekkes evangelium: Lk 24:36-48

Prekenembetets oppdrag og fullmakter

Denne teksten var opprinnelig evangeliet på Tredje Påskedag. Oppstandelsen er det samlende tema gjennom denne uken, opprinnelig den egentlige Påskeuken - i den forsamlede menighet og privat.

Lukas-teksten forteller om de to Emmaus-vandrerne. Underveis til Emmaus, møtte de den oppstandne Jesus. Da de forstod hvem han var, vendte de tilbake til Jerusalem. Der var de elleve og vennene deres samlet. – De to fortalte om det som var hendt på veien, og at de hadde gjenkjent Jesus da han brøt brødet. (Lk 24:33-35)

Deretter forteller Lukas-teksten om det som hendte om kvelden. Det gjør også Johannes. Hendelsen er av grunnleggende betydning for kirkens virksomhet inntil dagens ende.

Da stod Jesus midt i blant dem og sa «Fred være med dere!»

I stedet for gjensynsglede ble det forskrekkelse. «*De trodde de så en ånd.*» De hadde all grunn til å bli forskrekket, for ifølge Moseloven var den som hadde omgang med ånder og drev med trolldom, skyldig til dødsstraff. (3 Mos 20:27) Det skulle ikke finnes noen i folket som søkte råd hos de døde. (5 Mos 18:10f) Et advarende eksempel er kong Saul, som søkte råd hos en åndemaner i En-Dor.

Et ordtak sier at hvor kristentroen dør ut, flytter overtroen inn. Det er hva avkristning innebærer. Den dominerende overtro i vår samtid er overtroen på mennesket «selv», omgitt av ånder eller av ingenting. Bannskap og djevlebesvergelseser er blitt vanlige innslag i massemedia i en seksualisert massekultur, og likeså innslag om ånder, spøkelseser, trolldom og den slags.

Det fins også de som under skinn av kristendom stiller seg likegyldig til Jesu legemlige oppstandelse fra de døde og kristentroens opprinnelse i bevitnede kjensgjerninger de førti dagene før han ble opptatt til Guds tronehimmel. Tidlig påskemorgen gikk han gjennom gravsteinen og samme kveld gjennom den stengte døren inn til de elve. Deretter viste han seg for disiplene, underviste dem og hadde måltidsfelleskap med dem. Ved en anledning var de over 500 disipler samlet, og Paulus fortalte at av dem lever de fleste ennå (1 Kor 15:7).

Den falske åndelighet begrunner sin tro med føleri og spekulasjon. Men kristentroen er *Guds tro* til oss. Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, og Guds tro blir formidlet til oss gjennom kirkens ytre kjennetegn – evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte. Den falske åndelighet er fremmed for kirkens kjennetegn – den oppstandne Kristus virksom til stede med sitt Ord og Sakrament i menighetens midte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. Kilden til handlingene de påminner oss om, er den oppstandne Kristus i en jordisk skikkelse. Vi vet at i ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult. Derfor hilste han disiplene med de formanende ord:

«Hvorfor er dere forferdet? Og hvorfor lar dere tvilen stige opp i dere? Se på mine hender og mine føtter, det er meg. Ta på meg og se! En ånd har da ikke kjøtt og ben, som dere ser at jeg har! Dermed viste han dem sine hender og føtter.»

Han viste dem sårmerkene etter naglene og spydstikket i siden. En uke senere fikk Tomas anledning til å stikke hånden i sidesåret. Å, Herre, min Gud! Jo, det var mennesket Jesus. De gav ham et stykke stekt fisk og en bit av en honningkake. Han spiste mens de så på. De undret seg av bare glede.

Vi tror og istemmer Guds tro, gitt verden i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Hva Gud hadde lovt ved profetene i den gamle pakt, ble stadfestet med Guds kraft, den korsfestede Kristus Jesus, oppreist fra de døde tredje dag.

Heb Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fed-rene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har

Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skap-te han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Apg 17:31 – Det har (Gud) gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde.

2 Tim 1:12 – jeg vet hvem jeg tror på.

De første kristne trodde hva kjensgjerninger fortalte: Guds løfter ved profetene var oppfylt. Guds vitnesbyrd var Jesus, reist opp fra de døde den tredje dag. Et senere øyenvitne til den oppstandne ble apostelen Paulus. Jesus-historien fra begynnelsen fortsetter i nåtid. Etter Pinsedagen er den oppstandne Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom med de midler han befalte, forvaltet på troskapens vilkår, inntil den dag han kommer i guddoms herlighet, synlig for alle, nå vårt levende håp.

1 Kor 15:19f – Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder for dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker. Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som førstegrøden av de hensovne.

Kristus nøyde seg ikke med å vise dem sitt legeme og spise maten de gav ham. Med sin undervisning i Skriftene fortsatte han å føre skriftbevis om sin persons hemmelighet og det verk han hadde fullført. Han sa til apostlene at de skulle være vitner om «*dette*», det vil si vitne med Kristi undervisning i prekenembetets gjerning..

Den oppstandne Jesus gir opplyst forstand

Johannes skriver at da han sammen med Peter besøkte den tomme graven, hadde de enda ikke forstått Skriften, at «han *måtte* oppstå fra de døde.» (Joh 20:9)

Lukas forteller at Jesus begynte med Moses og alle profetene og forklarte med alle Skriftene det som gjaldt ham. Han *åpnet deres sinn*. Lik ham er skriftbevis også vår begynnelse. Noen *eksempler*.

Moses befalte at de skulle slakte *Påskelammet* før de kunne utvandre fra trelldommen i Egypt. Påskelammet var et skyggebilde av den kommende Kristus. Også Sakarja-profetien gikk i oppfyllelse:

Sak 13:7: - Sverd, våkn opp mot min hyrde, mot mannen som står meg nær, lyder ordet fra Herren, Gud Sebaot. Slå hyrden, så sauene spredes!

Sal 40:8f – Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.

Evangelistenes dokumentasjon er elleve disippelmøter med den oppstandne Jesus. En gang var de over fem hundre samlet på en gang. De fleste lever, men noen er døde, skrev Paulus (1 Kor 15:6).

Øyenvitnenes ord stadfester Jesu selvvitnesbyrd om sin person og det frelsesverk han var sendt for å utføre. Lik de første kristne, istemmer også vi Guds tro, gitt verden i en *bevitnet Jesus-historie*: Den lar oss istemme apostlenes bekjennelse ved Cæsarea Filippi: «*Du er Messias, den levende Guds Sønn!*» Begrunnelsen da var Jesu undervisning i Skriftene. Den bringer Kristus-bekjennelsen fra himmelen. Lært av ham, skal han med sin undervisning lære oss den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham, den treene Gud og tilbe og tjene ham..

I gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i åpenbaringsordets Gud. Den kom til syne da Jesus steg opp fra dåpen i Jordan-elven. Himmelen åpnet seg og Jesus så

Guds Ånd komme ned over seg som en due og røsten lød fra himmelen: «*Dette er min Sønn den elskede, som jeg har behag i*» (Mt 3:16f).

Denne gudskunnskap viser seg i Jesus-historien fra Påskedag til Pinsedag, og kunnskapen går senere gjennom hele Det nye testamente. Vi lærer Den Hellige Treénhet å kjenne i all hans selvhengivende kjærlighet til en fallen verden. De som hører og tar vare på Kristi ord, gir han forstand til å forstå Skriftene. Ved Kristi ord er Den Hellige Ånd virksom, opplyser, kaller og drar oss til Faderen. Ved Jesus Kristus lærer vi Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd å kjenne: Gud Faderen - altets opphav, den enbårne Sønnen - midleren i Guds skapelse og forsoningsverk, og Den Hellige Ånd - hjelperen og livgiveren: «- *deres guddom er én, i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Athanasios, pkt 6).

Med denne gudskunnskap gav Jesus marsjordren til de tolv, og med dem prekenembetets oppdrag: *I Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folk, og først i Jerusalem.* Derfor formante Peter på Pinsedagen: «*Vend om. og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.*» (Apg 2:38)

Peters formaning handler ikke om et frelseskjema – først anger og syndsbejelse, deretter overgivelse i den prosedyre som predikanten bestemmer, til sist forbedring i en puritansk katalog-moral. Dette skjema medfører autoritær forkynnelse og forestillingen om kvalifiserte kristne. Dette skjema fins ikke i Nytestamentet, hverken i lang eller kort utgave.

Den som vil lære Gud å kjenne, må høre Guds ord. Da kan ingen unngå å ta seg selv på alvor i møte med den hellige Gud. Men om enn vårt hjerte fordømmer, så er Guds kjærlighet så mye større. Gud lokker og drar med sine velgjerninger i Kristus Jesus og ham korsfestet. Gud er en forsonet Gud. Vi er ikke annet enn tiggere for Gud, men himmelriket er deres, sier Jesus ((Mt 5:3). Sagt med en katekismeforklaring er troens kilde «*evangeliets trøsterike lære og nådeløfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld*».

Denne årsak skal bli forkynt i Jesu Navn, for frelsens årsak er Kristus i sin lidende lydighet, fullført på korset – og ingenting annet. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Han oppstod rettferdiggjort i alles sted. Den ene rettferdige er alles rettferdighet og hellighet hos Gud. Gud er en forsonet Gud. Og forsoningens goder gir han i den forsamlede menighet. Han tjener oss med sitt ord i de nådemidler han innstiftet. De skal døpte lære å bruke. Slik kommer vi til troen, og ved bruken lever vi i barnekår hos den treéne Gud og har et levende håp.

«Dere er vitner om dette.»

Kristus hadde utvalgt de tolv til å være hans vitner. På Pinsedagen utrustet han dem med Åndens gaver til den kirkegrunnleggende oppgave - å formidle Jesu undervisning til kirken i all etertid. I stedet for Judas ble Matias valgt til apostel ved loddtrekning. (Apg 1:17) Også han var blant øyenvitnene til den oppstandne Jesus, men heller ikke han ble utvalgt fordi han var kvalifisert.

Det apostoliske prekenembete opphørte ikke med apostlenes død. Fra deres disippelkrets ble skikkede menn utsett til å være hyrder for menighetene. Og ifølge Kristus skulle dette embete finnes inntil hans gjenkomst ved dages ende.

Tit 1:5 – Jeg lot deg bli igjen på Kreta for at du skulle ordne det som var ugjort, og innsette prester i hver by, slik jeg påla deg. (E Sv Kyrkobibel. Prest, av presbyter = eldste. Oversettelsen prest unngår forveksling med eldsteordningen, en konstruksjon i calvinsk tradisjon.)

Kirken kaller og innsetter prester – det er hyrder og lærere i menighetene (1 Pet 5:1-3). Med troskap i sin gjerning doper de i Den treéne Guds navn, hører skriftemål og tilsier i Kristi sted syndenes forlatelse, og forretter Herrens Nattverd – troens fest. Med troskap mot det apostoliske ord samarbeider prest og menighet. Vi samarbeider om nådemidlenes bruk, når vi med hilsener konstituerer oss som rettsforsamling i Guds nåderike og opphever den, når vi påkaller Gud, ber, lover og takker, når vi hører lesningene og prekenen, når vibekjenner og mottar sakramentet og velsignelsen til slutt. Samarbeidet bevitner Jesu oppstandelse, virksom til stede i de handlinger han befalte. De er kirkens merkevare. Gud lokker og drar oss med dem til sine frelsesgoder i Jesus Kristus.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

1 Tim 3:15 – Guds hus, den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

ANDRE S. E. PÅSKEDAG

Tredje rekkes pretekst: Joh 10:1-10

Våre sjelers Hyrde og Biskop

«Jeg er døren inn til sauene.»

Jesus omtaler seg med gudsnavnet «**JEG ER**». «JEG ER Den Gode Hyrde.» Eller: «Døren.» Bakgrunnen er her som alltid Det gamle testamente, da Israels folk var Guds hjord.

Sal 80:1 – Hør oss, Israels hyrde, du som fører Josef som en hjord!

Sal 100:3 – Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, ikke vi selv, til sitt folk og den hjord han vokter.

1 Pet 2:25 – Dere var som bortkomne sauer, men har nå vendt dere om til ham som er hyrde og biskop for deres sjeler. (E Sv Kyrkobib.)

Døpt til Jesu død, kom vi alle inn gjennom Døren til Guds nåderike. Hensikten er den samme for alle døpte: Å leve det nye livet som Guds kjære barn, reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Vi ble kalt til å tjene Gud, ved troen ikledd hans evige rettferdighet.

Derfor handler alt i kirken om dåpen til Jesu død: På den ene side si forsake djevelen og alt hans vesen, på den annen side tro på Kristus, og med ham til gave etterfølge ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

I denne gode strid er Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Han er hjelperen og trøsteren som med Kristi ord skaper det nye menneske som skal leve evig for Gud, liksom Kristus lever i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Et eksempel er det som skjedde på Pinsedagen. Folkemengden hørte Peter forkynde: «Hele Israel skal være forvisset om at denne Jesus - som dere har korsfestet, har Gud gjort til **HERREN** og til Kristus.» (Apg 2:36)

Tilhørerne hørte ord om den oppstandne Kristus, om ham som er Døren inn til Guds evige nåderike. De spurte: Hva skal vi gjøre? Peter svarte: «Vend om, og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse! Da skal dere få Den Hellige Ånd til gave.»

Peter talte ikke om hva tilhørerne skulle gjøre, men om hva de skulle få. Himmelriket er kommet nær med Kristus. Han lokker og drar med forsoningens goder i den forsamlede menighet. Gud frelser og frikjenner ved å *gi*.

Apg 5:31 – Våre fedres Gud oppreiste Jesus, han som dere hengte på treet og drepte. Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding, for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse.

Apg 11:18 – Så har da Gud latt hedningene få vende om og vinne livet!

Apg 20:21 – (Paulus ved avskjeden i Efesus) Jeg har vitnet for både jøder og grekere om den omvendelse som gjelder for Gud, og troen på vår Herre Jesus. (E Sv Kyrkobib.)

«Den som klyver over et annet sted, er en tyv og en røver.»

Falske hyrder reserverer seg mot Kristi ord og befalinger, gitt kirken i med apostelordets lære. Det strider mot Kristi ord å lære frelse med forbehold om gjerninger.

1 Kor 15:1f – Jeg kunngjør dere det evangelium /.../ dere har mottatt og står på, Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgyves er kommet til tro..

Gal 1: 7-9 – Det finnes ikke noe annet evangelium. /.../ Hvis noen forkynder dere et annet evangelium enn det dere har mottatt, skal han være forbannet.

Gal 5:4 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

Falske hyrder kommer inn «*en annen vei*», sier Jesus. Falske hyrder kommer ikke med Kristi lære fra Faderen. Deres lære er tilpasset menneskers yndlingsideer i samtiden. Jesus kaller dem «*fremmede*». Lik falske profeter i den gamle pakt, spår de «av egen lyst» (Esek 18:2). Jesus sier at «den som taler ut fra seg selv, søker sin egen ære» (Joh 7:18), og når han lyver, taler han «ut fra sitt eget» (samme 8:44).

Den forsamlede menighet er Kristi hjord på stedet

Guds kirke trer fram i den forsamling som hører Den gode hyrde. De kjenner ham på stemmen, og derfor samles de om ham – og ingen annen.

Jes 55:10f – mitt ord /.../ som utgår fra min munn /.../ skal ikke vende tomt tilbake, men gjøre det jeg vil og utføre det som jeg sender det til.

Joh 8:31f – Om dere blir i mitt ord, så er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere.

Ef 2:20 – (Kirken er) Guds familie, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Den bekjennende menighet er ikke et sosialt produkt av trosytringer. Guds kirke fremtrer forsamlet om gudgitte kjennetegn:

”- forsamlingen av de hellige, hvor evangeliet læres rent og sakramentene forvaltes i samsvar med Kristi ord” (CA art 7).

Der er Guds kirke å finne på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

«Den som kommer inn gjennom døren, er hyrde for sauene.»

Rette hyrder kommer ikke med sitt eget. De går inn gjennom Døren. Lært av ham som er Bibelens Herre og rette utlegger, begrunner de Guds tro med Kristi lære, av hans Far i himmelen, slik hans apostler gjorde.

Joh 7:16 - Min lære er ikke min egen, mens hans som har sendt meg».

Guds kirke på stedet har en hyrde i samsvar med Kristi befaling til Peter: «*Vær hyrde for sauene mine.*» (Joh 21:16)

1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil. (E Sv Kyrkobib.)

Apg 20:28, 30 – Vær hyrder for Guds menighet som han vant ved sitt eget blod. /.../ Blant dere selv skal noen menn stå fram og fare med vrang lære for å trekke disiplene med seg. Våk derfor...

Herrens apostler var kalt *direkte* av Jesus Kristus. Etter dem blir kirkens hyrder kalt *indirekte* gjennom menighetens kall, eller den instans som menighetene har betrodd kallsretten.

Ordet «apostel» betyr utsending eller delegat. En delegat kommer ikke med sitt eget, men gir videre læren fra Kristus Jesus. De går ut gjennom døren med læren fra ham som er døren.

Sauene kjenner hyrden på stemmen..

Å kjenne den gode hyrde «på stemmen», hva betyr det? Det er å kjenne ham på den gudskunnskap som Kristus gav apostlene fra sin Far i himmelen (2 Pet 1:2). Da lærer vi den treéne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Med denne kjennskap øver vi troen med Kristus gave, og etterfølger hans eksempel i troens lydighet. Et eksempel:

Gal 1:1, 4 – (Paulus) ikke kalt av mennesker eller ved noe menneske, men av Jesus Kristus og Gud Fader, som reiste ham opp fra de døde. /.../ han som gav seg selv i døden for våre synders skyld, for å fri oss ut av den nåværende onde verden, etter Gud vår Fars vilje.

Hvem er de tyver og røvere som kom før Jesus?

De kan ikke være Guds profeter i den gamle pakt, for svaret finner vi hos dem, t eks profetene *Esekiel* og *Jeremia*:

Esek 34:2f – Ve Israels hyrder, som bare sørger for seg selv. Er det ikke hjorden dere skal sørge for? Melken bruker dere til mat, ullen tar dere til klær, og gjøfeet slakter dere, men dere gjeter ikke sauene.

Jer 23:1 – Ve de hyrdene som ødelegger og sprer flokken som jeg har på beite.

Det samme sa Jesus. Hans verop ord lyder gjennom kirkens historie:

Mt 23:13 – Ve dere fariseere og skriftlærde! Dere hyklere! Dere stenger himmelriket, men selv går dere ikke inn, og tillater ikke dem som gjerne vil.

Hvordan *stenge* himmelriket? Det er å binde tilhørerne til menneskers påbud fremfor Kristi ord og befalinger til kirken. Døren blir stengt med de lovgjeringer som overord-

net myndighet påbyr menighetene. Denne maktbruk stenger frelsesveien for den som vil gå inn og ut gjennom døren «og finne beite», som Jesus sier. Han er den åpne døren inn til Guds evige nåderike og der finne liv og overflod. Kristus kom for å gjenopprette og gi liv i overflod.

Sal 23;1, 5f – Herren er min hyrde, jeg mangler ingen ting. /.../ Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne. /.../ Bare godhet og miskunnhet skal følge meg alle mine dager, og jeg får bo i Herrens hus gjennom lange tider.

Den gode hyrde vil inn i våre liv. Han er den åpne døren inn til Guds evige nåderike. Døren er åpen og ingen kan lukke til. Han vil inn i våre liv. Med sitt ord banker han på våre hjertedører. Den som hører, åpner og tar imot himmelske gaver og har samfunn med ham:

Åp 3:20 – Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, jeg med ham og han med meg.

TREDJE S. E. PÅSKEDAG.

Tredje rekkes evangelium. Joh 14:1-12

Tro og gjerninger

Teksten inngår i Jesu avskjedstale for disiplene. Jesus oppmuntret dem:

«La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg!»

Jesu oppmuntring har adresse til mennesker i stand til å bedømme følgene av sine ord og handlinger. I det private skriftemål oppmuntrer han og trøster med sitt ord i et menneskes munn: «Jeg forlater deg dine synder.» Oppdraget som skriftefar hører med til prestens kall. Syndenes forlatelse er Kristi fortjeneste og kirkens skatt på denne jord. Den står til fri bruk når en synd plager samvittigheten og røver troens frimodighet.

Presten er ikke kalt til å behandle nevrosener. De overlates til sakkyndige. Det private skriftemål er for mennesker i stand til å sette navn på den synd som røver troens frimodighet. Da kan de be presten høre mitt skriftemål med anledning til å sette navn på en synd eller tro. Da hører det med til prestens oppdrag å tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Det varer ikke lenge. Hvor syndenes forlatelse er, der er liv og salighet og sann trøst mot døden og dommen. «Tro på Gud og tro på meg», sier Jesus.

Hva er problemet? Vårt og alle menneskers problem er den onde lyst i vårt innerste. Vi er hver for oss født uten frykt for Gud og uten tillit til Gud. Hvor den onde lyst vinner fram, tar vi hverken oss selv eller den levende Gud på alvor, men innbiller oss evnen til å frelse oss selv, eller i det minste med Guds hjelp. Problemet rører ved forholdet lov og evangelium.

Lov og evangelium hører sammen, og likevel er de forskjellige som himmel og jord. Eksempler fra bibelhistorien er mange og handler om oss.

Gud hadde forbudt *Adam og Eva* å spise av kunnskapens tre om godt og ondt. Gud forbød dem å opptre lik ham. I så fall skulle de dø døden. De lot seg friste av den onde. De spiste av treets frukt, for tenk å leve som Gud – å vite forskjellen mellom rett og galt, godt og ondt! De brøt forbudet og ble grepet av angst. Forgjeves forsøkte de å gjemme seg for Gud. (1 Mos 2:17)

Et annet eksempel: *Kain* drepte sin bror Abel. Da talte Gud lovens ransakende og dømmende ord til Kain: «*Hva har du gjort? Hør, din brors blod roper til meg fra jorden.*» Kain ble redd. «*Min misgjerning er større enn jeg kan bære den.*» (1 Mos 4:10, 13)

Et tredje eksempel: *Elifas*, som fortalte Job om den erkjennelse han var kommet til i løpet av natten:

Job 4:14, 17 – Jeg ble grepet av skrekk, så jeg skalv, redselen gikk meg til marg og ben. /.../ Kan et menneske være rettfærdig for Gud, kan en mann være ren for sin skaper?

Guds lov virket den skremmende erkjennelse: Et menneske kan umulig å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv.

Et fjerde eksempel: Kong *David* etter sitt fall: «*Dag og natt lå din hånd tungt over meg.*» (Sal 32:4)

Et femte eksempel: På *Pinsedagen* forkynte Peter for folkemengden: «*Dere har korsfestet Jesus*». I en sum: Vi er alle medskyldige i Jesu død som verdens syndebærer på korset. Tilhørerne ble forskrekket. (Apg 2:36)

Et sjette eksempel: Paulus talte til *landshøvdingen Felix* om «rettfærdighet, avholdenhet og den kommende dom». Da ble Felix forskrekket. (Apg 24:25) Guds lov er hellig likesom Gud, og krever et levnet hellig og rettfærdig likesom Gud selv.

Guds lov trøster ikke, oppmuntrer ikke, men virker vond samvittighet, angst og uro. Guds evangelium derimot trøster og oppmuntrer, frikjenner og setter fanger fri. Ved Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans selvhengivende og trofaste kjærlighet:

Joh 11:25f – Jeg er Oppstandelsen og Livet, den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i Hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved Helligets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn, da han stod opp fra de døde.

Eksemplene angår oss alle, og lar oss lettere forstå Jesu ord: «La ikke hjertene deres bli grepet av angst. *Tro på Gud og tro på meg.*» Han er Guds fred til oss, og oppstandelsen og livet i egen person. Jesus Kristus og ham korsfestet vitner på det aller kraftigste om Guds lov og syndens lønn. Men kraftigere taler evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet og en forsonet Gud i Jesu Kristi død. Den overgår all forstand. Vi er dyrt kjøpt, og prisen betalt, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde den tredje dag. Den oppstandnes sårmerker vitner om Guds godhet for sin egen skyld. (Joh 17:3).

«Tro på Gud og tro på meg»

Jesus sier ikke at du blir frelst, om du forbedrer deg og gjør så og så. Jesus oppmuntrer til tro uten forbehold om kvalifikasjon eller prestasjon. Han gir deg himmelriket for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Guds godhet møter oss i Kristi liden-

de lydighet. Han er det Guds Lam som har oppfylt Guds lov og båret verdens synder, lydig til døden på korset.

Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Jesu oppstandelse stadfester underet over alle under: Gud og menneske forent i samme person. Han er Veien til Faderen, og ingen vei utenom han. Veien er han, og dermed Sannheten og Livet. Han oppmuntrer til tro: «*Tro på Gud og tro på meg.*» Denne hemmelighet var det Jesus bekjente for Tomas:

Veien er han, for veien til den levende Gud begynner med ham, unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. *Sannheten* er han, for han kaller og opplyser veien med sitt ord. *Livet* er han, for han er det levende håp – og ingen annen. Han er frelsens begynnelse, fortsettelse og mål.

Jesu motstandere – fariseerne og de skriftlærde, trodde på Gud – *lovens* Gud. Det er en gudstro uten evangeliet om Guds forsoning med verden, fullført i Guds Sønnns lidende lydighet, lydig til døden på korset. Selvbestemt tro er overtro på egne evner i troens saker. Selvbestemt kristentro fører alltid til selvbekreftende frelse og egenrettferdighet. Jesus sier: «*Forgjeves dyrker de meg,*» (Mt 15:9)

Men Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi død, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt.

Apg 4:12 – (Peter) Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noen annen som vi skal bli frelst ved.

1 Tim 2:5f – Det er én Gud og én mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus, som gav seg selv som løsepenge for alle.

Nå er den korsfestede og oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Ord og Sakrament. Nå er Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord, kaller med evangeliet, opplyser vår forstand og helliger og bevarer oss i Guds tro.

Joh 1:51 – Dere skal se himmelen åpnet og se Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen.

På Guds himmelstige «av Ord og sakramenter gjort /.../ Gud Fader selv på øverst trinn Sin fred vil oss tilsige». Guds frelsesorden er forunderlig- Først går Guds tjeneste for oss med himmelstigen «av Ord og sakramenter gjort». Gud kommer med sann tro til oss med Kristus til gave. Han er troens årsak, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie.

Med Kristus til gave følger virkningene i livets vitnesbyrd med ham til eksempel. Den rangsnudde frelsesorden gjør virkningene til troens årsak. Da går troen tapt. I Guds frelsesorden går frelsens årsak først: Kristus og ham korsfestet. Uten forbehold om kvalifikasjon, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Tit 3:5, 8 – (Gud) frelste oss, ikke på grunn av gjerninger gjort i rettferdighet, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd. /.../ Dette er et troverdig ord og jeg vil at du skal innprente det /.../ at de sin er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger.

Hvilke gjerninger er større enn de Jesus gjorde?

«Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør, ja, større enn dem, for nå går jeg til Faderen.»

Apostlenes gjerninger viser at Herrens apostler gjorde undergjerninger som også han hadde gjort. Men større er gjerningene i prekenembetets gjerninger. Vi kaller dem nådemidlene. I dem er den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord.

Det er en «større» gjerning å døpe i Jesu navn til Jesu død. I dåpen er Gud den suverene. Han gir sitt forsoning med verden den enkelte til del med nytt liv og barnerett hos Gud.

Det er en «større» gjerning å tilsi syndenes forlatelse i den treéne Guds navn.

Det er også en «større» gjerning å fremsi Kristi ord over fremsatt brød og vin, og dele ut hva han sier det ER – hans legeme og blod, gitt til syndenes forlatelse.

Da Jesus gikk til Faderen, overlot han til apostlene og deres etterfølgere å utføre prekenembetets handlinger. På dette vilkår er han med oss alle dager.

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det – som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.»

Disse Jesu ord sikter til Pinsedagen, om Den Hellige Ånd som de troende skulle få.

Jes 12:3f – Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder. Den dagen skal dere si: Lovpris Herren og påkall hans Navn! Gjør hans gjerninger kjent blant folkene!

Jes 58:11 – Herren skal alltid lede deg og mette deg i det tørre land. Han skal gi deg nye krefter, så du blir lik en vannrik hage, ja, som et kildevell der vannet aldri svikter.

Jesus lovte de tolv at på Pinsedagen skulle Den Hellige Ånd gi dem kraft til å være Jesu vitner. (Apg 1:8) Ånden påminnet dem om alt hva Jesus hadde sagt, og ledet dem fram til hele sannheten. Fra apostelordet øser vi vann av frelsens kilder, fra et uuttømmelig kildevell som gjør troens bekjennere til en kilde med levende vann. (Joh 17:20, 1 Tess 2:14))

2 Kor 1:4 – Blir vi trøstet, er det for at dere skal få den trøst som hjelper dere til å holde ut de samme lidelser som vi må tåle.

Åp 21:6, 22:1 – jeg er Alfa og Omega, Begynnelsen og Enden. Den som tørster, vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ en elv med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone.

Elven er den apostoliske læretradisjon, den Jesus innskjerper i sendebrevene til de syv menighetene i Lille-Asia. De representerer kristenheten inntil dagens ende. Da venter han å motta dem som i tillit til ham holdt hans befalinger, gitt kirken i begynnelsen. Han venter det folk som følger Kristus, hvor enn han går gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4) Jesus formaner, advarer og oppmuntrer: *«Den som har ører å høre med, han høre hva Ånden taler til menighetene.*

Den gang apostelen Paulus var farisèer, lignet han en rytter som driver hesten fram med pisken, men glemmer å gi den fôr og vann. Etter møtet med den oppstandne Kristus, fikk han drikke av Guds evangelium, og lot andre drikke av samme kilde. Denne nåde har Gud vist også her hos oss, latt mennesker vende om og vinne livet (Apg 1118).

FJERDE S. E. PÅSKEDAG.

Tredje rekkes prekentekest: Joh 7:37-39

Livets vann fra helligdommen

«Den som tørster, la ham komme til meg og drikke.»

Den tørst Jesus her taler om, er den erkjennelse som Guds lov virker. Den driver oss til ham som lar oss drikke av frelsens kilder i en forsonet Gud. Men uten ham, driver Guds lov til redsel.

Sal 32:3f – Så lenge jeg tidde, tærtes jeg bort, jeg stønnet dagen lang. Din hånd lå tungt på meg dag og natt. Min livskraft svant som i sommerens hete.

Jesus oppmuntrer: Kom til meg og drikke. Et eksempel var fangevokteren i Filippi, han som ble så redd at han nesten begikk selvmord. Men Peter oppmuntret ham: «*Tro på Herren Jesus, og du skal bli frelst!*» (Apg 16:30f)

Hendelsen illustrerer den avgrunnsdype forskjell mellom Guds lov og evangelium.

Guds lov er hellig liksom Gud, og sier: «Gjør det, så får du leve!» (Lk 10:28) Hvis ikke er du fordømt og fortapt. Evangeliet derimot gjenoppretter vårt gudsforhold ved tro, uten forbehold om noen som helst kvalifikasjon fra vår side.

Lov og evangelium hører sammen, men synes å motsi hverandre. Ved Guds hellige lov blir synden kjent og fordømt. (Rom 3:20) Virkningen er enten vrede eller syndserkjennelse. Evangeliet derimot åpenbarer Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi lidende lydighet, og virkningen er troen på syndenes forlatelse, oppreist fra døden i våre synder, frelst på grunn av Guds godhet for sin egen skyld.

Både lov og evangelium inneholder løfter. Loven gir løfter med forbehold om godtgjørelse. Evangeliet forkynner Guds fred, som er Jesus Kristus til oss alle. Han har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alles sted. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud. Derfor sier evangeliet: «Den rettferdige skal *leve av tro.*» (Hab 2:4. E Sv Kyrkobib.)

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket er deres.

Rom 4:5f – den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham blir hans tro regnet til rettferdighet. Han får rettferdigheten tilregnet ved tro. Som også David sier, at frelsen tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger. (E Sv Kyrkobib.)

Guds lov og evangelium har hver sin oppgave. Guds lov avslører menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Denne oppgave kalles «dødens embete» (2 Kor 3:7).

Et eksempel er kong *David*, som ikke forstod at han hadde falt i grove synder, men dømte Beerseba's mann til døden. «*Så sant Herren lever, den mannen skal dø*», sa David. «*Du er mannen*», sa profeten Natan. Da våknet David til syndserkjennelse: «*Jeg har syndet mot Herren!*». Da var det Natan straks tilsa ham syndenes forlatelse: «*Så har også Herren tilgitt deg din synd. Du skal ikke dø.*» (2 Sam 12:5, 7, 13)

Et annet eksempel er *tilhørerne på Pinsedagen*. De ble forskrekket da Peter forkynte Guds lov. Rådville spurte de: «Hva skal vi gjøre?» Peter forkynte straks evangeliet: Motta syndenes forlatelse i dåpen til Jesu død og oppstandelse. (Apg 2: 37) De tørstet og fikk komme til Ham som er livets kilde.

Evangeliet gjør ikke troen til en kvalifikasjon, men oppmuntrer oss til å ta våre liv på alvor og vende om til Gud. Guds forsoning med verden er fullført i Jesu Kristi død, og denne forsoning blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med løftet om salighet for hver den som tror (Mk 16:16).

Så er det lovens oppgave å drive oss til Kristus. Han er «*lovens endemål til rettferdighet for hver den som tror*». (Rom 10:4. E Sv Kyrkobib)

Denne sammenheng er ingen fornuftig konklusjon. Evangeliet åpenbarer den guddommelige virkelighet som er Kristus, reist opp fra de døde tredje dag, rettferdiggjort i alles sted. Det er en virkelighet Gud tilregner oss. Gud oppmuntrer med evangeliet: Tro på Gud og tro på meg, og du skal ikke lenger tørste. Den som kommer til Guds tro, anvender på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Hva han har gjort, har han gjort for meg også.

Jes 55:1 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Og dere som ikke har penger, kom hit og hent korn og spis. (E Sv overs.)

«Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.»

Virkingen beror på kilden: Troens opphavsmann og fullender (Heb 12:2). Den som bekjenner troen, bekjenner ikke «min tro», men til Jesus Kristus - Den Hellige og Rettferdige (Apg 3:14). Da går profetien i oppfyllelse:

Esek 47:9, 12 – Når dette vannet kommer dit, blir vannet i sjøen friskt, så alt kan leve der vannet renner ut. /.../ På begge elvebreddene skal det vokse alle slags frukttrær. Løvet på dem skal ikke visne, og frukten skal ikke ta slutt. Hver måned skal de bære ny frukt, for vannet de får, strømmer ut fra helligdommen. Trærnes frukt skal tjene til føde og bladene til legedom.

Profetien blir oppfylt i Guds Ene, Hellige kirke, en «apostolisk» som lever av apostolorkets lære fra åpenbaringsordets Gud.

Åp 21:6, 221 – «Jeg er Alfa og Omega, begynnelsen og enden. Den som tørster, vil jeg jeg la drikke av kilden med livets vann for intet. /.../ (En elv) med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone.

Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære

1 Tess 2:14f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som Guds ord, som det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror.

BØNNESØNDAGEN.

Tredje rekkes prekentekst: Lk 11:1-13

«Be, og dere skal få!»

En gang var han et sted og bad

Teksten innleder med et ord for bønn, brukt om de faste bønnene i synagogens gudstjeneste. Ulike lærere hadde ulike bønneformular til bruk for sine disipler. Johannes Døperen hadde lært disiplene sine hvordan de skulle forrette bønn. Det samme ville Jesu disipler at han skulle lære dem.

Da lærte Jesus dem å be den faste bønnen vi kaller «Fadervår» eller «Herrens bønn». Det består egentlig av sju bønner, foruten påkallelsen og avslutningen. Sju-tallet markerer helheten. Fadervår rommer alt vi trenger å be om i denne verden, først tre bønner som gjelder vårt forhold til Gud, og deretter bønner for livet under syndefallets kår.

I Lille Katekisme er Fadervår den tredje hoveddel. Luthers plassering er vel begrunnet. *Første hoveddel* består av De ti bud. De gjør tydelig Guds gode skapervilje og menneskenes nød under syndefallets kår. Tibudsloven rydder vei for spørsmålet: «*Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg?*» (Rom 7:24)

Svaret gis i andre hoveddel - de tre trosartiklene. Ved evangeliet lærer vi den treéne Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Kilden til denne kunnskap er den Jesus-historie vi bekjenner i andre trosartikkel. Ved Sønnen trer vi fram for Faderen som Guds kjære barn og ber i barnlig tillit til ham.

Jak 1:5f – Dersom noen av dere mangler visdom, skal han be til Gud, og han skal få; for Gud gir til alle, villig og uten bebreidelser. Men han må be i tro, uten å tvile. Den som tviler ligner en bølge på havet, som drives og kastes hit og dit av vinden.

Tredje hoveddel - Fadervår, er plassert etter de to første partene om Guds lov og Guds tro. Altså er kristen bønn noe annet enn det å folde hendene, lukke øynene og fremsi en ønskeliste med håp om å påvirke Gud med våre ord. Kristen bønn er ikke magi, den er *Guds verk* (opus Dei), drevet fram av Guds ord, både lov og evangelium.

Vi trer fram for vår Far i himmelen vi har lært å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Våre bønneemner er ikke tilfeldige, men de Gud har lært oss ved Kristus Jesus, vår Herre. La oss betrakte leddene i Herrens bønn.

Påkallelsen: Fader vår, du som er i himmelen

Det er vår barnerett, gitt i vår dåp, og påkalle vår Far i himmelen. Vi påkaller ham som er alle tings opphav, synlig og usynlig.

Vi kjenner ham som elsker alt sitt skaperverk, og derfor reagerer med nidkjærhet mot fiendemaktene synd og død og djevel. Vi ber til ham som har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn... (Joh 3:16). Vi ber fordi vi kjenner den levende Gudi all hans trofasthet og kjærlighet. Den overgår all forstand.

Ef 2:18f – Gjennom (Jesus Kristus) har vi /.../ i èn Ånd adgang til Faderen. Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men er de helliges medborgere og Guds familie.

Vi trer fram for den eneste sanne Gud Fader, Sønn og Helligånd «*i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Atan pkt 6).

Etter påkallelsen følger de tre første bønnene om vårt forhold til Gud. Disse bønnene gjelder Guds Navn, Guds rike og Guds vilje. Disse bønnene er samtidig en lovprisning som omfatter alle mennesker - også her hos oss.

Helliget vorde ditt Navn

Vi ber om nåde til å oppfylle det andre bud, så vi påkaller ham i all nød, ber, lover og takker ham. Den som ikke tror at Gud er meg nådig for Kristi skyld, tror heller ikke hva Guds ord vitner om Sønnen, og kan derfor heller ikke hellige Guds navn.

Derfor ber vi at Guds ord må bli lært rett og rent også her hos oss, og vi leve deretter som Guds kjære barn.

1 Joh 5:10 – Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg. Men den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner, fordi han ikke har trodd Guds eget vitnesbyrd om sin Sønn.

Komme ditt Rike

Vi ber at Guds rike må bli vidt utbredt, og også komme til oss. Da er Kristus til stede, virksom med sitt ord i blant oss. Vi ber om Den Hellige Ånds hjelp til å tro Guds hellige ord, og bekjenne i livets vitnesbyrd vårt barnekår hos Gud, og vente Kristus som vår Frelser på Dommens dag.

Skje din vlje på jorden som i himmelen

Denne bønn er et forsvar mot mange slags ulykker og onde planer, som ellers ville skje. Bønnen utelukker den kortslutning at all lidelse og ulykke er uttrykk for Guds straff. Lidelse og ulykke kan også være uttrykk for Guds tukt, for hva har vi fortjent med den onde menneskenatur?

De fire siste bønnene handler om «oss», vi som lever her under syndefallets kår.

Gi oss i dag vårt brød dag for dag

Det er Matteus-versjonen vi er vant til: «Gi oss i dag vårt daglige brød.» Lukas lar oss se vårt livsopphold i et utvidet perspektiv: «Gi oss hver dag vårt daglige brød». (Lk 11:3) Det hefter usikkerhet ved vårt daglige brød. Det er alltid usikkert om vi makter å sikre vårt livsopphold på egen hånd. Våre livshistorier følger ikke den rett linje.

Ord 30:8f – gi meg hverken armod eller rikdom, men la meg få den mat jeg trenger.

Forlat oss vår skyld, som vi og forlater våre skyldnere

Et kristent menneske er ikke nødvendigvis et kultivert og dannet menneske. Våre hverdagssynder inngår i en sosial sammenheng. Vi er hverandres skyldnere, og den enkelte er med sitt liv en etisk fordring for andre. Utfordringen til overbærenhet og tjeneste omfatter også de kronisk syke, idiotenes liv, og mennesker som under tragiske omstendigheter lever i dyp nød. Deres liv er likevel ikke uten mening. De utfordrer andre til gode gjerninger etter Guds vilje. Og døpt til Kristi død, ber Den Hellige Ånd med uutsigelige sukk også for dem. (Rom 8:26)

Guds forsoning med verden i en korsfestet Kristus utfordrer oss til å leve forsonet med hverandre. Den som har fått mye tilgitt, er som regel mer forsonlig enn før. (Jf Lk 7:47)

Led oss ikke inn i fristelse

Gud frister visst ingen til det onde, men setter troen på prøve. Vi ber at Gud må bevare oss og holde oss oppe, så djevelen, verden og den onde lyst i vårt innerste ikke bedrar oss og forfører oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster.

Frels oss fra det onde

Oversettelsen kan like gjerne være *den* onde. I denne bønningen ber vi om en god ende på all strid og bekymring, og til sist om en salig død.

Til slutt: Hva er hensikten med Guds barns bønner?

Etter å ha lært oss de sju bønnene, oppmuntrer Jesus til *utholdende* bønn. Et eksempel er han som vekket en venn om natten og bad om brød. Eksemplet reiser spørsmålet om hensikten med bønnens adgang til Gud.

Når Guds ord opplyser om syndens nød, blir vi drevet til å bruke vår barnerett hos vår Far i himmelen. Nøden driver oss, og Guds løfter oppildner oss. Be og dere skal få!

Gud hører alltid sine barns bønner. Vår nåderett er grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi død. Han gir alltid det som tjener til vårt beste. Vår Far i himmelen gir aldri steiner for brød. Det ser vi først i ettertid.

KRISTI HIMMELFARTSDAG

Tredje rekkes pretekst: Lk 24:49-53

Vår øversteprest er gått inn i himmelen

Evangelistene har dokumentert omtrent elleve disippelmøter med den oppstandne Jesus. Ved en anledning ga han det løftet som innleder dagens pretekst:

Lk 24:49 - «Jeg sender over dere det min Fader har lovt»

Hva hadde Faderen lovt? Jesus siktet til løftet om Den Hellige Ånd – den person som i den treene Gud utgår fra Faderen og Sønnen. Faderens løfte om Den Hellige Ånd finner vi hos profetene, t eks:

Jes 44:3, 8 – Jeg øser vann på den tørstende jord og lar bekker risle over det tørre. Min Ånd vil jeg utøse over din ætt, min velsignelse over din etterslekt. /.../ Frykt ikke, bli ikke forferdet! Har jeg ikke for lenge siden kunngjort og fortalt deg det? Dere er mine vitner. Er det noen Gud ved siden av meg?

Joel 3:1 - (siteret i Peters pinsetale) – En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal tale profetord, de gamle blant dem skal ha drømmer, og de unge skal se syner.

Det var løftene om Den Hellige Ånd Jesus viste til, da han sa det var til gagn for de tolv at han «gikk bort» (v 28).

Joh 14:26 - Hjelperen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, skal lære dere alt og påminne dere om alt jeg har sagt dere.

Deretter skulle de bli i Jerusalem i ni dager, inntil løftet ble oppfylt på den tiende dagen – Pinsedagen. Da ble de ikledd «*kraft fra det høye*». De ble utrustet med de embetsgaver som gjorde dem skikket til å gi videre til kirken Jesu Kristi, Guds Sønnens lære fra Faderen. Guds kraft er Kristus Jesus, den levende hjørnestein i Guds kirkes grunnvoll i den nye pakt – Guds nådepakt i Jesu Kristi blod.

Med Jesu lære fra Faderen skulle de eie «*min glede i fullt mål*» (Joh 17:13). Hvilken glede? De skulle eie den rett utlagte Skrift fra dens Herre, og utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne, skulle de tolv gi læren videre til kirken i den nye pakt. (Samme v 17)

Vi har mottatt læren, gitt også til oss i og med det apostoliske ord. Derfor påkaller vi den hellige Gud etter tekstlesningen og ber: «Hellige Gud, hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet.» Ved apostelordets lære fra Herren Jesus, lærer mennesker å kjenne den eneste sanne Gud. Det gjør vi gjennom Kristus Jesus, han som led, døde og oppstod tredje dag, slik Skriftene har sagt. Gjennom ham og fra ham kommer Guds tro til oss, ikke umiddelbart, men i og med det apostoliske ord:

Joh 17:17-20 – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. Likesom du har sendt meg til verden, har jeg sendt dem til verden. Jeg innvier meg for dem, så de også skal være innviet i sannheten. Jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg.

«Vår hellige tro» er gitt fra himmelen i en bevitnet Jesus-historie, og den blir fortsatt gitt gjennom Kristi ord, virksom til stede med Den Hellige Ånd i den forsamlede menighet. Men sidestilt med religion, livssyn og etikk, er Guds tro underlagt relativismens terror. Eller sagt med vår barnelærdom, er vår hellige tro Guds tro, gitt verden i en bevitnet historie, forutsagt ved Guds profeter og gitt oss i og med det som står skrevet i Det gamle testamente. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro, likesom han kaller, samler, opplyser og helliggjør hele kristenheten på jorden og bevarer henne hos Jesus Kristus i den rette, ene tro.» (LK forkl 3 trosart).

«Han førte dem siden til Betania, løftet sine hender og velsignet dem»

Den oppstandne Jesus gjorde her det samme som øverstepresten Aron:

4 Mos 6:23-27 – Herren sa til Moses: Du skal tale til Aron og hans sønner og si til dem: Når dere velsigner israelittene, skal dere si: «Herren velsigne deg og bevare deg! Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig! Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred!» Når dere således uttaler mitt navn over israelittene, vil jeg velsigne dem.

Når gudstjenesten slutter med velsignelsen, blir Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn lagt på forsamlingen, og Guds ord det skjer.

Heb 9:11f, 24 – Kristus er kommet som øversteprest for de himmelske goder som vi nå har. Han har gått igjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke hører denne skapte verden til.

Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen en gang for alle, og således vant han en evig forløsning. /.../ Nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.

Hvorfor ble Kristus opptatt til himmelen?

Kristus ble ikke skilt fra oss for å holde til huse i en himmel fjernt fra oss, men for å være oss nær i sitt nåderike, nærmere enn vi aner. Opphøyd til Faderens nådeside, fortsetter Kristus sin gjerning som øversteprest. Med sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov og frembåret seg selv som Guds rene Lam og verdens syndebærer. Nå og alle dager trer han fram for Faderen med forbønn for den troende kirke. Denne gjerning som forbeder gjør han som øversteprest alle dager inntil den siste. Da kommer han synlig for alle i sin guddoms herlighet for å «for å frelse dem som venter på ham», Heb 9:29.

Heb 7:24f – Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, for han er og blir til evig tid. Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han lever og alltid går i forbønn for dem.

Mt 28:28 – se, jeg er med dere alle dager inntil dagens ende.

Han er også nå og i evighet sann Gud og sant menneske, forenet i Jesu person. Han er etter sin menneskenatur vår og alles bror ved Guds nådeside. Og nå ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til troen på ham. (Joh 17:20).

Guds kirkes merkevare – en trosartikkel

Kirkens gudgitte tro er ingen skueartikkel, men en trosartikkel. En skueartikkel beror på føleri og spekulasjon og fornuftige argumenter. Mennesker søker dit hvor det er liv og røre under skinn av kristendom. De søker syn for sagn fremfor Kristi gjerning med sitt ord. Men Guds kirkes kjennetegn er aktiviteter, liv og røre, eller trosfellesskap i den hjemmekose idyll. Kirkens kjennetegn er ikke trosytringer, men Guds rene evangelium og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, forvaltet med troskap, slik han befalte.

Etter Himmelfartsdagen fortsetter Jesus-historien, virksom til stede med sin kirkes ytre, gudgitte kjennetegn, med evangeliet som høres og sakramentene som ses. Der møter vi kirkehistorien i egentlig mening og med krav på troverdighet. Annen begrunnelse trengs ikke. En kristen tror fordi han vet – vet Guds velgjerninger i Jesus Kristus og har med ham et levende håp. (2 Tim 1:12)

I det sekulær-liberale samfunn dominerer den terapeutisk-liberale kvasireligion. Med overtro på mennesket «selv» i troens saker begrunner man overtroen med vage ord og generelle vendinger. Også kirkefellesskap begrunnet i trosytringer og flertallsvedtak deltar i denne dans omkring selvets gud.

Desto viktigere for Guds kirkes kjennetegn - det unike og underfulle ved kirkens gudstjeneste siden aposteltiden. Hennes kjennetegn er Herrens Hellige Nattverd og de handlinger som den oppstandne Jesus innstiftet og befalte. De skal dømte lære å bruke. Annen begrunnelse er ikke gitt kirkens virksomhet på stedet – og trengs heller ikke. Et påtrengende problem er mangelen på kunnskap.

Uvitenhet er gammelt nytt. I en krisetid på 700-tallet f. Kr. måtte profeten Hosea klage:

Hos 4:1f, 4 - Det er ingen sannhet og troskap, og ingen gudskjennskap i folket. De sverger og lyver, myrder og stjeler, bryter ekteskapet og farer med vold, og bloddåd følger på bloddåd. /.../. Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud.

I skarp motsetning står de nådegaver som den oppstandne Kristus gir sine bekjennere, «alt etter som Kristi gave blir utmålt»:

Ef 4:8 – Han steg opp i det høye og bortførte fanger, til menneskene gir han gaver. (Sal 68:19)

Hvilke *gaver* er det tale om? «Han satte noen til apostler, noen til profeter, noen til evangelister, noen til hyrder og lærere. Han gjorde det for å utruste de hellige, så de kan utføre sin tjeneste, og Kristi legeme kan bygges opp...» (Ef 4:8-13).

Hvilke *fanger* kan de være? Apostelen beskriver både fangenskap og befrielse:

Rom 7:22-25 – Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i mine lemmer. Den kjemper mot loven i mitt sinn og tar meg til fange under syndens lov som virker i mine lemmer. Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud skjæ takk, ved Jesus Kristus, vår Herre!

Sal 124:7 – Vi har sluppet fri som fuglen fra fuglefangerens snare. Snaren er revet i stykker og vi er sluppet fri.

Ved dåpen og troen er vi ikledd hans rettferdighet, uskyldighet og salighet, fri til å tjene ham. Liksom han har elsket oss, er han et eksempel til etterfølgelse i i menighetens fellesskap og i våre daglige gjøremål, enhver i sine daglige gjøremål. Hensikten med frelsen, gitt i dåpen, har utspring i ham som er frelsens årsak og vårt levende håp. Teksten slutter teksten med ordene:

«De tilba ham og vendte tilbake til Jerusalem med stor glede. De var alltid i templet og priste Gud.»

Guds tempel også her hos oss er den bekjennende menighet, som trofast holder fast ved apostelordets lære...Ved den er Kristus virksom med sitt ord i vår midte

Prekestolen er stedet for Kristi undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. *Døpefonten* minner oss om barneretten hos Gud og vårt kall til å etterfølge Kristus i forsakelse og tro. *Alterbordet* med den hvite duken minner taust om Guds nådepakt i Jesu Kristi blod, og befaling «gjør dette».

En tilbakemelding er tilbedelsen. Den oppstandne Kristus er i vår midte, virksom med sitt skapende ord.

Brødet, vinen signet, viet,
Ved hans Ord som oss befriet,
Er hans legem' og hans blod.
Ei forstanden det utgrunner,
I hans ord vi ser Guds under
Og den skjulte enhets rot.

«Velsignet være ham som kommer i Herrens Navn.»

Ja, kron ham, kron ham, kron ham, himlens kongesønn!

FØRPINSESØNDAG

Tredje rekkes prekentekst: Lk 12:4-12

Herren forberedte apostlene på Åndens komme

Tekstlesningene i dag forbereder oss på Pinsedagen. Da fremstod Guds kirke i den nye pakt, grunnet på Guds forsoning med verden i Kristi offerdød, og dertil gitt Hjelperen Den Hellige Ånd til gave. Denne gave var nødvendig for apostlene. Den er nødvendig for kristne til alle tider – også nødvendig for oss.

«Jeg sier dere, mine venner: Vær ikke redd for dem som slår legemet ihjel, men siden ikke kan gjøre mer»

Jesus kalte de tolv for sine «*venner*». Han kunne også ligne dem med småbarn – «*disse små som tror på meg*» (Mt 18:10, 14 barn). Jesu apostler var i seg selv ikke spesielt modige. Peter fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Da den oppstandne Jesus oppsøkte dem, hadde de låst seg inne på et rom av frykt for Jesu fiender. Et barn som er redd, trenger fremfor alt en hjelper og trøster. Det trenger også de som tror på Jesus, sann Gud og sant menneske, verdens frelser.

Pilatus misbrukte sverdets makt – den verdslige makt. Den er gitt denne verdens makthavere til vern om borgernes liv og eiendom. Også Herodes misbrukte sverdets makt da han sørget for at apostelen Jakob den eldre led martyrdøden, den første av apostlene. Men vi trenger ikke å frykte verdslige makthavere. De kan iverksette dødsdommer, men «siden ikke gjøre mer», sier Jesus. Hvem har vi grunn til å frykte fremfor alt?

Vi har fremfor alt grunn til «å frykte ham som har makt til å kaste i Gehenna».

Ordet «Gehenna» ble den gang brukt om søppelplassen utenfor Jerusalem. Der fortærte ilden søppelet dag og natt. (Mk 9:44)

Mennesker frykter sykdom, lidelse og død – eller «noe alvorlig», som det heter. Men hvem er redd for ham som er dommeren over våre livs evige skjebne? Ham vi skal frykt fremfor alt er den den hellige Gud, vår skaper og gjenløser. Han er nidkjær for sitt verk, okkupert av fiendemaktene synd, død og djevel. Han har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn og forsonte verden med seg selv i Jesu Kristi død. Så nidkjær er åpenbaringsordets Gud, den levende Gud.

Unnfanget og født under syndefallets levekår, kom vi til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fienders terror. Vi merker oss Jesu rekkefølge: Advarselen først, deretter trøsten: Gud gav sin enbårne Sønn til verden for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv..

2 Mos 20:5f – Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ættledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ættledd.

Joh 3:17f – Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt.

Gud vil at hans gode skapervilje skal råde uten forbehold. Guds Skaperen fornyer, bygger opp og gjør livet verdt å leve. Fiendemaktene skaper ingenting, men dør, ødelegger og river ned. Det er av kjærlighet til sitt verk den hellige Gud reagerer med vrede mot synd og død og djevel. Syndens lønn er døden. Denne reaksjon er skremmende. Men «Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus vår Herre» (Rom, 6:21). Gud er oss nådig kun for sin godhets skyld. Derfor advarer Jesus. Med likegyldighet er mennesker skyld i det evige «utenfor» i en tilværelse hvor ingen Jesus fins.

Advarende eksempler er beretningene om syndfloden, straffen over Sodoma og Gomorra, plagene som rammet Egypt, beretningen om Kora og hans opprør, og Israels folk, bortført til Babylon. Det var Guds nidkjærhet Guds enbårne Sønn viste da Jesus i templets forgård med en svøpe i hånd drev ut dem som drev handel der. Noe lignende skjedde magikerne Ananias og Safira. De utga seg for kristne for å tjene penger på sin magi. Advarende eksempler vitner om Guds lov, hellig liksom Gud er hellig. Den gir lønn som fortjent.

Forholdet mellom Guds lov og evangelium handler om en motsetning og en sammenheng uten sammenblanding. Guds evangelium åpenbarer Guds nådige rettferdighet, som frikjenner, trøster og oppmuntrer med Kristi lidende lydighet. Verdens sydebærer har oppfylt loven i alles sted, lydig til døden på korset. Derfor er den hellige Gud syndere nådig for Kristi skyld – og ikke av noen annen grunn.

Rom 3:25f – Kristus Jesus har Gud stilt synlig fram for at han ved sitt eget blod skulle være et sonoffer – for dem som tror. Slik ville Gud vise sin egen rettferdighet. For tidligere hadde han i sitt tålmod båret over med de syndene som var begått. Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer den rettferdig som tror på Jesus.

Rom 10:4 - Kristus er lovens ende til rettferdighet for hver den som tror. (E Sv kyrkobib).

Guds nidkjærhet viser at vi hver for oss er mer verdt enn mange spurver. Vi er kjøpt og prisen betalt. (1 Kor 6:20) Til hvilken pris?

1 Pet 1:18f – det var ikke med forgjengelige ting, med sølv eller gull dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene, det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil eller lyte.

Kol 2:14f – Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset. Han avvæpnet maktene og myndighetene og stilte dem fram til spott og spe da han triumferte over dem på korset.

1 Pet 2:24 – Han bar våre synder opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten.

Guds evangelium handler om Guds frelse i Kristi lidende lydighet, fullbrakt i Kristi død på korset og stadfestet med Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fre de døde. Men hvorfor. Svaret ble gitt på Pinsedagen. Den Hellige Ånd ble gitt kirken for å skrive Guds lov og gode skapervilje i de troendes sinn. Derfor oppmuntrer apostelen:

Rom 12:2 - la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan bedømme hva som er Guds vilje, det gode som er til hans behag, det fullkomne.

«Den som spotter Den Hellige Ånd, skal ikke få tilgivelse.»

Hvilken spott taler Jesus om? Den kan ikke være misbruk av Guds navn. Paulus erkjente at han som fariseer «spottet, forfulgte og brukte vold», men Gud tilgav ham for Kristi skyld. (1 Tim 1:13). Et apostelord belyser den synd det her er tale om:

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, har smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, har smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter, og de så faller fra, da er det umulig å fornye dem så de vender om.

Umulig må fornyelsen være når man forblir *forherdet inntil sin død*.

Hva bør den gjøre som frykter å ha begått synd mot Den Hellige Ånd? En hjelp er Guds nådetilsagn, tilsagt i det private skriftemål. Kristi fullmakt sier: «*Den dere forlater syndene, er forlatt*» (Joh 20:23). Hører du syndenes forlatelse tilsagt deg i din skriftefars munn, da er synden også tilgitt i himmelen. Gud kan ikke lyve, når han med syndsforlåtelsens ord stadfester ditt barnekår hos ham, gitt deg i din dåp.

«Når de fører dere fram for /.../ for øvrigheter og myndgheter, vær ikke da bekymret for hvordan dere skal forsvare dere eller hva dere skal si. Det skal Den Hellige Ånd lære dere i samme stund.»

Troskap mot Herrens ord og bud medfører motstand. Kristus forberedte apostlene på forfølgelsestider og oppmuntret dem. De skulle bli i Jerusalem inntil Pinsedagen, til de var blitt ikledd «*kraft fra det høye*» (Lk 24:49). Først deretter skulle de iverksette misjonsbefalingen.

Kristus innfridde sitt løfte. Da Peter og Johannes stod anklaget for Det høye råd, «ble de fylt av Den Hellige Ånd».

Apg 4:10-13 – Denne mannen som står frisk foran dere i kraft Jesu Kristi, nasareerens navn, han som dere korsfestet, men Gud reiste opp fra de døde. Han er den steinen som dere bygningsmenn vraket, men som er blitt hjørnestein. Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi skal bli frelst ved. De undret seg over den frimodighet som Peter og Johannes viste.

På lignende vis oppmuntret Paulus den unge Timoteus i prekenembetets gjerning:

2 Tim 2:3 – Lid også du vondt som en god Jesu Kristi stridsmann.

Gud Den Hellige Ånd er hjelperen og trøsteren med Kristi ord. Han lar oss kjenne kraften av Kristi oppstandelse. Et eksempel er apostelen Paulus under sitt første fangenskap i Rom, trolig år 62 el 63. Da skrev han følgende tilbakeblikk på sin tid som fariseer:

Fil 3:7-11 – det som før var en vinning for meg, anser jeg for Kristi skyld som tap. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham, ikke med min egen rettferdighet, den som er av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. Dette for å lære å ham å kjenne og kraften av hans oppstandelse, og samfunnet med ham i hans lidelser og bli lik ham i hans død, at jeg måtte nå fram til oppstandelsen fra de døde. (E Sv Kyrkobibel)

KIRKEÅRETS KIRKEDEL:

PINSEDAG

Tredje rekkes prekentekest: Joh 14:15-21 Hjelperen Den Hellige Ånd

I dag begynner vi kirkeårets kirkedel. Det samlende tema er kristnes liv med hjelperen Den Hellige Ånd, som opplyser våre sinn, kaller ved evangeliet, gir nytt liv og bevarer oss hos Kristus Jesus. Hva vi er ved troen på ham, det skal vi en gang bli fullt og helt.

Teksten er hentet fra Jesu tale da han hadde innstiftet nattverden. I talen lofte han å sende Hjelperen – Den Hellige Ånd. Men hvilken hjelp gir han? Et svar har Jesus gitt like før dagens prekentekest: – *Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger jeg gjør.* (Joh 14:12) Og prekentekest innleder med Jesu ord, også de belyser Helligåndens hjelp:

«Dersom dere elsker meg, holder dere mine bud».

Kjærligheten er lovens fylde – å elske Gud av hele sitt hjerte og sin neste som seg selv. De ti Guds bud er også Jesu bud. Han gav et nytt bud - *«dere skal elske hverandre»*. Det fins ikke i Moseloven, men omfatter det doble kjærlighetsbud.

Da han innstiftet den nye pakts måltid, befalte han: *«Gjør dette til min ihukommelse.»* Etter oppstandelsen innstiftet han prekenembete og gav dåpsbefalingen.

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Prekenembetets oppdrag omfatter også nøklemakten fra den oppstandne Kristus – fullmekten til å *løse- eller binde synder på Kristi vegne.* (Joh 20:23)

Disse befalinger skal døpte lære å holde og bruke. På dette vilkår er han med oss. Da trenger vi hjelperen Den Hellige Ånd, som med Kristi ord lærer oss den eneste sanne Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Den Hellige Ånd er den tredje person i Guds treenhet. Denne trehet i enheten overgår all forstand, men det bibelske vitnesbyrd tvinger oss til denne bekjennelse.

Den Hellige Ånd utgår fra Faderen og Sønnen

Guds Sønn i Jesu skikkelse ba Faderen sende hjelperen, Den Hellige Ånd (Joh 14:26). I avskjedstalen sa Jesus er Helligånden *utgår* fra Faderen og Sønnen for å herliggjøre Sønnen i Jesu skikkelse. Det skal han gjøre ved *«å ta av det som er mitt og forkynne for dere»*, sa Jesus (samme 16:32)i.

Også i gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i åpenbaringsordets Gud. Det var først under Jesu dåp i Jordan-elven at denne treenhet ga seg tydelig til kjenne: Fa-

deren med røsten som lød fra himmelen og Ånden i duens skikkelse over Jesus. Siden den gang bekjenner Guds kirke den treene Gud – i seg selv et mysterium. Guds tro til oss er troen på Den treene Gud. Denne gudstro gjennomstrømmer Nytestamentet. Vi trer fram for Gud Faderen i Jesu navn og ber ham komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Vi trer fram fordi vi vet og kjenner den ene, sann Gud.

Guds tro til oss er ikke menneskers gudsforestillinger, Vi bekjenner hva åpenbaringsordets Gud har åpenbart om de tre personene i sin guddoms enhet: Faderen er opphav, Sønnen er født og Ånden utgår fra Faderen og Sønnen –«*like stor i Guddoms makt og majestet*» (D atan bekj, pkt 6).

Fra kirkefedrene har vi bildet av tre soler som utgår fra hverandre – Sønnen som er født av Faderen fra evighet, og Ånden som utgår fra dem begge. Nærmere kommer vi ikke. Det er vårt håp å få skue Gud ansikt til ansikt, og se ham slik han er i all sin herlighet (Åpb 22:4). Men for å motta Guds tro, gjelder det å *høre* Jesu Kristi ord fra Faderen. Da trenger vi hver for oss hjelperen, Den Hellige Ånd (Mt 17: 5).

Med Kristi ord fra Faderen er det Helligånden forsvarer, oppmuntrer og trøster sitt folk: Frykt ikke, du lille hjord! Dere er Guds kjære barn. Guds nådepakt med dere i den hellige dåp består. Den som tror, skal bli salig. (Mk 16:16). Hjelperen Den Hellige Ånd kommer oss hjelpeløse til unnsetning. Han opplyser vår forstand med evangeliet, trøster og hjelper oss med Guds velgjerninger i Kristus. Helligånden gjør hva duen gjorde, da den kom tilbake til Noas ark med det friske oljeblad i nebbet (1 Mos 8:11). Jesu venner skal en gang gå i land på den nyskapte jord.

«Jeg skal be Faderen, og han skal gi dere en annen talsmann, som skal bli hos dere for alltid, sannhetens Ånd, som verden ikke kan ta imot.»

Vi har fått Hjelperen ufortjent - av nåde, utgått fra Faderen og Sønnen. Men *hvorfor?* Jesus kaller Den Hellige Ånd «talsmann» og «sannhetens Ånd». Disse titler gir svar.

Ordet for talsmann kan også oversettes med forsvarer, hjelper og trøster. Vi trenger hver for oss talsmannens forsvar og trøst trengs når Guds fiende anklager med Guds lov. En forsvarsadvokat kan ikke se bort fra loven, men anvender loven til klientens forsvaret. Det er hva Den Hellige Ånd gjør:

Rom 8:26f – Ånden kommer oss til hjelp i vår svakhet, for vi vet ikke hva vi skal be om for å be rett. Men Ånden går i forbønn for oss med utsigelige sukk. Og Gud, som gransker hjertene, vet hva Ånden vil, for det Ånden ber om for de hellige, er etter Guds vilje.

Guds vilje opphever ikke loven. Guds vilje viser til vår stedfortreder, Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet under loven, inntil døden lydig i alles sted. Ordet «alle» betyr hver og en: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Gud er en forsonet Gud for hver og en. Med denne oppmuntring hjelper Ånden oss til å praktisere dåpen i forsakelse og tro.

Rom 6:19 – Før stilte dere lemmene til tjeneste for umoral og urett, og det førte til enda mer urett, men nå skal dere stille lemmene til tjeneste for det som er rett.

Den Hellige Ånd er Sannhetens Ånd

Han kommer oss til hjelp med Sønnens ord fra Faderen. Sannhetens Ånd hjelper oss til å kjenne Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Derfor ber vi: den treene Gud: Hellige oss i sannheten, ditt ord er sannhet. Denne hjelp trenger vi til stadighet:

Lk 11:13 – Når selv dere som er onde vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal ikke da Faderen gi Den Hellige Ånd fra himmelen til dem som ber ham.

Den Hellige Ånd tilslører ikke Guds ord med ord som bortforklarer og problematiserer, men taler sannheten med ord fra den treene Gu. Ordene sier ikke alt. Det er heller ikke mulig. Sannheten er gitt oss stykkevis, men i den kommende verden skal Guds folk forstå fullt ut, slik Gud kjenner oss fullt ut (1 Kor 13:12). Størst blant tro, håp og kjærlighet er kjærligheten. Hvorfor? Den er størst fordi troen fra Gud er rett. Uten Guds tro kan ingen kjenne ham som er kjærlighet. Med Guds tro til oss, har vi ikke vår glede urett, men vår glede i sannheten.

Jes 11:2f -Ånden skal hvile over ham (Kristus), Ånden med visdom og forstand, Ånden med råd og styrke, Ånden som gir kunnskap om Herren og frykt for ham.

Herrens tolv apostler fikk denne åndsutrustning på Pinsedagen. Den Hellige Ånd viste seg som ildtunger på apostlenes hoder, «*og de begynte å tale på fremmede tungemål etter som Ånden gav dem å forkynne*» (Apg 2:4).

Forundret spurte tilhørerne fra mange folkeslag: «*Hvordan henger det sammen at enhver av oss hører dem tale på vårt eget tungemål? /.../ Vi hører dem tale om Guds storverk på vårt eget språk?*» (v 11) De hørte ikke et ubegripelig babbel, men et høreunder. Det greske ordet «glossa» betyr tungemål eller språk. Noen lar ekstatisk babbel være et tegn på Guds kirkes nærvær. Da må kirken ha vært fraværende gjennom et par tusenår. De som gjør babbel til kirketegn, har et bevisproblem.

Guds løfte ved profetene, og til sist ved Jesus Kristus, ble oppfylt på Pinsedagen. De tolv ble utrustet med Åndens gaver til å formidle Jesu undervisning på fremmede språk, og dermed nåde til å legge kirkens grunnvoll for all ettertid. Det krever bibeloversettelser til fremmede språk, og nye oversettelser, for språkene er i endring.

Med Kristus som bibellærer er han virksom med Sannhetens Ånd. Men begrunner man kristentroen med jeg føler og mener, da øser man av eget bryst og går utover «det som står skrevet» (1 Kor 4:6f). Bibel- og bekjennelsestroskap kjennes på troskapen mot apostelordets lære fra Herren Jesus, kirkens Lærer:

1 Joh 3:18-20, 24 – vår kjærlighet må være sann. Ikke tomme ord, men handling. Slik skal vi vite at vi er av sannheten, og vi skal stille våre hjerter til ro for hans åsyn, for selv om vårt hjerte fordømmer oss, har vi frimodighet for Gud. /.../ Den som holder hans bud, blir i Gud og Gud i ham. Og at han er i oss, det vet vi for han har gitt oss sin Ånd.

1 Kor 15:1,3f – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. /.../ For først og fremst overga jeg det jeg selv har mottatt, at Kristus døde for våre synder etter Skriftene, at han blev begravet, at han stod opp den tredje dag etter Skriftene...

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

En menighet samles om kirkens kjennetegn - evangeliet og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne Kristus befalte. Vi er i oss selv en skrøpelig flokk, men det har behaget Gud å gi oss Riket. Gud Helligånden kommer oss til hjelp med Kristi ord fra Faderen. Fra ham har vi mottatt den rett utlagte Skrift med Sønnens ord fra Faderen.

Vi samles som Guds kjære barn med Kristus i vår midte. Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp med Kristi ord. Han trøster og forsvarer oss med Guds trofasthet og selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus. Ved troen helliger han oss, så vi gjør hva han gjør med fullendelsen for øye. Vi elsker fordi han har elsket oss først.

ANDRE PINSEDAG.

Tredje rekkes prekentekest: Joh 12:44-50

Den Hellige Ånd opplyser

Den Hellige Ånd ble gitt Guds kirke. Uten Den Hellige Ånd fins ikke kirken noe sted. Teksten belyser tre sider ved Den Hellige Ånds gjerning:

- Å opplyse vår formørkede forstand med Kristi Ord fra Faderen.
- Å bygge menigheten, virksom med Kristi ord fra Faderen.
- Å bevare oss i Guds tro, gitt ved evangeliet.

Den Hellige Ånd opplyser med Guds Ord vår formørkede forstand

Troen er Den Hellige Ånds verk, som kaller og opplyser ved evangeliet. Hva lyset er, sier Jesus om seg selv: *«Som et lys er jeg kommet til verden, for at hver den som tror på meg, ikke skal bli i mørket.»*

Med Guds ord opplyser den Hellige Ånd om Jesu persons hemmelighet, om Guds forsoning med verden og fornyer oss ved troen på Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Eller sagt med et sitat fra Luthers Stor Katekisme:

«Verken du eller jeg kunne vite noe om Kristus eller tro på ham og gjøre ham til herre, hvis ikke Den Hellige Ånd først hadde tilbudt oss dette og lagt det i våre hjerter ved forkynnelsen av evangeliet.

Gjerningen er gjort og fullført. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse. Men dersom dette verk ble skjult og ingen fikk vite om det, da ville alt vært forgyeves, alt ville vært tapt. For at skatten ikke da skulle være begravd, men tatt i bruk og nyttiggjort, så har Gud latt sitt Ord gå ut og bli forkynt, og i Ordet latt Den Hellige Ånd by fram og gi oss denne frelsens skatt.

Å helliggjøre er altså ingenting annet enn å føre oss til Kristus, så vi skulle få den velsignelse som vi ellers aldri kunne skaffe oss av oss selv.» (SK 2:38f)

Med opplyst forstand istemmer vi Sakarias' lovsang:

Lk 2:29-32 – Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred, slik du har sagt. Med egne øyne har jeg sett din frelse, som du har beredt i alle folks påsyn, et lys til åpenbaring for hedningene og til ære for ditt folk, ditt Israel.

Senere stadfestet Jesus sin persons hemmelighet:

Joh 8:12 – JEG ER verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys.

På Pinsedagen viste Ånden seg med ildtunger over apostlenes hoder. De ble utrustet til å tale på fremmede språk, alt etter som Ånden gav dem. Dermed kunne tilhørerne bli opplyst, hver på sitt eget språk.

Først ble de opplyst om sin livssituasjon. Forskrekket spurte de. *«Hva skal vi gjøre?»* Da forkynte Peter evangeliet om syndenes forlatelse: *«Vend om og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Så skal dere få Den Hellige Ånds gave.»* Den formørkede forstand ble opplyst: De som da tok imot hans ord, ble døpt.» (Apg 2:37f, 41)

Sal 36:10 – Hos deg er livets kilde; og i ditt lys ser vi lys.

Den Hellige Ånd bygger menigheten, virksom med Kristi ord

Den oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet, hvor Guds nådemidler blir forvaltet slik han befalte. Der er Kristus virksom med sitt ord og Den Hellige Ånd, virksom med hans ord. Der består Guds Ene Hellige Kirke.

Kristi kirke kalles «apostolisk» fordi kirken i tidens løp blir utbredt med apostelordets lære fra ham. Trofast mot apostlenes lære, blir menigheten oppbygd på den ubeskårne grunnvoll hvor hjørnesteinen er den oppstandne Kristus.

Den trofaste kirke består i forandringen av verden. Underlig er dette. Årsaken er ikke trosytringer i samtale og dialog, for kristne har fått mye å samtale om. Enhetens kjennetegn er Guds kirkes gudgitte kjennetegn: Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik Kristus befalte.

Joh 17:20 – (Jesus) ber for dem som ved deres ord kommer til tro på meg. Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Fader, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss.

Rom 10:13-15, 17 – Hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst. Men hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten at de er utsendt? /.../ Så kommer da troen av budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.

Åp 22:1f (om den apostoliske læretradisjon fra begynnelsen) – Engelen viste meg nå en elv med livets vann, klar som krystall. Den springer ut fra Guds og Lammets trone. Midt mellom byens gate og elven står livets tre /.../ det gir sin frukt hver måned. Og bladene på treet er til legedom for folkene. (Jf Esek 47:1ff. Åp 21:6f)

Så er ikke kirken oppbygd hverken på menneskers kompetanse og autoritet, eller på trosytringer, men på det prekenembete som istemmer Peters bekjennelse på vegne av de tolv, at Jesus er «*Messias, den levende Guds Sønn.*» (Mt 16:16) Bekjennelsen ble ikke gitt dem umiddelbart, men gjennom lengre tid gitt dem gjennom Kristi undervisning i Det gamle testamente, om sin persons hemmelighet og det verk han var sendt for å fullføre.

Så blir Guds kirke bygd opp i troskap mot apostelordets lære fra Skriftens Herre og kirkes hyrde og lærer, Kristus Jesus. Troen kommer av Guds evangelium til oss. Og de som hører og kommer til tro, blir bevart hos Gud. (Åp 17:20) Kristentroens begrunnelse er hverken spekulasjon, trosytringer eller en viljesbeslutning etter behov. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra døde den tredje dag. Gud er suveren.

Derfor lærer kirken, at for å få Guds tro, «er det innstiftet et embete til å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler, blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet...» (CA art 5)

Guds forsoning med verden er fullført, men dermed er ikke forsoningen utdelt og gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16).

**O la din Ånd nå med oss være
Du som de små til deg innbød!
La dette barn, vår Frelser kjære,
Nå døpes til din seiersdød.**

Er løpet langt, la dem ei mattes,
Gråhåret tjener kom i hu!
Er løpet kort, la dem ei fattes
Et rom hvor hjemme selv er du.

Dåpen er Guds nådepakt med oss, gyldig livet ut. I tillit til Guds løfte, anvender vi Guds forsoningsverk, enhver på seg selv, og øver troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.. I kirken handler alt om dåpen.

Vårt gudsforhold står og faller med vårt forhold til Kristus Jesus

«Hva jeg taler, det taler jeg slik Faderen har gitt meg.» Ordene sier hensikten med Guds Sønnns fornedrelse i Jesu tjenerskikkelse, oss mennesker lik. I sin lidende lydighet gikk han inn under Guds lov og oppfylte den i i alles sted. (Fil 2:7f)

«Om noen hører mine ord og ikke tar vare på dem, så dømmer ikke jeg ham, for jeg er ikke kommet til verden for å dømme verden, men for å frelse verden.»

Det var for å frelse verden Guds Sønn fornedret seg selv og kom i Jesu tjenerskikkelse. Slik ble Guds frelsesplan fullført. Han har med sin lidende lydighet frelst oss fra syndens og dødens og djevelens tyranni. Seieren har han allerede vunnet.

Mt 1:21 – Han skal frelse sitt folk fra deres synder.

Joh 1:29 – Se, der er Guds Lam som bærer verdens synder.

Fil 2:8f – han fornedret seg selv og ble lydig til døden, ja, korsets død. Derfor har Gud høyt opphøyet ham og gitt ham Navnet over alle navn.

Fullført er Guds forsoning med verden i Kristi død. Dommergjerningen gjenstår. På den ytterste dag skal Kristi ord avgjøre kjennelsen skyldig eller frikjent. Nå er det nådetid:

Mt 11:28 – Kom til meg alle dere som strever og har tungt å bære!

Joh 6:37 – Den som kommer til meg, vil jeg så visst ikke støte bort.

Gud lokker og oppmuntrer til tro, ja, mer enn det. Han *befaler* å tro hva evangeliet gir. Denne befaling kaller han et «bud». Gud befaler oss inntrengende å sette vår lit til Guds forsoningsverk, gitt oss til del i dåpen til Jesu død. Gud vil vi skal tjene ham, ved troen ikledd Jesu Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet

1 Joh 3:23 – Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønnns Jesu Kristi navn.

Gal 3:27 – Så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus (Sv Kyrkobib).

1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle måter verdt å bli mottatt.

Gud stadfestet sin troverdighet da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. På Pinsedagen fremstod Guds kirke i den nye pakt. Nå lever vi i den nådetid da Hjelperen Den Hellige Ånd er i arbeid med Kristi ord - opplyser vår forstand, oppbygger Guds kirke og bevarer i Guds tro, gitt ved Kristi ord som høres.

DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST

Prekentekest: Mt 28:16-20

Døpt i den treene Guds Navn

Denne søndagens navn har fra gammelt av vært «**Den hellige Trefoldighets fest**». Vi feirer Guds tro, gitt kirken fra den treene Gud gjennom Sønnen fra Faderen, og fra dem begge utgår Den Hellige Ånd, virksom med Sønnens ord fra Faderen, én sann Gud som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Det bibelske vitnesbyrd om åpenbaringsordets Gud tvinger oss til å tenke slik om Ham.

Årsaken til kirkens gudstro er hverken spekulasjon eller ønsketenkning etter behov. Årsaken er Guds løfter i den gamle pakt, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie.

Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fed-rene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.

Joh 17:3 – dette er det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.

Vi mennesker lærer hverandre å kjenne gjennom ord vi sier. Gjennom Guds ord, talt i en bevitnet Jesus-historie, lærer vi Gud å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død.

Gud har talt. Gjennom Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne. Han er Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. - «*i herlighet like stor, i majestet like evig*» (Atan pkt 6). I gammeltestamentlig tid visste man om denne trehet, men uklart, liksom på lang avstand. Det var først under Jesu dåp i Jordan-elven at Gud ga sin trehet tydelig til kjenne. Da Jesus steg opp av vannet, viste Den Hellige Ånd seg som en due over ham, og røsten lød fra himmelen: «*Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i*» (Mt 3:16f).

Gjennom Jesus Kristus har vi lært den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, og døpt i den treene Guds navn har ved dåpen og troen barnerett hos ham. Vi istemmer hva Gud har vitnet om sin underfulle hemmelighet. De tre personene i den ene Gud kan lignedes med tre soler som utgår fra den ene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd. Nærmere kommer vi ikke Guds underfulle enhet.

«Dette er den allmenkristne tro, at vi tilber èn Gud i Treenheten og Treenheten i èn Gud.» (Atan pkt 3)

Denne gudskunnskap begrunner misjons- og dåpsbefalingen. (Vi reiser oss og fremsier med veksellesning den Athanasianske bekjennelse.)

Kirkens gudgitte tro er unik

Muslimere tror på Muhammeds gudside – en skjebnegud som har skapt verden. Uvitende mennesker fester seg ved utvortes fromhet og putter alt i samme sekk, kalt «religion og livssyn». Mange har tro på «noe». Slik blir den nytestamentlige tro underlagt relativismens terror med kirkeødeleggende virkning.

Begrunnelsen gjør kirkens gudstro unik. Vi istemmer hva åpenbaringsordets Gud har talt i en dennesidig, bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Vår gudstro er Guds tro til menneskene.

På forunderlig vis er Guds tro blitt formidlet i den apostoliske læretradisjon siden aposteltiden. Lært av åpenbaringsordets Gud, tilber vi den treene Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd – en sann Gud, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. «*Enhver som altså vil bli salig, må tenke slik om Treenheten.*» (Atan pkt 26.)

«- da de fikk se ham, falt de ned og tilbad ham.»

Jesus hadde lovt å møte de tolv på et fjell i Galilea. Der møtte de ham og *tilba* ham. Hvorfor tilbe Jesus? Guds ord sier; «*Herren, din Gud, skal du tilbe.*» Vi tilber Jesus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Vi tilber det største av Guds under – Gud og menneske forenet i Jesu person. Vi tilber det under som også Guds engler higer etter å se inn i (1 Pet 1:12).

Vi tilber ikke det skapte fremfor Skaperen. Ved Guds nåde har vi lært den levende Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Det er ham vi tilber. Et eksempel: Det er ikke brød og vin vi tilber under Herrens Nattverd. Vi tilber Guds Golgata-offer - Jesu Kristi, Guds Sønnns legeme og blod i sakramentets skikkelser og har samfunn med ham i en dennesidig, jordisk virkelighet.

Kol 2:9 – i ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.

Han er av samme gudommelige vesen som Faderen. Vi ihukommer Sønnens død for Faderen og tilber ham ved troen i Den Hellige Ånd. Men tilbedelsen er ikke hovedsaken. Hovedsaken er kirkens samfunn med ham i sakramentets skikkelser. Vi har samfunn med ham som er verdig all tilbedelse i himmelen og på jorden.

De som nekter ham den sakramentale tilbedelse, avslører sin «Gud og Jesus-religion»: De betrakter Jesus som menneske og mottar ikke annet enn brød og vin. De legger avgjørende vekt på hva de selv føler og gjør under «nattverdfeiringen. I Gud-og-Jesus-religionen er Jesus i himmelen, fjernt fra oss, og forbindelsen den umiddelbare Jesus-mystikk i hjertet. Deres todelte virkelighetsoppfatning er den samme som hos antikkens filosofer – en åndelig verden skilt fra den materielle verden. Følgelig kan ikke denne åndelighet ta på alvor det nytestamentlige vitnesbyrd – Guds nærvær i en bevitnet Jesus-historie:

Joh 1:14 – Ordet ble menneske og tok bolig i blant dere.

Lk 17:21 - Guds rike er iblant dere!

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Ordene sikter til foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han er Menneskesønnen, den sønn som jomfru Maria fødte, og samtidig gitt all makt i himmelen og på jorden. Nå sitter han ved Guds nådeside som alle menneskers bror, fri til å utøve sin allmakt med ord og handlinger i den forsamlede menighet. Eller sagt med en katekismeforklaring:

«Ifølge sin menneskenatur rår Kristus i herlighet, nå og i evighet sammen med Faderen og Den Hellige Ånd, over alt det skapte i himmelen og på jorden.»

Sal 110:1 – Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter.

Sal 2:12 – Kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien!

Han skal tilbes som er det største under - Gud og menneske, forenet i Jesu person, høylovet i evighet.

Herlighetsteologi eller korsets teologi?

«**Herlighetsteologi**» kaller vi den forkynnelse som forutsetter at tilhørerne har en fri vilje til å velge såkalte «rettigheter» hos Gud. Da følger lykke, rikdom, god helse og fremgang på alle livets områder. Herlighetsteologi appellerer til mennesker i en vanskelig livssituasjon, men blir ikke forventningene om «velsignelser» innfridd, må årsaken være i oss selv, f. eks en mangel ved troen, uoppgjort synd, osv.

Herlighetsteologer vet å tilpasse kirkelæren til de dominerende ideer i samtiden, og fo- reskrive den lærepraksis som gir kirken fremgang, anseelse og gode kår til alles beste. Denne fornuftsvisdom kjennes på vage ord i generelle vendinger, som om den rett ut- lagte Skrift finnes i ideenes verden, overlatt til mennesker å konkretisere (el kontekstua- lisere). Praktisk teologi må følgelig handle om *den praktiske fornuft*.

Korsteologi begynner «nedenfra» - med Jesus-barnet i krybben, og etterfølger ham i hans lidende lydighet, lydig til døden på korset. Korsteologer lar fornuften fare og av- står fra spekulasjon. Korsteologer mottar gudskunnskap gjennom Guds enbårne Sønn i hans fornedrelse, og mottar Skriftens klarhet, tydet av ham selv og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære.

Korsteologer kjenner ikke åpenbaringsordets Gud «forfra», men ser ham «bakfra» - i Kristus Jesus og ham korsfestet (2 Kor 2:2). Korsteologer ser den visdom som i ver- dens øyne er dårskap. Vi ser, men ser i Skriftens lys Guds selvhengivende kjærlighet. Den fins ikke uten personer i den samme guddoms enhet. (Mt 3:16f).

1 Kor 1:21, 23, 24 – Da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror ved den dårskap vi forkynner. /.../ en korsfestet Kristus /.../ Guds kraft og Guds visdom.

2 Kor 10:5 – vi river ned tankebygninger, alt stort og stolt som reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Denne inngang «bakfra» lar oss motta gudskunnskap fra åpenbaringsordets treéne Gud. Vi mottar «korsteologi». Vi lærer Gud å kjenne gjennom Jesus persons hemme- lighet, gitt til kjenne i en jordisk Jesus-historie. Den lar oss kjenne Guds selvhengiven- de kjærlighet i Sønnens død etter sin menneskenatur, stadfestet med Guds vitnesbyrd, reist opp fra de døde med Guds kraft, til frelse for hver den som tror.

Joh 1:18 – Ingen har noensinne sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.

Vi må bøye oss - betrakte Gud i krybben, på korset, eller da den oppstandne Jesus spurte: «Har dere noe å spise?» Vi må ned på det nivå hvor de fire evangelistene do- kumenterer Menneskesønnens livshistorie. Tankevekkende er det bibelbevis Paulus brukte fra 5. Mosebok:

5 Mos 30:11f, 14 – Disse budene som jeg gir deg i dag, er ikke for vanskelige eller fjerne for deg. De er ikke i himmelen, så du må si: «Hvem vil fare opp til himmelen for oss og hente dem ned, så

vi kan få høre dem og leve etter dem?» /.../ Nei, ordet er deg ganske nær, i din munn og i ditt hjerte, så du kan leve etter det.

Så skriver Paulus: «*Dette er troens ord som vi forkynner*» (Rom 10:8). Gudskunnskap fra åpenbaringsordets Gud erstatter overtroen på egne evner i troens saker.

Sal 131:1b – Herre, mitt hjerte står ikke etter det som er for høyt for meg, og mine øyne ser ikke etter det som opphøyd er. Jeg gir meg ikke av med slikt som er for stort og underfullt for meg.

Guds enbårne Sønn steg ned i Jesu tjenerskikkelse. Virksom til stede er han med sitt nærvær i den forsamlede menighet – midt iblant oss.

Joh 3:13-15 – Ingen annen er steget opp til himmelen, uten han som er steget ned fra himmelen, det er Menneskesønnen, som er i himmelen. Og likesom Moses løftet slangen opp i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord.»

Hvilken makt kan det være? Ikke kan det være den verdslige makt som djevelen fristet ham med i ørkenen. Ingen makthaver i denne verden kan utøve den makt som Jesus har – Guds makt til å forlate synder. (Lk 5:24)

Heb 1:3 – Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord. Da han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre hånd i det høye.

I denne kongeposisjon utøver han sin makt i Guds nåderike på jorden. Han forlater synder. Denne fullmakt gav han til sine utvalgte apostler og deres etterfølgere i prekenembetet; «*De som dere forlater syndene, er forlatte*» (Joh 20:23). Det var denne makt Paulus utøvde da han skrev til Korint-menigheten:

2 Kor 2:10 – Den som dere tilgir, /.../ det har jeg for deres skyld tilgitt, i Kristi sted. (E sv Kyrkobib)

Løse- og bindemakten ble gitt for å stadfeste døptes barnerett hos Gud, og med Kristus til gave forsake djevelens gjerninger og øve troen på Guds nåde for Kristi skyld. Dåpsbefalingen omfatter også oppdraget å lære kristne å bruke skriftemålet:

«Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det som jeg har befalt dere.»

I dåpen til Jesu død gjør Gud den enkelte delaktig i Guds forsoning med verden. I dåpen har Gud oppretter sin nådepakt med enhver av oss, med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16). I prekenembetets gjerning er den oppstandne Kristus til stede, virksom i den forsamlede menighet. Derfor sa Ananias til Paulus:

Apg 22:16 – Kom og la deg døpe og få dine synder vasket bort, i det du påkaller hans Navn.

Allerede kirkerommets inventar påminner om den oppstandnes handlinger, virksom med sitt ord: Prekestolen - stedet for Kristi undervisning, døpefonten – om frelsen gitt i dåpen til Jesu død, og Herrens bord – om kirkens samfunn i de hellige ting. Med sine nådemidler kommer han oss til hjelp i barnekår hos den Treene Gud.

«Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Apostlene er borte, men prekenembetet rekrutterer seg selv og består. Men uten barn og ungdom til stede under gudstjenesten, har vi grunn til å spørre: Hvordan skal det gå med Guds husfolk på dette sted, når vi er borte?

Dåpsbefalingen peker på Kristus, vårt levende håp. Det er fort sagt. Dåpsbefalingen peker også på kristen oppseding i forsakelse og tro. Det medfører arbeid i hjem og menighet, men Guds løfte består. Må den treene Gud komme oss til hjelp i troens gode strid, Gud Fader, Sønn og Helligånd til ære, takk og pris, nå og alltid og i all evighet. Amen.

Åp 3:22 – Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

FØRSTE S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:24-28.

Korset og lønnen

Teksten er hentet fra et kapitel hvor mye handler om Peter, med tilnavnet Kefas. Begge navn betyr klippe, men noen klippe var ikke Peter.

Kirkens grunnvoll er ikke et menneske, men den kirke som istemmer den bekjennelse som Gud la Peter i munnen: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn». Da var det Jesus svarte, v 18f:

«Du er Peter, på denne klippe vil jeg bygge min kirke og helvetets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.»

Men da Jesus deretter fortalte at han *måtte* gå til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå tredje dag, da protesterte Peter. Jesus svarte med å avvise satan: «*Vik fra meg, satan!*» Deretter følger dagens prekentekest med adresse til enhver som er døpt til Jesu død. Det var satan som la fristelsen i Peters munn. Satan skyr korsets teologi. Satan, som hadde fristet ham i ørkenen, fristet ham siste gang da han hang på korset:

Mt 27:40 – Du som river ned templet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels nå deg selv, hvis du er Guds Sønn, og stig ned av korset! (Mk 15:30, 32).

«Den som vil følge etter meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

De tolv slapp å bære Jesu kors underveis til Golgata. Jesu store lidelse begynte i Getsemane, alene i bønn. Lenger fikk de ikke følge ham. Peter sa seg villig til å følge ham, men fornektet ham tre ganger i øversteprestens forgård. Korsets teologi medfører et annet kall:

«Den som vil følge meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg.»

Dette Jesus-ord er en påminnelse til alle dømte om hensikten med vår dåp, nemlig forsakelsen og troen. Døpt til Jesu død, er vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og bekjenne Kristus: «*Han er min Herre*». Eller hensikten agt med vår barnelærdom:

«- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i han rike og tjene ham i evig rettferdighet uskyldighet og salighet...»

Denne hensikt kommer til uttrykk i en evangelisk liturgi: Den verner om barnet hos Gud, gitt i dåpen til Jesu død. Annen hensikt har den ikke.

Gud har frelst oss og gitt oss barnerett hos ham for at vi skal være hans egne, tjene ham med Kristus som gave, og frelst av nåde etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro. Hva er problemet? Evnen mangler vi, for i troens saker er vi født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med den onde lyst – død til alt det gode. Sotflekker hefter alltid ved. Etterfølgelsen beror på ham som er gaven, for «så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn til soning for verdens synder».

Med overtro på egne evner forveksler vi den onde lyst med Guds gode skapervilje. Det gjorde apostelen Paulus den gang han var fariseer. Han trodde han gjorde Gud en tjeneste ved å forfølge kristne.

Men i Korint-menigheten ble Paulus – en Herrens apostel, konfrontert med «superapostler». (2 Kor 11:5, 13f.) De fremstod som om Guds ord var utgått fra dem, eller kommet bare til dem. De lærte en kristendom utformet i den greske visdom (1 Kor 1:22). Da måtte Paulus forsvare sitt gudgitte apostolat mot kvinnefriggjørernes likhetsideer med tro på guddomsgnisten i dere indre.

1 Kor 14:36f - Var det kanskje fra dere Guds ord gikk ut, eller er det bare til dere det er nådd fram? Hvis noen mener at han er profet eller åndsfylt, så skal han vite at det jeg skriver, er et Herrens bud...» (1 Kor 14:36-15:11. Jf 1 Mos 2:18, 21-24, 1Tim 2:13-15f).

« men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.»

Hva betyr det? Jesu ord minner oss om hensikten med vår dåp til Jesu død: Sammen med Kristi kirke følge Jesus, hvor enn han går, gjennom endetidens trengsler (Åp 14:4). Han er kirkens fremste martyr og store korsbærer. I hans spor følger små korsbærere.

På den ene side har Gud gitt oss barnerett hos ham for å forsake djevelen med alt hans vesen og alle hans gjerninger. Med Kristus som gave ufortjent, er vi kalt til å leve som hans egne, ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hvis ikke, rår synden over oss med utvortes hellighet og et ærbart liv i menneskers øyne, og helst med «Gud attåt». Men utvortes hellighet er for Gud et skittent klesplagg (Jes 64:6).

Rom 6:6-8 – Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham, for at det legeme som er under synden, skal gjøres til intet og vi ikke lenger være slaver under synden. For synden har ingen rett over den som er død. Er vi døde med Kristus, tror vi også at vi skal leve med ham.

Med barnerett hos Gud for Kristi skyld, stiller vi våre legemer fram som våpen for Guds rettferdighet. Et eksempel gir apostelen Paulus:

Fil 3:8f – Jeg regner alt for tap, fordi det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. Her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

Eller sagt med vår barnelærdom om troens øvelse:

«Den gamle adam i oss skal druknes med daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot skal fremkomme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Troens øvelse blir først fullført når legemet er lagt i grav. Derfor har Kristus gitt oss Gud Helligånden, vår hjelper og trøster i troens gode strid.

Gal 5:18 – Blir dere drevet av Ånden, er dere ikke lenger under loven.

Å, la meg alltid finnes i
I lysets rette drakt,
Og la meg alltid minnes
Min dåps den dyre pakt,
Så tro jeg deg alene
I liv og død må tjene
Tross helvets list og makt.

«Hva gagnar det et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel? Eller hva kan et menneske gi til vederlag for sin sjel?»

Vi kan på mange vis dempe sorg og klage, og lindre smerte, men problemet består: Vår avmakt i møte med Guds fiendemakter, synd og død og den onde selv. Seieren vinnes med Jesus Kristus til gave. Med sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lovi alle deler og i alles sted. Den oppstandne Kristus er Guds nådegave. Han har løst oss fra trelldommen under skyld og skam og håpløshet.

Rom 6:25 - Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Jesus Kristus, vår Herre.

I «kors og trengsel» møter vi to slags skyld: På den ene side skylder vi Gud å takke ham hver morgen ny, å tjene og lyde ham, og ved leggetid takke Gud for gaver ufortjent.

På den annen side står vi som skyldnere for Gud og må be: «*Forlat oss vår skyld, slik også vi forlater våre skyldnere.*» Vi blir stadig påminnet om det vi skulle ha gjort eller sagt, eller latt være usagt og ugjort. Vårt eneste sanne trøst er Guds selhengivende kjærlighet kun for sin godhets skyld. Gud har elsket oss først, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han er det levende håp. Guds vitnesbyrd er Kristus reist opp fra døde den tredje dag, slik Skriftene har sagt. Men overlatt til oss selv, gjenstår den skyld som ingen dødelig kan betale, for gjort er gjort. Tiden holder hvert levet liv i sitt grep.

Pred 12:13f – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre. For Gud skal dømme hver gerning, holde dom over alt som er skjult, enten det er godt eller ondt.

1 Kor 13:3 – Om jeg gir alt jeg eier til brød for de fattige, ja, om jeg gir meg selv til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagnar det meg intet.

Fil 1:21 – For meg er livet Kristus og døden en vinning.

Gud har i dåpen til Jesu død gjort den enkelte delaktig i Gud forsoning med verden. Gaven er syndenes forlatelse. Årsaken er kun Kristi fortjeneste. Han er Guds kraft, gitt til daglig bruk – ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Men uten denne gave, er vi døde i våre synder:

Esra 9:6 – jeg kjenner meg selv for skamfull og ydmyket til å løfte mine øyne opp mot deg, min Gud. For våre synder har vokst oss over hodet, og vår skyld er så stor at den når til himmelen.

1 Mos 4:13 – Da sa Kain til Herren: «Min straff er så stor at jeg kan ikke bære den.»

Men betrakter vi oss selv i lys av Guds frelse, gitt vår dåp, er situasjonen en annen: Vi må gi Gud all takk og ære, og bekjenne:

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår onde natur.

I Guds kirke på denne jord fins den skatt som ikke fins andre steder: syndenes forlatelse for Kristi skyld. Med barnerett hos Gud, går vi til vår gjerning med Kristus til gave, og med ham til eksempel tjener vi Gud med nådelønnen for øye. Oppreist fra døden i våre synder, venter i Guds fullendte rike i den kommende verden. Det er å vinne livet for Kristi skyld.

Guds ord til David gjelder også Kristi tjenere under syndefallets kår.

Tit 3:4-8 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart. Og han frelste oss – ikke på grunn av rettfærdige gjerninger som vi hadde gjort, men fordi han er barmhertig; han frelste oss ved det bad som gjenfæder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser. Slik skulle vi stå rettfærdige for Gud ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp.

Dette er et troverdig ord, så jeg vil at du skal innprente det, /.../ så de som er kommet til tro på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger.

2. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Lk 9:51-62

Jesu vandring til Jerusalem

Teksten handler om *hensikten* med Jesu vandring til Jerusalem, den andre om *etterfølgelsen*.

Da det led mot den tid da Jesus skulle tas opp til himmelen, vendte han sitt ansikt mot Jerusalem for å dra dit opp.

Evangelisten Lukas sier at det som siden skjedde var forutbestemt i Guds råd fra evighet og varslet i det som stod skrevet i hos Moses, Profetene og i Salmene. Først skrev Lukas ned den hendelse da Jesu budbærere ble nektet overnatting i en samaritansk landsby. Samaritanerne forkastet gudstjenesten i Jerusalems tempel, og dertil hindret de dem som var underveis til templet for å delta i den gudstjeneste som Moseloven påbød.

Samaritanernes holdning til jødene går langt tilbake i tid. I 2 Kongebok kap 17 fortelles det om kongen i Assyria, han som bortførte isrealittene til Babylon. Han lot samaritanerne bosette seg i Samaria. De dyrket mange avguder og var kjent for religionsblanding. Et eksempel fra aposteltiden er trollmannen Simon, en samaritan. Han lot seg døpe med kristen dåp for å øke inntekten av sine trolldomskunster. (Apg 5:1ff.)

Samaritanernes flerguderi var ille nok. Men verre var det at de uten å forstå hva de gjorde, hindret Israels konge og verdens gjænløser da han dro forbi. Flere samaritanere hadde kjennskap til Jesus, for etter samtalen med kvinnen ved Sykar-brønnen, var flere samaritanere kommet til tro på ham.

Disiplene Jakob og Johannes – også kalt Tordensønnene, forstod at det var en stor synd å støte Jesus fra seg. En uke forut hadde de to bekjent Jesus som Messias, den

levende Guds Sønn. De trakk følgende feilslutning – å gjøre det samme som profeten Elia, som lot ild fare ned fra himmelen og fortære de gudløse i Sodoma og Gomorra! (2 Kong 1:10).

Jesus irettesatte dem og sa: «*Dere vet ikke av hvilken ånd dere er. De forstod ikke hvorfor Jesus måtte gå til Jerusalem: «For Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»* Den gang var profetien om Guds salige bytte skjult for dem:

Jes 53:5, 11f – Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. /.../ Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.

Det var Guds selvhengivende kjærlighet som drev Jesus til Jerusalem. Han måtte fullføre sitt verk som verdens syndebærer, for i hans død skulle Gud forsone verden med seg selv. Guds nidkjærhet for sitt verk under syndefallets kår drev ham. Han elsket verden lik en fortærende ild. Jesus gikk ikke til Jerusalem som verdens dommer, men som verdens løsepenge fra Guds fiendemakters okkupasjon. Han gikk som Guds rene Lam for selv å bli dømt i alles sted og bortta verdens synder.

«Dere vet ikke hva ånd dere er av», sa Jesus. «Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»

Så er vi over til tekstens andre del – om etterfølgelsen.

Det var en som sa: «Jeg vil følge deg, hvor enn du går.»

Da svarte Jesus: «Revene har hi, og himmelens fugler har reir, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile sitt hode på.»

Jesus lofte ikke sine etterfølgere lykke og fremgang. Den store korsbærer fremstod som eksempel og forbilde for små korsbærere i hans spor. Ved dåpen og troen er vi kalt til å etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro. Da får vi erfare deres virksomhet som Jesus kaller «revene» og «himmelens fugler».

Revenes virksomhet. Det er de som smyger seg inn i menighetene med villfarelser. De herjer i Guds vingårder, det er menighetene i Guds kirke:

Høys 2:15 – Fang revene for oss, de små revene som herjer i vingårdene.

Et eksempel var superapostlene i *Korint*-menigheten. De smøg seg inn med sine idéer om den onde skaperguden, og med likhetsideer om kvinnens rett til prekenembetet. Med kvinnen på prekestolen, avbilder hun Kristi forhold til sin kirkebrud i et lesbisk parforhold. De motsatte seg Herrens bud som et onde, og den gode skaperen som den onde skaperguden. Med en likhetside omsatt i praksis, opphevet de forholdet mann-kjønn og kvinnekjønn, og påstod å forkynte det rene evangelium uavhengig av Guds gode skapervilje for mann og kvinnei ulike kall. Men det er ham en kristen kvinne vitner om med sitt morskall.

På sakssvarende vis lar vi det skapergitte forhold komme til uttrykk i den liturgiske ordning – mannen i prekenembetets gjerning, underordnet Kristi kirkeomsorg,, og kvinnen underordnet ham som under Kristus selv. (Ef 5). Kvinnen i sitt morskall blir frelst, om hun «*holder fast ved tro, kjærlighet og helliggjørelse og lever som det sømmer seg*». Guds kirkeorden lar oss stadfeste Herrens bud for menneskenes skyld, mann og kvinne

i hvert sitt kall, mannen som opphav til barnet som kvinnen føder. Revenes virksomhet derimot virker ødeleggende på alt samfunnsliv, grunnet på forholdet far og mor og barn.

Et annet eksempel: Menighetene I *Galatia*. «Revene» smøg seg inn med et annet evangelium, med forbehold om omskjærelse. Men et annet evangelium fins ikke.

Et tredje eksempel: På 300-tallet smøg *Arius* og hans tilhengere seg inn menighetene med sin lære om Guds Sønn. De lærte at Guds enbårne Sønn er ikke født av Faderen fra evighet, men *skapt*. Arianerne fornektet foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han var et menneske som med sitt liv vitnet *om* Gud. Samme villfarelse går igjen i «Gud og Jesus-religionen».

Et fjerde eksempel: På *reformasjonstiden* smøg «revene» seg inn med forbehold om nådeserfaringer i den umiddelbare Jesus-mystikk. Samme åndelighet utformet en nattverdlære som bortforklarer Jesu presise tydningsord «*dette er*». De leste som om Jesus sier «det betyr», og vi ikke mottar hva Kristi ord sier presist og like fram.

Eksemplene virket alle med surdeigskraft. Skjult under kjærlighetens kappe er virkningen ødeleggende for kirken. Med bortforklarende og tilslørende ordbruk skjuler man det underfulle ved kirkens samfunn, rakt fram i jordiske skikkelser.

«Himmelens fugler har reir.»

Hva mener Jesus med denne billedbruk? I lignelsen om såmannen forklarte han at fuglene er de som røver Guds ord hvor grobunn mangler (Lk 8:12). Og i lignelsen om senepskornet handler om det lille frø som vokser opp til et tre, stort nok til at fuglene bygger reir på greinene (Mt 13:31f).

Kirkens historie illustrerer Jesu ord. Falske profeter og superapostler har sine motmenigheter, grunnet på lærdommer i strid med apostelordets lære som Guds ord, «som det i sannhet er» (1 Tess 2:16). De sier om Guds ords etterfølgere at de bygger murer mot forbrødring «på tilstrekkelig grunnlag» eller evangeliets «kjerne». Men kirkens på den beskårne kirkegrunn fins ikke.

Jesus er det trofaste og sannferdige vitne som i sendebrevet til Laodikea-menigheten gir den strenge advarsel::

Åp 3:16f – Du er lunken, ikke kald og ikke varm. Derfor vil jeg spy deg ut av min munn. «Jeg er rik», sier du, jeg har overflod og mangler ingen ting.» Men du vet ikke at nettopp du er elendig og ynkelig, blind, fattig og naken.

Fuglenes reir er menigheter slik folket vil ha dem, likegyldig for apostelordets lære. De foretrekker en minilære.

«La meg først gå hjem og begrave min far.» Da sa Jesus: «La de døde begrave sine døde, men gå du av sted og forkynn Guds rike.»

Jesus anvender her den regel som gjaldt øverstepresten i den gamle pakt.

3 Mos 21:10f – Den som er blitt øversteprest blant sine brødre og har fått salvingsoljen på sitt hode, er innsatt i embetet og kledd i de hellige klær, og skal ikke gå inn til noen død, ikke engang ved sin far eller mor skal han gjøre seg uren.

Det var en god gjerning å begrave den døde, og en plikt å sørge for fars og mors begravelse. Men hvem er det Jesus kaller «*de døde*»?

«De døde» forkynner evangeliet med forbehold om gjerninger. Jesus formaner: La dem drive med sitt. Kom du og bekjenn Guds frie nåde for Guds godhets skyld. Lovens bokstav døder. Jesus reiser opp fra døden i våre synder. Til sist sier Jesus:

Ingen som har lagt hånden og ser seg tilbake, er skikket for Guds rike

Et eksempel: Under flukten fra Sodoma så Lots hustru seg tilbake og ble til en saltstøtte (1 Mos 19:26f). Jesus sa med tanke på Dommens dag:

Lk 17:32f – Tenk på Lots hustru! Den som vil vinne sitt liv, skal miste det, men den som mister det, skal bevare det.

Det er fristende å se tilbake på sitt liv for der å finne trøst mot døden og dommen. Men bak fasaden fins den synd som er skjult for en selv. Hva er da tilbake, annet enn hykleri? Om vi enn har utallige grunner til å takke Gud, den gode Giveren, må vår søken etter trøstegrupper tilsløre Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Med ham til gave, er han Oppstandelsen og Livet, og døden en vinning. Ved dåp og tro har vi borgerskap i Guds rike og venter Kristus som vår Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

Sal 19:13 – Tilgi meg, Gud, hver synd jeg ikke vet om!

Heb 12:2f – (Troen har) blikket festet på ham som er troens opphavsmann og fullender. For å få den glede han hadde i vente, tålte han korset uten å bry seg om vanæren, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.

3. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekst: Mt 9:9-13

Om kallet

Det fins to slags kall: Det ene gjelder alle slags yrker og daglige gjøremål, blant dem også kallet til prekenembetet i kirken. Teksten handler om et annet kall: Kallet til Guds rike.

«Følg meg!» Matteus reiste seg og fulgte ham

Jesus kalte tolleren Matteus (el Levi). Han reiste seg og fulgte ham. Den som hører evangeliet, er dermed kalt til Guds nåderike. Ingen er kalt fordi man føler seg kalt, eller grepet av det Guds ord man hører. Sjelegransking er unødvendig. Saken er klar: Jesus har talt. Du er kalt.

Evangelistenes kallsberetninger handler om Jesu kall til Guds rike (eks Joh 1:35ff). Jesu persons hemmelighet er den enbårne Sønnen, født av Faderen fra evighet av, utsendt for å lære menneskene den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet. Sagt med forklaringen til tredje trosartikkel i vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet...»

Senere ble Matteus kalt til apostelembetet. Etter Jesu tolv apostler går kallet til menn funnet skikket til hyrde- og læreembetet i menighetene, slik det fremgår av kirkerettsregler i aposteltiden.

Skikket er den som lærer og lever i samsvar med apostelordets lære fra Herren Jesus. Ved apostlenes lære kommer mennesker til Guds tro (Joh 17:20). Prestens skrøpeligheter gjør ikke Guds ord og sakrament ugyldig. Men ulver i saueham avslører seg selv med lærdommer av eget bryst. (Joh 10).

1 Tim 3:6 – han må ikke være nyomvendt, for da kan han bli innbilsk.

Mt 15:14 – når en blind veileder en blind, faller de begge i grøften.

I endetiden skal forakt for Guds gode skapervilje medføre en omfattende kirkeødeleggelse. Den største fare truer kirken innenfra med Den Lovløses virksomhet (2 Tess 2). Et kjennetegn er kvinner som av egen lyst vil utøve prekenembetet i tross mot Guds gode skapervilje for mann og kvinne (1 Mos 2:15ff, jf 1 Tim 4:1-4, 2 Tim 3:1-9). De opptrer lik superapostler, som om Guds ord er kommet bare til dem, eller utgått fra dem (1 Kor 14:36). Denne frigjøringside trosser Jesu kall og marsjordre til de tolv (Lk 24:47). Virkningen er ødeleggende for kirken og det verdslige samfunn, som fremfor alt trenger trofaste mødre, enhver i sitt kall.

I Jesu lignelse om det store gjestebud gikk kallet ut med innbydelsen: «*Kom, alt er gjort ferdig!*» Ingen følte seg grepet av å høre kallet. Tvert imot. De avviste kallet ved å unnskyldte seg. Det betyr ikke at det er noe galt med Guds kall. (Lk 14:7) Gud mener alvor med sitt kall, også når han kaller gjenstridige.

Rom 10:21 (Jes 65:2) - Hele dagen rakte jeg hendene ut til et ulydig og gjenstridig folk.

1 Tess 5:24 – Han som kaller dere, er trofast.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast, for han kan ikke fornekte seg selv.

«Hvorfor spiser mesteren deres sammen med tollere og syndere?»

Dette så fariseerne da Jesus var gjest hos Matteus. De undret seg og spurte Jesu disipler. Ifølge Guds ord skal Guds folk være et hellig folk, og derfor unngå fellesskap med rom for reservasjoner. Guds kirke består på en *ubeskåret* kirkegrunn.

Sal 1:1 – Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd og ikke slår inn på synderes vei eller sitter sammen med spottere.

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har mottatt. Hold dere unna dem!

Fariseerne hadde all grunn til å undre seg, tatt i betraktning hvem Jesus er – «Den Helige og Rettferdige» i egen person (Apg 3:14). Jesus gjennomskuet den utvortes ærbarhet. Han så inn i menneskers innerste (1 Sam 16:7) og visste hva som bor i mennesket (Joh 2:25). Fariseerne derimot bedømte mennesker etter det de så. Jesus så også inn i fariseernes innerste. Heller ikke de var rene.

Job 4:17 – Kan et menneske være rettferdig for Gud, kan en mann være ren for sin Skaper?

«Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke. /.../ Det er barmhjertighet jeg vil har, ikke offer.»

Her sier Jesus hvem han er og hvorfor han var kommet. Han er Guds selvhengivende kjærlighet i egen person.

Jes 53:5 – han er såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved han sår har vi fått legedom.

1 Pet 2:24 – Han bar våre synder på sitt legeme opp på korstreet, så vi skulle dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår har vi fått legedom

Derfor har ingen rett til å peke på et menneske og si: Der går en synder! Vi er alle barn av Adams falne ætt, og ingen er kvalifisert for Guds rike. Guds Sønn i Jesu skikkelse kom for at vi skulle lære Gud å kjenne, full av nåde og sannhet, og ha evig liv i ham.

Gal 4:4 - i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven, for å kjøpe dem fri som var født under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 3:10-12, 22-24 – Det finnes ikke én som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke én som er forstandig, ikke én som søker Gud. (Jf Sal 14 og 53) /.../ Her er det ingen forskjell, for alle har syndet, og de har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.

Den Ene for alle, kaller oss alle ved evangeliet:

«Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere.»

1 Kor 1:9 – Gud er trofast, han som har kalt dere til samfunn med Guds Sønn.

Ef 1:18 – Måtte han gi deres hjertes øye lys, så dere forstår hvilket håp han har kalt dere til...

4. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:1-6

Dommens mål og barmhjertighetens mål

I Bergprekenen (Mt 5-7) underviser Jesus om Guds lov. Han påminner oss om Guds ord til Moses (Mt 5:48).

3:Mos 11:44 – Dere skal hellige dere og være hellig, for jeg er hellig.

Hellighet er en egenskap ved Gud. Gud har også andre egenskaper, t eks allvitenskap og udødelighet, men her krever Gud at Guds barn skal vise slektskap med Gud i livets vitnesbyrd. Vi skal være hellige fordi Gud er hellig. Hvordan er det mulig for mennesker, født under syndefallets kår?

Syndefallsberetningen forteller om de første mennesker at de falt for fristelsen å agere Gud, og lik ham vite forskjellen mellom godt og ondt. Men istedenfor å bli lik Gud, gikk gudsbildet tapt.

Gud skapte menneske i sitt bilde, med fullkommen visdom, rettferdighet og hellighet. Vi var derfor udødelige, satt til å forvalte alt levende på jorden, i havet og i luften, alt i samsvar med Guds gode skapervilje. Dette samsvar kalles med ett ord for «gudsbildet». Det gikk tapt da de første mennesker lot seg friste til å opptre som Gud. Under syndefallets kår er alle mennesker født uten frykt for Gud og uten tillit til ham, men med den onde lyst i vårt innerste. Vi kommer til verden, hver for oss underlagt Guds fiendemaker synd og død og djevel.

Men Guds gode skapervilje består, gjort tydelig for oss i Guds morallov - Tibudsloven. «Du skal ikke ha andre guder utenom meg» sier Guds første bud. «Vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham», sier forklaringen. Den lar oss se Guds morallov – De ti bud, og se budene i lys av Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2).

Rom 7:24f - Hven skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.

Åpenbaringsordets Gud krever den hellighet som Gud har, tross vår onde menneskenatur. Den som krever noe annet, tillegger Gud en egenskap han ikke har. Det er å vanære den gode Skaperen.

Døm ikke, for at ikke dere skal bli dømt! Dere skal selv dømmes med den dom dere feller over andre, og det skal måles opp for dere i det målet dere selv bruker.»

Hvilken målestokk er det Jesus sikter til? Han synes å motsi seg selv.

På den ene siden er han i sin lidende lydighet alle menneskers tapte gudsbilde og vår eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Det er *ham* Guds evangelium åpenbarer og tilregner troen uten forbehold (Joh 8:11): «Jeg forlater deg dine synder.» Det kunne Jesus si i kraft av sin guddoms natur. Han er Guds kraft til oppreisning fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Men selvmotsigende virker dette. Når Jesus forkynt Guds lov for tilhørerne, kunne han avsi strenge dommer. Da avsa han lovens dom, den dom han skal avsi på Dommens dag. Han motsa ikke seg selv, men foregrev sin dommergjerning på Dommens dag. Med løsemakt sikrer han vår frelsesvisshet.

Guds kirke er i nåtid gitt himmelrikets nøkler, med myndighet til å løse den angrende, fra døden i sine synder, eller binde den ubotferdige i sine synder. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og på Guds vegne tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Hvor skriftemålet er i bruk, ligner menigheten et lasarett, hvor sårede bringes inn til den pleie som Gud utøver med himmelrikets nøkler.

Vårt forbilde er Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Han kom ikke til verden for å dømme, men for å frelse. Han frelser oss fra den dom som rammer Guds fiendemakter. (Joh 12:47) Nå dømmer heller ikke Gud Faderen. Dommen er overlatt til Kristus på Dommens dag. Da er han verdens dommer i den aller høyeste rett.

Nøklemakten medfører myndighet til å utøve menighetstukt og læretukt, og retten til å iverksette gudstjenestelige ordninger til vern om Guds barns nåderett hos Gud. Denne kompetanse og autoritet består ikke i trosytringer, men i apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer, Jesus Kristus.

Ifølge Jesu anvisning skal menighetstukt først skje med tilrettevisning på tomannshånd, eller i nærvær av to eller tre vitner, før den eventuelt skjer i menighetens offentlighet. (Mt 18:15-17) Et eksempel på bindemakt skjedde i Korint-menigheten:

1 Kor 5:3 – Jeg er ikke hos dere nå, men i ånden er jeg nær, og min dom over den skyldige har jeg alt felt, som om jeg selv var til stede.

Men ingen har rett til å dømme sin neste ovenfra og ned, fra et selvopphøyet trinn.

Jak 4:11f – Tal ikke ondt om hverandre, mine brødre. /.../ Det er bare én som er lovgiver og dommer, han som har makt til å frelse og til å ødelegge. Men hvem er du som dømmer din neste?

Rom 2:1 – Derfor har du ingen unnskyldning, du menneske som dømmer, hvem du så er. For når du dømmer en annen, dømmer du deg selv. Du gjør jo det samme selv.

Kirkens rett en annen rett enn statens rett

Vi gjør klokt i å skjelve mellom ulike embeter eller kall. I en verdslig sammenheng kan en kristen være satt til oppgaven å avsi dommer. Derfor bekjenner vi om verdslige saker (CA art 16):

«- lovlige borgerlige ordninger er Guds gjerninger, og derfor er det tillatt for kristne å styre embeter, lede rettslige etterforskninger, dømme i saker etter /.../ gjeldende lover /.../ bare ikke når de gir påbud om å synde, for da bør de lyde Gud mer enn mennesker.»

Menneskers lover kan være onde og urettferdige. I forfølgelsestider kunne kristne bli dømt til døden som opprørere. Men hvilket opprør? Det består i lydigheten mot Gud fremfor lydighet mot menneskebud i strid med Guds gode skapervilje. Guds bud er overordnet menneskers bud. »*En skal lyde Gud mer enn mennesker*» sier den apostoliske regel (Apg 5:28).

En dommer bør følge den regel som gjelder under enhver omstendighet:

3 Mos 19:15 – Dere skal ikke gjøre urett, når dere sitter til doms. Du skal ikke holde med noen fordi han er fattig, og ikke gi noen rett fordi han er mektig. Rettferdig skal du dømme din neste.

Hva mener Jesus med «målet dere selv bruker»?

Jesu ord henspiller på fariséernes lære om *de to mål* – Guds rettferdighets mål og Guds barmhjertighets mål. Gud er den som tilmåler. Men hvilket mål er størst? Fariséerne var uenige seg imellom.

Læren om de to mål tilsvarende forholdet mellom Guds lov og evangelium. Gud bruker dem begge, og derfor trenger vi ikke diskutere hvilket mål som er det største. Gud er den som dømmer med lovens mål fullt ut, og den som dømmer med barmhjertighetens mål fullt ut.

Vi kan med undring spørre: Hvordan kan Gud gi den skyldige rett, og samtidig erklære den ugudelige rettferdig? Begge dommer er jo «en styggedom for Herren» (Ord 17:15). Forklaringen er Guds forsoning med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Der har Gud anvendt lovens mål fullt ut, og der har han anvendt barmhjertighetens mål fullt ut.

Derfor ville ikke Paulus – den tidligere fariséer, vite av noe annet enn Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Kristus – den éne uskyldige, ble fordømt i alle fordømtes sted, og i hans død er vi alle frikjent. Gud er en forsonet Gud. Guds selvhengivende kjærlighet overgår all forstand. Den underfulle kjensgjerning gjenstår, stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra de døde:

Jes 53:5 – Straffen ble lagt på ham for at vi skulle få fred.

2 Kor 5:19 – Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, slik at han ikke lenger tilregner dem deres misgjerninger.

Jesus sier at vi skal måle med det mål han bruker. Hvordan? Det betyr å dele rett mellom lov og evangelium. Måler vi andre med Guds lov, skal vi selv bli dømt etter Guds

lov. Tilgir vi andre, slik Gud har tilgitt oss, skal også vi bli tilgitt med det samme overstrømmende mål. Det mål er stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet. Han er Guds fred og gave til oss. Deretter talte Jesus om flisen og bjelken.

«Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?»

Denne lignelse har adresse til dem som avviser evangeliet om Guds nåde fordi han er nådig – og ikke av noen annen grunn. Det ligger til vår menneskenatur å gjøre oss kvalifisert til Guds nåde, eller i det minst bli kvalifisert med Guds nådes hjelp. Derfor søker vi trøstegrupper i vårt eget liv. Luther har treffende sagt om slike:

«Disse bjelkebærere og flisedommere vil ikke tåle denne artikkel (om syndenes forlatelse), men ha alt så fullkomment rent, aldeles rent, uten noen mangel eller skrøpeligheit. Straks de ser noe slikt, farer de av sted med dømning og fordømming, som om de selv er så hellige at de ikke trenger syndenes forlatelse.»

Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

Til sist formaner Jesus med de ord som er *kirkerettens grunnregel*. Den forbyr kirkefellesskap under skinn av kjærlig forbrødring. Enhetens Herre over *enhetens sakrament* krever enig bekjennelse til hans tydningsord om gaven han lar rekke fram. Han byr samfunn med Guds Golgata-offer – sitt legeme og blod, rakt fram og mottatt i jordiske skikkelser.

1 Kor 13:6 – (Guds kjærlighet) «gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten».

Før selve *dåpen* må den som døpes, først si at han forsaker djevelens gjerninger og bekjenner troen på den treene Gud. Er det tale om et spedbarn, svarer den som bærer barnet «ja» på barnets vegne. (Luthers Lille dåpsbok)

Den som går til *skrifte*, må først svare «ja» på spørsmålet: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» - «Ja.»

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Forsømmer man enhetens vilkår, blir forsoningens goder kastet ut til dem som vil ha godene av andre grunner. Det er å kaste perler for svin. Virkningen ødelegger de underfulle handlinger som er kirkens kjennetegn– evangeliet og sakramentene, forvaltet i samsvar med Herrens bud.

Han blir mottatt ubeskåret,
Som har alles synder båret,
Hel og uskadd gir han seg.
Her kan ingen mer begjære
Enn hans offer å fortære,
Som går udelt inn til deg.

5. S. E. TREF. APOSTELDAGEN.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 16:13-20

Prekenembetets oppdrag og myndighet

Jesus hadde i lengre tid undervist de tolv. Han hadde undervist dem om sin persons hemmelighet og det oppdrag han var utsendt for å fullføre. Lærebok var Det gamle testamente. Da de var kommet til Cæsarea Filipp, satte Jesus dem på prøve. Jesus spurte dem hvem han var, og Peter svarte på vegne av de tolv: «*Du er Messias, den levende Guds Sønn.*» Deres svar var ingen trosytring, men en *bekjennelse*.

Hva vil det si å «bekjenne»?

Den som bekjenner *stadfester* en kjensgjerning, eller *istemmer* ord som er sagt - og ingenting annet. Den som sier om Jesus Kristus at «han er min Herre», sier ikke hva han eller hun mener eller syns om ham, eller avgir en erklæring «på tilstrekkelig grunnlag», som det heter.

En trosytring eller erklæring kan i beste fall være en mening underveis til en bekjennelse. Men den som bekjenner Jesus som «min Herre», bekjenner Guds tro, gitt i en bevitnet Jesus-historie - historien om hans lidelse, død og oppstandelse, forutsagt ved Guds profeter i Det gamle testamente.

Før Jesus spurte de tolv, hadde de hørte ham undervise om seg selv i Det gamle testamente. Da han spurte dem ved Caesarea Filippi, avga de bekjennelsen: «*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*» De tolv holdt fast ved bekjennelsen og endte sine liv som blodvitner til Jesu person og verk. Unntaket var apostelen Johannes, under en kristenforfølgelse forvist til øya Patmos. Han døde i høy alder.

De fire evangeliene dokumenterer ord og hendelser i apostlenes livshistorier, hver for seg knyttet til Jesu livshistorie. Jesus hadde kalt de tolv en for en, og *straks* fulgte de Jesus. Den som hører evangeliet, er dermed kalt til å etterfølge Jesus. Også den som er døpt til Jesu død, er dermed kalt til å etterfølge ham.

De tolv fulgte Jesus, tross fordommer om en verdslig Messias-hersker. Ingen er en ferdig kristen. I Jesu følge blir man grunnfestet i hans undervisning. Vi vokser i kunnskap om Jesu person, hva han har gjort og hvorfor. Og når vi samles til gudstjeneste, samles vi fordi Gud tjener oss med Guds ord og sakramenter, men ikke med alt på en gang. Det er heller ikke mulig.

«Du er Messias, den levende Guds Sønn.»

Det er en bekjennelse til Jesu persons hemmelighet – den største av alle Guds under: Gud og menneske forent i Jesu person. Han kalte seg helst *Menneskesønnen* for å unngå den jødiske forventning om en verdslig hersker.

I Kristus-bekjennelsen brukte Peter det hebraiske ordet «*Messias*», på gresk Kristus, som betyr «Den salvede». Matteus har sitert ham ordrett. I Peters første brev brukte

han ordet Kristus, som markerer sammenhengen i Det nye testamente, evangeliet forkynt for alle folk. Saken står fast, sagt med en katekismeforklaring:

«Han er etter sin menneskenatur salvet med gledens olje og med Den Hellige Ånd og kraft.»

Maria undret seg over engelens Gabriels ord: Hvordan kunne slikt skje?

Lk 1:35 – Engelen svarte: «Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, kalles Guds Sønn.

Det var først gjennom Jesu undervisning og de undere han gjorde, at de tolv forsto hvem han var. Jesus forklarte hvorfor:

«For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen.»

Kilden til kirkens Kristus-bekjennelse er heller ikke liturgisk praksis, eller resultatet av en lengre tids diskusjon. Kilden var Jesu undervisning, i siste omgang Kristi Far i himmelen. Med Kristus-bekjennelsen stadfestet de tolv Guds løfter ved profetene.

«*Salig er du, Simon, sønn av Jona*», sa Jesus til Simon Peter. Jesus gjorde hva han hadde lovt: Den som bekjenner ham, vil Jesus bekjenne for sin Fader i himmelen (Mt 10:32). Peter var «salig» på grunn av Guds tro, gitt fra himmelen, mottatt og bekjent. Kirkens Kristus-bekjennelse er «vår hellige tro» fordi den er *Guds tro*.

Denne hendelse ved Caesarea Filippi vitner indirekte om de tre personene i Guds *tre-enhet*, første gang synlig bevitnet under Jesu dåp i Jordan-elven. Opphavet til Kristus-bekjennelsen er «*min Far i himmelen*», forklarte Jesus. Derfor er Kristus-bekjennelsen samtidig en bekjennelse til Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd. Helligånden utgår fra Faderen og Sønnen, og opplyser vår forstand med Sønnens ord fra Faderen.

1 Kor 2:10, 12 – dette har Gud åpenbart for oss ved sin Ånd. Ånden utforsker alle ting, også dybdene i Gud. /.../ Vi har ikke fått verdens ånd, men den Ånd som er fra Gud, for at vi skal forstå hva Gud i sin nåde har gitt oss.

«Du er Peter, og på denne klippe vil jeg bygge min kirke»

Allerede da Jesus møtte Peter første gang, sa han: «Du er Simon, sønn av Jona, du skal hete Kefas»– på latin *Petrus*, på norsk «*Klippemannen*». Jesus kalte ham ikke *petra*, som betyr klippe. Navnet Petrus minner om mannen som i Jesu lignelse bygde sitt hus på klippen. (Mt 7:24). Hvilken klippe? Den klippe som fulgte israelittene gjennom ørkenvandringen, underveis til det lovede land.

1 Kor 10:4 – de drakk av den åndelige klippe som fulgte dem. Denne klippe var Kristus.

Samme 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt; Jesus Kristus.

I teksten taler Kristus til Peter som til en *tjener*. Kristus bygger ikke sin kirke på et menneskes autoritet, men på det prekenembete som istemmer Peters bekjennelse: «Du er Kristus, den levende Guds Sønn.» Jesus gav himmelrikets nøkler til den Kristus-bekjennende kirke, representert ved hans tjenere, de tolv – med makt til å binde eller løse synder. (Åp 1:18)

Hva er bindemakten?

En katekismeforklaring sier: «Bindemakt er makten til å binde en ubotferdig synder i hans synder og stenge himmelen for ham. Den kalles også for bann.»

Forskjellen mellom binde- og løsenøkkelen tilsvarer forholdet lov og evangelium.

Peter brukte først gang bindemakt da han i sin tale på Pinsedagen bandt tilhørerne til deres synder. De var medskyldige til Kristi død, som vi alle er. Vi har med våre synder drept «herlighetens Herre», ham som Gud oppreiste fra døde den tredje dag. (Apg 2:23, 3:14f)

Et annet eksempel: Paulus brukte bindenøkkelen, da han i noen tid hadde forkynt i Korint-synagogen, men ble motsagt og spottet. Til sist bandt han dem til deres synd, og dermed var de også bundet i himmelen:

Apg 18:6 – han ristet da støvet av sine klær og sa til dem: «Deres blod skal komme over deres egne hoder.»

Hva er løsemakten?

Sagt med en katekismeforklaring sier: «*Løsemakten er den makt som Kristi tjenere har fått til å løse en angrende synder fra hans synder og åpne himmelriket for ham.*»

Det var løsenøkkelen Peter brukte da han på Pinsedagen oppmuntret de angrende til å la seg døpe til syndenes forlatelse. (Apg 2:38) Løsenøkkelen blir brukt på den enkelte i det private skriftemål, men ikke bare der. Løsenøkkelen blir også brukt i prekenen, dåpen og nattverden, og når omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt for alle. I det private skriftemål blir syndsforlatelsen tilsagt den enkelte på Guds vegne, når noen ber presten høre «mitt skriftemål». Her kan vi sitere Luther (i fri oversettelse e PJonsson):

«Det er derfor ikke nok om du innfinner deg til skrifte og nattverd en eller to ganger i året. Så ofte synd uroer ditt hjerte, skal du gjøre bruk av den nådepakt som Gud sluttet med deg i din dåp. Hold deg til Ordet og sakramentet, som stadfester Guds nådepakt med deg, så du ikke skal tvile på Guds tilgivelse, gitt i en tjeners munn. /.../ Slik har Gud befalt kirkens tjenere å tilsi syndenes forlatelse til hver den som ber ham om det, og likeså gi dåpen og nattverdens sakrament.»

Den oppstandne Jesus ga de tolv marsjordren, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet: *Å forkynde i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.* (Lk 24:47)

Blant tilhørerne fins kanskje de som tenker at syndsforlatelsen må gjelde verdige trengende, men de fins ikke. Derfor har Gud gitt menigheten løsenøkkelen. Den er gitt til bruk for mennesker i stand til å sette navn på den synd som røver troens frimodighet. Privatskriftemålet i bruk gjør menigheten til et legende fellesskap i Guds sjelesorg.

Lk 10:34 – (han) tok ham med til et herberge og pleiet ham. /.../ Neste morgen tok han fram to denarer, gav dem til verten og sa: «Sørg godt for ham, og må du legge ut mer, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.»

6. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 5:27-42

Jesus underviser om Guds lov

I dagens prekentekest holder Jesus en lovpreken for disiplene. Underlig. En kristen tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, er fri fra lovens forbannelse og dermed fri til å tjene Gud i gjerninger som har hans ord og befaling for seg. Likevel holder Jesus en lovpreken for oss. Den trenger vi, for syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse.

Mt 5:20 – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariseérnes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Vi må stadig skjelne mellom frifinnelsens *årsak* og frifinnelsens *virkning*. Årsaken til vår oppreisning fra døden i våre synder er Kristi verk «for oss». Virkningen er Kristi gjerning ved troen «i oss».

Når troen øves i gode gjerninger, merker vi den onde lyst i vårt indre. Vi må påkalle og be: Herre Jesus, miskunne deg. Han kommer oss til hjelp med Den Hellige Ånd. Han er livgiveren som ved troen skaper og fornyer det nye menneske, det som vi en gang skal bli fullt og helt. Vi må i vår svakhet stadig øve troen på Kristi gjerning «for oss». Han er i sin evige rettferdighet, uskyldighet og salighet hos Gud. Men frifinnelsens årsak hos Gud er noe annet enn dens virkning «i oss». Har vi ikke denne forskjell klart for oss, faller vi lett for fristelsen å tro på våre egne evner i troens saker, og helst med Guds hjelp.

«Dere har hørt det er sagt...»

Disse Jesu ord innleder prekentekest. Han sikter til en tradisjon fra fedrene. Fariseerne og de skriftlærde påstod at den gikk tilbake til Moses. Denne tradisjon bestod av flere hundre påbud og forbud. De var for fariseerne en åpenbaringskilde, sideordnet Det gamle testamente.

Også kristne kan legge avgjørende vekt hva «de gamle» har sagt og gjort – og dermed være fornøyd med sementerte vaner. Da blir menneskers tradisjoner brukt som åpenbaringskilde, sideordnet den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

Jesus korrigerer med sitt: «Jeg sier dere». Hans korrektiv har guddommelig autoritet. Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske. Han er HERREN som talte til Moses og Profetene. Med sin undervisning i loven avslører han egenrettferdighet. Han løser oss fra trelldomsåk og drar oss til seg - til ham som er frelsens årsak og troens glede.

Gal 5:1, 13 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen bringe under trelldommens åk. /.../ La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet.

Om ekteskap

Først tar han for seg det sjette bud om ekteskapet mellom en mann og en kvinne: «Du skal ikke bedrive hor», det vil si bryte ekteskapets hellighet og ukrenkelighet. Hor er seksuelt samliv utenfor ekteskap. Det er ingen privatsak å inngå ekteskap eller ikke,

men en offentlig-rettslig handling, nedfelt i alle kulturtradisjoner. Da opphører foreldretten til det barn som inngår ekteskap.

1 Mos 1:24 – Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett (1 Mos 2:24).

Det fins foreldre som overser at to flytter sammen, som de heter, og forklarer at de vil ikke støte sønnen eller datteren fra seg. Men med en god hensikt kan man legitimere hva som helst – også den å sette foreldretten til side uten hensyn til familie og slekt i den nære krets.

Jesu undervisning går dypere. Allerede den som ser på en kvinne med sikte på fullbyr-det handling, bedriver hor i sitt hjerte. Dermed utlegger Jesus også det tiende bud, som forbyr å begjære sin nestes hustru. Luther har gitt følgende kommentar (her i fri oversettelse):

«Kan ekteskapsbrudd skje allerede ved å se på en annen kvinne, hvordan skal man da bære seg ad? Menn og kvinner må jo leve sammen og omgås til daglig. Hvis ikke må man jo rømme denne verden, lukke ørene, rive ut øynene og hjertet ut av kroppen! Men Kristus forbyr ikke her at vi lever sammen, spiser og drikker sammen, ja, også ler sammen. Alt dette er ikke et onde, om vi bare ikke glemmer budet «du skal ikke begjære». /.../

Du kan vel se på enhver kvinne eller mannsperson, men pass på at begjæret holder seg borte. Det er Guds ordning at man holder seg til sin egen ektemake, og begge bindes sammen i lyst og begjær og hengir seg helt til hverandre. Kan du leve i ekteskap, da unn deg gjerne den glede at Gud velsigner det som behager ham. Det er jo Guds egen skaperordning.

Men er du så vidløftig at du ser deg om etter en annen, da har du overtrådt grensen mellom å se og begjære. /.../ Det er umulig å verge seg mot djevelens fristelser med onde tanker og ond lyst. Pass bare på at du straks river ut hans piler, så de ikke biter seg fast.» (Sitat slutt.)

En klok munk sa for lenge siden: «Du kan ikke hindre fuglen som flyr over hodet ditt, men nekte den å bygge reiret der.»

Jesus viser med lignelser hvor fordervet menneskenaturen er av synd og ondt begjær. Han sier: «*Riv ut ditt øye, og hugg av din hånd!*» Han sier ikke at den slags selvplaging er en from gjerning, for uansett hva vi gjør, kan vi ikav egen fornuft eller kraft fri oss fra den onde lyst i vår menneskenatur.

Rom 7:23 – Jeg ser en annen lov i mine lemmer.

Om skilsmisse

Mt 19:8 – Den som skiller seg fra sin hustru av noen annen grunn enn hor, og gifter seg med en annen, han begår ekteskapsbrudd.

Det er Guds skapervilje at mann og kvinne skal inngå ekteskap og være «ett», det vil si dele seng, bord og barn. og leve sammen inntil døden skiller oss. Men en skilsmissegrunn er det, om den ene part har begått hor og brutt ekteskapet. Det kan være vanskelig å påvise. Lettere er situasjonen når en vantro ektefelle vil skilles.

1 Kor 7:15 – hvis den ikketroende part vil skilles, så la ham gjøre det. I slike saker er ikke en kristen mann eller kvinne bundet. Gud har kalt oss til fred.

Om edsavleggelse

Den som sverger ved noe, markerer at han forteller sannheten. Uten gudskunnskap kan ikke mennesket vite at det en sverger ved, er Guds eiendom. Den som ofte mis-

bruker Guds navn til å sverge, synder ofte. «*La et ja være et ja, og et nei være et nei. Det som er mer enn dette, er av det onde*», sier Jesus. Men Jesus forbyr oss ikke avlegge ed, om vi må vitne i en rettssak. Det betyr ingen ting for Gud, for Gud gjennomskuer oss.

Sal 116:11 – Hvert menneske er en løgner.

Joh 8:44 – Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker. Han har vært en morder fra begynnelsen, og står ikke i sannheten; det finnes ikke sannhet i ham. Når han taler, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.

Samme 3:19f – Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket framfor lyset, fordi deres gjerninger var onde.

Jesus Kristus er også Guds trøsterike sannhet i egen person:

Joh 8:31f – Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri.

2 Kor 1:19f – Guds Sønn, Jesus Kristus, som vi har forkynt for dere, /.../ i ham var ikke ja og nei, men bare ja. Derfor sier vi vårt Amen ved ham, Gud til ære.

Å gjengjelde ondt med godt

Rettsregelen «*øye for øye, tann for tann*» (2 Mos 21:24) handler ikke om hevn, men krever samsvar mellom forbrytelse og straff. Regelen beskytter mot overdreven straff eller gjengjeldelse. Jesu ord om å vende det annet kinn til, handler om Guds kirke, kalt til å vise det sinnelag som var i Kristus. Med tanke på livets vitnesbyrd formaner Jesus: «*Gi den som ber deg, og vend ikke ryggen til den som vil låne av deg.*»

Fil 2:5 – vis det samme sinnelag som Kristus Jesus!

Joh 13:15f – Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.

1 Pet 2:21, 23 – Kristus led for dere og etterlot dere et eksempel for at dere skulle følge etter i hans spor. /.../ Han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke når han led, men overlot sin sak til ham som dømmer rettferdig.

Ett eksempel på maktmisbruk er historien om kirkens søndagsbruk – en trist historie. Søndagsbruken ble forvekslet med den gammeltestamentlige sabbatslovgivning. Uteble man fra kirkegang, kunne man risikere bot og gapestokk.

Kirkens *evangeliske* søndagsbruk gjør helligdagen til en *gledens* dag - Herrens dag, Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet tjener han oss med nådemidlene i vår midte. Herrens Nattverd er takksigelsens måltid, og takksigelsen begynner som det sømmer seg for kristne:

«La oss prise Herren! Han er verdig all takk!»

KRISTI FORKLARINGS DAG

Tredje rekkes prekentekest: Mt 17:9-13

Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

De tre disiplene Peter, Jakob og Johannes hadde vært øyenvitner til Jesu guddoms herlighet. Og de hadde hørt røsten fra himmelen, som stadfestet hva de så:

«Dette er min Sønn, den elskede. I ham har jeg behag. Hør ham!»

Matteus forteller at Jesus blitt «forvandlet for dem». Lukas presiserer: Jesu *ansikt* ble forvandlet for dem. (Lk 9:29) Jesu guddomsnatur ble ikke forvandlet. Den er evig og uforanderlig. (Heb 13:8)

i jomfru Marias morsliv ble Guds enbårne Sønn unnfanget ved Den Hellige Ånd. Han som var født av Faderen fra evighet, ble forenet med vår menneskenatur og alles bror. Maria fødte ham som er det største av Guds under, men skjult i «*en tjeners skikkelse*» (Fil 2:7). Ingen guddomsglans strålte fram av Jesus-barnet i krybben, lagt på halm og strå. Ingen guddomsglans var synlig da han under bryllupet i Kana gjorde vann til vin. Han viste i handling sin guddommelige herlighet, men skjult for menneskers øyne. Den var også skjult da han hang på korset.

Fil 2:7 - I det ytre var han som et menneske.

Prekentekestens forteller det som skjedde *etterpå*, etter hendelsen på Forklaringsberget. Da de gikk ned derfra, ga Jesu dem et *forbud* -

«at de ikke skulle fortelle noen om dette synet, ikke før Menneskesønnen hadde stått opp fra de døde.»

Hvorfor dette forbud? Jesus forklarte *at Menneskesønnen først måtte «lide»*. Han *måtte* fullføre sitt oppdrag i lidende lydighet. Ellers ble ikke Guds løfte ved profetene oppfylt. Etter oppstandelsen fra de døde på Påskedagen fikk de fritt fortelle og bevitne hendelsen på forklaringsberget.

Jesu guddomsnatur skjult i tjenerskikkelsen

De tre apostlene lød Jesu befaling. Først etter Jesu oppstandelse fortalte de om underet på Forklaringsberget. Sett i ettertid, framstår de som troverdige vitner til en kjensgjerning:

2 Pet 1:16 – vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet.

Joh 1:14 – vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Fader, full av nåde og sannhet.

Den tredje som var med på Forklaringsberget, var *Jakob* – også kalt Jakob den eldre. Han var den første av de tre som led martyrdøden, og den første apostel som fikk skue Gud i all hans herlighet (Åp 22:4).

«Hør ham!»

Røsten fra himmelen befalte dem å høre Guds Sønn i tjenerskikkelsen. I bibelsk ordbruk er ordet «å høre» brukt om forkynnelsen – *det hørte*. Røsten fra himmelen for-

mante: **Hør** hans undervisning i Skriftene! **Hør** hva Skriftene vitner om Jesu person og det verk han har fullført!

Vi er henvist til det apostoliske ord – det hørte. Slik er det vi mottar i nåtid Jesu undervisning i Skriftene. Altså må ordene i Jesu dåpsbefalingen gjelde en rettighet som alle døpte har: Å få lære å holde og bruke de handlinger som Kristus har befalt. Denne nåderett er av evighetsbetydning, og en ufattelig tragedie å forføre barn og unge med relativismens terror, med Guds tro sidestilt med religion, livssyn og etikk.

I Åpenbaringsboken har den oppstandne Jesus gitt sine formaninger i sju sendebrevene til menigheter i Lille-Asia. Sju-tallet står for en helhet. De sju menighetene representerer Guds kirke på jorden gjennom alle tider. Sju ganger formaner Jesus: «*Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!*»

På forklaringsberget var det bibelske Kristus-vitnesbyrd representert ved Moses og Elias, den nye pakt representert ved Peter, Jakob og Johannes. «*Hør, så får dere leve*» (Jes 55:3) Hele Bibelen vitner om Jesu guddom i forening med hans manndom. Eksempler:

Jes 9:6 (profeten Jesaja) – Veldig Gud.

Sal 110:1 (David) – Herren sa til min Herre.

Apg 10:4 (Peter). Om ham vitner alle profetene.

Rom 9:5 (Paulus) – Gud over alle ting, høylovet i evighet.

1 Joh 5:20 (Johannes) – den sanne Gud.

Hvorfor måtte Guds Sønn stige ned i fornedrelsen?

Jesus gikk ned fra forklaringsberget for å fullføre sitt oppdrag som verdens syndebærer. Han *måtte* stige ned, like inn i gudsforlatthetens mørke: «*Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?*» (Mt 27:46). Hvorfor? Svaret fins mange steder i Bibelen og angår oss alle, f eks:

Ord 8:31 – Min lyst var blant menneskenes barn.

Jer 31:3 – Med evig kjærlighet har jeg elsket deg.

Gal 2:20 (Paulus) – Guds Sønn har elsket meg og gitt seg selv for meg.

Han som var Guds enbårne Sønn fra evighet av, han steg frivillig ned under syndefallets levekår. Han lot seg utlevere til synderes død, fordømt og fortapt på korset. (Fil 2:8) I sin lidende lydighet oppfylte han Guds hellige lov i alle deler og i alles sted.

Vi er dyrt kjøpt, ikke med gull eller sølv, men med Kristi dyre blod – Guds blod. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Vi kan hver for oss si: Hans død er min død, hans grav er min grav, og hans oppstandelse er min oppstandelse. Og hver for oss kan vi si med sangeren:

**Guds store kjærlighet det var
Som bragte meg den nåde,
At mine synders skyld du bar,
For meg tok dødens våde.**

Så *måtte* skje, slik Gud hadde lovt ved profetene (Mt 26:54). Men etter Jesu oppstandelse kunne de tre tre fritt bevitne den kjensgjerning de hadde sett og hørt på Forklaringsberget. (Apg 4:20)

Kristentroens begrunnelse i bevitnede kjensgjerninger skiller kirkens tro fra menneskers religioner, livssyn og lovrettfærdighet. Jesus-historien var varslet ved Guds profeter, -varslet i hendelser som lignet skyggebilder av den kommende Guds Sønn i tjenerskikkelsen. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet, lik en venne å stole på i liv og død. Den gudgitte tro er gitt verden i en bevitnet Jesus-historie. Vi bekjenner hva Gud har latt oss vite i ord og handling: «Han er min Herre.» En kristen tror fordi han vet.

Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. *Gud* led, døde og ble begravet etter sin menneskenatur. Ingen dødelig så hva Guds engler så. De så Guds forsoning fullbrakt da Jesus utåndet på korset. «Det er fullbrakt.» De så Guds seier over synd og død og satans velde, og utbrøt i lovsang til Gud og Lammet som ble slaktet. Men for mennesker var det skjult da det skjedde. Vi ser Gud «bakfra». «Så har Gud elsket verden, at han gav...»

De fikk se den oppstandne Jesus, reist opp fra død tredje dag. Da fikk de se og høre ham undervis i Moses, Profetene og Salmene. De forstod med opplyst sinn at Gud var en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi død.

Rom 1:2-4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om gjennom sine profeter i hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.

2 Kor 5:19, 21 – Det var Gud som i Kristus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres synder, og han overgav ordet om forsoningen til oss. /.../ Han som ikke visste om synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds rettferdighet.

Forklaringsberget og Golgata hører sammen i Jesu korsdød

På forklaringsberget var også profeten Elias til stede. De tre disiplene undret seg over profetien ved Malaki (Mal 4:5). Den handlet om Døperen Johannes og hans virksomhet. Han knyttet sammen hendelsen på forklaringsberget og Jesu død på korset: «*Se der, Guds Lam som borttar verdens synder!*» (Joh 1:29)

Den historiske Jesus fra Nasaret er den lovede Kristus, sann Gud og sant menneske, høylovet i evighet. Med sin død på korset har Gud vunnet sin kirke «*ved sitt eget blod*» (Apg 20:28). Guds eviggyldige sannhetsbevis er Jesus reist opp fra døde, erklært rettferdig i alles sted. Ved Faderens nådeside er han med handlende allmakt til stede hvor som helst en menighet samles og holder de handlinger han befalter: «Hør ham!»

Gud Fader, Sønn og Helligånd er en forsonet Gud, og forsoningen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Sønnens lydighet i tjenerskikkelsen er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for Gud – han og ingen annen.

«*Han er min Herre som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg...*» Hvorfor? For at vi som er døpt til hans død, skal tilhøre ham og tjene ham, ved troen ikledd hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. «*Hør ham!*» Og du skal leve!

8. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 7:22-29

Klippen Kristus

Jesus advarte mot falske profeter. De kommer i saueham, men innvendig er de glupske ulver. Ved en senere anledning sa han: - «*av hjerte kommer falske vitnesbyrd*» (Mt 15:19) I teksten advarer Jesus med Dommens dag for øye:

«Mange skal på den dagen si: Herre, Herre!

Har vi ikke profetert ved ditt navn og drevet ut onde ånder ved ditt navn, og gjort mektige gjerninger ved ditt navn?»

Anvendt på kirkefelleskap, forbyr han prekestol- og nattverdfelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», det vil si med rom for forbehold mot apostelordets lære fra ham.

Rom 16:17 – Dra dere unna dem.

2 Joh 9f - Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ hils ham ikke vel møtt...

En falsk profet «*spår av egen lyst*» (Esek 13:2), opptrer som om han er «*sterk i egen kraft*» (1 Sam 2:9), taler «*ut fra sitt eget*» (Joh 8:44) og tyder bibelord «*på egen hånd*» (2 Pet 1:20). Falske profeter opptrer med *gode hensikter*. De kan begrunne hva som helst, og under skinn av kjærlig forbrødring, forføre kristne.

2 Kor 11:5, 13f – disse superapostler /.../ er falske apostler, uhederlige arbeidere som forstiller seg til apostler. Det er ikke så underlig, for satan selv forstiller seg til en lysets engel.

«Et godt tre kan ikke bære dårlig frukt. /.../ På fruktene skal dere kjenne dem».

Det gikk galt for de kristne i Galatia, da de mottok Guds evangelium med *forbehold* om omskjærelse, pålagt i Mose lov.

Gal 3:1 – Uforstandige galatere! Hvem er det som har forhekset dere, dere som har fått den korsfestede Kristus malt for øynene deres?

Tenkende kristne prøver læren på apostelordets lære fra Kristus Jesus, Skriftens Herre og rette utlegger. Tenkende kristne motsier ikke apostelordet, men spør etter lærens begrunnelse. Den kristne samtale gir frihet for trosytringer, men ikke over prekestolen. Den er stedet for Jesu undervisning

Joh 4:1 – Prøv åndene, om de er av Gud!

1 Kor 13;6 – Kjærligheten (Guds agape) gleder seg ikke over urett, men gleder seg med sannheten. (E Sv Kyrkobibel

Apostolatets kirke fremstår med troverdighet, trofast mot apostlenes lære, gitt i begynnelsen (Apg 2:42). Den troløse kirke fremstår med trosytringer tilpasset folkemening og allmennytte, som om kirkefelleskap er et sosialt produkt (herlighetsteologi).

«Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjorde urett!»

Jesu ord kan virke unødige harde. De som gjorde urett, hadde jo allerede bekjent ham som sin Herre. Kirkens Kristus-bekjennelse og rett er to sider av samme sak. De har økumenisk gyldighet.

Men bekjennelsen «Jesus er Herre» kan vise seg å være en erklæring om prekestol- og nattverdfellesskap «på tilstrekkelig grunnlag». Erklæringer med forbehold mot apostelordets lære vitner om hjerter bortvendt fra Gud (Mk 7:6). Motsigelser i gudstjenestelige ordninger gir inntrykk av tjenestefellesskap til alles beste, men oppbygger ikke på kirkens ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. Forbehold har kirkeødeleggende virkning, forteller kirkens historie.

Eksempler på bekjennelsesskrifter med kirkerettslig autoritet og gyldighet er Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden. De er sikkert begrunnet i apostelordets lære fra Kristus.

Hva hjelper det barn og unge når den undervisningen de får i kristendom, sidestiller kirkens tro med religion, livssyn og humanetikk? Undervisningen utleverer dem til relativismens terror. Bekjennelse med forbehold lar kirkens bekjennelse være formaliteter, som om de er aktverdige forninner om den tids kristendom, mens vårt behov krever en bekjennelse for «vår tid», påstås det. Guds ord formaner:

Jer 6:16 – Spør etter de gamle stiene, etter veien til det gode! Gå på den, så finner dere hvile!. Men de svarte: «Vi vil ikke gå der.»

1 Tim 6:3-5 – Om noen /.../ ikke holder fast ved Herre Jesu sunne ord og den lære som hører gudsfrykten til, da er han hovmodig og skjønner ingen ting. Han er bare syk etter diskusjoner /.../ har mistet dømmekraften og er kommet bort fra sannheten, de mener gudsfrykten er en vei til vinning.

Den som hører disse mine ord og gjør etter dem, han blir lik en klok mann som bygde huset sitt på fjell.

En stormflod avslører om huset står på fjellgrunn eller sandgrunn. Jesu billedbruk formaner til troskap mot det apostoliske ord. Eller sagt med formaningen til slutt i Lille Katekisme

«Når du øver deg i De ti Guds bud og Loven, får du lære syndene dine å kjenne og angre dem.

Da skal du ikke fortvile, men ta for deg trosartiklene og evangeliet og straks ta din tilflukt til Kristi fortjeneste. Grip den ved troen og vær viss på syndenes forlatelse og fred med Gud.

Be så med frimodighet hver dag til Gud om alt du trenger til sjel og legeme, og bruk den bønn som Kristus har lært sine disipler, nemlig Herrens Bønn.

Og husk på din dåp, hvor den trofaste Gud opprettet sin nådepakt med deg. I dåpen har han gitt deg Jesu død og oppstandelse, gjort deg til sitt barn, og lovt deg sin salighet ved troen på ham som døde og oppstod for alle. Husk hvem du tilhører, så du forsaker djevelen og alt hans vesen, og tjener Gud i hellighet og rettferdighet alle dine dager.

Når du merker at du har overtrådt Guds bud, og at synden plager din samvittighet, søk da hjelp i skriftemålet. Motta avløsning hos din prest, som i menigheten er betrodd fullmakten å forlate synder.

Gå til Herrens Nattverd for å bli styrket i din tro på Guds nåde mot fattige syndere, og bær fram takksigelser for ham som gir deg del i sin udødelighet.

Med sitt Ord og sine sakramenter vil den allmektige Gud bevare oss i den tro som det første bud krever, så vi lever i hans skaperverk og bærer troens frukter etter hans ord og vilje. Må Herren være deg nådig! Amen.» (Sitat slutt.)

Denne formaning tegner bildet av et disippelliv med Jesus som Hyrde og Lærer.

1 Kor 3:11 – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, Jesus Kristus.

Kristus er den fjellgrunn som lar oss bli stående i Guds dom og gå inn til gleden på den nye jord, og alt nå takke ham:

«Du er verdig all takk og ære, du som har latt meg høre ditt ord og lært meg at frelsen er å få i ditt navn. I dåpen har du frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme. Du har med dine gjerninger gjort alt som trengs til evig liv og salighet.»

Jesu makt og myndighet

Etter Jesu Bergpreken har Matteus tilføyd tilhørernes reaksjon:

«Da Jesus var ferdig med å tale, var folket slått av undring over hans lære. Han lærte dem med myndighet, og ikke som de skriftlærde.»

Hvorfor undret de seg? Dypsindige tanker kunne det ikke være, ikke en vakker fremstilling og heller ikke hva apostelen Peter kaller «oppdiktete sagn» (2 Pet 1:16). Årsaken var *personen* Jesus. Han talte **som Gud** - med Guds makt og myndighet.

Her talte Ordet som var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham. (Joh 1:1.3). Og her i vår midte er den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord i vår midte. Han taler med ord som har makt til å forlate eller binde synder. Han taler med allmaktsord over fremsatt brød og vin og gjør underet i messen. Han gjør sitt ofrede legeme *virkelig* – sitt Golgata-offer til stede i jordiske skikkelser.

Det er makt i Kristi ord. Må han komme oss til hjelp med Den Hellige Ånd, så vi holder fast ved Kristi ord, blir hos ham og til sist evig salige. Så får verdens uvær komme og gå som de vil.

9. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekst: Lk 16:10-17

Trofasthet i smått og i stort

Guds lov krever troskap i smått og stort. Den som er tro i smått, er også tro mot Gud og sin neste.

Eksempler har vi i De ti Guds bud. Det *første* bud - om trofasthet mot åpenbaringsordets Gud: «Du skal ikke ha andre guder foruten meg. Det *fjerde* bud: Om trofasthet mot foreldrene våre. Det *sjette* bud: Om trofasthet mot ektemaken. Det *sjunde* og *åttende* bud – om trofasthet i alle forhold.

«Den som er tro i smått, er også tro i stort.»

Hva vil det si å være tro i smått? Den trofasthet som Gud krever, varierer ikke etter arbeidets betydning i menneskers øyne. Martin Luther snudde opp ned på menneskers rangering. En tjenestepike som lager mat, vasker opp og gjør annet husarbeid, hun befinner seg ikke nederst på rangstigen, sett fra Guds side. Siden arbeidet har Guds

Ord for seg, utfører hun en gudstjeneste som overgår prestesølibat og munkens strengt regulerte liv.

Det er lett å misbruke Jesu ord om å være tro i smått. Æres den som æres bør, men troskap – enhver i sitt kall, kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Jesus fordømte læren om frelse ved gjort gjerning, for eksempel i lignelsen om den rike bonde. Han så fram til den dag han kunne trekke seg tilbake, fornøyd med sitt liv.

Lk 12:19-21 – Han sa til seg selv: Nå har du mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro, et, drikk og vær glad! Men Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. – Slik går det med den som samler skatter til seg selv og ikke er rik i Gud.

Trofasthet i smått er vår skyldighet for Gud og mennesker, men vår skyldighet kvalifiserer ikke til salighet hos Gud. Det fastslår Jesus ettertrykkelig med følgende ord:

En trell kan ikke tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre /.../ Dere kan ikke tjene Gud og Mammon.

Videre sa Jesus med adresse til pengekjære fariseere: «*Dere vil ha folk til å tro at alt står rett til med dere, men Gud kjenner hjertene deres. Og det som er stort for mennesker, er avskyelig for Gud.*»

Blant fariseerne var også han som ga tiende av sin inntekt til de fattige, og takket Gud for det (Lk 18:12). Gud gjennomskuer også slike.

Hva skal da *vi* si om oss selv? I evangeliene blir fariseerne målt med Guds lov som målestokk - det mål som avslører alles livsproblem: Å sikre sitt liv med slikt som forgår. Det gjorde også den tids tollere. De ble rike ved å kreve for mye toll. Den tolleren som angret i templet, sa: «*Gud vær meg, en synder, nådig!*» Guds lov hadde avslørt ham.

Rom 7: Ved loven blir synden kjent.

Men det evige liv består i noe annet enn syndserkjennelse. Drevet av Guds lov, tar vi vårt eget liv på alvor og blir drevet Kristus, lovens oppfyller og verdens syndebærer.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og den han utsendte, Jesus Kristus.

Det evige liv begynner med den kjennskap til Gud som Jesus Kristus gir. Den som kjenner den levende Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, blir drevet til gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Som regel handler de om småting, slikt som vi lett overser. Men den allseende Gud ser troskap i smått. De behager ham, gjort i tillit til Guds godhet for sin egen skyld. Med trofasthet i dagliglivets trivialiteter, vitner troen om barneretten hos Gud, i dåpen gitt av nåde. (Tit 3:1-8)

Gjør meg lærvillig og sterk,
La meg ditt vennskap ei spille!

I Jakobs brev er det tale om livets vitnesbyrd, sett fra *menneskers* side. Livets vitnesbyrd lar oss bedømme hva årsaken kan være. Kanskje Guds godhet for sin egenskyld? Eller kanskje forsøk på å agere kvalifisert hos Gud? Sett fra yttersiden, må vi si oss enig med ordene i Jakobs brev:

Jak 2:24 – Dere ser altså at et menneske blir erklært rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro.

Troens årsak ser ikke vi, men Gud ser i hjertene. Han ser troens rettferdighet, den rettferdig som hans evangelium åpenbarer av tro til tro, uten gjerninger. Troens rettferdighet er Kristus Jesus i hans lidende lydighet. Han er Guds kraft til frelse for hver den som tror (Rom 1:16. Med ham til gave, oppmuntrer apostelen oss til å legge vinn på gode gjerninger til glede og gagn for vår neste (Tit 3:8).

Loven og profetene hadde sin tid inntil Johannes (Døperen). Fra da av forkynnes evangeliet om Guds rike, og alle trenger seg inn i det med makt.

Den Hellige Ånd kaller og opplyser med evangeliet. Med evangeliet om Kristi velgjerninger for oss, kommer Guds tro til oss, og de som kommer til tro, må rive Guds nåderike til seg.

Fattige i oss selv, kan erkjennelsen først være at «dette forstår jeg meg ikke på». Denne erkjennelse kan være et godt utgangspunkt for samtale. Også en troens bekjenner må istemme: Dette forstår heller ikke jeg av egen fornuft eller kraft. Den evnen har ingen av egen fornuft eller kraft.

Vi er alle henvist til bevitnede kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Den vitner om Jesu persons hemmelighet, og om Guds løfter ved profetene, oppfylt i Jesu lidelse og død, og om Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død og stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde.

Guds tro kommer til oss ved evangeliet. Den som vil komme til tro, må altså høre Guds ord. Ved evangeliet som høres, kommer hjelperen Den Hellige oss til unnsetning. Det lysner for oss hva kristentroen består i. Det som syntes smått for oss, blir stort og umislig. Lik tiggere rekker vi hatten fram, og Gud tilsier oss sitt himmelrike av nåde uførtjent, kun for Kristi skyld, Guds Lam og verdens syndebærer.

I det sekulær-liberale samfunn kan man late som om Guds morallov har gått ut på dato, erstattet med selvbestemmelsen. Da vil gudsopprørerne bli overrasket på Dommens dag. Guds gode skapervilje består.

«- før skal himmel og jord forgå, før en tøddel i loven faller bort.»

10. S. E. TREF.

Tredje rekkes pretekst: Mt 11:20-24

Vår nådetid

Den 10. august år 70 ble Jerusalem ødelagt. Det er lenge siden, men en hendelse av stor betydning for kristne i nåtid.

Flere årtier i forveien hadde Jesus forutsagt Jerusalems ødeleggelse. (Lk 19:43f) I Jesu dødsstund revnet forhenget til Det aller helligste i Jerusalems tempel. (Mt 27:51) Det aller helligste lå åpent. Templets tid nærmet seg slutten. Med ødeleggelsen av Jerusalem var det slutt på offertjenesten i templet. Det gamle måtte vike for den nye pakt – Guds nådepakt i Kristi Jesu død, forutsagt ved Guds profeter i

Guds forsoning med verden i Jesu offerdød hadde revet ned «skilleveggen» mellom jøder og hedninger. (Ef 2:14) Nå er Kristus Jesus Guds fred med oss alle. Han forener jøder og hedninger på kirkens grunn Guds evige nådepakt.

Nå kan jødene fritt vende tilbake til «løftets land». *Guds nåderike*, kommet nær med Kristus Jesus, virksom til stede i den forsamlede menighet, samlet om kirkens gudgitte kjennetegn. I Guds nåderike er Kristus Guds fred til alle. Guds forsoning med verden er fullbrakt, og gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Dåpen er den nye fødsel ved vann og Ånd (Joh 3:5). Eller sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig...» (Mk 16:16)

Fra dåpen kommer Guds barn, ved troen ikledd Kristi hellighet og rettferdighet for Gud. De som deretter øver Guds tro i dåpens nådepakt, er ikke trelkvinnens barn, men den frie kvinnes barn (Gal 5:30f.) De er medborgere i det Jerusalem som er der oppe (Gal 4:26), og derfra venter de Jesus som Frelser på Dommens dag (Fil 3:20).

«Ve deg, Korasin! Ve deg Betsaida! Dersom de mektige gjerninger som er gjort hos dere, hadde skjedd i Tyrus og Sidon, ville de for lenge siden ha vendt om...»

Teksten handler om de steder hvor Jesus hadde virket.: Til bakgrunnen hører Guds store løfte til Israels folk, gitt ved Guds profeter.

Jer 7:3 – La deres atferd og gjerninger forbedres, så lar jeg dere bo på dette sted.

Men folket gjorde ikke forbedring. Lik profetene i den tid, anklaget også Jesus folket på disse stedene. Guds løfte om den kommende Kristus var oppfylt, men folket vendte ikke om til ham.

Jesu anklage viser hvor misvisende det er å forveksle staten Israel med Guds løfter oppfylt i Kristus Jesus. Årsaken til staten Israel var ikke jødernes omvendelse til tro på Kristus. Jesus anklage gjelder dem som var gitt fortrinn fremfor andre folk.

Rom 3:1f – Hvilke fortrinn har jøden, eller hva gagn er det i omskjærelsen? Mye, på alle måter! Først og fremst at Guds ord ble betrodd dem.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og paktene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske, han som er Gud over alle ting, høylovet i evighet.

Det hører også med til jødernes fortrinn at Kristus selv hadde vandret blant dem, helbredet syke, forkynt og undervist. Alt dette viser Guds godhet og omsorg for Israel, sitt eiendomsfolk.

5 Mos 7:6-8 – Deg har Herren din Gud utvalgt blant alle folk på jorden til å være hans eiendomsfolk. Når Herren hadde godhet for dere og utvalgte dere, var det ikke fordi dere var større enn andre folk, for dere er det minste av alle folkene. Nei, Herren elsket dere...

I samme posisjon står vi. Vi har mottatt *forsoningens goder* i den nye pakt. Guds forsoning med verden ble gitt oss til del i *dåpen* til Jesu død, og med ham det nye livet, gitt av nåde. Vi har fått *undervisning* om Guds velgjerninger i Jesus Kristus, og lært den levende Gud å kjenne i all hans trofaste kjærlighet. Vi har lært å bruke Guds *nådemidler* og leve i Guds nåderike. Og lært av ham, får vi under *Herrens Nattverd* ta del i Guds kirkes samfunn i de hellige ting (1 Kor 10:16f).

Ufattelig store er forsoningens goder, gitt uverdige ufortjent. Vi har ingen grunn til å hovre på jødernes bekostning. Og heller ingen grunn til å klage over villfarelser og frafall i det sekulær-liberale samfunn, for hva har vi fortjent?

Fremdeles kan vi samles om den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Guds Ord og sakramenter. Guds utvelgelse av nåde er en stadig oppmuntring til å vende om og tro på ham som elsker sitt folk av nåde.

Jes 55:6f – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! Den ugudelige skal forlate sin vei og ugjerningsmannen oppgi sine tanker og vende om til Herren, så vil han vise ham barmhjertighet, for vår Gud er rik på tilgivelse.

Folket i Korasin og Betsaida ble kalt, men forherdet seg. Med forherdelse var de skyld i sin egen fortapelse, utestengt fra Guds nåderike i den kommende verden. Der fins ingen Jesus. Alt godt og prisverdig i dette liv, går der til grunne.

Paulus fulgte Jesu eksempel da han i synagogen i Efesus møtte motstand:

Apg 19:9 - Noen gjorde seg harde og ville ikke tro, men snakket nedsettende om «veien» mens alle hørte på. Da brøt Paulus med dem og skilte ut disiplene

Den samme Paulus skriver at Gud er nådig mot dem han vil, og forherder den han vil. (Rom 9:18). Men det betyr ikke at Gud forherder noen fordi han har utvalgt dem til fortapelse. Det viser bibelhistorien. Gud forherdet farao fordi han ikke ville høre Guds ord. Dermed var Farao årsak til sin egen forherdelse. (2 Mos 7:3) Det samme var tilfelle med folket i Korasin og Betsaida.

Heb 6:4-6 – Når noen en gang har fått lyset, smakt den himmelske gave og fått Den Hellige Ånd, smakt Guds gode ord og den kommende verdens krefter, og de så faller ifra, da er det umulig å fornye dem så de igjen vender om. De korsfester selv Guds Sønn på ny og gjør ham til spott.

Så lenge de forkaster Guds Sønn, er omvendelsen utelukket. Omvendelse og tro hører sammen med ham som vi søker. Han lokker og drar.

Apg 20:21 (Paulus) – Jeg har vitnet /.../ om omvendelsen til Gud og troen på vår Herre Jesus.

Alle de er kalt som hører evangeliet om Guds forsoning med verden i Jesu død. Og alle de som er døpt til Jesu død, er kalt til å etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. Kort sagt: Alt i den kristnes liv, og alt i kirken handler om dåpen.

Rom 6:3 - Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.

Eller meningen med vanddåpen følger dømte mennesker gjennom livet.

«Den betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.»

Guds lov fordømmer, men loven opphever ikke Guds evangelium

Jerusalems innbyggere avviste Jesus, men fikk flere anledninger til omvendelse og tro. Vår situasjon i nåtid er den samme som for tilhørerne på Pinsedagen. Også vi er med våre synder skyld i Guds Sønnens pine og død på korset. Allikevel fikk vi nådetid til å vende om. Kristus er virksom med nådemidlene i vår midte, forvaltet slik han befalte. Guds hellige lov kan aldri oppheve Guds nådepakt i vår dåp.

2 Tim 2:13 – Er vi troløse, så er han trofast.

Gud mener alvor med evangeliet. Gud mener alvor med frelsen gitt i dåpen. Gud mener alvor med sitt nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder.» Gud mener alvor med sitt Golgata-offer, rakt fram under Herrens Nattverd: «Ta og et! Dette er mitt legeme som gis for dere til syndenes forlatelse...» Gud gir nådetid til å anvende Guds velgjeringer i Jesus Kristus, enhver på seg selv.

Heb 4:7 og 10:23 – I dag, om dere hører hans røst, så forherd ikke deres hjerter. /.../ Han som gav løftet, er trofast.

11. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekst: Mt 23:1-12

Ydmyket ved loven, oppreist ved evangeliet

Teksten inngår i en tale som Jesus holdt kort tid før han ble drept. Han straffet fariseerne og de skriftlærde med sine ve-rop og advarte mot deres surdeig – deres lære. Men det de lærte, skal vi «gjøre og holde», sier Jesus, men passe oss for surdeigen.

Hvilken surdeig skal vi passe oss for? (Mt 16:6)

Fariseerne og de skriftlærde lærte rett når de søkte evig liv i Skriftene – Moses og Profetene. (Joh 5:39)

«Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. Men vil dere ikke tro hans skrifter, hvordan skal dere da kunne tro meg?»

2 Kor 3:15f – Ja, helt til denne dag ligger sløret over deres hjerter hver gang Moseloven blir opplest, men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort..

De gjør den feil å avvise Det gamle testamentes vitnesbyrd om en lidende Messias.

Fariseerne satt «på Mose stol». De formidlet Mose lære om Guds lov og gode skapervilje. Det var ikke den Kristus var kommet for å avskaffe, men oppfylle. (Mt 5:17)

Mt 5:18 – Sannelig sier jeg dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke en tøddel eller prikk i loven forgå.

Å sitte på «fordervelsens domstol» handler om noe annet (Sal 94:20). Da lærer man en Kristus som kommer med verdslig makt, og innbiller mennesker evnen til velge mellom rett og galt i troens saker. Slikt skal vi unngå å høre (Mt 16:6, 12)

Men den som sitter «på Peters stol», viser hyrdeansvar for menigheten med himmelrikets nøkler, både løse- og bindemakt. Denne fullmakt tilsvarer oppdraget å forkynne Guds lov og evangelium.

«Det de gjør, skal dere ikke rette dere etter, for de sier ett, men gjør noe annet.»

Bibeltroskapens kjennetegn er *troskap mot det apostoliske ord*. Det er ingen selvfølge, hverken den gang eller nå. Et eksempel er apostelen Peter, som tre ganger fornektet Kristus i øversteprestens forgård. Og da han senere kom som Herrens apostel til Antiokia, unngikk han måltider sammen med hedningkristne. Han «hyklet». Apostelen Paulus irettesatte ham. Peter angret og fikk oppreisning. I sin gjerning som Herrens

apostel, har Peter talt Guds lov og evangelium til oss, og dermed brukt himmelrikets nøkler.

Ordet skal gå foran personen. Det er læren som skal prøves på Guds ord. En påminnelse er ordene etter den oppleste prekenteksten: «*Hellige Gud, hellige oss i sannheten. Ditt ord er sannhet.*» Han inkluderer seg selv. Det er denne rettesnor vi istemmer med kirkens bekjennelse (CA art 8):

«Selv om kirken i egentlig mening er forsamlingen av de hellige og sant troende, er det likevel – da mange hyklere og onde er blandet inn i den i dette liv – tillatt å bruke sakramenter som er forvaltet av onde, i samsvar med Kristi ord: «På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne» osv. Både Ordet og sakramentene er virksomme på grunn av Kristi innstiftelse og befaling, selv om de meddeles av onde.» (Sitat slutt.)

Noe annet er kirkefelleskap med rom for lærdommer i strid med det apostoliske ord. Slike fellesskap skal man unngå. Det er Guds kirkes kjennetegn vi skal søke – evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte. Vi skal derimot gjerne samtale om det hørte Guds ord til innbyrdes trøst og oppmuntring.

«De binder tunge bærer og lesser på folks skuldrer, men selv vil de ikke løfte en finger for å flytte dem.»

Hvilke «*tunge bærer*» er det Jesus advarer mot? Han advarer mot menneskers tradisjoner. Ved siden av Moses og Profetene hadde fariseerne sin egen tradisjon med mange påbud og forbud, overtatt fra «de gamle». Med lydighet mot menneskebud satte de Guds bud til side. Allikevel fremstod de som gode eksempler for andre.

Guds lov er i seg selv en tung byrde – svært tung. Peter kalte den «*et åk som verken våre fedre eller vi selv har orket å bære*» (Apg 15:10) Det var særlig seremoniloven han siktet til.

Jesu advarsel treffer den forstenede tradisjonalisme, uten hensyn til endrede omstendigheter. Denne form for troskap rammer især dåpsundervisningen for barn og unge. Men liturgireformer og nye arbeidsmåter kan formidle apostelordets lære i sakssvarende former. Arbeidsformer avpasset barnas og de unges utviklingsnivå hindrer dem ikke, men formidler den gudskunnskap som er gitt kirken.

Troens lydighet mot Tibudsloven må nødvendigvis skje på mange måter i livets vitnesbyrd. Guds gode skapervilje omfatter også det indre liv – tanke, vilje og følelse. Tibudsloven krever kjærlighet til Gud av *hele* vårt hjerte og vår neste *som oss selv*. Allerede det første bud er tyngre enn alle menneskebud. De kan endres, men ikke det første bud: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*».

Kristentroens årsak fins ikke i vårt forhold til vår neste. Troens årsak fins et annet sted: Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram i Jesus Kristus og ham korsfestet. Slik er det Gud lærer oss ham å kjenne, uansett alderstrinn. Bekjenner vi om Jesus Kristus at han er «min Herre», bekjenner vi den samme tro – både små og store, og ber i Jesu navn til samme Far i himmelen.

Alt i den troendes liv og kirken dreier seg om ham – «*min Herre*». Det samme er tilfelle i Lille Katekisme, hvor alt dreier seg om «min Herre» - ordene i forklaringen til andre trosartikkel. Hvor vi enn er i katekismen, dreier det seg om «min Herre», lik navet i hju-

let. Han alene er troens årsak, og med ham til gave etterfølger vi hans eksempel i forsakelse og tro. Uten sammenblanding, trives troen godt sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Er kun Kristus troens årsak, har Gud behag i gjerningen.

Syndsforgatelsens evangelium stadfester Guds lov og gode skapervilje.

Noen er tilfreds, om bare evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet – nå som før. Da blir hensikten med dåpen oversett: Å forsake djevelens gjerninger og øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Den evangeliske frihet endrer tankegangen: Ikke alt er tjenlig fordi det er gammelt, men kan være gammelt fordi det er nyttig i det menighetsbyggende arbeid.

En villfarelse ligger nær – å gjøre syndenes forlatelse til syndenes tillatelse, som om vi med å overtre Guds bud gjør Guds nåde større. Nei, med syndenes forlatelse *stadfester* vi Guds lov og gode skapervilje. Med Den Hellige Ånds hjelp blir loven oppfylt i kristne som ikke lar seg lede av den onde menneskenatur.

Rom 3:31 – Opphever vi da loven ved evangeliet? Nei, slettes ikke! Vi stadfester loven.

Evangelier er ingen «ny lov», og Kristus er ingen ny Moses. Evangeliet er «frihetens fullkomne lov» (Jak 1:25). Alt hva loven krever, har Kristus oppfylt med sin lidende lydighet under loven. Med ham til gave, mottatt ufortjent, går vi til våre gjøremål som Guds kjære barn. Vi er frikjent og frikjøpt for å leve etter Guds gode skapervilje, gjort tydelig i De ti Guds bud. Sotflekker hefter ved gjerningene, skrøpelige som vi er, men troen har syndenes forlatelse, og har i Kristus Jesus kristendom nok.

La ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.

Dere skal ikke la dere kalle rabbi, for det er én som er lærer for dere, og dere er alle søsken. Og kall ikke noen her på jorden far, for dere har bare én Far, han som er i himmelen. Og la ingen kalle dere lærer, for dere har bare én Lærer, Kristus.

Hva er det Kristus advarer imot? Kirkens Herre advarer mot hovmod. Kristus har gitt kirken gaver, blant dem noen til hyrder og lærere i prekenembetets gjerning. Prekestolen er stedet for Jesu undervisning. Derfor advarer han mot den selvkloke opptreden og kappestrid – en plage for kirken i denne verden. Men tross prestens skrøpeligheiter, kan forkynnelsen være til velsignelse, om bare læren er ren.

Fil 1:15, 18 – Det finnes nok noen som forkynner Kristus fordi de er misunnelige og vil ha strid, men noen også i god hensikt. /.../ Men hva gjør det? Kristus blir forkynt i alle fall, enten det skjer med baktanker eller i oppriktighet. Det gleder jeg meg over, og vil fortsatt gjøre det.

En plage er verre: Lærevedtak som forplikter kristne i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre. Men ingenting i kirken har gyldighet i kraft av menneskers autoritet og kompetanse. Ikke engang en Herrens apostel kunne fremstå med selvstendig læreautoritet.

Kristi kirke er ikke et liberalt folkedemokrati, men et *kristokrati*. Her beror autoritet, kompetanse og gyldighet på underordning under Kristus, Skriftens rette utlegger. Og overholde (Apg 15:14-18). Gyldighet har «Skriften alene», utlagt av «Kristus alene» og mottatt ved «tro alene». Med den jeg-sentrerte autoritet blir allting galt.

Det hender gode hensikter blir tilslørt med hensynet til «evangeliets frie løp». Så viser det seg at hensynet gjelder et evangelium tilpasset folkemening og allmennytte, men et annet evangelium fins ikke (Gal 1:8).

Den som formidler Kristi lære ubeskåret, må gjerne kalles lærer i kirken, kalt til å formidle apostelordets gudgitte lære. Samme frihet gjelder den familiefar som trofast formidler Guds ord til barna. Han må gjerne kalles far, for vår Far i himmelen er opphavet til det Guds ord som en kristen familiefar formidler til barna.

«Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt.»

Disse sluttord i teksten er utlagt i teksten om fariséeren og tolleren i templet.

12. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekst: Mt 15:29-39

Jesu omsorg

Teksten gir et bilde av Jesu omsorg for mennesker i ulike nødssituasjoner, syke og sultne. Matteus teksten handler om en hendelse da Jesus viste omsorg for en flokk mennesker som fulgte ham oppe i fjellet et sted i Galilea. Der fantes ingenting som kunne menneskers nød, unntatt Jesus. Matteus beskriver en situasjon som peker ut over seg selv. Uansett livssituasjon, består menneskets grunnproblem, nemlig sykdom, lidelse og død, befridd fra egen skyld og skam og håpløshet. Jesu omsorg den gang viser til hans omsorg i nåtid, til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord.

Folk brakte hjelpeløse til Jesus. De hjalp lamme, vanføre, blinde, døvstumme og mange andre. Slik går det til også i nåtid. Avmektige i troens saker samles vi, drar vipå kirkevei fordi Guds tjeneste for oss lokker og drar. Den oppstandne Kristnes er virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Vi samles om de befalinger som døpte skal lære å holde, forvaltet slik han befalte.

Menneskets vilje er handlingslammet i troens saker. Vi ser ikke å finne fram til den levende Gud uten at hans ord opplyser vår formørkede forstand og kaller ved evangeliet. Og uten den tro som Gud gir ved evangeliet, er vi stumme. Men med Guds tro, gitt ved evangeliet, får Gud takk og lov, og hører bønner i Jesu navn. Åpenbaringsordets Gud kommer oss til hjelp. Ordet ble menneske i Jesus fra Nasaret. Hjelpen er gitt oss ovenfra – «av Ord og sakramenter gjort». Jesus gav oss bønnen for å påkalle påkalle vår Far i himmelen i Jesu navn: «Skje din vilje, som i himmelen så også jorden.»

De lamme ble lagt ned for Jesu føtter. Blinde ble geleidet fram til ham. Situasjonen tegner vår livssituasjon. Sagt med vår barnelærdom:

«Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver», osv.

Gud Helligånden kommer oss til hjelp med Kristi ord som høres. Guds tro kommer til oss med frelsen, fullbrakt i en bevitnet Jesus-historie, og Guds med den hele menneskehet blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.

Joh 16:14 – (Den Hellige Ånd) skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynne for dere (17:17).

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.

Ef 2:8 – av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

Rom 6:3 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft.

Kristentroens årsak er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, den Gud hadde lovt ved sine profeter i den gamle pakt. En kristen tror fordi han vet. Guds tro kommer til oss ved Kristi ord. Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne: «**Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne**» (Joh 3:16). Kort sagt. I denne sjelesorg er midlet Kristi ord og hjelperen Den Hellige Ånd.

Et eksempel er *Lydia*, da hun kom til troen: «*Herren åpnet hennes hjerte så hun ga akt på det som Paulus talte.*» (Apg 16:14). Det var også hensikten da Kristus utsendte Paulus som apostel for folkeslagene:

Apg 26:18 - Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, fra satans makt til Gud, for at de skal få tilgivelse for syndene og arverett hos Gud sammen med dem som er helliget ved tro på meg.

2 Kor 4:6 - Gud som sa: «Det bli lys i mørket», han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal lyse fram.

Folk undret seg da de fikk se stumme tale, vanføre bli friske, lamme gå og blinde ble seende. Og de lovpriste Gud.

Folk lovpriste Gud for Jesu undergjerninger. Denne virkning hører hjemme i en videre sammenheng. Jesu virksomme nærvær med sitt ord virker takksigelser til Gud. Vi må samtale om det vi har hørt og sett. Årsaken er den levende Gud. Med sitt ord virker han den selverkjennelse at vi tar oss selv på alvor og venter alt godt fra Gud.

Gud drar oss til seg med den sjelesorg han gir med sine nådemidler, virksom i den forsamlede menighet. Gjennom Kristus Jesus lærer vi Gud å kjenne. Han er god mot oss fordi han er Den Gode.

Joh 3:27 – Et menneske kan ikke få noe uten at det er gitt ham fra himmelen.

Rom 2:4 – Guds godhet driver dem til omvendelse?

Apg 5:31 og 11:18 – Ham har Gud opphøyd og satt ved sin høyre hånd som frelser og høvding for å gi Israel omvendelse og syndenes forlatelse. /.../ «Så har da Gud også latt hedningene vende om og vinne livet!»

Han gav til disiplene, disiplene gav til folket. Alle spiste og ble mette.

Jesus syntes inderlig synd på folk, som etter tre dager i fjellet var de sultne. Den omsorg han viste den gang, viser han også i nåtid. Han lar oss ikke gå til grunne på veien. Han mettet folket med sju brød og noe småfisk. Han fremsa takksigelsesbønnen, brøt brødet, gav disiplene og de ga til folket. Alle spiste og ble mette. Underet minner om underet da israelittene vandret i ørkenen, underveis til det lovede land, og minner om underet han gjør under Herrens Nattverd.

5 Mos 8:3 – Slik ville han la deg forstå at mennesket ikke lever bare av brød, men av hvert ord som kommer fra Herrens munn.

1 Kong 19:7 – Stå opp og spis, for ellers blir veien deg for lang.

Guds Ord er mat i rette tid, også for oss. Hvordan kunne folkemengden bli mett av så lite og restene fylle sju kurver? Årsaken var *Jesu ord*. Hvorfor fikk den stumme taleevnen tilbake? Årsaken var *Jesu ord*: Effata – lukk deg opp! Hvorfor kom Lasarus levende ut av graven? Årsaken var *Jesu ord*: «Lasarus, kom ut!»

Jesu ord virker også den åndelige spising som skjer ved troen. Han vitner med sine undergjerninger om sin persons hemmelighet: Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse, han er livets brød, kommet ned fra himmelen.

Joh 6:27, 35, 51 – Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv. /.../ (Jesus sa.) Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hungrer /.../ Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg gir, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.

I kraft av sin guddoms natur handler Jesus suverent med sitt ord. Under sin nattverd er han virksom med handlende allmakt. Med sitt ord – fremsagt over fremsatt brød og vin, gjør han sitt Golgata-offer virkelig til stede i brødets og vinens skikkelser. Med munnen mottar vi himmelske gaver i jordiske skikkelser. Underlig er det at at ikke noe sted i Nytestamentet nevner Den Hellige Ånd i forbindelse med Kristi nattverdunder. Det skjer med Kristi ord. Eller sagt med vår barnelærdom:

«Det er ikke spising og drikking som gjør det, men hans ord.»

Med sitt nattverdunder kommer Kristus oss til hjelp i den forsamlede menighet. Da øver han sjelesorg på tre måter: Han **styrker** troen. Han **forener** oss i Ham og Han i oss. Og han **bevarer** kropp og sjel til en salig oppstandelse og evig liv.

Døpt til Kristi død, skal vi lære å holde alle Kristi befalinger. Vi trenger ikke finne på noe. Den talemåten er sjelden brukt i Bibelen, men i negativ mening. To eksempler:

2 Kong 17: 7, 9. Da Herren hadde latt israelittene innta Samaria, var de redde for avgudene. Derfor tilpasset de seg folkenes skikker og bygde offerhauger i alle byene sine. /.../ De «fant på» usømmelige ting som var Herren deres Gud imot.

Apg 14:8-18. Det er et kjennetegn ved alle kulturer at menneskene finner på «all slags ondt. (Rom 1:30) Det kunne skje spontant.

I byen *Lystra* hadde Paulus helbredet en mann som var lam like fra fødselen av, og aldri hadde kunnet gå. Da folkemassen så hva Paulus hadde gjort, ble Paulus og Barnabas forvekslet med gudene Zevs og Hermes. Da flerret de kappene sine, løp fram og ropte: «Hva er det dere finner på, folk!»

Eksemplene minner om djevelen, da han fristet Jesus etter 40 dagers faste i øde-marken. Den fjerde fristelsen skjedde på et høyt fjell med utsikt over verdens riker og deres herlighet. «Alt dette vil jeg gi deg, om du faller ned og tilber meg».

Læretilpasninger til denne verdens visdom skjer alltid ved «å finne på noe». Det er hensikten å formidle kirkens budskap i den aktuelle kultursammenheng. Men med god hensikt kan man begrunne hva som helst.

Hva er problemet? Med gode hensikter blir Guds kirkes underfulle kjennetegn forvekslet med trosytringer og dialog. Forvekslingen rammer det prekenembete som Kristus

innstiftet og gav de befalinger, som døpte skal lære å bruke og holde fast ved. Uvitenhet fremmedgjør. Det kirkesosiale produkt kalles «kirkefremmede».

Den oppstandne Kristus kaller tilbake til start. Marsjordren består: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Han lokker og drar med kirkens unike merkevare – den oppstandne Kristus, virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Med sitt allmaktsord øver han sjelesorg i de handlinger hans befalte.

Underfulle er Guds kirkes kjennetegn. Evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte, lokker og drar på kirkevei. Med ord som høres og sakramenter som ses, er den oppstandne Kristus virksom til stede med sin sjelesorg. Guds kirkes kjennetegn lokker og drar, forvaltet med troskap i prekenembetets gjerning. Ved evangeliet skaper Gud den tro som bruker Guds kirkes kjennetegn, og har liv i overflod (Mt 13.12).

13. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Mt 11:25-30.

Jesu åk lett å bære

Teksten sier først at Kristi åk er skjult for noen, og slutter med Kristi ord: «*Kom, alle som har tungt å bære!*» Det skjulte åk er tungt å bære. Motsetningen gjelder forholdet Guds lov og Guds evangelium. De henger sammen, men uten sammenblanding. På den ene side Jesus-ord som stenger himmelriket for oss:

Mt 7:21, 23 – Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! – skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske vilje. /.../ Bort fra meg, dere som gjør urett!

Andre ord lar veien stå vidåpen for oss tilbake til Gud.

Joh 3:14f – likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.

1 Joh 2:2 – Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men hele verdens.

Jesus hadde ropt ve-rop over de steder hvor folket avviste ham. Deretter priser han Faderen «*fordi han har skjult evangeliet for kloke og forstandige.*» Tilsynelatende anklager han Gud for motstand og frafall. Men årsaken er den onde menneskenatur i menneskets innerste. Denne årsak gjør mennesket ansvarlig for sin egen fortapelse i det evige utenfor – utenfor Guds nåderike.

Jes 6:9f – Gå og si til dette folket: Dere skal høre og høre, men ikke forstå; se og se, men ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folket, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene og ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!

Vårt grunnproblem som mennesker er den onde lyst i menneskets innerste - uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Guds ve-rop i Jesu munn rammer også oss. Et Luther-sitat belyser vår nød under syndefallets kår:

«Vår visdom og klokskap i guddommelige ting er det øye som djevelen åpnet på oss i paradiset, da Adam og Eva i djevelens navn også ville være kloke. Gud hadde lært dem og gitt dem sitt ord, om de ville være virkelig kloke. Så kom djevelen og «forbedret» saken, åpnet øynene deres så de ikke kunne se Gud. Dette er den plage som alltid henger oss om halsen, så vi i djevelens navn vil være vise og kloke. (Sit e PJonsson)

Prisgitt ond lyst i vårt innerste, vil vi belære Gud med bedreviten i troens saker. Denne selvklokskap virker ødeleggende på menneskeliv, kulturliv og kirkeliv, ja, verre enn pest, hunger og dyrtid, og verre enn natur- og klimakatastrofer. Gudløshet overgir menneskene til nøden på syndens hav.

Syndens nød begynner med vantroen. Det første bud krever: «*Du skal ikke ha andre guder utenom meg.*» Synden mot det første bud består i vantroen, som er «alle syndearters mor». Vantro bærer frukt i mange syndearter, men opphever, underlig nok, ikke Guds frelsesvilje. Åpenbaringsordets Gud er i sin kjærlighet nidkjær for sitt verk under syndefallets kår.

De kloke og forstandige hadde avvist evangeliet, men Gud har åpenbart det for «de enfoldige».

Enfoldighet er ingen kvalifikasjon til Guds nåderike. «De enfoldige» illustrerer Guds godhet. Gud er god fordi han er Den gode.

1 Kor 1:26f – ikke mange vise, menneskelig talt, ikke mange med makt eller av fornem ætt. Men det som går for å være uforstandig i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme. Det som regnes som svakt i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de sterke til skamme.

Apostelens trosforsvar handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds handlemåte av nåde. Guds godhet gjør mektige og vise til skamme. Guds godhet består i den selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.

«Ja, Fader, for dette var din gode vilje.»

Budskapet om Guds forsoning med verden vekker nysgjerrighet. Noen vil høre mere om Jesu persons hemmelighet og om hans lidende lydighet. De vil høre mer om Guds løfter, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i hans trofasthet og selvhengivendekjærlighet, lik en venn å stole på i liv og død. Den nysgjerrige vil vite hva kristne vet.

2 Mos 33:19b – jeg er nådig mot den jeg viser nåde, og barmhjertig mot den jeg forbarmer meg over.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin egen frie vilje, forut bestemt oss til barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Guds frelsesvilje er *universell*. Allikevel vender de mange det døve øre til Guds frelsesvilje i en bevitnet Jesus-historie. Guds frelsesvilje omfatter også vise og selvkloke. Den samme godhet viste Kristus disiplene sine, så trege til å tro hva profetene vitnet om ham. Denne langmodighet fremgår av bibelhistorien:

Jer 7:12 - Jeg talte til dere tidlig og sent, men dere hørte ikke.

Rom 10:21 – Hele dagen rakte jeg hendene ut til et til et ulydig og gjenstridig folk. (Jes 65:2)

Et gjenstridig folk er i egne øyne forstandig og klokt. Den selvkloke spør ikke etter den rett utlagte Bibel fra dens Herre, og mottar den heller ikke, gitt kirken i og med apostelordets lære. Korsets visdom er for dem en dårskap, stilt fram for verden i Kristus Jesus, og ham korsfestet (1 Kor 2:2). En kraftigere forkynnelse av lov og evangelium fins ikke. De som strever med krav og forventninger, treller under lovens tunge åk. Gud vår nød under syndefallets levekår:

«Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile»

Han som innbyr er Guds Sønn, født av Faderen fra evighet. Han steg ned og ble mennesker lik i Jesu skikkelse. For vår skyld og av fri vilje gikk han inn under lovens åk. Han har oppfylt Guds skapervilje i alles sted, lydig til døden på korset. Der – i ham, forsonte Gud verden med seg selv. Med sin lidelse og død kjøpte han oss fri fra trelldommen under synd og død og djevel.

Frifinnelsen har Gud stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Seierstegene i nåtid er prekestol, døpefont og alterbord – bordet med den hvite duken uten offerblod. Tegnene er den oppstandnes befalinger, virksom til stede med sitt ord i den forsamlede menighet. Kun han er menneskenes hellighet og rettferdighet hos den levende Gud.

Ef 1:9 og 3:5 – han kunngjorde oss sin viljes hemmelighet, den frie beslutning han hadde fattet om å fullføre sin frelsesplan når tiden var inne: Å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord.

Ordet «alt» omfatter her Kristi kall til alle som har byrder å bære. Ingen er utelukket. Kom, alle... Hans byrde er lett å bære, for den har han selv båret, og driverens åk har han brutt i stykker. (Jes 9:4) Denne visdom utelukker vår kvalifikasjon for Gud. Av nåde er vi frelst.

Alt ble overgitt til den enbårne Sønnen av hans Fader. Ordet «alt» omfatter Kristi menneskenatur. Ellers var ikke all makt blitt overgitt til ham. Alt ble lagt under hans føtter. (Sal 8:7). All makt ble overgitt til ham som forener Gud og menneske i sin person. (Mt 28:18)

Med Kristus til gave samles vi til gudstjeneste. Vi samles som Guds kjære barn. Vi leker trygt nær den hellige Gud, nidkjær for sitt verk, lik en fortærende ild.

Denne visdom har Gud synliggjort i en bevitnet Jesus-historie. Opphøyd til Faderens nådeside, fortsetter Jesus-historien i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Dette er vår himmelske Fars vilje.

Da synger Guds barn: Hosanna i det høyeste! Velsignet være han som kommer i Herrens navn.

14. S. E. TREF.

Tredje rekkes prekentekest: Lk 4:23-30

Rett bruk eller misbruk av Jesu undervisning

Jesus ble vel mottatt da han tolv år gammel talte første gang i Jerusalems tempel. Alle undret seg over «*de herlige ord som kom ut av hans munn*». (Lk 4:22). Dagens tekst forteller hvordan det videre gikk: De satte seg til doms over Guds ord, istedenfor å ta Guds dom til seg. For oss er prekestolen stedet for Jesu undervisning, men misbruk forekommer.

Prekenforakt

Prekenforakt er gammelt nytt. Det faller oss naturlig å tilfredsstille egne interesser og behov, fremfor Jesu undervisning i dagens prekentekest. En påminnelse gir forklaringen til Det tredje bud i Luthers Lille Katekisme:

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter prekenen og Guds ord, men holder det hellig, gjerne hører og lærer det.

Prekestolen er stedet for Kristi undervisning. Rette tilhørere er opptatt av innholdet i tekstene for dagen. En preken kan ikke utlegge alt. Det er ikke mulig. Innholdet er gitt oss stykkevis, og slik må innholdet formidles, slik Herrens apostler og evangelister gjorde. Deres kompetanse og autoritet består i Kristi ord og befalinger. Slik fremstår også Kristi delegater i nåtid. (Apg 15:14-21) Rette tilhørere istemmer og mottar apostelordets lære – «*ikke som menneskers ord, men som det Guds ord det i sannhet er*» (1 Tess 2:13).

Den trofaste kirke holder Kristi ord og befalinger, gitt kirken i og med det apostoliske ord. På dette vilkår er den oppstandne Kristus til stede, virksom i vår midte med Kirkens kjennetegn. Saken handler ikke om meninger, men om evangeliets lære og sakramentene forvaltet i samsvar med Kristi befaling. På denne grunnvoll – lagt i begynnelsen – blir Guds kirke oppbygd og består på den ubeskårne grunnvoll gjennom skiftende generasjoner.

Rette tilhørere hører den gode Hyrdes stemme, følger ham og samtaler gjerne på disiplers vis om det hørte. Men trosytringer er ikke kirkens kjennetegn. Den kristne samtale dreier seg ikke om diskusjon og dialog, men om kirkens gudgitte kjennetegn – Guds evangelium og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi ord og befaling. Dermed må samtalen unngå predikanter som «spår av egen lyst» (Esek 13:2), slike som «kommer i sitt eget navn» (Joh 5:43). De taler «ut fra sitt eget», slik Guds motstander gjør (Joh 8:44).

Underfull er menighetens samling om Guds kirkes kjennetegn. Den er hver gang en enestående begivenhet i lokalsamfunnet. Årsaken lar seg ikke begripe med teorier om kultur og religion. Årsaken er den oppstandne Kristus og hans befalinger – virksom til stede med sitt ord i de handlinger han befalte.

Vi samles ikke til en hyggestund. Vi samles om *Guds tjeneste for oss*. Åpenbaringsordets Gud tjener oss med evangeliet og sakramentene, forvaltet med troskap i prekenembetets gjerning. Uten den oppstandnes befalinger, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i menneskehetens historie.

Sal 23:5 – Du dekker bord for meg like for mine fienders øyne.

«Lege, leg deg selv!»

Med dette ordtak anvendt på Jesus, avslørte tilhørerne sin prekenforakt. Samme forakt ble vist ham på korset: «*Andre har han frelst. Seg selv kan han ikke frelse.*» (Mt 27:42) Jesu persons hemmelighet var skjult for dem – Gud og menneske forent i Jesu person. Med sitt ord stilte han den diagnose vi istemmer med kirkens bekjennelse:

Etter Adams fall blir mennesket «født med synd, det vil si uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med begjær, og at denne arvelige sykdom og brist virkelig er synd, som fordømmer og også nå fører med seg den evige død for dem som ikke blir gjennfødt ved dåpen og troen.» (CA art 2)

Denne arvesynd var byrden Kristus måtte bære i lidende lydighet, «født under loven for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4:4f). Han bar vår syndesykdom med all dens smerte.

Jes 53:4 – Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han.

I Nasaret-synagogen ble Jesus rammet av den prekenforakt som indirekte rammet Guds forsoning med verden i Jesu død. Men da han sa at de måtte spise Menneskesønnens legeme og drikke hans blod, ble det for mye også for Jesu disipler: «Det er en hard tale», sa de (Joh 6:50).

Den spising og drikking Jesus talte om, er det tema som Jesu undervisning og hele Bibelen dreier seg om: Frelsen mottatt uten forbehold om kvalifikasjon og prestasjon. Gud er god for sin egen skyld, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:4). Utelukket fra frelsens årsak er bønn og beredelse, og utelukket er selvbestemt tro og overgivelse i en bestemt prosedyre. Vi bekjenner *Guds* tro, vår *hellige* tro, kommet til oss med evangeliet:

Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og gjøre hans gode vilje.

Mt 5:20 (i Bergprekenen) – Dersom ikke deres rettferdighet langt overgår de skriftlærdes og fariséernes, kommer dere aldri inn i himmelriket.

Joh 3:5 (til Nikodemus) – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.

Eksempler på Guds nådige inngripen er Jesu lignelser om den bortkomne sønnen, den bortkomne sauene og det bortkomne pengestykket. (Lk 15) I lignelsen om vingårdsarbeiderne markerer Jesus at inngangen til Guds rike er gratis, av nåde. (Mt 20:1ff) Guds løsepenge er Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Gud er en forsonet Gud, for løsepengen er betalt med «Guds blod» (Apg 20:28).

Hvorfor helbredet ikke Jesus syke i Nasaret?

Tilhørerne hadde hørt om de tegn som Jesus hadde gjort i Kapernaum. Hvorfor helbredet han ikke syke i Nasaret? På grunn av deres vantro, forklarer Matteus (Mt 13:58) Vantro provoserer Guds vrede over de fiendemakter som er synd, død og djevel.

Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.

I Nasaret kom Jesus til sine egne, men de tok imot ham (Joh 1:11). Jesus forklarte at en profet blir ikke vel mottatt på sitt hjemsted. Selv var han Profeten som Gud hadde lovt å sende sitt folk (5 Mos 18:15). Dette løfte hørte med til jødernes fortrinn fremfor andre folk. Men sett i en videre sammenheng, er alle mennesker hans egne. Vi er alle skapt ved ham og til ham.

5 Mos 18:15 - Av deres landsmenn vil jeg la det fremstå en profet som deg iblant dem. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham.

Rom 9:4f – De er jo israelitter, dem tilhører barnekåret, Guds herlighet og paktene, deres er loven, tempeltjenesten og løftene, dem tilhører fedrene, og fra dem er Kristus kommet som menneske...

I fortellingen om den rike mann og Lasarus, sa Abraham til den rike mann at det var ikke nok til frelse å holde seg til Moses og Profetene (Lk 16:29). Gjør man det, overser man Guds løfter ved profetene. De er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie om hans lidelse, død og oppstandelse. Guds løfte om Profeten ble oppfylt. I Nasaret-synagogen stod han i deres midte. Det er også vår situasjon. Den oppstandne Jesus Kristus er i vår midte. Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet, utøver han sin profetgjerning i delegaters munn.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Guds reaksjon når døpte gir rom for andre guder

Reaksjonen er beskrevet i Mose' avskjedssang:

5 Mos 32:21 – De egget meg med sine avguder, med gagnløse guder. Så vil jeg egge dem med et folk, krenke dem med et uforstandig folk.

Kristi etterfølgere ser med sorg den organiserte kirkevirksomhet egge åpenbaringsordets Gud. Guds tilsvar burde være åpenbar for alle: Den sekulærliberale kvasireligion - overtroen på mennesket «selv». Utelukket er Guds kirke med de rene kjennetegn, trofast mot apostelordets lære fra kirkens Hyrde og Lærer, Jesus Kristus.

Ett eksempel: I *Antiokia i Pisidia* ble jødene misunnelige da de så hedninger samle seg om Pauli forkynnelse. Paulus og Barnabas forklarte at Guds ord måtte først bli forkynt for jødene, men siden de forkastet evangeliet, skulle det bli forkynt for hedningene. Da måtte de to flykte for å berge livet (Apg 13:35f).

Et annet eksempel: Da *Paulus ble fengslet i Jerusalem*, ble han gitt anledning til å tale til folket. Da satte jødene i gang en forfølgelse mot ham. (Apg 22:22)

Teksten nevner at Jesus sammenlignet tilhørerne med to hendelser, som begge viser Guds nåde mot hedninger.

Det *første* eksemplet er knyttet til *Sidon*, kjent for avgudsdyrkelse, bl a gudinnen Astarte. (1 Kong 11:5) Til straff ble størstedelen av Salomo's rike tatt fra ham. Sønnen Rehabeam fikk beholde Juda rike, mens ti stammer fikk beholde Israels rike. (1 Kong 12:1ff.) Mens Akab var konge i Israel, dyrket israelittene avguder. Gud straffet dem med hungersnød. Da søkte profeten Elias tilflukt hos en enke i Sarepta ved Sidon. Der viste Gud sin nåde mot enken, en hedensk kvinne. (1 Kong 17:8ff)

Det *andre* eksemplet var en hendelse på profeten Elisa's tid. Syreren *Na'aman*, var blitt spedalsk. Han var avgudsdyrker og en fiende av Israel. En pike fra Israel ga ham det

råd å oppsøke Elisa og be ham om hjelp. Elisa ba Na'aman døpe seg sju ganger i elven Jordan. Na'aman nølte. Ikke var vel elven Jordan mer hellig enn elvene i Syria? Til sist fulgte han rådet og ble helbredet. Det var ikke vannet i Jordan som helbredet ham. Helbredelsen skjedde *i kraft av Guds ord* (2 Kong 5:1ff). Denne hendelse var et skyggebilde av dåpen i den nye pakt.

Kristus ble selv døpt i Jordan. Han som var uten synd, ble døpt med synderes dåp (Mt 3:15). Med sin dåp i Jordan har han helliget alt vann, og gjort dåpen til «en salig syndflod». Døpeordene er Guds Treenhets uttalt sammen med vannet. Da er dåpsvannet et nåderikt livets vann og et bad til ny fødsel og fornyelse i Den Hellige Ånd. (Tit 3:4-7)

Enken i Sarepta og syrereren Na'aman illustrerer Guds frie nåde, uten forbehold av noe slag. Guds nådige sinnelag egget jødene til motsigelser, og egger dem som begrenser dåpen til et gjenfødselsbad for småbarna, men lar omvendelsen være gjenfødselen for voksne. Denne forkortningslære er Bibelen fremmed. Den fins i forkortet utgave, kalt overgivelse, som regel i en anvist prosedyre.

En erstatningslære fortier frelsen gitt i dåpen, og fortier hensikten: Å etterfølge Kristus med ham til gave, og med ham til eksempel øve troen i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Med ham til gave, ble vi kalt til å etterfølge ham som eksempel i forsakelse og tro, ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet, for Guds løfte står fast.

Guds frie nåde fins ikke uten frelsen gitt i dåpen til Jesu død (Rom 6). Det gudsforhold som beror på kvalifikasjon, det har Gud for lenge siden fullbrakt i Jesu død. Oppreist fra døden i våre syder, kommer vi fra dåpen, ikledd Kristi evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi kommer med løfte om salighet for hver den som tror (Mk:16:16). Derfor er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament», ikke bare i begynnelsen, men gjennom hele livet. Sagt med vår barnelærdom:

«Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: «Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.» (Mk 16:16)

Hvilken tro? Ikke «min tro», men *Guds* tro, den tro som Gud skaper av ingenting med sitt ord, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

«Han gikk midt gjennom flokken og gikk bort.»

Teksten slutter med ord om forherdelsen mot Guds ord. De ville styrte ham utfor et høyt fjell. Jesu vei gikk videre til Golgata – til Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds forsoningsverk er fullbrakt, men dermed ikke gitt den enkelte til del. Det skjer i dåpen til Jesu død. Med den oppstandne Jesus tiil gave, er vi kalt til å etterfølge hans eksempel i forsakelse og tro. I kirken handler alt om dåpen.

Gud gi at så er tilfelle. Hvor menneskers frelsesteorier rår grunnen, kan man vel i ettertid si at «av den presten fikk vi høre mye om sakramentene». Der var man tilfreds med sin tro, begrunnet i føleri og overgivelse. Men denne kvalifikasjon duger ikke. Den ekskluderer. Den består heller ikke på Dommens dag. Med selvtilfreds kristelighet ligner menigheten Laodikea-menigheten. Med likegyldighet for læren visere man Jesus bort og må tåle Jesu strenge formaning.

Åp 3:19-22 – Alle som jeg har kjær, refser jeg og tukter jeg. La det bli alvor og vend om! Se, jeg står for døren og banker. Om noen hører min røst og åpner døren, da vil jeg gå inn til ham og holde måltid, han med meg og jeg med ham. Den som seirer, ham vil jeg la sitte sammen med meg på min trone, likesom jeg selv har seiret og satt meg med min Far på hans trone. Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!

15. S. E. TREF.

3. rekkes evangelium: Mt 6:19-23

Skatter i himmelen

Det er en god ting å søke rikdom til hjelp og nytte for fattige og nødlidende. De vet best mulighetene de har til sjølberging.

Et eksempel fra bibelhistorien er *Josef*. Da han var i Egypt, ble han rik. Rikdommen brukte han til å hjelpe folket som led hungersnød i sju år. Vi merker oss apostelens formanings til kristne:

1 Tim 6:6-10 – Guds frykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelser og farer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær som styrter mennesket ned i undergang og fortapelse. Kjærlighet til penger er en rot til alt ondt. Drevet av pengebegjær er mange ført vill og er kommet bort fra troen og påført seg selv mange lidelser.

Det er begjæret etter rikdom til seg selv Kristus fordømmer. Denne fristelse ligger oss nær, for rikdom gir makt og innflytelse. Alternativet er den innstilling som kommer til uttrykk i Ordspråkenes bok – i Agurs bønn, og i apostelens eksempel:

Ord 30:8 – Gi meg ikke fattigdom, ei heller rikdom, men la meg få det brød som tilkommer meg.

Fil 4:12f – Jeg vet hva det er å ha det trangt, og hva det er å ha overflod. I alle ting er jeg innviet, både å være mett og være sulten, ha overflod og lide nød. Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.

Samle dere skatter i himmelen

Jesu formanings gjelder det første bud: *Du skal ikke ha andre guder foruten meg.* (2 Mos 20:3) Lille Katekismes forklaring til budet sier hva troen innebærer. Har vi lært Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, da bekjenner vi av hjertet «*Han er min Herre*». Den som er gitt denne nåde, er rik i Gud, og viser i livets i livets vitnesbyrd guds frykt og kjærlighet til Gud over alle ting og setter all sin lit til ham i gode og onde dager.

Jesu formanings treffer oss alle. Med pengebegjær etter ting og penger dyrker mennesker avguden kalt *Mammon*. Hvordan unngå å dyrke ham? Jesu formanings oppmuntrer oss til å bruke vår inntekt til å skaffe oss venner i de evige boliger. Det er å lure Mammon. Det er fort sagt, men en vanskelig øvelse i praksis.

Hva er problemet? Problemet er den onde lyst i menneskets innerste, også kalt «kjødet» eller «gammeladam, gjenstridig mot Guds gode skapervilje. Den som har lært Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet, trenger formaningen:

1 Joh 2:15-17 – Elsk ikke verden, heller ikke det som er i verden! Den som elsker verden, har ikke kjærligheten til Faderen i seg. For alt her i verden, – sanselig begjær, øyenslyst og hovmodig skryt på grunn av rikdom – det er ikke av Faderen, men av verden. Og verden forgår med alt sitt begjær, men den som gjør Guds vilje, blir til evig tid.

Jordiske skatter tæres av møll og rust, og her bryter tyver inn og stjeler. Selv om vi unngår tyver, unngår vi ikke den siste tyven. Døden fratar oss alt, for døden er syndens lønn. Jobs erkjennelse setter navn på livet under syndefallets kår:

Job 1:21 – Naken kom jeg fra mors liv, naken vender jeg tilbake.

Pengebegjær er uforstand og dårskap. Det viste Kristus med lignelsen om den rike bonde. Han var tilfreds med sin velstand, men glemte den store tyven: «*Du dåre! I natt kreves ditt liv av deg.*» (Lk 12:20)

Samle dere skatter i himmelen

Verken møll eller rust tærer i himlenes rike, og ingen tyv fins der. Hvilke skatter er det Jesus taler om? Eiendeler kan det ikke være, for de er lagt bak oss.

Kan skatten være gode gjerninger? Noen tror det, og påkaller helgener i den tro at de med et overskudd av gode gjerninger kan hjelpe oss på lovens frelsevei og forkorte tiden i skjærsilden..

Jesus sa til den rike unge mann at han skulle selge alt han eide og gi det til de fattige, «*og du skal få en skatt i himmelen*». (Mt 19:21) Men Jesus sa ikke at han med lydighet mot loven skulle få en skatt i himmelen. Frelsens årsak er Guds selvhengivende kjærlighet – og ingenting annet.

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Gjennom hele Bibelen er Guds nådige sinnelag den underfulle sammenheng i Guds løfter ved profetene og løftene oppfylt i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse. Gud er en forsonet Gud, og Guds forsoning med verden blir gitt den enkelte til del del i dåpen til Jesu død med løftet om salighet for hver den som tror.

Ef 1:3-6 – Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i Kristus har velsignet oss med all Åndens velsignelse i himmelen. I Kristus Jesus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han av sin frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.

Skatten i himmelen er Kristus med all hans fortjeneste. I Kristus Jesus er alle «visdommens og kunnskapens skatter skjult». (Kol 2:3) De er skjult, og samtidig åpenbart i en bevitnet Jesus-historie, og tilgjengelige i den forsamlede menighet. Virksom med sitt ord tilsier han av nåde skatten i himmelen, den skatt som Kristus har fortjent med lidende lydighet: Den blir forkynt offentlig og tilsagt den som ber sin skriftefar tilsi skatten: «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn». Den som tror, anvender ordene på seg selv og har evig liv.

Hva er det underfulle ved kirkens skatt? Bibelsk ordbruk beskriver skatten med ordene å *rettferdiggjøre* ved tro uten gjerninger, eller *erklære rettferdig*. En jordisk dommer får ikke frikjenne den skyldige, heller ikke erklære den skyldige rettferdig i strid med loven. Det er en styggedom for Herren (Ord 17:15). Men det er jo nettopp dette den himmelske Dommer gjør!

Gud erklærer synderen rettferdig kun ved tro, det vil si uten gjerninger. Slik er Guds tro, den han åpenbarer ved evangeliet. Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Derfor er skatten i himmelen syndenes forlatelse - forkynt for alle og i privatskriftemålet tilsagt den enkelte som ber om det.

Denne skatt i himmelen ble vår i dåpen til hans død. Vi ble oppreist fra døden i våre synder, frelst av nåde. Hvorfor? For at vi skal tjene ham ved troen ikledd Kristi evige rettferdighet, og med ham til eksempel forsake djevelen og alle hans gjerninger.

I troens saker er vi mennesker blindfødte

Åpenbaringsordets Gud er den som opplyser vår forstand og kaller med evangeliet. En bevitnet Jesus-historie lar oss se inn i Guds «uendelig rike nåde» (Ef 2:7). Døpt til Kristi død, er Guds forsoning med verden gitt oss til del med barnekår og arverett hos Gud. Vi er kalt til å leve som Guds kjære barn, kalt til å tjene ham i gjerninger som har hans Ord og bud for seg.

Rom 6:3f, 23 – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? /.../ for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra døde ved Faderens veldige kraft. /.../ Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Vi tjener ikke Gud med påstand om å kjenne ham, men fornekte ham med våre gjerninger (1 Tim 16). Da må åpenbaringsordets Gud klage:

Jer 4:22 – mitt folk er uforstandig, de kjenner ikke meg. /.../ De forstår seg på å gjøre ondt, men har ikke vett til å gjøre det gode.

O Hellig Ånd, du skatt så skjønn,
som gjør oss evig rike /.../
Hjelp oss forargelser å sky
og tjene Herren ene,
så vi kan Jesu Kristi tro
for verdens barn som hos oss bo
Med kristent levnet vise.

16. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Joh 5:19-21

Sønnen gjør levende dem han vil

«Det Faderen gjør, det gjør også Sønnen. For Faderen /.../ skal vise ham alt det han selv gjør. Og han skal vise ham større gjerninger...»

Hvilke «større gjerninger» kan det være? De bekjenner vi med ordene «legemets oppstandelse». En preken har den oppstandne Kristus i sentrum – vårt levende håp (1 Pet 1:3).

Kristi oppstandelse handler ikke om unntak fra naturlovene. De er uttrykk for Skaperens forsyn. Han opprettholder sitt verk og gjør skaperverket forutsigbart. Samtidig er den virkelighet vi sanser, åpen for Guds inngripen, når han vil forandre noe eller tilføye noe nytt for å befri sine fiendemakters okkupasjon og gjennomføre sin frelsesplan (1 Kor 6:14). I sentrum står Guds løfter, oppfylt i Guds enbårne Sønn, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Maria, og virksom i Jesu tjenerskikkelse

Oppstandelsestroen i gammeltestamentlig tid

Oppstandelsestroen er like gammel som evangeliet, og skimtes allerede under syndefallet. Gud lovet at den kommende Kristus skulle knuse satans hode (1 Mos 3:15).

1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og kvinnens ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.

Det må innebære at også døden ble beseiret. Senere i gammeltestamentlig tid rykker oppfyllelsen nærmere og blir tydeligere, f eks :

Job 19:25f – jeg vet at min gjeløser lever, og som den siste skal han stå fram på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud.

Dan 12:2 – Mange av dem som sover i jorden, skal våkne opp til evig liv, andre til skam og evig avsky.

Jesus henviste til «Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud». Han er ikke en gud for de døde, men for de levende. (Mt 22:32) Når vi i Det gamle testamente leser «*JEG ER Herren din Gud*», handler utsagnet om de dodes legemlige oppstandelse.

2 Sam 7:12f – (jeg vil) oppreise din sønn som skal utgå av ditt liv, og jeg vil /.../ trygge hans kongedømme til evig tid.

Hos 6:2f – Han gjorde oss levende etter to dager, på den tredje dag vil han oppreise oss, og vi skal leve for hans åsyn.

Dan 9:24 – Sytti uker er tilmålt ditt folk /.../ til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet og til å besegle syn og profeti og til å salve det Aller Helligste. (Sak 13:7-9)

Beretningen om Jonas, som i tre dager var i hvalfiskens buk, er et skyggebilde av Kristi oppstandelse den tredje dag (Jon 2:1. Jf Mt 12:40, 16:4).

Kirkens oppstandelsestro

Årsaken var i første omgang den oppstandnes *disippelmøter*. Elleve er bevitnet. Ved en anledning var over 500 til stede (Kor 15:1-17). I den natt han ble forrådt, hadde han

innstiftet sin nattverd, og etter oppstandelsen gav han de tolv prekenembetets oppdrag og med dem dere etterfølgere i tjenesten.

En sammenheng blir ofte oversett: Kirken fremstod på *Pinsedagen* uten forberedende diskusjon om hva vi nå skal gjøre. Den oppstandnes befalinger hadde gjort alt ferdig da Guds folk i den nye pakt fremsto på Pinsedagen.

Nyttestamentet gir en helhetlig lære om legemets oppstandelse. Årsaken er Jesu undervisning både før og etter sin oppstandelse. Med ham som kilde, fins ingen kristentro uten læren om den legemlige oppstandelse.

I Nyttestamentet fins to talemåter om Jesu oppstandelse. Den ene sier at *Gud oppvekket eller oppreiste Jesus*, alternativt at han ble oppreist (Apg 2:24). Denne talemåte fremhever *Guds* handlende allmakt.

Den andre talemåten sier *Jesus oppstod*. Den fremhever Jesu menneskenatur. Guds forsoning med verden hadde funnet sted i Jesu Kristi menneskenatur (1 Kor 15:6f). All makt i himmel og på jord tilkommer Jesus etter sin menneskenatur i enhet med Faderen og Den Hellige Ånd (Mt 28:18).

Hva betyr Jesu legemlige oppstandelse?

- (1) Jesus fra Nasaret er sann Gud og sant menneske forent i Jesu person,
- (2) Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu død,
- (3) Guds enbårne Sønn har i Jesu menneskenatur beseiret Guds fiendemakter.
- (4) han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse (Rom 4:24, Jes 53:11f).

Øyenvitnene til den oppstandne Jesus forteller om hans legeme på to måter. Han hadde et legeme *i fysisk mening*. Han spiste sammen med dem og de fikk ta på ham (Lk 24:39f). Da bekjente Tomas Jesu herliggjorte legeme: «*Min Herre og min Gud!*» (Joh 20:28).

Den oppstandnes legeme var annerledes enn deres legeme som han hadde oppvekket fra døde (Joh 20:26, Lk 24:36). Han gikk gjennom steinen som stengte graven (Mt 28:2), og gikk gjennom den stengte døren (Joh 20:19f, 26). Dette legeme var det samme legeme som ble unnfanget i jomfru Marias morsliv, for senere å lide, dø og oppstå på den tredje dag. Jesu oppstandne legeme var fylt av Guds herlighet og kraft, ufor-gjengelig og udødelig (1 Kor 15:42-43).

Sammenhengen mellom Jesu fysiske og herliggjorte legeme betyr for oss to ting:

- (1) Vi *hører* Kristi ord på indirekte vis under skriftlesningene og prekenen i kraft av Kristi ord og
- (2) vi *ser* ham på indirekte vis i sakramentets skikkelser – "*dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod*" (epifani).

Men uten den oppstandnes befalinger, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i denne verden.

Var Jesus Guds lovede Messias?

Det var særlig to grunner som overbeviste de første kristne: *Øyenvitnene til den oppstandne og den oppstandnes skriftbevis*. De bekreftet hverandre gjensidig (Lk 24:27, 45f. 1 Pet 1:20f, osv).

Hovedinnvendingen mot kirkens oppstandelsestro representerer en omfattende teori om «virkeligheten», at alt har en naturlig forklaring. Teorien utelukker Guds handlende allmakt, virksom i alt sitt verk, synlig og usynlig, også når han handler uavhengig av lov-messigheten i skaperverket.

Et under lar seg ikke bevise, bare konstatere. Innvendingene må ty til ulike påstander, som alle overser en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Men selv om fornuftige argumenter avviser uholdbare og absurde innvendinger, har kirkens oppstandelsestro en annen begrunnelse *Guds løfter ved profetene, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie «etter skriftene»*.

Jesu undervisning i «Skriftene» fremstiller ham ikke som en verdslig Messias-konge. Hans rike er ikke av denne verden. Han unngikk Messias-tittelen og foretrakk tittelen «Menneskesønnen» hos profeten Daniel, han som kommer på himmelens skyer med et *evig rike* (Dan 4:34, 7:14, 9:24f).

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person gjør kirkens tro til *Guds* tro, uavhengig av menneskers meninger eller spekulasjoner. De fire evangelistene har lært av Jesus, eller som Lukas - nedskrevet hva andre har fortalt om ham. De fire forteller om ham som lar oss kjenne Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Han er menneskenes rettferdighet og hellighet hos Gud. (Joh 17:3).

Ved dåpen til Jesu Kristi død blir mennesker født på ny til livet med ham som er «*et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde*» (1 Pet 1:3. Jf Tit 3:4-7). Kristen-troen beror på viten, formidlet gjennom skiftende generasjoner. Et annet evangelium fins ikke. Det er troverdig i absolutt mening (Apg 17:31).

«Guds kraft»

Dette uttrykk i Nytestamentet handler ikke om åndsmakter "på den andre siden" ikke om upersonlige krefter virksom i vår tilværelse, ikke om «medier» eller sjamaner med budskap fra ånde verden, og heller ikke om hemmelige formular og ritualer for å gjenopprette harmonien i vår tilværelse.

Uttrykket «*Guds kraft*» - brukt om den oppstandne Kristus, stadfester Jesu person og verk: Åpenbaringsordets Gud kaller på det som ikke er, så at det er (Rom 4:17). Den oppstandne Jesus er overtroens død, også overtroen på menneskets evner i troens saker. Den ene Rettferdige har i sin lidende lydighet oppfylt det doble kjærlighetsbud. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død, 2 Kor 5:15, 19ff, osv). Hva han krevde av den lovkyndige, det har han selv gjort (Lk 10:25-37).

Ut av Jesu grav gikk Mennesket (adam), rettferdiggjort i alles sted (Apg 2:24, Rom 4:25). Han er alle menneskers eneste rettferdighet og hellighet hos den levende og hellige Gud. (Mt 5:17, Rom 5:12ff) Den Enes seier i døden for alle, er alles seier i den Enes død. Ut av graven gikk seierherren over synd, død og djevel (1 Kor 15:51ff, Rom

8:37, osv). Alle Guds fiendemakter er ham underlagt inntil dages ende (1 Kor 15:24-28, Mt 28:18). Verket er fullført til frelse for hver den som tror (Rom 1:17, 6:6-11).

Et samlende uttrykk er i Nytestamentet «Guds kraft». Den virker Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen (Mt 16:16f). Den bevitner de tre personene i Gud, i guddoms enhet like stor og i majestet like evig. Jesu undervisning er Sønnens lære fra Faderen, og Helligånden utgår fra dem begge og virker den tro som i barnlig tillit trer fram for Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd, for vi kjenner ham i all hans trofaste kjærlighet (Mt 16:13-23 osv).

”Guds kraft» er Jesu persons hemmelighet. Med ham til stede er Guds rike allerede «midt iblant dere», Lk 17:10). Tegnene var de «kraftgjerninger» han gjorde (Mt 13:58 osv). Guds enbårne Sønn ble unnfanget ved ”Den Høyestes kraft” i jomfru Marias morsliv (Lk 1:35). Nå sitter han ”ved Kraftens høyre side” og skal ved dages ende komme då himmelens skyer for å dømme verden (Mt 26:64, Mk 14:62).

Apostelen Paulus anvender Jesus-historien når han viser til Guds kraft. Han ser Jesu korsdød i lys av oppstandelsen, og ser «Guds kraft» (1 Kor 1:17f) Evangeliet sammenfatter han med uttrykket «Guds kraft» til frelse for hver den som tror (Rom 1:16), eller sammenfattet i «Guds kjærlighet» (Rom 8:38).

Evangelisten Johannes bruker ordet «tegn» om Jesu undergjerninger. De viser til Guds herlighet, skjult i Jesu tjenerskikkelse (Joh 2:11, 4:48 osv).

«Guds kraft» er virksom i Jesu Kristi kirke: - virksom med Kristi ord i den forsamlede menighet. «Guds kraft» gis kristne til tro og til troen bevitnet i livets vitnesbyrd. Ved Guds kraft blir vi bevart i Guds tro – den rette tro.

Den samme ”Guds kraft” som var midleren for skapelsen, var virksom i Jesu oppstandelse, og er virksom med evangeliet og sakramentene i den forsamlede menighet. Den samme «Guds kraft» foregriper herlighetsriket på den nye jord.

Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny og gitt oss et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde (1 Pet 1:3-5).

17. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mk 7:5-13

Menneskebud og Guds bud

Her handler ikke «menneskebud» om visdom begrunnet i menneskenes erfaringer gjennom generasjoner. Denne form for visdom fins I Bibelen i Ordspråkernes bok. De gjenspeiler Guds forsyn og gode skapervilje, som mennesker aner.

Teksten handler om fariseernes sedvaner i en tradisjon ved siden av Moses og Profetene. Også kristne blir fristet til å søke den trygge havn i gammel sedvane. Den kan være gammel fordi den er tjenlig, men ikke tjenlig fordi den er gammel.

«- fariseerne og jødene i det hele vasker hendene med litt vann før måltidet. Slik er nemlig de gamles forskrifter. /.../ De har også mange andre skikker som de har overtatt og overholder. /.../ Derfor spurte fariseerne og de skriftlærde (Jesus): «Hvorfor følger ikke dine disipler de forskrifter vi har overtatt fra de gamle...?»

Fariseerne påstod Moses var kilden til den muntlige tradisjonen de holdt fast ved, og at den var gitt videre i rekken av lærde siden Josva og profetene. Jesus siterte profeten Jesaja da han kalte denne tradisjon for «menneskebud».

Jes 29:13f - Så sier Herren: /.../ dette folket holder seg nær til meg med munnen og ærer meg med leppene, mens hjertet er langt borte fra meg, /.../ den frykt dere har for meg, er tillærte menneskebud.

Vi istemmer slagordene «Skriften alene», og «Kristus alene» som Skriftens Herre og rette utlegger. Med ham som kilde, var han årsaken til kirkens wittenbergske reformasjon. Kirken under pavedømmet lærer «Skrift og Tradisjon» som to sideordnede åpenbaringskilder, og påstår om den muntlige tradisjon at dens utspring er apostlenes *muntlige* undervisning, likeså forpliktende som apostlenes *skriftlige* undervisning. Et lærested er følgende:

2 Tess 2:15 – ta vare på det som dere har mottatt og lært av oss, enten muntlig eller i brev.

Hva er det apostelen sikter til med «det som dere har mottatt»? Under den andre misjonsreisen hadde Paulus undervist tre sabbater på rad i Tessalonika-synagogen og utlagt skriftene for dem. Denne muntlige overlevering hadde menigheten i Tessalonika mottatt.

Apg 17:3 – Han utla (Skriftene) og forklarte at Messias måtte lide og oppstå fra de døde, og sa: «Det er Jesus, ham jeg forkynner for dere, som er Messias».

Denne muntlige overlevering skulle de holde fast ved, og likeså den undervisning de hadde mottatt skriftlig i brev fra Paulus. Under gudstjenesten ble apostelbrev opplest som hellig skrift før overgangen til Nattverdens Liturgi. Apostelen Peter likestilte brevene med «de andre skriftene» (2 Pet 3:16). Et eksempel er Paulus og Apollos, som anvendte overleveringen på seg selv med Jesu undervisning som kilde.

1 Kor 4:6f, 15:1f – nå har jeg brukt meg selv og Apollos som eksempel, for at dere kan lære ikke å gå utover det som står skrevet, så ingen blir hovmodig og tar parti for den ene mot den andre. /.../ Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte dere, det dere har mottatt og står på. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast ved det ordet jeg forkynte – hvis dere ikke forgyves er kommet til troen.

«*Det som står skrevet*» er apostelordets lære, mottatt fra Kristi undervisning i Skriftene. Det er denne lære vi istemmer med normen «**Skriften alene**» (formalprinsippet) og «**Kristus alene**» som Skriftens rette utlegger (materialprinsippet).

«Skriften alene» og «Kristus alene» - kirkens rettesnor for lære og liv

Vi har ikke mottatt apostlenes undervisning på annen måte enn i skrifter som beviselig stammer fra dem. Slik ble Det nye testamente den skriftsamling som Nikea-konsilet år 325 mottok som målestokk og rettesnor for kristnes lære og liv.

Noen nøyer seg med «å tro på Bibelen», og får straks tilslutning fra en mengde biblisister. Men få er visst de som legger til «Kristus alene». Kjennetegnet på bibel- og bekjennelsestroskap er troskapen mot det apostoliske ord som Guds ord, «*som det i sannhet er*» (1 Tess 2:13). Denne troskap krever liturgier hvor Kristi lære er uttrykt i sakssvarende former. Da danner liturgien vern om Guds barns nåderett hos Gud. Der er Guds Ene, Hellige, Allmenne og Apostoliske kirke. Der fremstår menigheten på stedet med Guds kirkes gudgitte kjennetegn, gitt i begynnelsen.

Søndagen ingen erstatning for sabbaten

Kristi kirke har ikke erstattet jødedommen, men er den sanne jødedom, grunnet på Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Guds vitnesbyrd er Kristi oppstandelse fra døde den tredje dag. Derfor begynte aposteltidens kristne å samles på «Herrens dag». Søndagen ble kirkens samlingsdag.

Romerkirken hevder at *kirken* har erstattet sabbaten med søndagen. Da støtter man seg til tradisjonen med påstand om at den går tilbake til apostlene. Denne erstatningslære snek seg inn i kirker av evangelisk-luthersk bekjennelse. I gamle katekismer ble det tredje bud oversatt med «kom i hu å holde *sabbaten* hellig». Men Jesu Kristi i den nye pakt erstatter ikke jødedommen med en «ny lov», begrunnet i kirkens autoritet. Begrunnelsen er «Skriften alene», rett utlagt fra dens Herre, Kristus Jesus. Eller sagt med Den augsburgske bekjennelse.

«- de som mener at det å holde søndagen istedenfor sabbaten er noe nødvendig, forordnet med kirkens autoritet, de tar feil. Skriften har avskaffet sabbaten – ikke kirken. For etter at evangeliet er åpenbart, kan man se bort fra alle de mosaiske seremoniene.» (CA 28:57-59)

Det er en menneskelig ordning å holde søndagen som hviledag og kirkens samlingsdag. Denne skikk oppstod i aposteltiden uten noe påbud fra apostlenes side, og har i tidens løp vist seg å være en god ordning. Med søndagen brukt som helligdag, markerer vi «lutheranere» at vi er den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon, grunnet på den rett utlagte Skrift fra dens Herre, Kristus Jesus.

Et eksempel er Kristi testamentord, fremsagt over brød og vin under Herrens Nattverd. Ordene sier presist og rett ut hva den himmelske gave er, som Kristus lar rekke fram i jordiske skikkelser. Så lar vi fornuften fare.

1 Kor 11:23 – Jeg har mottatt fra Herren hva jeg også har overgitt til dere.

Vi skal som døpte mennesker holde befalingene fra den oppstandne Kristus. Synlige påminnelser er prekestolen, døpefonten og alterbordet med den hvite alterduken. Her er den oppstandne Kristus i vår midte, virksom med Guds evangelium og sakramentene, forvaltet i samsvar med Kristi befalinger. Her er Guds hus og himlens port. Her får ikke menneskebud sperre veien.

1 Kor 15:1-3 - Jeg kunngjør for dere /.../ det evangelium jeg forkynte for dere, det dere har mottatt og står på . Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgeses er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg til dere det jeg selv har mottatt..

1 Tim 3:15 – du skal vite hvordan du skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Æren er Guds i det høyeste.

18. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mk 10:17-27

Jesus og den rike mann

Gudfryktige jøder gransket Moses og Profetene fordi de mente å ha evig liv i dem (Joh 5:29). En av dem spurte Jesus: «*Gode mester, hva skal jeg gjøre for å få det evige liv?*» Da svarte Jesus:

«Hvorfor kaller du meg god? Bare én er god – det er Gud.»

Jesus avviste ikke å bli kalt Gud? Han spurte *hvorfor* mannen kalte ham «god». Mannen kalte Jesus «gode mester», uvitende om foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

Mannens uvitenhet angår oss alle, for *hvem* er Jesus fra Nasaret? Mennesker ser krusifikset, men påminnelsen forutsetter kunnskap. Gud dør ikke, men døde etter sin menneskenatur da han forsonet verden med seg selv i Jesu død. (2 Kor 5.19) Vi vet, og derfor tror vi. Vi tror på den Gud som med handlende allmakt gjør under. De er bevitnede kjensgjerninger, Vi fatter dem ikke, men de er begripelige i den bibelhistoriske sammenheng mellom løfte og oppfyllelse. Et eksempel: Evangelisten Lukas begynner det såkalte juleevangeliet med ordene: «Det skjedde i de dager...» Evangelistene vil med sin dokumentasjon bli tatt på ramme alvor.

En bevitnet Jesus-historie handler om gudmennesket Jesus, underet over alle under, forutsagt i Det gamle testamente. Jesu persons hemmelighet ble stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Oppstandelsen bevitner Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu korsdød, begripelig i lys av Guds løfter i Det gamle testamente. Gud er en forsonet Gud, forsonet i sin selvhengivende kjærlighet til sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Gud er god for sin egen skyld. Denne viten er begripelig med en bevitnet Jesus-historie «etter skriftene».

Lovsyng vår Herre, min sjel og hva i meg mon være.

Alt som har ånde, opphøye hans store Navns ære.

Han er deg god,

Så gjør ham aldri imot.

Amen, han selv deg det lære.

Kulturkristne viser respekt for kristen tradisjon og sedvane, og ser gjerne at barna får kristendoms-kunnskap ved siden av religion, livssyn og etikk. Problemet er kirkens tro - Guds tro, gitt kirken i en bevitnet Jesus-historie. Løsningen i statens skoler ble et *orienteringsfag* kalt kristendom sideordnet med religion, livssyn og etikk. Men kirkens tro lar seg ikke innordne relativismens terror.

Uten en forpliktende dåpsundervisning på kirkens grunn, blir barn og ungdom indoktrinert i den sekulær-liberale overtro på mennesket «selv». Denne kvasireligion tilslører og manipulerer. Barn og unge vokser opp fremmede for kirkens gudstjeneste, uvitende om dens begrunnelse og uten å kunne bibelfortellinger som før var folkeei og gjorde en høymesse begripelig..

Da er det Jesus retter søkelyset mot den eneste som er god i absolutt mening – åpenbaringsordets levende Gud. Det er ham vi lærer å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Han er i nåtid alltid til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Vi kjenner den gode Gud Fader, Sønn og Helligånd som en venn å stole på i liv og død. Vi kjenner ham gjennom ham som er «et levende håp». virksom til stede.

Kirkens underfulle merkevare lokker og drar. Menneskepåfunn mister fort interessen, og mennesker ligner bier som svermer hit og dit. Evangeliet åpenbarer den gode nyhet, når tilhørere oppfatter at Guds velgjerninger i Jesus Kristus er «til meg også». Noen oppfatter i ettetid at «jeg tror», og får frimodighet til å bekjenne: «Han er min Herre». Da må livet dreie seg om ham, lik hjulet om navet. Han må tjene oss med nådemidler i menighetens midte. Virkningen blir takk og bønn og lovprisning.

Apg 4:12 – Det er ikke frelse i noen annen, for i hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi blir frelst ved.

Eller sagt med en av oldkirkens bekjennelser:

«Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus Guds Sønn er Gud og menneske. /.../ Dette er den felles kristne tro. Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig.» (Athanasios. Bekj. pkt 28, 40)

«Bare èn er god – det er Gud»

Gud skapte mann og kvinne i sitt bilde med den egenskap å være god. Denne egenskap gikk tapt med Adams syndefall, så den hele menneskehet må leve under syndefallets kår, okkupert av trespannet synd og død og djevel.

1 Mos 6:5 – Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden. Alle tanker som rørte seg i deres hjerter, var onde dagen lang.

Denne diagnose er sann, men vond å høre. Den som er uten synd, han kaste den første stein (Joh 8:7).

Gud er Gud. Mennesket er menneske. Gud *er* kjærlighet, nidkjær for sitt falne skaperverk, så nidkjær at han i Kristi død beseiret fiendemaktene synd og død og satans velde. Vi derimot mangler evnen til å leve det liv vi er skapt til å leve. Lik en hund i bånd, er vår frihet begrenset. Den onde lyst henger ved oss og setter spor, lik sotflekker i snøen.

Jesus åpenbarte sin guddom med undergjerninger. Bevitnede kjensgjerninger vitner om Guds løfter, oppfylt i Jesus fra Nasaret, sann Gud og sant menneske. Denne viten begrunner vårt barnekår hos Gud, gitt av nåde i dåpen til Jesu død.

Kol 2:9 – I ham er hele guddomsfylden legemlig til stede.

Joh 1:14 – Han var full av nåde og sannhet.

Teksten foreller en hendelse da han holdt sin guddom skjult. Hadde han vært en lovlærer lik Moses, ville han ha svart: «Hold budene!» Det gjorde ikke Jesus. Han stadfestet Guds gode skapervilje med ordene: «Gjør det, så får du leve!» Jesus regnet opp budene: «Du skal ikke drepe, du skal ikke bedrive hor, du skal ikke stjele, du skal ikke vitne falskt, du skal ikke bedra, du skal hedre din far og din mor». Vi kan stusse over budenes rekkefølge, men blir avslørt av begjæret etter eiendeler, som tegn på et vellykket liv.

«Mester, alt dette har jeg holdt fra jeg var ung.»

Jesu svar avslørte ham:

«Gå bort og selg det du eier og gi det til de fattige. Da skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg.» Men han ble nedslått av dette svaret og gikk bedrøvet bort, for han var svært rik.

Også apostelen Paulus sa om sin tid som fariseer at han levde uklanderlig etter loven. Men Guds lov krever mer enn plettfri vandel. Det viser begjærbudene, de to siste budene i Tibudsloven «Du skal ikke begjære...» Dette fikk Paulus erfare:

Rom 7:7, 14, 18 – uten loven ville jeg ikke ha visst om synden. Jeg ville ikke visst om hva begjæret, dersom loven ikke sa: Du skal ikke begjære. /.../ jeg er et avmechtig menneske, solgt under synden. /.../ For jeg vet at i meg, det vil si slik jeg er i meg selv, bor det ikke noe godt. Viljen har jeg, men å gjøre det gode makter jeg ikke.

Det liv som den rike mannen anså for en vinning, det raste sammen. Han fremstod for Gud som «et avmechtig menneske, solgt under synden».

Jesu disipler ble forferdet over Jesu svar:

«Hvor vanskelig det er for dem som eier mye, å komme inn i Guds rike.»

Rikdom er i seg selv er ikke problemet, men avgudene. Det ditt hjerte henger fast ved og du setter lit til, det er din gud. Derfor sa Jesus:

«- hvor vanskelig det er for dem som stoler på sin rikdom, å komme inn i Guds rike. Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike.»

Et bibelsted likestiller rike mennesker med ugudelige:

Jes 53:9 – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann, da han var død.

Denne Jesaja-profeti stiller røvere og rikmenn på lik linje, forklarer Luther. Jesu grav var en rik manns grav. Uansett sosial status, er det onde begjær det samme - vår trang til å sette vårt håp til helsefremmende tiltak og til det vi eier. Luther spør: Hva er vi da annet enn et gudløst menneske? (PJonsson).

Jesu disipler var fattige, men forstod at døren til Guds rike var stengt også for dem. Overlatt til oss selv, må også vi gå bedrøvet bort, for ingen vinner evig liv av egen fornuft eller kraft.

Men det som er umulig for mennesker, det er mulig for Gud.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror på ham som han har utsendt. (E Sv Kyrkobib)

Apg 11:18 – De priste Gud og sa: «Så har da Gud også latt hedningene få vende om og vinne livet.»

Kol 2:12 – ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. (E Sv Kyrkoibbel)

Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.

Med Kristus til gave lever med ham som er « det levende håp». Han er troens glede i vår daglige gjerning. Selv om vi blir minnet om vår falne menneskenatur, tror vi syndenes forlatelse allikevel og lar Kristi komme være vår daglige glede.

19. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Lk 13:10-17

Omvendelse og tro

Teksten beskriver menneskets livssituasjon under syndefallets kår.

Det var en kvinne som hadde vært plaget av en sykdomsånd i atten år. Hun var krumbøyd og kunne ikke rette seg opp.

Hun var syk til kropp og sjel. Teksten lar oss vite at satan hadde bundet henne. og at hun var en «Abrahams datter». Hun nedstammet fra Abraham og hadde Abrahams tro på Guds løfte om den kommende Messias.

Født under syndefallets kår er også vi ute av stand til å rette oss opp til å leve det liv vi er skapt til å leve. Treffende er Luthers uttrykk «innkrøkt i seg selv». Dette livsproblem er i Bibelen beskrevet på flere måter:

Jer 5:3, 26:2f – De gjør ansiktet hardere enn stein og nekter å vende om. /.../ si fram alt det jeg byr deg å tale til dem. /.../ Kanskje vil de da alle høre og vende om fra sin onde ferd.

Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra sin onde ferd og leve.

Jes 53:6 – vi vendte oss hver til sin vei.

Ef 2:12 – vi hadde ikke del i paktene og løftet og var derfor uten håp og uten Gud i verden.

Problemet er ikke mangelen på religion og livssyn. Problemet er den falske åndelighet med utspring i mennesket selv: uten frykt for åpenbaringsordets Gud, og uten tillit til ham – innkrøkt i oss selv. Resultatet er synlig for alle, og især på søndagene. Jo mere vi forsøker å fylle helligdagen med vårt eget, jo mere innkrøkt blir vi. Vi har ingen grunn til å opphøye oss over andre.

Lik den blinde Bartimeus må vi innlede gudstjenesten med et «*Kyrie eleison – Herre Jesus, miskunne oss.*» Her går Jesus forbi – verdens lys og vårt levende håp.

Den stakkars kvinnen hadde likevel en viss frihet, nok til å komme seg til gudstjenesten i synagogen på sabbaten. Der hørte hun Kristus utlegge Skriftene. Hun var bundet, men ikke trellbundet. Fri nok til å søke dit hvor Kristus var å finne.

Teksten gir et bilde av menneskets *bundne beslutningsfrihet*. Vi er avmektige i troens saker, innkrøkt i oss selv, men fri nok til å treffe beslutninger i verdslige spørsmål, og fri nok til å bestemme oss for kirkegang eller ikke.

Den suverene er åpenbaringsordets Gud. Med handlende allmakt virker han omvendelse og tro hos dem som hører hans ord. Det gjør han når og hvor han vil, i dem som hører Guds ord, både Gud lov og evangelium.

«Kvinne, du er løst fra din sykdom»

Med *lovens krav* virker Gud den selverkjennelse som lar oss oppfatte vår fortapte og fordømte situasjon, uten Gud og uten håp i verden. Motsatt virkning har *evangeliets gave*, som frikjenner med syndenes forlatelse for Kristi lidelses og døds skyld. Evangeliet tenner troens gnist, nok til å anvende frifinnelsens ord, enhver på seg. (Konk.formelen, SD II: 53-54)

Slik er det omvendelsen skjer. Gud lokker og drar med frifinnelsen for Kristi skyld. Ryktet om Kristus vekker lyst og lengsel etter å høre ham. Vi får smak på Guds ord. Vi lærer å kjenne Gud i hans godhet. Gud er en forsonet Gud, og Kristus er Guds fred med oss. Vi får trang til å lære den levende Gud å kjenne i hans selvhengivende kjærlighet til alle, ingen unntatt.

Evangeliet åpenbarer Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Denne kjensgjerning ble gitt oss til del i **dåpen til Jesu død**, da vi fikk barnekår og arverett hos Gud. I dåpen er Guds ord innfattet i vannet, lik perlen innfattet i ringen. Gud handler med sitt Ord, og hva Ordet sier, det skjer.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet.

Umiddelbart etter dåpen lød ordene:

«Den allmektige Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som med vann og Ånd har født deg på ny og forlatt deg alle dine synder, han bevare deg med sin nåde til det evige liv.»

Men livet går ikke etter den rette linje. Omstendighetene skifter og i oss selv er vi skrøpelige kar. Hverdagssynder kan røve troens frimodighet for Gud. I menigheten er Guds hjelp å finne i **det private skriftemål**: Det hører med til prestens arbeid å høre skriftemål, med anledning til å nevne en synd eller to. Hovedsaken i skriftemålet er ikke syndsbejken, men *syndsforlatelsen*. Presten tilsier på Guds vegne: «Jeg forlater deg dine synder. I Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Dette gjør han på Kristi vegne, slik den oppstandne Kristus befalte:

Joh 20:23 - «De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Guds nådetilsagn stadfester Guds nådepakt i dåpen. Du er Guds kjære barn med barnerett og arverett hos ham.

«*Du er løst*», sa Jesus til kvinnen. Det sa han uten forbehold om hennes tanker og følelser. Frifinnelsen blir tilsagt med guddommelig autoritet, for bare Gud kan løse fra syndens makt og herredømme. Med syndenes forlatelse, tilsagt uten forbehold, er vi løst fra trellekår under syndens herredømme. Tror du det, så har det.

Noe lignende skjer under **Herrens Nattverd**. Vi hører Kristi ord fremsagt med guddommelig autoritet over fremsatt brød og vin. Det Kristus sier, det skjer. «*Ta og et, dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod*».

Guds ord er et skapende ord, uavhengig av vår forstand, vilje og følelse. Gud er suveren. Han kaller på det som ikke er, så det er. Med evangeliet om Guds velgjerninger i

Kristus virker Gud troen hos dem som hører hans ord. Vil du komme til Guds tro, må du høre Guds ord!

Vi øver troen når vi i vår daglige gjerning merker den onde lys og likevel tror Gud er meg nådig for Kristi skyld. Vi går også til Herrens Nattverd i barnlig tillit til Kristi ord, og deltar i Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Vi har samfunn med Guds Golgata-offer i dette måltid, og Gud styrker troen på barnekår hos ham, for hvor syndenes forlatelse er, der er også liv og salighet.

«Straks rettet hun seg opp og priste Gud.»

Å, store nåde
Midt i all våde:
Frelsen er gitt oss i dåpen, gi akt!
Han måtte lide,
Lyde og stride;
Løftet i dåpen evig står fast.
Nå er vi frie – grunnen er lagt,
Fri til å tjene, nåden tilsagt.

20. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 21:33-46

Vingårdsarbeiderne

Flere tekster i Det gamle testamente belyser Jesu lignelse om vingårdsarbeiderne:

Sal 80:9 – Et vintre rykket du opp i Egypt, du drev folkeslag bort og plantet det.

Jes 5:1f – Jeg vil synge en sang om min venn, min kjære venns sang om hans vingård. En vingård hadde min venn i en fruktbar bakke. Han grov den om og rensset den for stein og plantet ville vintrær i den. Han bygde et vakttårn i hagen og hogg ut en vinperse der. Nå venter han å høste gode druer, men besk var frukten den bar.

Høys 8:11f - Salomo hadde en vingård i Ba'al Hamon. Han overlot den til voktere, og hver av dem skulle gi ham tusen sekel sølv for frukten, og gi to hundre til dem som vokter frukten.

Kristus er den brudgom som i Høysangen taler om sin vingård. Jesu tilhørere var innlest i Det gamle testamente. De oppfattet hvem Jesus siktet til med tjenerne som ble sendt til vingårdsmannen. De var profetene Elias og Elisa, Amos, Hosea, Jesaja og Jeremia.

En pisket de, en annen drepte de, en tredje steinet de.

Før Stefanus ble steinet, minnet han steinkasterne om hvordan jødene forfulgte Guds profeter før ham.

Apg 7:52f – Har det noen gang vært en profet som ikke fedrene deres forfulgte? De drepte dem som forut forkynte at Den Rettferdige skulle komme. Og nå har dere forrådt og myrdet ham.

Til slutt sendte vingårdsmannen sin sønn, men da vingårdsmennene fikk se sønnen, sa de til hverandre: *«Kom, la oss slå ham i hjel, så blir arven vår!»* Samme argument brukte øverstepresten Kaifas under Jesu rettergang:

Joh 11:49-52 – *«det er bedre for dere at ett menneske dør, enn at hele folket går til grunne.»* Dette sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket. Ja, han skulle ikke bare dø for folket, han skulle også samle til ett de Guds barn som er spredt rundt omkring.

Enig med Kaifas, grep de Jesus og førte ham til stedet Golgata utenfor bymuren. Der korsfestet de ham.

Heb 13:11f – *Blodet av offerdyret bærer øverstepresten inn i helligdommen til soning for synd, men kroppen blir brent opp utenfor leiren. Derfor led også Jesus utenfor porten for å hellige folket med sitt eget blod.*

«Når så vingårdens Herre kommer, hva skal han da gjøre med disse vingårdsdyrkerne?»

Jesus svarte med et motspørsmål. Det gjorde også profeten Natan, da han overlot til kong David å svare, og dermed felle dommen over seg selv: *«Den mannen skal dø, som har gjort dette!»* - Vingårdsdyrkerne svarte:

«Disse onde menn skal han gi en ond død, og forpakte vingården til andre som gir ham frukten til rette tid.»

I Apostlenes Gjerninger fins det flere eksempler på denne dom, da vingården ble gitt til andre enn jødene. Da jødene i Antiokia motsa Paulus og Barnabas, svarte de:

Apg 13:46 – *Det var nødvendig å forkynne Guds ord til dere først. Men siden dere avviser det og selv ikke finner dere verdige til det evige liv, så går vi ut til hedningene.*

En kommentar til denne fremgangsmåte har Paulus gitt i Romerbrevet:

Rom 11:1-6 – *Har Gud forkastet sitt folk? Slett ikke! For også jeg er israelitt, av Abrahams ætt og Benjamins stamme. Gud har ikke forkastet sitt folk, det folk han hadde vedkjent seg.*

Vet dere ikke hva Skriften sier i fortellingen om Elia, der han står fram for Gud og anklager Israel? Herre, dine profeter har de drept og dine altere har de revet ned. Jeg er den eneste som er igjen, og meg står de etter livet. Men hva er Guds svar til ham? «Jeg har holdt sju tusen mann igjen, som ikke har bøyd kne for Ba'al.»

På samme måte er det i vår tid blitt en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåde ikke vært av nåde. Hva så?

Det Israel strever etter, har de ikke oppnådd, men de utvalgte har oppnådd det. De andre er blitt forherdet, slik det står skrevet: «Gud har gitt dem en sløvet ånd, øyne som ikke ser og ører som ikke hører, helt til denne dag.»

Siden Pinsedagen er Kristi kirke Guds åndelige Israel, det vil si Guds vingård ble et fleretnisk folk. Skillet mellom jøder og hedninger er tatt bort. Guds kirke er en «allmenn» kirke – *ecclesia catholica*. Kristus er Guds fred med alle. Gud er forsonet med verden i Kristi død. I Guds åndelige Israel er vingårdsmennene Guds Ords tjenere i prekenembetets gjerning.

Kristus ble forkastet, men ble oppreist fra de døde tredje dag. Han er den levende hjørnestein i kirkens grunnvoll, forutsagt ved profeten Jesaja:

Jes 28:16 - *Se, jeg har lagt i Sion en grunnstein, en velprøvd stein, en dyrebar, grunnfast hjørnestein. Den som tror på ham, har ingen hast.*

Deretter anfører Jesus et ord i Salme 118, senere forklart av apostelen Paulus:

Sal 118:22f – Den steinen bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk.

Ef 2:20-22 – Dere er bygd opp på profetenes og apostlenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

Hva oppbyggelse er, har apostelen Peter beskrevet:

1 Pet 2:4-8 – Kom til ham, den levende stein, som vel ble vraket av mennesker, men utvalgt og dyrebar for Gud. Vær selv levende steiner som bygges opp til et åndelig tempel. Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot ved Jesus Kristus.

For det heter i Skriften: «Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar, den som tror på ham skal ikke bli til skamme. Altså blir den til ære for dere som tror. Men for dem som ikke tror, er den stein som bygningsmennene vraket, blitt til hjørnestein, ja, en snublestein og klippe til fall.

Hva oppbyggelig er for Gud, handler om noen annet enn våre følelser. Oppbyggelsen handler om Guds kirkes kjennetegn. Eksempler

Dåpen til Jesu død oppbygger Guds kirke fordi Gud handler med sitt Ord i dåpen. Gud gjør den som døpes, delaktig i Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død, og i dåpen oppreist til det nye livet i samfunn med den oppstandne Kristus.

Dåpen «virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det.» (LK, om dåpen. Mk 16:16)

Omvendelsen oppbygger Guds kirke fordi mennesker som hører evangeliet, vender om og kommer til Guds tro og blir døpt. Og frafalne vender tilbake til barnekår hos Gud, gitt i dåpen. De blir igjen innføyde lik levende steiner i Guds troende kirke – det åndelige tempel.

Privatskriftemålet oppbygger Guds kirke fordi syndenes forlatelse blir tilsagt den enkelte som ber om det. Guds løseord (absolusjonen) stadfester barneretten hos Gud, gitt i dåpen, og bevarer kristne i troens gode strid.

Nattverdens sakrament oppbygger Guds kirke fordi Kristi legeme og blod blir rakt fram i jordiske skikkelser og mottatt i dette måltid. I disse hellige ting har vi samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden.

En dyrebar hjørnestein – og en snublestein og klippe til fall...

Når ble hjørnesteinen dyrebar? Den ble dyrebar da Jesus ble forkastet. Da de drepte Livets høvding, forsonte Gud verden med seg selv i Jesu Kristi død.

Denne hjørnestein i Guds kirke er umistelig. Vår eneste medvirkning er den onde menneskenatur med dens fiendskap mot Gud.

Rom 5:10 – Da vi ennå mens vi var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønns død. Når vi er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved hans liv.

Jes 8:11-15 – (Herren) advarte meg mot å vandre på den samme veien som dette folket: Kall ikke alt for sammensvergelse som dette folk kaller sammensvergelse! Dere skal ikke frykte og skjelve for det som folket er redd for.

Herren, Gud Sebaot, ham skal dere holde hellig. Ham skal dere frykte, og ham skal dere skjelve for. Han skal være en helligdom, en snublestein og en klippe til fall for begge Israels riker, en snare og en felle for dem som bor i Jerusalem. Mange blant dem skal snuble, de skal falle og slå seg fordervet, gå i snaren og bli fanget.

Dette fikk Paulus erfare da han var kristenforfølger. Utenfor Damaskus snublet han på den snublestein som den oppstandne Kristus er. Fariseerens egenrettferdighet ble knust. Inne i Damaskus ble frelsen gitt ham da han ble døpt til døpt til Jesu død.

Noe lignende skjedde med Martin Luther. Den innbilte gjerningsrettferdighet ble knust mot den rettferdighet som Kristus er til frelse for hver den som tror.

Vår egenrettferdighet blir knust under lovens hammer, men hjørnesteinen i kirkens grunn, den består i Jesu evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Derfor oppmuntrer Jesus alle døpte til et liv i omvendelse og tro, kalt til å leve med ham til gave og følge hans eksempel.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd ham.

Sal 118:14 – Herren er min kraft og styrke, og han er blitt min redning.

21. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 9:27-31

Jesus helbredet to blinde

Hvordan kunne to blinde rope på Jesus som de ikke kunne se? Jo, de hørte rykter om ham. Et rykte fortalte om kvinnen som Jesus hadde helbredet for blødninger gjennom atten år. Et annet rykte fortalte at han hadde oppvekket Jairus' datter fra døden. Slike rykter ga tillit til Jesus, nok til at de ropte om Jesu hjelp.

Denne ryktespredning forteller et kjennetegn ved en misjonerende menighet. Den kjennes på smågrupper hvor to eller tre samtaler om Jesus – hvem han er og hva han har gjort. Av grunnleggende betydning er kristendomsprat i en familie.

«Miskunne deg over oss, du Davids sønn!»

De blindes bønnerop har fulgt kristne siden aposteltiden, og fra tidlig kristentid inngått i messeliturgien på gresk – *kyrie eleison* – *Herre, miskunne oss!* Vi er ikke alene om å be, men ber sammen med Guds kirke i fortid og nåtid. Nøden og nåden binder oss sammen: Ryktet går i tidens løp. Det underfulle i kirkens liturgi lokker og drar - Guds evangelium og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne Jesus befalte. I disse handlinger er han til stede i nåtid, virksom med sitt ord. Vi trer fram for den treéne Gud i Jesus navn med påkallelse, takk og bønn med lovprisning. Vi påkaller ham som vi kjenner. Vi vet han er nådig og barmhjertig: «Kyrie eleison – Herre, miskunne oss!»

De to kalte ham «*Davids sønn*». Denne kunnskap hadde de fra Det gamle testamente – fra Moses og Profetene. Ingen påkaller Herren Jesus uten bibelkunnskap. Guds løfter ved profetene er oppfylt og driver til takk og bønn i kristen mening.

Ryktet spredte seg i *geografien*. Guds Ene Hellige Kirke framstår som et gudsfolk *for alle folk*, slik hun fremstod allerede på Pinsedagen. Denne geografiske spredning bekjenner vi med ordet «*allmenn*», det vil si for alle mennesker. Guds folk er et fleretnisk

folk: Guds kirke er «katolsk», som betyr for alle folk. Det fins ingen grenser i Guds allmenne kirke.

Ryktet spres gjennom skiftende generasjoner og fremstår på stedet som *storfamilie* (Ef 2) – et fellesskap mellom Guds barn «i slekters gang». Lik urmenigheten i Jerusalem kjennes Guds kirke på troskapen mot apostlenes lære. «*De holdt fast ved apostlenes lære*» (Apg 2:42). Derfor ble ordet «*apostolisk*» tilføyd i Den nicenske bekjennelse. Den som bekjenner kirkens gudgitte tro, gitt i begynnelsen, holder fast ved apostelordets lære fra kirkens Herre. Læren er og blir en gudgitt helhet, gitt kirken like fra begynnelsen.

Med vår barnelærdom bekjenner vi Jesus Kristus som «*min Herre*» - sann Gud og sant menneske. Det er han som har kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og dødens og djevelens herredømme, ikke med gull er sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod. Det har han gjort for at jeg skal være hans egen og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet.

Også bekjennelsen «*Jesus er Herre*» (el Herren er Jesus) er en *omfattende* bekjennelse. Han er midleren (el mellommannen) i skapelsen – alt synlig og usynlig, og han er midleren i Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død.

Vi påkaller ham med vårt «kyrie eleison – Herre, miskunne oss». Vi påkaller og ber i Jesu navn vår Far i himmelen Gud har talt og oppfylt sine løfter ved profetene. Vi kjenner Gud i hans selvhengivende kjærlighet, nidkjær for sitt verk. Vi samles som Guds kjære barn og leker trygt i ildens nærhet.

Kirkens samfunn i de hellige ting er ikke et rituale oppfunnet av mennesker. Kirkens samfunn i de hellige ting ble innstiftet av Herren Jesus i den natt han ble forrådt. Men var han ikke stått opp fra døde, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden. Det som samler oss til Guds tjeneste for oss, er ikke menneskebud, men Guds verk i en bevitnet Jesus-historie. Følgelig er bønn i kristen mening noe annet enn å folde hendene, lukke øynene og be. Kristen bønn er *Guds verk – opus Dei*. Gud kaller og opplyser ved evangeliet. Vi lærer Guds innerste hjertelag å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død. Kjennskapet til en forsonet Gud driver til påkallelse og bønn med takksigelser og lovprisning.

Sal 50:15 – Kall på meg på nødens dag, så vil jeg utfri deg, og du skal prise meg.

Utholdende bønn

Jesus svarte ikke de to med en gang, men de fulgte etter ham. Troens bønn er *utholdende bønn*. Han svarte dem ikke før de var kommet i hus. Da spurte han dem: «*Tror dere at jeg kan gjøre dette?*» «*Ja*», svarte de.

Et eksempel på *utholdende bønn* er Jesu lignelse om den fattige enken, hun som oppsøkte en dommer uten gudsfrykt. Hun ba om å få sin rett, og ga seg ikke. Til slutt måtte dommeren gi henne rett i hennes sak, ikke fordi hun fortjente det, men fordi hun var så sta. Jesus forklarte: «*Skulle så ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen til å hjelpe dem?*» (Lk 18:7).

Guds barns nåderett er bønnens adgang til vår Far i himmelen. Vi trer fram i Jesu navn med barnerett, gitt i dåpen til Jesu død. Vi er avmektige i troens saker, men Kristus har

med sin lidende lydighet vunnet vår barnerett hos Gud. Denne barnerett oppmuntrer til utholdende bønn. Virkningen er en prøvet tro.

Rom 5:4f – utholdenheten gir et prøvet sinn, og det prøvede sinn får håp. Og håpet skuffer ikke, for Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som han har gitt oss.

Da rørte han ved øynene deres og sa: «Det skal bli som dere tror.»

Det samme skjer under det private skriftemål, når presten spør: «Tror du at mine ord er Guds ord?» - «Ja.» - «Deg skje som du tror.»

Hvordan kan et menneske ta så store ord i sin munn? – Guds nådetilsagn gis på Kristi ord og befaling. Han har betrodd også denne menighet forsoningens ord. «Dine synder er forlatt». Denne nåderett står til disposisjon, alt etter behov. Det hører med til prestens kall å høre skriftemål og tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Syndsforlatelsen er hovedsaken. Den er kirkens skatt.

På lignende vis bør vi lese Bibelen. Leser vi om Guds godhet for sin egen skyld, skal vi anvende ordene på oss selv. Det er fort sagt, for ingen er verdig trengende for Gud. Problemet er falske gudsbilder begrunnet i livserfaringer. Bildene tilslører, skremmer og bedrar. Noen lever som om Gud er en lunefull skjebnegud, andre blidgjør ham med offergaver, andre sikrer seg gode dager med lange bønner, mange bønnevimpler og duren av bønnetromler, andre søker mening i den ordløse meditasjon, osv. I den sekulær-liberale ego-kultur er mennesket «selv» guden over alle avguder med frislepp for vantrens syndearter. En understrøm av håpløshet går gjennom alle religioner og livsyn. Det er ikke mye trøst å hente i et gudsfornektende rituale.

Sal 25:4f – Herre, vis meg dine veier og lær meg dine stier! La meg få vandre i din sannhet. Lær meg Gud, for du er min frelser.

Guds svar i en bevitnet Jesus-historie er den evige fred, glede og hvilke i den kommende verden. Opphøyet til Guds nådeside er han ikke innelukket i en himmel fjernet fra oss, men fri til å være alle steder, uavhengig av tid og rom. Kirkens kjennetegn er evangeliet og sakramentene, forvaltet slik han befalte. Guds tro kommer til oss med Kristi ord i handlende allmakt. Da må skremmende og skuffende gudsbilder vike. Guds selvhengivende kjærlighet står for oss i den korsfestede og oppstandne Kristus. Så har Gud elsket verden...

Ryktet går. Blinde hører og påkaller Gud i Jesu navn. Vi ser i Jesus-historien avglansen av Guds herlighet og bildet av Guds vesen. Ordet ble menneske i Jesus Kristus. Vi ser inn i Guds bunnløse dyp av godhet for sin egen skyld og mottar nåde over nåde. Da tennes troens gnist: «Jeg tror, hjelp min vantro.» (Mk 9:24. Det heftet mangler ved de to blindes tro, men kjennskapen til ham var nok til å påkalle ham på barnlig vis: Herre, miskunne deg over oss.» Gud hører og lar troen vokse og bli rotfestet hos dem som hører hans ord. Det får også vi gjøre.

2 Kor 3:18 – alle ser vi med utildekket ansikt Herrens herlighet som i et speil og blir forvandlet til det samme bilde, fra herlighet til herlighet. Dette skjer ved Herrens Ånd

Den som gjennom Jesus Kristus lærer den treéne Gud å kjenne i all hans trofasthet og kjærlighet, har liv og overflod (Joh 10:10).

22. S. E. TREF.

Tredje rekkes evangelium: Mt 4:21-25

Lyset i staken

Ordet «lys» eller «lampe» er i Bibelen brukt om **Guds Ord**, eller Ordet som ble menneske i Kristus Jesus.

«Ikke kommer lyset for å bli satt under et kar.» 1 Sam 3:2f – I de dager kom det sjelden ord fra Herren /.../ Så var det en gang Eli lå inne på rommet sitt. / Guds lampe var enda ikke sloknet

Sal 119:125 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Joh 8:12 – Jeg er verdens lys.

Sal 36:10 – I ditt lys ser vi lys.

Jesu billedbruk sier oss at Guds Ord skal ha den sentrale plass i våre liv, og skinne lik lyset i staken. Den levende Gud er åpenbaringsordets Gud.

Gud våker over sitt Ord, og har sørget for at det ble nedskrevet og samlet i hellige Skrifter. Til Moses sa han: «Skriv ned alle disse lovens ord» (5 Mos 27:3). Guds profeter, evangelister og apostler var hver for seg et skrivende menneske.

I det siste av Bibelens skrifter – i Åpenbaringsboken, står det: «Skriv i en bok hva du ser» (Åpb 11:1). Gud har satt sitt ord i lysestaken for at det skal bli lest og forkynt.

Det nedskrevne gudsord har den egenskap at det opplyser vår formørkede forstand. I Bibelens sentrum står Kristus Jesus, Bibelens Herre og rette utlegger. Han skimtes først på lang avstand, dunkelt og uklart, men jo nærmere vi kommer tiden for Kristi komme, jo tydeligere er bildet av Den Kommende, til sist klart bevitnet i evangelistenes dokumentasjon til Jesu livshistorie. I sentrum står hans persons hemmelighet og verk. Vi mottar gudskunnskap av «det som står skrevet». Dette gjorde den oppstandne Kristus da han åpnet apostlenes forstand og gav dem marsjordren:

Lk 24:45-48 - «Så står det skrevet om meg i Moseloven, hos Profetene og i Salmene. Så åpnet han deres forstand til å forstå skriftene, og sa til dem: «Slik står det skrevet: Kristus skal lide og stå opp fra de døde tredje dag, og hans Navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folkeslag. Dere er vitner om dette». (Lk 24:45f. Dette = det som står skrevet.)

«Ingen ting er skjult, uten at det skal fram...»

Ordet som er oversatt med ««gjemt» eller «skjult», er ordet *apokryfon* – bortgjemt. Ordet er brukt om de apokryfe skriftene, de som er tatt med i den fullstendige utgaven av Det gamle testamente. Under synagogens gudstjenester ble det ikke lest fra dem. De var gjemt for seg i et skap.

Selv om evangeliet er skjult i apokryfene, er de «gode og nyttige og lese», sa Luther. De opplyser ikke om Kristus, men med Guds lov og gode skapervilje.

Jesus sier i teksten at Guds ord er ikke gitt for å bli bortgjemt, lik apokryfe skrifter.

Mt 10:27 – Hva jeg sier dere i mørket, det skal dere si i lyset, og hva dere har hørt i øret, det skal dere forkynde fra takene.

Det er Den Hellige Ånds oppgave å oversette Guds ord til fremmede språk, slik det skjedde på Pinsedagen, da apostlene ble utrustet med Åndens gaver, mer enn andre

kristne. Tilhørere fra mange folkeslag rundt Middelhavet hørte apostlene tale begripelig ord på hvert deres eget språk.

Derfor kunne Paulus skrive til menigheten i Korint, at han hadde Gud å takke for at han kunne tale flere språk enn dere alle. (1 Kor 14:18). Det er en oppgave for den rett-troende kirke å oversette Bibelen. Hverken sekter eller hedninger ble kalt til denne oppgave, men Herrens apostler og deres etterfølgere i den apostoliske læretradisjon:

Åpenbaringsordets Gud taler tydelige, begripelige ord. Da gjelder det å bruke ørene. Den oppstandne Jesus innskjerper: «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene» (Åp 3:21). Men søker vi Guds visdom i en ideverden bakom det som står skrevet, farer vi vill i overtro på våre evner..

Mt 28:18-20 - «Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt.» (E Sv Kyrkobib.)

Å høre i bibelsk mening

Det greske ord for øre har samme ordstamme som ordet for å preke el. forkynne. Derfor skriver Paulus (Rom 10:16), at troen kommer av prekenen – *det hørte*.

I dagens prekentekest formaner Jesus også oss: Hør hva Jesus sier med begripelige ord. Prekestolen er stedet for Kristi omsorg for sin kirkebrud. Han viser omsorg med det som står skrevet og advarer Jesus mot falske profeter. De kommer med sitt eget på forførende vis. Eksempler:

Jer 23:16 – Hør ikke /.../ De bare narrer dere. Synene de forteller om, stammer fra deres eget sinn og ikke fra Herrens munn.

Mt 7:15 – Vokt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

2 Joh 9-10 – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud.

Jesu sendebrev til den selvforfornøyde Laodikea-menigheten er kanskje den kraftigste advarsel i Nytestamentet. Denne menighet stilte seg likegyldig til læren mottatt fra Herren Jesus. Menigheten var fornøyd med kjærlig forbrødring på tilstrekkelig grunnlag. «Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn», sa Jesus (Åp 3:16).

Fariseernes lære om de to mål

«Med det mål dere selv bruker, skal det måles opp for dere, og enda mer skal gis dere.»

Jesus sikter her til fariseernes lære om «de to mål» – enten gjengjeldelsens mål eller barmhjertighetens mål. Fariseerne lærte at mennesket har en fri vilje til å velge mellom godt og ondt, og dermed skjelne mellom gode og onde gjerninger. Konklusjon: Gud er god mot de gode, og barmhjertig mot de barmhjertige. Men med denne lære om den frie vilje bærer det galt av sted.

Jesus avslørte at vi mennesker så gjerne vil vise oss fra den gode side. Problemet er den onde lyst i vårt innerste. Ingen evner å gjøre seg kvalifisert til Guds nåde. Jesus lar oss kjenne Guds godhet for sin egen skyld, stilt fram for verden i Kristi lidende lydighet under loven, lydighet til døden på orset i alles sted. (1 Kor 2:2).

Istedenfor fariseernes lære om de to mål, taler Jesus om vår bruk av Guds ord. Slik vi bruker Guds ord, skal det bli anvendt på oss. Apostelen Paulus formaner:

2 Tim 2:15 - tre fram for Gud som en som består prøven, som en arbeider som ikke behøver å skjemmes og som rett deler sannhetens ord. (E Sv Kyrkobibel)

Den som deler Guds ord rett, skjelner mellom lovens lønn etter fortjeneste og den nådelønn som Kristus har fortjent for oss alle. Eller sagt med en katekismeforklaring:

Guds advarsler har adresse til vår onde menneskenatur, når vi fristes til kjødelig sikkerhet (eks 1 Kor 10:12, Heb 12:14). Guds trøsteord oppmuntrer til tillitsfull tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham til gave – tjene ham ”i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet” (LK, forkl 2 trosart).

Guds trøsteord er Guds tro til oss. Guds advarsler er lovens strenge mål. anvendt på sin enbårne Sønn i hans lidende lydighet. Uten skyld, tok han ansvar verdens syndeskyld. Hans fortjeneste er barmhjertighetens mål, som overstrømmer lovens mål desto mer.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne, at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle synder.

Joh 1:16 – Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde. For loven ble gitt ved Moses, nåden og barmhjertigheten kom ved Jesus Kristus.

På den ene side fremstiller Guds lov syndens gru og fortjente lønn – døden i våre synder - den evige død. Guds evangelium er desto mer det overstrømmende mål: Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom 6:25). Men den som tror seg kvalifisert for en gud som ser til verdige trengende, måler sitt liv med lovens mål, uten Guds godhet for sin egen skuld.

Jesus advarer: Det rette mål er Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, lovens oppfyller og verdens syndebærer. For hans skyld ble vi reist opp fra døden i våre synder, frelst av nåde. Han er barmhjertighetens til bruk på hverandre, og enhver på seg selv. Stilt overfor åpenbaringsordets hellige Gud, er vi tiggere.

1 Joh 4:10f – Kjærligheten er ikke den at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til soning for våre synder. Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da er vi skyldig til å elske hverandre.

Gi din kirke menn og fedre
Som blir deg og sannhet tro.
Alle dannes til det bedre,
Ugress visne, hveten gro!
Troskap lønn av nåde få,
Hyklery til skamme stå;
Sannhet råde, løgn adspredes,
Gudsfrykt æres, kirken fredes.

23. S. E. TREF-

Tredje rekkes evangelium: Mt 17:24-27

Gi Gud det som Guds er

Teksten handler om tempelskatten, ikke om skatt til den verdslige øvrighet. Tempelskatten den gang, tilsvarer vår tids kirkeskatt.

I gammeltestamentlig tid var Guds folk en *gudsstat* – et teokrati. Folket ble styrt etter Guds lover, gitt Moses. Han var gudsstatens åndelige og verdslige leder i samme person.

2 Mos 19:6 - Dere skal være et rike av prester og et hellig folk».

På Samuels tid ba folket om å bli styrt av en konge, lik andre folk. Dette ønske var uttrykk for et frafall i folket. Gud lot folket bli et kongedømme, lik andre folk. Det var en Guds straff. Til sist ble Guds folk underlagt den suverene keisermakt i Rom og dømt til gi keiseren skatt.

Jesu Kristi rike er ikke av denne verden (Joh 18:36). Han er kongenes Konge og herrenes Herre. Kristi kirke er et *kristokrati*. Her rår Kristus med sitt ord på nåderettens grunn. Kirkens kjennetegn er evangeliets lære og sakramentene, forvaltet slik den oppstandne befalte. Vi er underordnet ham som med sitt ord har omsorg for sin kirkebrud, og vi tjener Kristus ved troen ikledd hans evige rettferdighet, gitt i dåpen til Kristi død.

Kirkens evangelisk-lutherske reformasjon var et oppbrudd fra det teokratiske syn på kirken under pavedømmet. Martin Luther var påpasselig i denne sak, og advarte:

«Inntil tidens ende må ikke de to myndighetsområder (regimenter) blandes sammen, slik det skjedde i det jødiske folk i gammeltestamentlig tid.» (Sit e PJonsson)

Da kirkens reformasjon i Danmark-Norge ble vedtatt i 1536/1537, lyktes det ikke for Luther å få gjennomført *kirkens synodalrett* siden aposteltiden og oldkirken. Luther ville praktisere frie synoder, lik kirken i de første århundrer. Kongen skulle dermed fremstå som kirkens beskytter og verger. Men synodalretten lot seg ikke praktisere i frie synoder. Kongens kasse var nesten tom. Kirkens synodalrett lot seg ikke praktisere i det vidstrakte Norge med fire bispedømmer: Nidaros, Bjørgvin, Stavamgr og Hamar..

Det viste seg snart at menighetens kallsrett lot seg vanskelig praktisere. Man overlot til kongen å utnevne prester, godkjenne kirkens håndbøker og bibeloversettelser. Kongen kunne være lojal mot kirkens bekjennelse, men kirkemyndighet delegert til kongemakten, var uansett et frafall fra Guds ord. Til sist ble kirkens prester embetsmenn, underlagt den suverene, uinnskrenkede kongemakt over kirkens møter og liturgiske ordninger.

I denne rettssammenheng oppstod reformbevegelsen på 1800-tallet. Dens kirkevisjon var en parlamentarisk kirke, organisert i en råds- og møtестruktur helt «til topps». Glemte var *kirkens rett*, utøvd i frie synoder under Kristi herredømme, trofast mot Kristi befalinger i den apostoliske læretradisjon. Kort sagt: Folkemakt erstattet kongemakt under skinn av fri folkekirke.

Alternativet er kirkereising innordnet kirkens bekjennelse og rett. Kirkens Herre ga kirken nøklemakten til kirken, representert ved apostlene og deres etterfølgere i det prekenembete som har Kristi befaling og fullmakter.

Mk 12:17 - Gi keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.

Sammenblandingen fortsetter i den sekulær-liberale stat. Hvor folkemakt rår, flytter den liberal-terapeutiske kvasireligion inn, underordnet selvet gud. Her er denne avgud ret- tens kilde og alle tings mål. Men like lite som staten, er folket gitt himmelrikets nøkler. Guds kirke har en annen rett enn statsrett og folkerett det liberale folkedemokrati. Et Luther-sitat illustrerer det kirkestyre som ikke lot seg gjennomføre:

«Guds ord vil jeg ikke betro dere, og dere har heller ingen makt over det. Deres styre er et verdslig styre over verdslige eiendeler, men evangeliet er en åndelig, himmelsk skatt. Derfor omfatter ikke deres myndighet evangeliet og Guds ord. Altså anerkjenner vi konger og myndig- heter som herrer over jordiske eiendeler, men ikke over Guds ord. Det vil vi ikke bli tatt fra oss. For det er Guds kraft, mot den formår helvetmaktene ingenting.» (Sit PJonsson)

Jesu ord om tempelskatten viser hvor bakvendt det er å kreve skatt av ham som er kir- kens Herre. Den oppstandne Jesus gav de tolv oppdraget og fullmakten, og med dem deres etterfølgerne i prekenembetet:

Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

Mt 28:18-20 - Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut. Gjør alle folk til disipler, døb dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle da-ger inntil tidens slutt. (E Sv Kyrkobib.)

Guds kirke i den nye pakt, omfatter etter Pinsedagen alle som ved dåp og tro bekjenner Kristus som «min Herre». De er «Abrahams barn» etter løftet. Men dette åndelige Is- rael må ikke bli sammenblandet med det verdslige myndighetsområde. Statlige myn- digheter har rett til å verne om kirken og innkreve kirkeskatt, men uten gudgitt myndig- het over kirkens liturgier og møter (synoder). Der skal Kristus råde med sitt ord over kirkens lære, gitt i og med det apostoliske ord.

Den *iverksettende* myndighet hviler i den bekjennende menighet «på stedet». Hun er det *handlende subjekt* i Guds Ene Hellige Kirke. Der skal den gudstjenestelige ordning verne om Guds barns *nåderett* på dåpens grunn. Annen hensikt har den ikke.

«- for at vi ikke skal støte dem, så gå ned til sjøen og kast ut et snøre!»

Peter så gjorde, og fant en stater i gapet på den første fisken han trakk opp, nok til å betale tempelskatten for dem begge. Slik unngikk Jesus å vekke forargelse. Men vikti- gere: Jesus stadfestet sin guddomsmakt som midleren i Guds skaperverk og frelses- verk.

Sal 8:7-9 – Du gjorde ham til herre over dine henders verk, du la alt under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.

Jesus betalte tempelskatt til sin himmelske Far. Senere skulle han være en langt dyre- re løsepenge, og med sin død befri oss fra syndens og dødens og djevelens herre- dømme:

1 Pet 1:18f – Dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, som dere ble gjenløst fra deres meningsløse liv, som dere hadde overtatt fra deres forfedre, men med Kristi blod, som av et feilfritt og ubesmittet lam.

Vi istemmer med vår barnelærdom:

Jeg tror at Jesus Kristus er «min Herre, som har gjenløst meg, fordømte og fortapte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin uskyldige lidelse og død.» (LK, forkl 2 trosart)

Guds Ene Hellige kirke er grunnnet på Guds forsoning med verden i Kristi blod.

Heb 9:8-12 – Dermed gir Den Hellige Ånd til kjenne at veien inn i helligdommen ikke er åpnet så lenge det forreste teltet består. Dette er å forstå som et bilde på den nåværende tid.

De gaver og offer som her bæres fram, er ikke i stand til å gjøre den som dyrker Gud, fullkommen, slik at samvittigheten er ren. Likesom reglene om mat og drikke, og om alle slags renselser, er dette bare ytre forskrifter, som gjelder inntil den tid da alt skulle settes i den rette skikk.

Men Kristus er kommet som øversteprest for de frelsesgoder som vi nå har. Han har gått gjennom det telt som er større og mer fullkomment, og som ikke er laget med menneskehånd, det vil si, som ikke hører denne skapte verden til. Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle, og således vant han en evig forløsning.

Den romerske hær angrep Jerusalem år 70. Templet ble ødelagt og Jerusalem lagt i ruiner. Deretter hr ikke templet i Jerusalem noen oppgave i Guds frelseshusholdning. Det gamle er foreldet, alt er blitt nytt. (Heb 8:13)

Templet i den nye pakt er ikke bygd av menneskehender. Dets hjørnestein er den oppstandne Kristus. Han bygger opp templet med Den Hellige Ånd, virksom med sitt ord. Her frembæres ikke blodoffer, men åndelige offer: Alterduken er ren og hvit.

Rom 12:1 – Ved Guds miskunn formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste.

SØNDAG FØR DOMSSØNDAG

Tredje rekkes evangelium: Mt 25:14-30

Den utro forvalteren

Jesus underviste ofte om livet i Guds rike og dets levekår. Da tok han utgangspunkt i menneskers tankegang og handlemåte. Han talte i lignelser. En slik lignelse er mannen som dro utenlands, og under sitt fravær overlot til tjenerne å forvalte eiendommen hans

En tjener fikk fem talenter til forvaltning, en annen to og en tredje én talent, alt etter som de hadde evne til. Han med de fem talentene drev handel og doblet beløpet. Også den andre tjeneren doblet beløpet. Den tredje gjemte sin talent, nedgravd i bakken. Deres innstilling til livet var ulik den innstilling Paulus beskriver:

1 Tim 6:8 – Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det.

Til sammen utgjorde de åtte talentene store verdier. En talent tilsvarte 6000 denarer. En denar var dagarbeiderens lønn. Åtte talenter tilsvarte omtrent 48.000 dagsverk. Altså var det umulig å doble beløpet med egeninnsats.

De to første forvalterne fikk ros for sin forvaltning, og kom inn til gleden hos sin herre. Han var av den sorten som høstet hvor han ikke sådde. Han som gjemte sin talent i bakken, han hverken lurte eieren eller stjal fra ham, men fikk refs.

«Du dårlige og late tjener!»

Han burde det minste ha ågret, tjent penger på høye renter hos utlånerne. Men Mose-loven forbød ågring med for høye renter. Han fryktet sin herre og gjemte sin talent på et lurt sted.

Hva vil Jesus lære oss med denne lignelsen? Han underviser ikke om eiendomsforvaltning, men om livet i Guds rike. Det er ikke et rike av denne verden. Da har noen gitt det snusfornuftige svar: Talentene må være de evner som Gud har utrustet oss med. De er som kjent ulike. Dette svar fanger i den rene gjerningslære, som om himmelriket gir adgang for de best kvalifiserte. Et eksempel er Jesu lignelse om den rike bonden. Hva fikk han høre?

Lk 12:20 – Gud sa til ham: Uforstandige menneske! I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?

Et annet eksempel: Det var ikke fariseeren, men tolleren som gikk hjem fra templet, erklært rettferdig for Gud. Eksemplene viser at gjerninger er ingen ingen himmelstige, hvor premier venter de kvalifiserte. Gud er god for sin egen skyld, en godhet stilt fram for oss i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han er Guds himmelstige, kommet ned til oss, «av Ord og sakramenter gjort». Gud tjener oss med nåderett i den forsamlede menighet.

Ef 2:9 – Det beror ikke på gjerninger for at ingen skal rose seg.

Rom 3:27f – Hvor er så det vi kan rose oss av? All ros er utelukket! Etter hvilken lov? Gjerningenes lov? Nei, etter troens lov! /.../ et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten gjerninger. (E Sv Kyrkobibel)

Lignelsen forstått i lys av «troens lov»

Forskjellen mellom lov og evangelium lar oss forstå denne lignelsen. Eieren som dro utenlands, er Kristus. Etter Himmelfartsdagen er Kristus ved sin Faders nådeside. Der er han Kongen i sitt nåderike og rår med sitt ord. Nå er han til stede hvor og når som helst en menighet samles og holder den oppstandnes befalte. Han befalinger er ikke trosytringer i samtale og dialog, men kirkens kjennetegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet med troskap mot hans ord.

Gud har reist sin himmelstige iblant oss, «av ord og sakramenter gjort». Kongen i Guds nåderike stiger ned, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Gud tjener oss. Med Kristus til gave, trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Han har frelst oss med sin lidelse og død, og døpt til Jesu død, er vi kalt til å tjene ham i den forsamlede menighet og enhver i sitt daglige kall, ivrige etter gode gjerninger. En forsonet Gud oppmuntrer oss. (Tit 3:8)

Joh 15:14 – Dere er mine venner hvis dere gjør det jeg befaler dere.

Guds ord har en merkelig egenskap: jo mer det brukes, desto mer velsignelse bringer det. Med «Guds ord» sikter vi da til evangeliet. Guds lov krever og gir med forbehold. Evangeliet gir for Kristi skyld, uten forbehold.

Det er evangeliet vi hører i eierens ord til han med de fem talentene: «*Du har vært tro i lite. Jeg vil sette deg over mye. Kom inn til gleden hos din Herre!*» Det samme fikk han høre som var betrodd to talenter. Men han som hadde gravd ned talentet sin i bakken, gav den tilbake. «Her har du ditt.» Men eieren gav den til ham som ble betrodd ti talenter, «for den som har, skal få i overflod».

De to andre sørget for avkastning. Talentene ble fordoblet gjennom andres forvaltning. De to representerer dem som blir erklært rettferdige for Gud *uten* gjerninger.

Underlig! Moseloven forbød utlån med for høye renter, og dermed rikdom på andres bekostning. Men her oppfordrer Jesus til å gring med evangeliet som innsats. Hvordan er det å forstå?

Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse ble fattig for å gjøre oss rike. Hans konto er uttømmelig - nåde over nåde (Joh 1:16).. Guds godhet mot oss ufortjent, bevitner vi for vår neste med gode gjerninger ufortjent – gratis, av nåde.

Jes 40:2 – Tal vennlig til Jerusalem og rop ut til henne at hennes strid er endt og hennes skyld betalt, at hun har fått fra Herrens hånd dobbelt for alle sine synder.

Jo mere vi anvender Guds evangelium, jo mere har vi å gi

Den som har, han skal få, og det i overflod. Men den som ikke har, han skal bli fratatt også det han har.

Jesu billedbruk minner oss om et par hendelser i bibelhistorien. Profeten Natan fortalte kong David om den fattige som ble fratatt lammet han eide. Nabet eide en vingård, men kong Akab tok både vingården og Nabots liv. Slikt skjer i dette liv under syndefallets kår.

Jesus underviste om livet i Guds nåderike. Den som bevitner Guds godhet i livets vitnesbyrd, skal få rikelig igjen. Men den som graver ned Guds godhet, tar hverken Gud eller seg selv på alvor. Den som lever slik, sitter igjen med skyld og skam og håpløshet. Men den som tar Guds nåde på alvor, får et nytt sinnelag – blir litt mer forsonlig i år enn i fjor.

Med Kristus til gave, mottatt av nåde, trives troen sammen med gjerningen. Guds tilgivende nåde formeres med Kristus til eksempel.

DOMSSØNDAG.

Tredje rekkes evangelium: Mt 13:47-52

Noten kastet i havet

«Himmelriket er å ligne med ei not som ble kastet sjøen.»

Jesu lignelse handler om forhold i nåtid og på den ytterste dag - Dommens dag.

Ordet «himmelrike» er her brukt om Guds Ene Hellige Kirke, hun som omfatter den triumferende kirke i himmelen og den kjempende kirke på jorden. Guds kirke i egentlig mening ses ikke, for usynlig er troens rettferdighet og hellighet i Kristus.

Lk 17:20 – Guds rike kommer ikke så vi kan se det.

Vil vi finne Guds kirke, må vi se etter kirkens gudgitte kjennetegn: Guds evangelium og sakramentene forvaltet i den forsamlede menighet, slik han befalte. Kirkens gudgitte kjennetegn gir rom for samtale og trosytringer, men utelukker forbehold mot det apostoliske ord fra kirkens Jesus Kristus, kirkens Hyrde og Lærer.

Sjøen er folkehavet. Fiskerne er Jesu disipler, som alle har fått befalingen: «*Gå derfor ut og gjør alle folk til mine disipler.*» (Mt 28:19) Et særlig ansvar fikk de tolv apostlene og deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Jesus sa til Simon Peter: «*Jeg vil gjøre deg til menneskefisker*» (Mt 4:19).

Guds ord har adresse til «alle folk» - og dermed adresse til den enkelte, hver for seg skapt i skapt i Guds bilde. Guds ord og gode skapervilje er dermed likeså omfattende som Guds skaperverk, både synlig og usynlig. Gud lar solen gå opp over alle mennesker, både onde og gode.

På tilsvarende vis har Guds evangelium adresse til alle, og dermed til den enkelte.

Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv...

Rom 1:17 – Den rettferdige skal leve ved tro.

2 Kor 5:14f - Æn er død for alle, derfor er de alle døde. Og han døde for alle, for at de som lever, ikke skal leve for seg selv, men for ham som døde og oppstod for dem.

Er jeg havnet i himmelrikets not?

Det spørsmålet bør vi stille oss selv, hver for oss. Den som hører evangeliet, er også kalt ved evangeliet. Den som er døpt til Jesu død, er havnet i Guds kirkenot, kalt til å etterfølge Jesus med løfte om salighet for hver den som tror. (Mk16:16). Den som anvender Guds nådetilsagn på seg selv, er havnet i Guds kirkenot. Og den som i tillit til Kristi ord deltar Herrens Nattverd, er havnet i himmelrikets not.

Det er ikke mennesker gitt å sortere god og dårlig fisk. Ingen evner å skille mellom Guds tro og vantro. Vi må nøye oss med livets vitnesbyrd. Er målestokk og rettesnor er det apostoliske ord, samlet i Nytestamentets skrifter. Gud ser i hjertene. Han ser dem som søker likesinnede i kjærlig forbrødring, og han ser dem som bekjenner Kristus på den ubeskårne kirkegrunn: «*Han er min Herre.*»

Men også innen falske kirkefelleskap fins de som dør i troen på Kristus. Luther minner om den skikk i Romerkirken, når pateren holder krusifikset fram for den døende og sier: «Se, Jesus som er død for dine synder!» Mange er de som er døde i troen på ham, det levende håp.

Kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden er samlet i Konkordieboken. Dens autoritet og rettskraft består i bekjennelsen til den rett utlagte Skrift fra dens Herre, gitt kirken i og med det apostoliske ord. Forordet til Konkordieboken påminner om den kjensgjerning som kun er synlig for åpenbaringsordets Gud: Det fins mange oppriktige og hengivne kristne også i kirker som ikke er kommet til enighet med oss i alt. Siden Guds ord ikke vender tomt tilbake, må vi tro at også der fins de med en barnlig tillit til Guds velgjerninger i Jesus Kristus.

Den evangelisk-lutherske kirke har som kirkefelleskap den doble berettigelse: Å være talerør inn i en forvirret kristenhet, og være kirkehjem for dem som søker kirkefelleskap på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

Lk 12:48b – Den som mye er betrodd, skal det kreves desto mer.

Først på Dommens dag gjør Gud synlig den velsignede kirkeskare, frelst av nåde.

Hva er årsaken til frelsesvisshet?

Frelsesvisshet kan være uttrykk for overmot. Jesu målestokk i hans dommergjerning synes å tale for uvisshet: - «*hva dere ikke har gjort mot en av disse minste, har dere heller ikke gjort mot meg*». (Mt 25:41-46) Da trekker noen den slutning, at det må være nok med den ydmyke innstilling: «Jeg håper å komme inn i Guds rike, for sikker kan man ikke være.» Eller: «Jeg har med Guds hjelp gjort så godt jeg har kunnet.» Guds lov virker denne uvisshet. Det er å bedra seg selv med innbilt ydmykhet-

Frelsesvisshet beror på bevitnede kjensgjerninger. Guds tro til oss kommer med bevitnede kjensgjerninger og troen istemmer Guds velgjerninger.

En første årsak til frelsesvisshet er **den hellige dåp**. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Mk 16:16)

Guds nådepakt i dåpen omfatter hele livet. Guds nådepakt består. Er jeg en kristen, så er det fordi Guds ord sier det – og ikke av noen annen grunn. Gud har talt. Og med Guds hjelp istemmer jeg evangeliet og bekjenner Jesus Kristus som min Herre.

Guds trofasthet gjør dåpen til «*rettferdiggjørelsens sakrament*». Guds løfte om syndenes forlatelse er troens støttestav, ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet. Eller sagt med apostelen Peter: Dåpen er «*en god samvittighets pakt med Gud*» (1 Pet 3:21).

En annen årsak til frelsesvisshet er **det private skriftemål**. Syndsforlatelsen, tilsagt den enkelte som ber om det, stadfester frelsen, gitt i dåpen til Jesu død. Jesu fullmakt til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetet sier klart:

Joh 20:23 - De som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Skriftefaren spør: «Tror du min tilgivelse er Guds tilgivelse?» «Ja.» Så følger løseordet (absolusjonen): «Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv.» Det er dette nådetil-sagn det er tale om i tredje trosartikkel: og dens forklaring:

«Jeg tror /.../ på syndenes forlatelse». /.../ I denne kristenhet gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd...»

Ved siden av Guds ord i dåpen og skriftemålet er Kristi ord i **Herrens Nattverd** en sikker grunn til frelsesvisshet. Ved Guds nådeside i himmelen er han her til stede, virksom med handlende allmakt i vår midte. Han styrker troen med det samfunn han gir med Guds Golgata-offer, rakt fram i jordiske skikkelser. Den som spiser og drikker hans gave, har samfunn med hans legeme og blod, gitt «*til dine synders forlatelse*, og dermed liv og salighet hos Gud.

Gud er i Kristus Jesus troens grunn i fortid, nåtid og i all evighet vår klippe og del.

ST. JOHANNES DØPERENS DAG (24.6)

Tredje rekkes evangelium: Mk 6:14-29

Blodvitnet Johannes Døperen

Med denne teksten minnes vi Johannes Døperens martyrium. Først i teksten møter vi den redde herskeren Herodes, redd fordi han hadde latt Johannes døperen bli halshogd og hodet servert ham på et fat.

Herodes var overtroisk, og fryktet det verste. Ryktet gikk om Jesu virksomhet, og Herodes trodde Johannes Døperen var stått opp fra de døde for å ta hevnen. Et ordtak sier: Hvor troen går ut, går overtroen inn. Det er tilfelle i også i det sekulær-liberale samfunn med overtro på mennesket «selv» - hva nå det er.

Et eksempel fra bibelhistorien er kong Saul etter sitt frafall fra Guds ord. Da søkte Saul hjelp hos den døde Samuel, stikk i strid med Guds advarsel:

5 Mos 18:9-12 – Når du kommer til det landet Herren din Gud gir deg, skal du ikke ta etter all den styggedom som folket der driver med. Hos deg må det ikke finnes noen som lar sin sønn eller datter gå gjennom ilden, ingen som tar varsler, ingen tegntyder, spåmann eller trollmann. Ingen må drive med besvergelses, spørre gjenferd og spådomsånder til råds eller søke råd hos de døde. For alle som gjør slikt, har Herren avsky for, og det er på grunn av slik styggedom Herren din Gud driver folkene bort fra deg.

Hadde Herodes holdt seg til Guds ord, hadde han unngått å tro at Døperen Johannes hadde stått opp fra de døde. Kristus hadde ved profeten Malaki varslet Johannes Døperens komme:

Mal 3:1 – Se, jeg skal min engel, og han skal rydde vei for meg.

Det var Døperens kall «*å være en ropende røst i ørkenen*» (Jes 40:3).

Herodes - et advarende eksempel

Herodes hadde respekt for Døperen, som i hans øyne var «en rettsindig og hellig mann». Herodes likte å høre på ham, men var rådvill. Han ga ikke akt på det Døperen Johannes hadde forkynt for ham, men reserverte seg mot Guds lov. Dermed overhørte han evangeliet om det «Guds Lam som bærer verdens synder».

Johannes viste til syndens rot i den onde menneskenatur, lik «ormeyngel» for Gud. (Mt 12:34) Mange kom til Johannes for å bli døpt med synderes dåp. Senere måtte også fariséeren Saulus – den senere Paulus, erkjenne den onde menneskenatur, konfrontert med den oppstandne Kristus. Da først tok han seg selv på alvor:

Rom 7:18 – I meg – det er i mine onde natur, bor det ikke noe godt.

Stilt overfor den hellige Gud, er syndserkjennelse ingen fornuftig slutning, men en kjensgjerning:

Sal 51:6f – Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. /.../ så får du rett når du taler. /.../ med synd ble jeg til i mors liv.

Syndserkjennelse er samtidig en *lovprisning*: «*Vær meg nådig, Gud, i din trofasthet!*» (Sal 51:1). Vi gir Gud rett, også når han fordømmer. Et eksempel fra bibelhistorien er Akan, som tilstod at han hadde stjålet av krigsbyttet:

Jos 7:19f – (Josva sa:) – «gi Herren, Israels Gud, ære og pris. Fortell meg hva du har gjort, og skjul ikke noe for meg». Akan svarte: «Amen, jeg har syndet mot Herren, Israels Gud. Dette var det jeg gjorde...»

Det var en syndsbekjennelse til Guds ære og pris, som også hans død var.

Den hellige Gud virker syndserkjennelse. Avslørt for Gud, må vi ta oss selv på alvor, og lik tiggere vender vi oss til den levende Gud. Det er tiggere vi er. I dåpen til Jesu død gav han oss til del sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu død. Han frelste oss kun for sin godhets skyld. Men overser vi Guds gode skapervilje med våre liv, går vi glipp av Guds nådepakt i vår dåp. Med dåpen redusert til navneseremoni og høytidelig start på livet, er vi overlatt til oss selv, forlatt på syndens hav. Men Guds løfte står fast. Det berger fortapte om bord i Guds kirkeskip – den troende kirke.

Johannes Døperen hadde anvendt hellighetsloven i 3. Mosebok. Det 18. kap. handler om ekteskap i forbudte ledd. Herodes hadde inngått ekteskap med sin brors hustru. Døperen Johannes forkynte for ham «omvendelsens dåp til syndenes forlatelse». Men Herodes gjorde seg hard og tok ikke ansvar for sin skyld. Det gjorde kong David. Da profeten Natan forkynte for ham: «Du er mannen», da bad kong David lik en tigger for Gud: «Skap i meg et rent hjerte...» (Sal 51:12).

Herodes derimot lignet landshøvdingen Felix. Da Paulus talte til ham om seksuell avholdenhet og den kommende dom, ble Felix forskrekket. Han ville vente med å høre Guds ord til han fikk tid. (Apg 24:25)

Også i vår tid er Herodes et advarende eksempel for både høy og lav – ingen unntatt. Herodes overhørte evangeliet, som oppmuntrer med godt nytt: «*Se, Guds Lam som borttar verdens synder*» (Joh 1:29). Evangeliet oppmuntrer med syndenes forlatelse uten forbehold om prestasjon eller kvalifikasjon. Gud frikjenner synderen på grunn av syndebæreren Kristus Jesus i sin lidende lydighet – og ikke av annen grunn. Han alene er alle menneskers rettferdighet og hellighet hos Gud. Hadde Herodes vendt om, hadde han ikke latt seg skremme av overtro.

Apostelen Paulus var nøye med å innskjerpe troens årsak. I Galatia-menighetene ble evangeliet forkynt med forbehold om omskjærelse.

Gal 1:8 – Men om vi eller en engel fra himmelen forkynte evangeliet annerledes enn det vi har forkynt for dere, han være forbannet.

Et annet evangelium fins ikke. Da innvender noen at kjærligheten skjuler en mangfold av synder. De ser bort fra Kristi lidende lydighet under Guds lov, ser bort fra Guds selvhengivende kjærlighet i Kristi offerdød. De innhyller åpenbare synder i kjærlighetens kappe. Men syndenes forlatelse er ikke syndenes tillatelse. Vi gjør ikke Guds nåde større ved å bryte Guds morallov og gode skapervilje. Med omvendelse og syndenes forlatelse stadfester vi Gud godhet for sin egen skyld. I

Herodes fortsatte sitt levnet i åpenbare synder, innhyllet i kongelig prakt. Mot slutten av sitt liv – under keiser Caligula, gikk det ham ille. Han ble avsatt og landsforvist. Men verre var det at han levde uten Gud og uten det Guds Lam som Johannes Døperen hadde forkynt også for ham. Bare tilsynelatende går det de ugudelige vel.

Sal 73:12, 19 – slik er de ugudelige, som alltid er trygge og øker sin rikdom. /.../ Å, hvor brått de går til grunne, de blir revet bort og ender i redsel.

Sal 49:15 - Døden er deres hyrde.

Vi minnes Johannes Døperens martyrium. Det ble hans himmelske fødselsdag. Da fikk han erfare sannheten i Pauli ord:

Rom 8:18 – det vi må lide her i tiden, er lite i sammenligning med den herlighet som en gang skal åpenbares og bli vår.

Sal 116:15— Dyrebart i Herrens øyne er de helliges død. (E Sv Kyrkobibel)

HELLIG MIKAELS DAG. MIKKELSMESS 29. 9.

Tredje rekkes evangelium: Mk 9:33-50

Guds rikes rangorden

Jesu disipler undret seg over rangordenen i Guds rike. Da Jesus spurte hva de snakket om, skjemtes de og tidde. Da minnet Jesus dem om den rangorden han hadde fortalt dem ved en tidligere anledning:

Mt 20:25f – Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener.

Dette er rangordenen i Guds nåderike. Den blir vi minnet om på Mikkelsmess – Guds gode englers dag. Apostelen Judas kaller engelen *Mikael* for «*erkeengel*» (Jud 9). I Daniels bok blir han kalt «*en av de fornemste fyrstene*» (Dan 10:13).

Ved siden av Mikael må engelen Gabriel regnes med til de fornemste englene. Han sier: «*Jeg er Gabriel, som står for Gud.*» (Mt 1:19)

Jesus sa om småbarna at «*deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn*» (Mt 18:10). Småbarnas engler har trolig høy rang.

Den rangorden som gjelder i den himmelske verden, skal også gjelde i Guds kirke på jorden. Det viste Jesus ved å ta et småbarn i sin favn og si:

«Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg. Og den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men ham som har sendt meg»

Ordene rører ved den hellige dåp. Siden de første kristengenerasjoner har man ved dåpen lest teksten om Jesus som velsignet småbarna. Teksten ble senere opplest uten hensyn til dåpskandidatens alder. Dåpen er kun for de minste små, «disse små som tror på meg», sier Jesus (Mt 18:6 o a st).

Vår nåderett hos Gud, er en barnerett, uavhengig av alder og kvalifikasjon. Denne rangorden ga apostelen uttrykk for da han forsvarte sitt apostolat mot kvinnefrigjørerne i Korint-menigheten: Han betraktet seg selv som et ufullbåret foster.

1 Kor 15:8 – aller sist viste han seg for meg, jeg som bare er et ufullbåret foster.

En evangelisk liturgiordning verner om vår barnerett hos Gud, gitt den enkelte i vår dåp til Jesu død. Derfor unngår vi å begynne gudstjenesten med syndsbejelse, slik hedninger gjør. De må blidgjøre avguden før de trer fram for ham. En felles syndsbejelse henlegger vi forut for høymessen og gjentar den, for det er syndere vi er, og ved troen samtidig synder og rettfærdig for Gud.

Dette rettsvern verner om barneretten hos Gud, gitt i vår dåp. Dette rettsvern kommer til uttrykk i dåpsliturigen, og det på to måter. Først ved å motta den døpte «i Jesu navn». Vi mottar den døpte som et Guds barn med fri adgang til vår Far i himmelen. Etter dåpen skal foreldre eller foresatte motta barnet «i Jesu Navn». Det vil si stadfeste at dåpen er skjedd på Jesu Kristi befaling og utført på hans vegne som er hva navnet Jesus sier han gjør og er: «Gud frelser» og «Gud er frelse».

Dåpen i Jesu navn er en dåp i Gud Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn. Jesus er i kraft av sin persons hemmelighet Faderens enbårne Sønn, født av evighet, og fra Faderen og Sønnen utgår hjelperen og trøsteren Den Hellige Ånd. Den som blir døpt i den treene Guds navn, blir ikledd Guds hellighet og rettfærdighet i Jesus Kristus, den Hellige og Rettfærdige hos Gud.

Dette skjer «i vannets bad ved ordet», sier apostelen (Ef 5:26. E Sv Kyrkobib). Billedlige uttrykk er den hvite dåpskjolen – troens rettfærdighet, «kristenlua» - frelsens hjelm, og beltet om livet – Guds Ords sannhet (Ef 6:14, 17). Så til tekstens andre berøringspunkt i dåpen:

- «den som tar imot meg, tar ikke imot meg, men han som har sendt meg»

Når foreldre bringer barn til dåpen, overlater de barnet til Guds omsorg, det vil si til barnekår hos Gud. Etter dåpen mottar de barnet for å fostre det for himmelriket. Sammen med fadderne påtar de seg ansvaret for å lære barnet Fadervår, De ti bud og Troen, dvs trosartiklene. Denne gudskunnskap er årsak til *bispevisitasen*. Den gjelder fremfor alt dåpsundervisningen – om de handlinger som døpte skal lære å holde.

En hjelp til gudskunnskap er *Den lille katekisme* med dens spørsmål og svar. Barnet spør, foreldre eller foresatte svarer. Den kristne oppseding i hjem og i menighet er uttrykk for et samarbeid mellom prest og lekfolk. Dette samarbeid kommer til uttrykk i den forsamlede menighet, som er Guds husfolk eller familie på dette sted, samlet om Guds nådemidler i prekenembetets gjerning. I denne sammenheng lærer barn og unge å bruke de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte.

Det må være en prioritert oppgave å fornye dåpsundervisningen. Den menighetsbyggende virksomhet skjer i en vekselvirkning mellom presten i prekenembetets gjerning

og foreldrenes oppsedingsansvar. Med den felles gudstjeneste i sentrum, krever samarbeidet medhjelpere og støttetiltak.

«Dere skal ikke hindre ham»

Disiplene ville hindre en mann som drev ut ånder. I Guds skaperverk – i både den synlige og usynlige verden, er onde åndsmakter på ferde. Men dåpen frelser fra djevelens herredømme. Sagt med vår barnelærdom:

Dåpen virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det. (Lille Katekisme, Dåpen)

Begrunnelsen er Guds løfter ved profetene, oppfylt i en *bevitnet* Jesus-historie. Selve dåpen er en *kamphandling*, gitt til kjenne i dåpsliturgier siden aposteltiden. Ethvert menneske som fødes til denne verden, blir født lik et stykke okkupert land, underlagt syndens og dødens og djevelens herredømme.

I denne tradisjon hører Luthers dåpsliturgi hjemme (Luthers Taufbüchlein – Lille Dåpsbok). Den onde ånd blir befalt å vike bort fra denne Guds tjener/tjenerinne «i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Navn».

Befalingen uttrykker menneskets livssituasjon under syndefallets kår. Men under press fra den opplyste fornuft forsvant åndsutdrivelsen fra dåpsliturgien. Kamphandlingen ble - redusert til en folkekirkelig idyll. Men kirkens Herre sier: *Hindre dem ikke!*

Det fins også de som avviser dåp av småbarn med den begrunnelse at de kan ikke tro. Hvem kan det? Kristentroen er Guds tro - den tro som Gud skaper med sitt ord av ingenting, så det som ikke er, det er (Rom 4:17).

Kol 2:12 – I dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus) og i dåpen ble dere reist opp sammen med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde.

Det er den levende Gud som med sine nådemidler virker troen hos barn og voksne. Eller sagt med et ord fra Store Katekisme:

«Vi bærer fram barnet i den mening og det håp at det tror, og så ber vi Gud gi barnet troen. Men vi døper ikke barnet på det grunnlag at det tror, men bare på det grunnlag at Gud har sagt vi skal gjøre det.» (SK Dåpen, 57)

Hensikten dåpen til Jesu død

Hensikten er klar: Vi ble døpt for **etterfølge** Jesus i forsakelse og tro. Det er å øve troen med Jesus som eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg – enhver i sitt daglige kall.

Jesus nevner de lemmer som i særlig grad angår forsakelsen - øye, hånd og fot. Synden bor i mine lemmer, skriver Paulus. Det hjelper ikke å amputere dem. Med avhugging sikter Jesus til **forsakelsen og troen**. Eller sagt med Store Katekisme:

«- man senker oss ned i vannet som dekker oss, og deretter tar man oss opp igjen. Disse to ting /.../ er tegn på dåpens kraft og virkning, nemlig at den gamle adam blir drept og et nytt menneske oppstår.

Begge ting skal skje med oss gjennom hele vårt liv, slik at et kristelig liv ikke er noe annet enn en daglig dåp som en gang er begynt og siden stadig fortsetter. For slik må det gjøres uten stans. Alt det som tilhører den gamle adam må feies ut, og det som tilhører det nye menneske må komme fram.

Hva er da det gamle menneske? Det er den natur vi har arvet fra Adam. Den er ukjærlig, hateful, misunnelig, usedelig, gjerrig, doven, hovmodig, vantro, full av laster og uten noe godt av na-

turen. Når vi er kommet inn i Guds rike, skal dette minke dag for dag, slik at vi etter hvert blir mer milde, tålmodige, saktmodige. (SK Dåpen, 65-66)

Ha salt i dere og hold fred med hverandre

I den gamle pakt ble offeret saltet og brent. Billedlig talt beskriver handlingen dåpen praktisert i forsakelse og tro. I dåpen blir det gamle menneske saltet og brent, og våre legemer båret frem som takkoffer for Gud (Rom 12:1)..

Rom 6:13 – still dere selv til tjeneste for Gud, så dere bruker lemmene for ham, som våpen for det som er rett

Gal 5:16f – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår onde natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid, slik at dere ikke kan gjøre det dere vil.

Hensikten med dåpen er den *virkelighet* som den oppstandne Jesus Kristus er. Han er den Hellige og Rettferdige, som Gud av nåde tilregner den tro han virker med sitt ord. Ved loven virker Gud en rett selverkjennelse for ham, og ved evangeliet bevarer han oss i barnlig tillit til Guds velgjerninger i Kristus Jesus. Denne salting holder oss friske i troen, så vi unngår den selvtilfredse åndelighet.

Gud Helligånden kommer oss til hjelp. Han skaper ved troen det nye menneske, og døder det gamle menneske som til sist legges i grav. Det nye menneske derimot skal leve evig for Gud, likedannet med Kristus i rettferdighet, uskyldighet og salighet. Hva vi er ved troen i Kristus, skal vi en gang skal bli - helt og fullt.

Rom 8:29 – Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter hans Sønnns bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken.

2 Pet 1:3f – da vi lærte (Jesus) å kjenne, som kalte oss /... / gav hans guddommelige makt alt som tjener til liv og guds frykt. Derved har vi fått de dyrebareste og største løfter, ved dem skulle dere få del i guddommelig natur, etter at dere har sluppet bort fra forfallet i verden, det som kommer av begjæret.

ALLE HELLIGES DAG - ALLEHELGENSDAG

Tredje rekkes evangelium: Lk 6:20-26

Matteus-evangeliet har åtte saligprisninger. Lukas-evangeliet har fire. Ordet «salig» markerer at dette er en evangelisk tekst. De salige er frelste mennesker, frelst fra syndens og dødens herredømme ved troen på Kristus.

Apg 16:11 - Tro på Herren Jesus, så blir du frelst.

Lk 1:45 – (Elisabet sa om Maria) Salig er hun som trodde.

Jesus betoner at de er salige, til tross for at de i sitt gudsforhold er fattige i seg selv og derfor, lidende, hungrende, sorgfulle og forfulgte.

Menneskers målestokk er den motsatte: Lykkelig de vellykkede og populære, for de slipper å bli oversett eller sett ned på. - Lykkelig de sunne og sterke, for de vinner priser og medaljer. - Lykkelig de rike, for de kan velte seg i velstand. - Lykkelig de som

alltid ler, spart for sorger og bekymringer. - Lykkelig de mette, for deres kjøleskap og frysedisk er alltid velfyllt.

Første saligprisning: *Salige er dere som er fattige. i dere selv, for Guds rike er deres.*

Her er det tale om den fattigdom som erkjenner nøden under syndefallets kår, solgt under syndens og dødens lov. Derfor er de tiggere for Gud. Guds nåderike tilhører dem.

På Dommens dag skal Kristus si til dem: «*Kom, dere min Faders velsignede og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt.*» (Mt 25:34) Vår adgang beror på Guds godhet for sin godhets skyld.

Andre saligprisning: *Salige er dere som nå hungrer, for dere skal mettes.*

Ordet hunger har her også en overført betydning. I Mt 5 blir ordet brukt om dem som hungrer etter rettferdigheten. De hungrer etter ham som har oppfylt Guds lov i alles sted. De mettes med syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet,. De mettes med Guds ord - «brødet som går ut fra Guds munn» (Mt 4:4).

I et velferdssamfunn burde ingen erfare fattigdom og sult. Men tidene skifter. Den fattige Lasarus fikk ikke engang mette seg med de smuler som falt fra den rikes bord. Krig, pest, hunger og dyrtid truer alltid. Nøden er uoverskuelig. Vår neste er alltid i nød. Altså har vi arbeid nok.

Guds svar på lidelsens og ondskapens problem er avgitt med Kristus og ham korsfestet, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde. Han er førstegrøden av de hensovne. Dagen kommer da han bringer den nyskapte jord hvor rettferdighet bor. (Åp 7:17, 21:1f)

Jes 55:1 – Hør, alle dere som tørster, kom hit og få vann! Kom, dere som ikke har penger! Kjøp korn, så dere kan spise, ja, kom og kjøp uten penger, uten betaling, vin og melk!

Tredje saligprisning: *Salige er dere som nå gråter, dere skal le!*

Hvor mennesker hører og leser Guds ord, følger også gråt og latter. Den sorg som Guds ord virker, virker omvendelse til salighet, som ingen angrer. Men verdens sorg virker død (2 Kor 7:10).

Jer 15:16 – dine ord var til glede for meg, og en fryd for mitt hjerte.

Sal 122:1 – Jeg er glad, når de sier til meg: «Vi skal gå til Herrens hus.»

Fjerde saligprisning: *Salige er dere når folk hater dere, når de utstøter dere og håner dere, og skyr navnet deres som noe ondt – for Menneskesønnens skyld. Gled dere da og hopp av fryd, for stor er lønnen dere har i himmelen. Det samme gjorde jo fedrene med profetene.*

Den lønn som venter i himmelen, er **nådelønnen**. Altså markerer Jesu saligprisninger den rake motsetning til den loviske tenkemåte om lønn etter kvalifikasjon. Jesu Kristi rike er et nåderike og byr levekår deretter. Utelukket er karrierejag og jag etter rikdom, lykke, makt, popularitet, anseelse, osv.

Et liv i Guds nåderike - med nådelønnen for øye, kan medføre sosiale og økonomiske tap, men hensynet til omkostningene er ikke engang nevnt i Det nye testamente! (Hugo Odeberg.)

I aposteltiden var mange dydskataloger i omløp. De gjenspeiler dyder typisk for samtiden. Dydskatalogene i Nytestamentet gjenspeiler *Jesu forbilde* - tjeneren i selvhengivende kjærlighet.

Jesu ve-rop over denne verdens betrakningsmåte

Jesu ve-rop gjelder først **de rike**.

Den rike mann fikk høre at han hadde fått sitt gode mens han levde. (Lk 16:25) Rikdommen var blitt en snare for ham. Et annet eksempel: den unge mannen som gikk bedrøvet bort fra Jesus, uvillig til å selge sin eiendom og gi den til de fattige. Han var fanget i sin rikdom.

Jak 5:1-3 – Og nå, dere rike! Gråt og klag over all den ulykke som skal komme over dere! Rikdommen deres råtner, og klærne blir møllspist, gullet og sølvet ruster bort, og rusten skal vitne mot dere og fortære kroppen deres som ild. Dere har brukt endetiden til å samle rikdom.

1 Tim 6:8-10 – Ja, gudsfrykt med nøysomhet er en stor vinning. For vi har ikke hatt noe med oss til verden, og kan heller ikke ta med oss noe herfra. Har vi mat og klær, skal vi nøye oss med det. De som vil bli rike faller i fristelser og snarer og gripes av mange slags tåpelige og skadelige begjær, som styrter mennesker ned i undergang og fortapelse.

Etter ve-ropet mot de rike følger ve-ropene mot **de mette**, mot dem som nå ler og alle mennesker taler vel om. Her gjentar Jesus dommen over de falske profeter, de som tilpasset Guds ord etter folkemeningen:

Jes 65:13f – Se, mine tjenere skal spise, men dere skal sulte, mine tjenere skal drikke, men dere skal tørste. Se, mine tjenere skal glede seg, men dere skal skamme dere, mine tjenere skal juble av hjertens lyst, men dere skal skrike av hjertesorg og jamre i fortvilelse.

Jesu første disipler opplevde ikke at alle talte vel om dem. Tvert imot.

1 Kor 4:9 – Vi er blitt et skuespill for verden, både for engler og for mennesker.

Gjennom kirkens historie fins mange eksempler på læretilpasninger gjort i god hensikt, f eks «det helhetlige hensyn», som kan begrunne hva som helst. Man så bort fra kirkens bekjennelse til apostelordets lære fra Jesus Kristus, kirkens Hyrde og Lærer. Man ville vinne fordeler i rollen som verdens venn, eller velge det kompromiss som tilsynelatende ivaretar kirkens enhet, virker ødeleggende.

Jak 4:4 – Den som vil være verdens venn, blir Guds fiende.

Du dårende verden, jeg sier deg av,
Og senker deg ned i forglemmelsens hav.
Jeg lengter mot dagen da sorg blir til sang,
I Abrahams fang.

JOMFRU MARIAS KIRKEGANG (2.2.)

Tredje rekkes prekentekst: Mt 13:31-33

Guds kirke omgitt av truende farer

Kirkens reformasjon avskaffet ikke de tre Maria-dagene: Maria Budskapsdag den 25. mars, Maria Besøksdag, den 2 juli, og Maria Kirkegangsdag den 2 februar. Begrunnelsen var hendelser også truer Guds kirke i nåtid.

Det er ikke jomfru Maria vi feirer. Vi feirer det største av alle Guds under: Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet, og unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Dette under er forutsetningen for Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. – De tre Maria-dagene er *Kristus-dager*, blant dem også Jomfru Marias Kirkegangsdag, som vi nå feirer. Med «kirke» siktes her til templet i Jerusalem.

40 dager etter Jesu fødsel gikk Josef og Maria til templet med Jesus-barnet. Da var renselsesdagene over, bestemt i Moseloven (Lk 2:22).

Guds kirke i den nye pakt

I den nye pakt er templet Guds troende kirke, som bygges opp med levende steiner på profetenes og apostlenes grunnvoll, lagt i begynnelsen. Den levende hjørnestein er den oppstandne Jesus Kristus. (Ef 2)

Teksten taler om *himmelriket*. Det er ikke et rike av denne verden. Guds kirkes kjennetegn er ikke trosyttringer i en fortløpende debatt, men gudgitte kjennetegn. Kirken er ikke et sosialt produkt av samhandling i en stadig pågående diskusjon og dialog. Et sosialt produkt er belastet med uforutsigbarhet mer eller mindre. Kirkens kjennetegn er evangeliet og sakramentene, forvaltet i den forsamlede menighet slik han befalte.

Allikevel er Guds kirke en virkelighet i denne verden. Den treene Gud er virksom med jordiske midler. Han lar seg finne og høre. Med sitt evangelium kaller han mennesker med ord på et språk de forstår. Han kaller i Jesu navn til omvendelse og syndenes forlatelse, og dermed evig liv hos Gud.

Kirkens gudgitte kjennetegn betyr at hun lar seg lokalisere og finne. Der er den oppstandne Kristus til stede i nåtid, hvor den oppstandne er til stede iden forsamlede menighet, virksom med sitt ord i de handlinger han innstiftet og befalte. Der er han ikke fordi forvaltning og bruk foregår. Han er der på grunn av troskapen mot apostelordets lære fra ham som er kilden til Guds Ene Hellige kirke. Han fortsetter som han begynte – med det oppmuntrende kall: «Vend om, for *himmelriket er kommet nær!*» Eller sagt med Luthers Store Katekisme:

«Den kristne kirke er /.../ en særskilt forsamling i verden. Hun er moren som føder og bærer enhver kristen ved Guds Ord. Den Hellige Ånd åpenbarer og forkynner dette ord, og ved det opplyser han hjertene og tenner dem i brann, så de kan forstå det, ta imot det og alltid henge fast ved det.

Hvor Den Hellige Ånd ikke lar Ordet forkynde og oppvekke hjertene, så de kan fatte det, der er alt tapt. /.../ For hvor Kristus ikke blir forkynt, der er ingen Hellig Ånd. Bare han kan danne, kalle og samle den kristne kirke, og utenfor den kan ingen komme til Herren Kristus.

/.../ utenfor kristenheten, hvor evangeliet ikke fins, der er det ingen tilgivelse, og derfor heller ingen hellighet. Derfor har de satt seg selv utenfor og skilt seg ut, de som søker hellighet ved sine gjerninger.» (SK 2:42f, 45, 56)

Noe annet er den kristne samtale om troens saker, for det er mye å snakke om og undres over, og alt er heller ikke åpenbart. Det er heller ikke mulig. Men krisanes samtale lar grunnvollen best uskadd, uten forbehold.

Lignelsen om sennepskornet

Jesus ligner himmelriket med et lite sennepskorn som vokser opp til et tre. En kortslutning sier at med kirkevekst og økt tilslutning, får kirken desto større innflytelse i denne verden. Men Kristus ligner ikke kirken med et mektig sedertre på Libanon. Han ligner kirken med et sennepstre, stort nok til at fugler bygger reir på greinene.

I Romerbrevet (kap 11), ligner apostelen Israel med et oliventre med røtter tilbake til patriarkene Abraham, Isak og Jakob. De som falt fra Guds løftespakt og ikke ville motta Kristus, de ligner avbrukne, tørre greiner. Til gjengjeld er mange hedninger innpodet i oliventreet – innpodet med dåpen, hvor vannet er innfattet i Guds Ord, lik perlen i ringen. Når Guds Ord blir forkynt, får noen nåde til å vende om og anvende evangeliet på seg selv. De blir medborgere i Guds folk, det sanne Israel. De er Abrahams barn ved troen på Guds løfte, oppfylt i Kristus Jesus.

Kristentroen ligner det lille sennepskornet, gjemt i muld. Troen er usynlig, men ikke for Gud. Gud ser i hjertene. Men av det lille frø spirer noe fram, synlig i livets vitnesbyrd:

Jak 2:18 – Noen spør kanskje: Har du tro? Ja, og jeg har gjerninger. Vis meg din tro uten gjerningene, så skal jeg vise deg min tro gjennom gjerningene.

Hvor troens årsak er Kristus i sin lidende lydighet – og han alene, der trives troen sammen med gode gjerninger i livets vitnesbyrd. Men Gud er den som gjennomskuer og vet alt.

Guds kirkes kjennetegn høres og ses. Der har Guds barn sitt kirkehjem. Der fremstår menigheten som Guds familie på stedet - barn, unge, voksne og gamle, alle Guds barn og husfolk, samlet på nåderettens grunn, gitt i vår dåp.

Lignelsen om de fugler som spiser såkornet

Jesus forklarer: Den onde røver det som blir sådd. Denne erfaring fins dokumentert i menighetshistorier i tidens løp. Den folkelige tilbakemelding på kirkens sjelesorg vitner om vekst, men også om frafall. I tider da kirken blomstret, kom sektånder. De røvet spede spirer og bygde reir i det lille tre. Noen eksempler:

Menigheten i Rom var opprinnelig en rettlærende menighet. Apostelen Paulus kunne skrive med takk til Gud for menigheten i Rom, kjent for troens lydighet mot læren, motatt fra Herrens apostler (Rom 1:8, 6:17). Men sekter slo seg ned i Rom og villfarelser ble spredt.

Et annet eksempel er den wittenbergske reformasjon under Luthers ledelse. Det nytestamentlige evangelium ble atter forkynt rent og klart, og kirken blomstret i den apostolis-

ke læretradisjon. Men sektånder smøg seg inn. Menigheter oppstod med basis i villfarelser og falsk åndelighet. Luther ga uttrykk for denne erfaring:

«Svermeriet bor i Adam og hans etterkommere fra begynnelsen til verdens ende. Den gamle drake sitter i dem som en innplantet giftplante. Og den er opphavet, bærekraften og drivkraften i alt kjetteri, også i pavedømmet og muhammedanismen.

Derfor skal og må vi holde fast på at Gud ikke vil ha noe med mennesker å gjøre på annen måte enn ved sitt ytre ord og sakrament. Alt hva man roser seg av uten Ord og sakrament, er av djvelen.» (SA 8:9f)

Kort tid før sin død advarte Luther mot svermerne, som ville bygge reir i kirken.

«Hold fast ved evangeliet, for jeg ser at etter min død vil noen av de fremste brødrene falle fra. Jeg er ikke redd for papistene, for de er for det meste grove, uvitende esler. Men våre brødre kommer til å gjøre evangeliet skade. De har utgått fra oss, men de var ikke av oss. Dette kommer til å gjøre evangeliet mer skade enn papistene.» (Sit PJonsson)

Det fins også en annen fugl. Den Hellige Ånd er den due som bygger og bor hvor evangeliet blir forkynt og sakramentene forvaltet med troskap mot Kristi befalinger. Der er Kristus til stede, virksom med sitt ord.

Høys 2:14 – Du min due i bergets kløfter, i ly av de bratte fjell, la meg få se din skikkelse, la meg høre din røst!

Den bønn som høres fra bergkløftene, kommer fra dem som ved dåpen og troen er innlemmet i klippen Kristus, hans kirkelegeme. Dem vil Helligånden gjerne høre.

1 Tim 3:15 – Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.

Lignelsen om surdeigen

Jesus advarer i en annen sammenheng: *«Vokt dere for farisèernes og sadduseernes surdeig!»*. (Mt 16:6.) Surdeigen er deres lære, virksom i kirkens skygge gjennom historien. Jesu advarsel er en utleggelse av 2 Mos. 12 – beretningen om det påskemåltid som Gud innstiftet. Morderengelen gikk forbi hvor påskelammets blod var strøket på dørstolpen.

Å holde deigen ren, betyr å holde evangeliet rent, uten forbehold om menneskers medvirkning eller kvalifikasjon. Det skal lite til. En skjeppe mel var omtrent 14 liter. Men en liten klump surdeig var nok til å gjennomsyre hele deigen. Apostelen Paulus gjentok advarselen:

1 Kor 5:8 – Rens ut den gamle surdeigen, så dere kan være en ny deig! Dere er jo som usyret brød. For vårt påskelam er slaktet, Kristus. Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig av ondskap og synd, men med renhets og sannhets usyrede brød!

Advarselen mot falsk lære omfatter livets vitnesbyrd. Også da skal lite til. Hvor apostelordets lære blir motsagt i en sak som synes liten, har den lille surdeig stor virkning med «ondskap og synd». Den blir ikke rensset ut med overbærenhet og raushet, men med syndsbejelse og tilgivelse. Enhetens Herre over enhetens sakrament tillater ikke kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», med rom for reservasjoner mot hans ord.

Joh 7:16 – Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg.

Det fins et misbruk av Jesu lignelse om surdeigen. Den sier om surdeigen at den er himmelriket. Verden er de to skjeppe mel, og kristendommen den surdeig som skal

gjennomsyre verden. Men himmelriket utbres ikke med «ondskap og synd». Uten læretukt har surdeigen ødeleggende virkning i familieforhold og kirkefelleskap.

Gud har ikke kalt oss til å kristeliggjøre folk og nasjoner, for så å fremstå som kristent i formell-juridisk mening. Det har aldri skjedd, og kommer heller aldri til å skje, at et folk fremstår som «kristent» eller «evangelisk-luthersk» i reell forstand. Døpte mennesker samles om den korsfestede og oppstandne Kristus, til stede i den forsamlede menighet som holder alle hans befalinger. Han er «renhets og sannhets usyrede brød» formidlet med Guds kirkes kjennetegn og merkevare, trofast mot apostelordets lære, mottatt fra Kristus Jesus og formidlet med Den Hellige Ånds hjelp.

Døpt til Jesu Kristi død, er vi kalt til å forsake djevelens gjerninger og etterfølge «Lammet, hvor enn det går» gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

JOMFRU MARIAS BESØKSDAG (2.7.)

Marias lovsang

Tredje rekkes evangelium. Lk 1:46-56.

Foranledningen til Marias lovsang var besøket hos kusinen Elisabet. Da Maria trådte inn, ble Elisabet fylt av Den Hellige Ånd og vitnet om fosteret i Marias morsliv. Hun kalte Maria «**min Herres mor**». Da utbrøt Maria i lovsang.

«Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg i Gud, min Frelser.»

Årsaken til Marias lovsang

Årsaken til Marias glede var den bibellesning som grunner på ordene. Da oppstår en slags samtale. Ordene styrer tanken, og meningen fremgår av sammenhengen.

Maria har lest og grunnet – især på *Hannas* lovsang, 2 Sam 2, og lovsangene i Salmenes Bok. Hun har festet seg ved lovsangens årsak. Typisk er bruken av ordet «fordi». Lovsangen viser til bevinnede kjensgjerninger i frelseshistorien.

Marias lovsang inngår i den sosiale sammenheng, kalt «de stille i landet». De ventet «Israels trøst» - den kommende Messias, Israels håp og frelser. Nå var tiden inne, da Gud ville oppfylle sitt løfte ved profetene: En kvinne skulle føde den kommende Messias. Elisabet steg inn hos Maria og hilste «min Herres mor». Det var altså Maria Gud hadde utvalgt til å føde den kommende Messias.

Profetier om Maria

Allerede beretningen om syndefallet har profetien om kvinnens «ætt», han som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3). Omtrent 700 år i forveien varslet Jesaja-profetien om kvinnen som skulle føde Guds lovede Messias:

Jes 7:14 – Se, en jomfru skal bli med barn og føde en sønn, og hun skal gi ham navnet Immanuel.

Immanuel – Gud med oss. Navnet sier at han i sin person forener Gud og menneske. Det var ham engelen Gabriel varslet Maria om:

Lk 1:35 – Den Hellige Ånd skal komme over deg og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

Den bibelkyndige israelitt kunne også ved hjelp av *Daniels* profeti om de sju år-ukene beregne tiden da Messias-profetien skulle gå i oppfyllelse.

Dan 9:24-26 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din by, innen ondskaperen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir synden strøket ut, det kommer en evig rettferd, profetenes syner blir stadfestet, og Det aller helligste blir salvet. /.../ Fra den tid da det ordet gikk ut, at folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og til det kommer en Kristus, en fyrste, skal det gå sju uker og 62 uker. /.../ Etter de 62 ukene skal Kristus ryddes av veien...

Guds Sønn, født av Faderen fra evighet, steg ned og tok på seg vår menneskenatur. Takket være dette største av alle Guds under, ble han menneskenes stedfortreder og syndebærer for Gud. I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov i alles sted, lydlig til døden på korset. Han alene – Den Hellige og Rettferdige, er alles syndebærer i kraft av sin menneskenatur, og alles hellighet og rettferdighet for Gud i kraft av sin guddoms natur. Derfor utbrøt Maria i lovsang til åpenbaringsordets Gud, «min Frelser».

Marias lovsang er Guds kirkes lovsang inntil dagenes ende. Men dermed opphører vi ikke Maria til himmeldronning og med-frelser. Vi må ikke tro at Gud er oss nådig ved å utfylle våre mangler med helgeners fortjenester. Gud oppfylte sitt løfte ganske suverent. Gud er oss god for sin godhets skyld stil fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfattet - og ikke av noen annen grunn.

Gal 4.4f – I tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.

Rom 9:33 - Hver den som tror på ham, skal ikke bli til skamme. (Sal 25:3)

Guds gjerninger til frelse virker lovsang

I sin lovsang viser Maria til Guds «*veldige gjerninger*» da han førte sitt folk ut av trelldommen i Egypt: Denne utvandring peker fram mot Kristus. Med sin lidelse, død og oppstandelse fører han sitt folk ut av trelldommen under synd og død og satans velde. Om denne utvandring skrev profeten Jesaja:

Jes 53:1 og 59:1 - Hvem trodde vår preken, og for hvem ble Herrens kraft åpenbart? /.../ Se, Herrens arm er ikke så kort at han ikke kan frelse.

Lik den bibelske lovsang, dreier også prekenen seg om Guds gjerninger til menneskenes frelse. Dette store tema avslører på den ene side de hovmodige, mektige og rike, og på den annen side de ringe, og med dem de hungrige som Gud metter med gaver. Utelukket er vår medvirkning, tross utallige grunner til å takke Gud for omsorg til legeme og sjel.

Marias lovsang fremstiller Guds kirke som en tiggerkirke for Gud. Han opphører oss og metter oss sine gaver. Andre lar han gå tomhendte bort. Dette forhold handler ikke om kompensasjon for lavstatus, men om Guds suverene handlemåte i en bevitnet frelshistorie. Dens høydepunkt er en bevitnet Jesus-historie.

Guds ord opplyser. Ingen har noe å rose seg av overfor den hellige Gud. Vi er henvist til Guds løfte, gjentatt for Abraham og oppfylt i det barnet som jomfru Maria fødte. Hen-

nes lovsang opphøyer Guds trofasthet og miskunn, gitt til kjenne med handlende allmakt:

«- store ting har han gjort mot meg, han den mektige, hellig er hans navn. /.../ han kom i hu sitt løfte til våre fedre og viste miskunn mot Abraham og hans ætt til evig tid»

Hvilken miskunn har Gud vist Abrahams ætt til evig tid?

Rom 4:13 – Det var ikke ved loven løftet ble gitt Abraham og hans ætt, /.../ det var ved den rettferdighet man får ved tro.

Gud gir for sin godhets skyld den gave som består i Jesu Kristi *evige* rettferdighet, uskyldighet og salighet. Guds evangelium kunngjør en bevitnet kjensgjerning. Guds forsoning med verden er fullbrakt i Jesu Kristi død. Forsoningsverket gis den enkelte til del i dåpen til Jesu død, med Guds løfte om salighet for hver den som tror.

Vår grunn til glede er den samme som for jomfru Maria: Den er troens glede: Gud har oppfylt løftet til Abraham. Med Kristus til gave øver vi troen med Kristus til eksempel i fader Abrahams spor, og kalles «Abrahams barn», ifølge løftet.

Fader, Sønn og Hellig Ånd,
Bind meg du med troens bånd
Fast til deg i dåpens pakt;
Styrk meg ved din nådes makt,
Så skal jeg i evighet
Love deg, o Kjærlighet,
Du mitt liv, min salighet.